

Bilag II.

Bemærkninger

til

det af den ved allerhøjeste Reskript af 11te Maj 1892

nedsatte Proceskommission

udarbejdede

Udkast til Lov

om

den borgerlige Retspleje.

I nærværende Udkast er Stoffet ordnet paa en fra det tidligere Forslag delvis afvigende Maade. Dette er navnlig foranlediget ved Hensynet til den i Udkastet hjemlede fuldstændige Appel til Højesteret saavel som til den i Straffeprocessen fulgte Ordning. Gangen i Udkastet er denne:

Første Afsnit indeholder Regler om Afgrænsningen mellem Landsretternes og Underretternes Virkekreds, om Værneting, Kumulation og Inhabilitet hos Rettens Personer, almindelige Regler om Sagens Parter og Rettergangsfuldmægtige, om Retsmøder og Retsbøger, om Forkyndelser og Meddelelser, endvidere en Række for den hele Procesmaade fælles Regler (saaledes om Adgangen til at hæve en Sag og til at fremsætte Modfordringer, Procedurens Mundtlighed, Rettens Stilling med Hensyn til Sagens Oplysning osv.), fremdeles almindelige Regler om Votering, Domsvedtagelse og Domsafsigelse, om Procesomkostninger og Rettergangsbøder og om fri Proces samt endelig Regler om tvungen Forligsmægling.

Andet Afsnit indeholder almindelige Regler om Bevismidlerne; Vidner, Syn og Skøn, Dokumenter, Afhøring af Parter og Parts Ed,

I *trede Afsnit* gives først en i det hele kronologisk ordnet Fremstilling af den almindelige mundtlige Landsretsforhandling, hvilken kan siges at udtrykke den ny Procesmaades Hovedtype; dertil slutte sig i de følgende Kapitler Regler om Intervention og Adcitation ved Landsret samt særlige Regler for saadanne Landsretssager, der paa Grund af deres Beskaffenhed udgå til skriftlig Behandling; saa følge Reglerne for Anke til Højesteret, Kære til Højesteret og hy Foretagelse ved Højesteret, fremdeles Reglerne om den almindelige Underretsprocedure samt om Anke og Kære med Hensyn til Underretssager og endelig

de særlige Regler, der skulle gælde henholdsvis for Veksel-, Check- og lignende Sager, for Skilsmisssager og Sager om Tilkendelse af en forsvunden Persons Formue, for Umyndiggørelsessager og for Mortifikations- og Ejendomssager.

Fjerde Afsnit omhandler Eksekutiou og Tvangsauktion, *femte Afsnit* Udpantning samt Ind- og Udsættelsesforretninger, *sjette Afsnit* Arrest og Forbud og *syvende Afsnit* Skifte og Konkurs. Endelig indeholder *ottende Afsnit* de fornødne Overgangsbestemmelser.

Der er givet samtlige Kapitler fortløbende Numre, og Antallet af Paragrafer er ved den stedfundne Revision indskrænket fra 652 til 538.

Første Afsnit.

Almindelige Bestemmelser.

Kapitel I.

Retternes Virkekreds.

§§ 1-2

Udkastet har ligesom det tidligere Forslag til Underret henlagt Sager angaaende private Formuerettigheder af ikke over 400 Kroners Værdi, angaaende Skatter og lignende inden for samme Grænse, angaaende Servitutter og partielle Brugsrettigheder, angaaende Vekselkrav (hvortil nu komme Regreskrav efter en Check), og Krav efter Gældsbreve, hvori hurtig Retsfølgning er vedtaget, samt angaaende Paterniteten til uægte Børn. Som fremstillet i Motiverne til det ældre Udkast tilsigtes det

herved at skaffe Smaasager, Sager af særlig lokal Karakter saavel som særlig klare Sager, en nem, simpel og billig Behandling. Underretten vil normalt ligge betydelig nærmere ved Parternes Hjemsted end Landsretten, der forlanges ikke tilvejebragt noget forudgaaende Skriftgrundlag, og Dommerens Vejledningspligt (§ 277) vil efter Omstændighederne kunne gøre Sagførershjælp overflødig. Med en saaledes indrettet Underretsprocedure og den angivne Afgrænsning bortfalder paa den anden Side Grunden til at opretholde en særlig Behandling af „smaa Gældssager“ (Forordningen 6te August 1824) og af „private Politisager

Udkastet har i Modsætning til det tidligere Forslag fremdeles til Underret henlagt følgende Arter af Sager;

1. *Private Straffesager*, for saa vidt der ikke paastaas højere Erstatning end 400 Kr. Dette er en Konsekvens af, at disse Sager ere blevne udelukkede fra Straffeprocessen (se Straffeprocudkastets § 1 og Bemærkningerne til samme).
2. *Ægteskabsager*. Grunden hertil er denne, at i alt Fald Hovedparten af disse — nemlig Skilsmisssager paa Grund af desertio, Bortblivelse eller Ægteskabsbrud — i Reglen ere rede og klare Sager, der versere mellem uformuende Parter. At henlægge disse Sager til Landsret vil derfor ofte kunne medføre betydeligt Besvær og Bekostning til ingen Nytte, eller endog til ligefrem Skade, idet Resultatet let kan blive, at Sagsøgeren ikke har Raad til at foretage Rejsen til Landsrettens Sæde, og at derfor Sagen tabes alene paa Grund af Sagsøgerens Udeblivelse (jfr. herved § 297).
3. Sager angaaende *Mortification af Obligationer med Pant i fast Ejendom*. Disse Sagers Henlæggelse til Underret skyldes Hensynet til, at den store Mængde af disse Sager ere simple og klare, samt at det her er givet, at Dokumentet efter sin Art er egnet til Mortifikation.

Naar de i § 322, sidste Stykke, ommeldte Sager (Sager anlagte af Retsskriveren i Medfør af Forordningen 28de Marts 1845 § 17 til Registrenes Rensning) her ere nævnte udtrykkelig, tilsigtes derved blot en Tydeliggørelsen i Forhold til det tidligere Forslag,

§§ 3—11

ere i det hele svarende til det tidligere Forslags §§ 3—11; kun er Paragrafernes Rækkefølge forandret, ligesom nogle Smaaændringer ere foretagne, der væsentlig kun tilsigte at gøre de paagældende Regler tydeligere eller simplere eller at rette indløbne Ukorrektheder.

Naar det i § 3, 2det Punktum, hedder: „Bestaar Søgsmålet af flere Poster eller Fordringer, sammenlægges disse“, da er det, som ogsaa de almindelig holdte Udtryk vise. Meningen, at denne Regel skal komme til Anvendelse, hvad enten Fordringerne høre til samme Klasse eller til forskellige Klasser, naar de dog høre til nogen af de tre Klasser, inden for hvilke Pengeværdien er bestemmende, ligesom det for Reglens Anvendelse er ligegyldigt, om Posterne eller Fordringerne ere indbyrdes konnekse, eller om de kun i Kraft af Kumulationsreglerne i §§ 26 og 27 ere samlede under eet Søgsmal.

Af særlig Betydning er Reglen i § 11 om Parternes Adgang til at *vedtage Underretsheandling*. Som det vil ses af Motiverne til det tidligere Udkast, nærede man den Gang Tvivl om, hvor vidt man overhovedet burde aabne saadan Adgang. Man befrygtede, at Lovforslagets hele System, hvorefter Landsretterne skulle være de almindelige Domstole i første Instans, mulig derigennem kunde blive tilintetgjort, „idet det lader sig tænke, at saadanne Vedtagelser kunne blive meget almindelige og navnlig kunne blive en Slags staaende Klausuler i skriftlige Kontrakter“. Naar den tidligere Kommissions Flertal alligevel mente, at en saadan Adgang, i alt Fald forsøgsvis, burde aabnes, var det under Hensyn til, *dels* at den vilde tjene til at berolige dem, som ellers kunde have Betænkelighed ved overhovedet at henlægge Retsplejen i første Instans til Landsretter med et stort territorialt Omraade, *dels* at man var vis paa, at den ordinære Proces ved Landsret, navnlig paa Grund af dens Hurtighed, snart vilde vinde Publikum for sig, saa at Tilbøjeligheden til at vedtage Underretsbehandling ikke vilde blive større end heldigt, *dels* at der ikke reelt tilføjes Parterne noget Tab eller nogen Uret ved slige Vedtagelser, eftersom Appel til Landsret staar aaben, saa at de i det højeste udsættes for at komme til at gennemgaa en unyttig Underretsbehandling, *dels* endelig, at det, hvis Bestemmelsen skulde vise sig fordærvelig, var let senere at forandre den ved særlig Lov, uden at Systemet herved i øvrigt forstyrres.

Man har ved Udarbejdelsen af nærværende Udkast — dels under Hensyn til de nys angivne Betragtninger, dels under Hensyn til, at Landsretternes Antal ifølge Udkastet til Lov om Domsmagtens Ordning nu er indskrænket til 2, og hver af disse som Følge heraf har faaet et udstrakt territorialt Omraade — ikke været i Tvivl om, at den omtalte Regel burde bibeholdes. En noget lignende Adgang er aabnet i den tyske Civilproceslov af 1877 § 38 uden, saa vidt vides, at have haft betænkelige Følger.

Det vil i øvrigt i denne Sammenhæng være naturligt at gøre opmærksom paa, at Forligsmæglingen efter nærværende Udkast ogsaa for Landsretssagers Vedkommende er henlagt til Underretten, og at det i Forbindelse dermed — for saa vidt muligt at undgaa at nøde Fordringshavere til at bringe rene Inkassationsager for Landsret — er bestemt, at der i Tilfælde af Indklagedes Udeblivelse fra Forligsmægling kan gives Udeblivelsesdom ved Underretten uden Hensyn til Sagens Værdi (jfr. herved i det hele § 141 og de Paragrafer, hvortil der i denne henvises).

Det skal endnu bemærkes, at der ikke i Forbindelse med Vedtagelse af Underretsbehandling gyldig kan vedtages Udelukkelse af Anke, jfr. § 244, 2det Stykke, sammenholdt med § 283, 1ste Stykke in fine.

Ved Vedtagelse af Underretsbehandling tabes den ubetingede Ret til Anke til Højesteret; men er Sagen virkelig Højesteretsbehandling værd, vil den paagældende kunne vente at opnaa Højesterets Tilladelse til saadan anke, jfr. § 283, 2det Stykke.

Kapitel II.

Værneting.

Nærværende Kapitel adskiller sig navnlig derved fra det tidligere Forslags Værnetingskapitel, at det i det væsentlige holder sig til til Reglen om Hjemtinget og de i dansk Ret hidtil kendte Undtagelser fra dette, medens det tidligere Forslag gik meget vidt i Retning af at hjemle Adgang til Søgsmaal andet Steds end ved Hjemtinget.

Det tidligere Forslag lod sig bestemme hertil af Hensynet til, at det paa den ene Side under Nutidens Forhold med de gode Samfærdsmidler og den udstrakte Anvendelse af Sagføreré ikke længere er af saa stor Betydning for Sagvolderen som i ældre Tider, at Sagen anlægges ved hans Hjemting, og at det paa den anden Side, naar

Umiddelbarhedsprincippet gennemføres med Hensyn til Bevisførelsen, kommer til at spille en endnu større Rolle end under de nuværende Forhold, at Sagen kan blive ført der, hvor Bevismaterialet nærmest maa formodes at være til Stede.

Hertil maa imidlertid bemærkes, at det dog vedvarende i Reglen vil være til Betsvær for Sagvolderen at skulle procedere andet Steds end ved Hjemtinget, uden at Afvigelsen behøver at betyde en tilsvarende Lettelse for Sagsøgeren, da denne jo dog ikke faar Lov til at vælge sit eget Værneting, at de opstillede ny Regler om Undtagelsesværneting vare fakultative, og der ingen Sikkerhed havdes for, at Sagsøgeren benyttede Undtagelsesværneting netop i de Tilfælde, hvor dette vilde lette Sagens Oplysning i det hele. samt at ny Regler af denne Art uundgaaelig fremkalde en Mængde Tvilsspørgsmaal med Hensyn til deres rette Forstaaelse, hvilket atter vil afføde saa mange Formalitetsindsigelser og saa megen Formalitetprocedure, at den Lettelse, de tilsigte, i hvert Fald derved let gaar tabt. I sidstnævnte Henseende kan eksempelvis henvises til, at Spørgsmaalet om den rette Forstaaelse af den i den tyske Civilproceslovs § 22 indeholdte, til det tidligere Forslags § 18 svarende, Regel om Adgang til at anlægge Sag vedrørende et forretningsmæssigt „Etablissement“, der, hvor dette findes, i Tyskland har fremkaldt Formalitetsdomme i Mængde.

Under Hensyn til det anførte har nærværende Udkast ikke medoptaget det Undtagelsesværneting, der fandtes i det tidligere Forslags § 18 (hvorved særlig bemærkes, at den af Udkastet opretholdte Værnetingsregel i Firmalovens § 34 vil ramme de praktisk vigtigste af de herhen hørende Tilfælde) saa lidt som de Undtagelsesværneting, der vare optagne i det tidligere Forslags §§ 19 og 20.

Særlig med Hensyn til det tidligere Forslags § 25 (Opfyldelsesværneting) skal endvidere følgende bemærkes: Denne Regel havde et formelt Tilknytningspunkt til den gældende Lovgivning i D. L. 1—2—19, 2det Led, men adskilte sig derfra ved ikke at knytte Reglen til den særlige Betingelse, at Sagvolderen ved Sagens Anlæg opholder sig i Opfyldelsesstedets Retskreds. Netop denne Udeladelse vilde imidlertid bevirke, at Reglen blev af den mest gennemgribende Betydning for Værnetingsspørgsmaalet, bl. a. vilde den, da Pengeskyld jo i Reglen skal betales paa Kreditors Bopæl, flytte de fleste Inkassationsager fra Debitors til Kreditors Værneting. En saa radikal Forandring har

man fundet betænkelig, og har derfor indskrænket sig til (i Udkastets § 20) at optage en til Reglen i D. L. 1—2—19, 2det Led, ogsaa med Hensyn til Tilstedeværelses-Betingelsen, svarende Regel, og dertil at føje en til den gældende særlige Regel i Sø- og Handelsretslovens § 20 svarende almindelig Regel om, at den, der under et Ophold i en Retskreds har paadraget sig en Forpligtelse, som skulde opfyldes der, inden han forlod Retskredsen, i den Anledning kan sagsøges der, uagtet han ved Stævningens Forkyndelse ikke er til Stede i Retskredsen. Som det vil ses, adskiller denne sidste Regel sig fra den i det tidligere Forslags § 25 optagne ved kun at omfatte de Tilfælde, hvor en Person under et Ophold uden for sin Hjemtingskreds har paadraget sig en Forpligtelse, som skulde opfyldes, inden han paa ny forlod den paagældende Retskreds. Den vil saaledes nærmest ramme Hotelgæld o. lign.

Af de øvrige Afvigelser fra det tidligere Forslag er der kun Grund til særlig at fremhæve, at der er givet Værnetingsreglen angaaende Stiftelser, Foreninger o. lign. en formentlig mere praktisk Form, at der er taget udtrykkeligt Forbehold med Hensyn til forskellige i nyere Love optagne særlige Værnetingsregler (Udkastets §§ 15 og 16), at Værnetingsreglen for Sager mod Staten (Udkastets § 16) er gjort obligatorisk i Stedet for fakultativ, samt at det tidligere Forslags særlige Regel om Arrestforfølgningens værneting er udgaaet som lidet praktisk, navnlig ved Siden af den særlige Regel om Udlændinges Værneting (Udkastets § 25).

Hvad angaar Kapilets *Forhold til den gældende Ret*, skal fremhæves, at det, foruden at give de hidtil gældende Regler en klarere og præcisere Formulering, end de for Tiden have, samt at almindeliggøre den oven for omtalte Regel i Sø- og Handelsretslovens § 20, i Overensstemmelse med det tidligere Forslag har optaget følgende ny Regler:

En Indlænding, som ikke har Bopæl noget Steds i Riget, og hvis Opholdssted ikke vides, skal kunne søges ved Retten paa det Sted her i Landet, hvor han vides sidst at have boet eller opholdt sig (§ 13 in fine). En saadan Værnetingsregel kendes for Tiden kun i Sager til Erhvervelse af en bortebleven Persons Formue samt i Skilsmisssager, i hvilke det ikke vides, hvor Indstævnte opholder sig; men der vil ogsaa uden for disse Tilfælde kunne være Brug derfor, navnlig for at hindre, at en Person, ved at holde sit Opholdssted hemmeligt, skal kunne unddrage sig Forfølgning.

Udkastets § 14, hvis 1ste Punktum nærmest er en Gentagelse af Reglen i Fdg. 30te Maj 1827, giver i 2det Punktum samme Regel for andre danske Undersaatter, der ikke kunne sagsøges i det Land, hvor de have Bopæl, saa at ogsaa saadanne kunne sagsøges i Kjøbenhavn, naar de ikke netop, samtidig med at være bosatte i Udlandet, have bevaret Bopæl andet Steds her i Riget.

Medens efter den gældende Ret Søgemaal mod Stiftelser, Kommuner, Selskaber etc., hvor ikke netop Fimaloven, Sø- og Handelsretsloven eller lignende særlige Regler komme til Anvendelse, maa anlægges der, hvor Bestyrerne personlig bo, giver Udkastets § 15, 1ste Stykke, saadanne Organisationer Hjemting der, hvor Hovedforretningslokalet er, eller, naar saadant ej med Sikkerhed kan udfindes, hvor et af Bestyrelsens Medlemmer bor. I Paragrafens 2det Stykke er efter det i Sø- og Handelsretslovens § 20 Nr. 3 givne Forbillede optaget en almindelig Regel om, at ogsaa Sager, rejste af en Forening eller et Selskab mod dets Medlemmer som saadanne, eller Sager mellem disse indbyrdes som saadanne, kunne anlægges ved fornævnte Hjemting.

Udkastets § 16 opstiller som obligatorisk Regel, at Sager mod Staten skulle anlægges ved den Ret, i hvis Kreds den Embedsmand, som paa Statens Vegne bliver at stævne, har sit Embedskontor eUer i alt Fald sin væsentligste Embedsvirksomhed, altsaa uden Hensyn til, hvor denne Embedsmands personlige Værneting maatte være.

Udkastets § 17, der optager den gældende Regel om fast Ejendoms Værneting, knytter dertil endvidere den Regel, at Søgemaal til Fyldestgørelse af Panteobligationer i fast Ejendom kunne anlægges ved den pantsatte Ejendoms Værneting, — en Regel, der i Virkeligheden kun deklaratorisk fastslaaer, hvad der længe har været en staaende Klausul i Panteobligationer.

Udkastets § 19 udvider det saakaldte Administrations- eller Regnskabsværneting (D. L. 1—2—21) til ogsaa at gælde for *private* Administrationer og Regnskabsaflægninger, og det selv om der kun er Tale om en enkelt bestemt Forretning, samt til Søgemaal, der af Administrator eller den regnskabspligtige i Anledning af Forvaltningen eller Regnskabet rejses mod den, for hvem samme er ført. Den til Grund for den hidtil gældende Regel liggende Betragtning, nemlig at Forholdet maa antages bedst at kunne oplyses paa nævnte Sted, saavel som. Hensynet til Parternes Ligestilling fører til denne Udvidelse.

Udkastets § 21 udvider det saakaldte „Fornærmelsesvæmning“ (D. L. 1—2—19, 1'ste Led) til at gælde ogsaa, hvor der kun er Tale om Erstatning eller anden Oprejsning og ikke om Straf. Det er nemlig klart, at dø samme Hensyn, der tale for Anvendelsen af Gerningsstedets Værneting i Straffesager, i det væsentlige ogsaa gøre sig gældende, hvor blot Erstatning og lignende søges uden for Kontraktsforhold.

Udkastets § 22 giver Adgang til, naar flere Sagvoldere skulle eller kunne sagsøges under et, og Sagen imod dem ikke kan indbringes for andet Værneting, da at anlægge den ved enhver Ret, som for nogen af Sagvolderne er Hjemting, og aabner derved Adgang til at komme over Vanskeligheder som efter nugældende Ret enten slet ikke kunne overvindes eller i alt Fald kun kunne fjernes ad Bevillingsvejen.

Udkastets § 25, 2det Stykke, giver den særlige Regel med Hensyn til Udlændinge, at en saadan, naar intet andet Værneting kan anvendes, særlige traktatmæssige Bestemmelser ej ere til Hinder derfor, og Sagen derhos angaar Formueretsforhold, af Indlændinge kan sagsøges i den Retskreds, hvor han ved Stævningens eller Forligsklagens Forkyndelse opholder sig eller har Gods.

Denne Udvidelse af Adgangen til at sagsøge Udlændinge ved dansk Ret, der er motiveret ved en praktisk Trang og fremmede Loves Forbillede (se saaledes § 24 i den tyske Civilproceslov af 1877, § 99 i den østerrigske Jurisdiktionsnorm af 1895 og Artikel 14 i Code civil) vil ved en lidt nærmere Betragtning vise sig ikke at indeholde saa stor en Udvidelse, som det ved første Øjekast kan synes. Allerede efter gældende Ret er der jo nemlig Adgang til at sagsøge en Udlænding, der har Gods her i Landet, for at faa Dom til Eksekution i dette, nemlig efter først i Overensstemmelse med Plakat 30te November 1821 at have gjort Arrest i Godset. At fastholde denne sidste Betingelse og saaledes tvinge en Sagsøger, der ellers ikke vilde have begyndt med Arrest, til at foretage en saadan, blot for at tilvejebringe et Værneting ved dansk Ret, er der aabenbart ingen Grund til.

Med Hensyn til Kapitlets enkelte Paragrafer skal i øvrigt følgende bemærkes.

§ 12.

Foruden i nærværende Kapitel findes særlige Værnetingsregler i §§ 171, 295, 304 314, 323, 454, 2det Stykke, 481, 3die Stykke, 504 og 516.

§ 13.

Til *Indlændinge* vil, uden Hensyn til Afstamning eller statsborgerligt Forhold, være at henregne enhver, der har Bopæl her i Landet, medens paa den anden Side til *Udlændinge* maa henregnes enhver, der alene har Bopæl i Udlandet. Hvad angaar Personer, der hverken have Bopæl her i Landet eller i Udlandet, da ville saadanne ikke kunne henregnes til Indlændinge, medmindre de have Ophold her eller have haft Ophold her, uden at det vides, at dette er ophørt.

Om Adgangen til at sagsøge Udlændinge her i Landet, se § 25.

Med Hensyn til Udtrykket: hvor han vides sidst at have „boet eller opholdt sig“, bemærkes, at der med disse sidste Ord saavel her som andetsteds i Udkastet i Overensstemmelse med den paa dette Omraade tilvante Sprogbrug (D. L. 1—2—4) menes: „boet eller i Mangel af Bopæl opholdt sig“.

§ 14.

Reglen i 2det Punktum er udtrykkelig affattet saaledes, at den kun kommer til Anvendelse med Hensyn til danske Undersaatter, der ikke ere undergivne vedkommende fremmede Stats Jurisdiktion og ej heller ere undergivne en dansk Konsuls Jurisdiktion efter Lov Nr. 35 af 15de Februar 1895.

§ 15.

Udtrykkene i 1ste Punktum ere saa vide, at de blandt andet ogsaa omfatte alle Interessentskaber. — Ordene „hvor deres Hovedforretningslokale er, eller, naar saadant ikke med Sikkerhed kan udfindes, hvor et af Bestyrelsens Medlemmer bor“ gør formentlig Reglen tydeligere og mere praktisk end den tilsvarende Regel i det tidligere Forslag, hvis Udtryk „hvor deres Bestyrelse har sit Sæde“ let kunde fremkalde Tvivl.

§ 19.

Denne Paragraf er ordret overensstemmende med § 24 i det tidligere Udkast. Motiverne til dette (Side 34) vise, at der ved Ordene „Forvaltning“ og „Regnskab“ betegnes henholdsvis „en Forvaltning af mere omfattende Beskaffenhed“ og „Regnskab i Anledning af en enkelt bestemt Forretning“, samt at „eller“ i Slutningen af 1ste Stykke skal forstaas disjunktivt, saaledes at en Person, der har forestaaet en *Forvaltning* af andres Midler paa et Sted uden for sit Hjemting,

kan søges ved dette Sted (men derimod ikke paa det, mulig tredie, Sted, hvor Regnskab for Forvaltningen skal aflægges), medens omvendt en Person, der skal aflægge Regnskab uden for sit Hjem ting, f. Eks. paa Mandantens Bopæl for en af ham for denne foretagen *enkelt Forretning* kan søges, hvor Regnskabet skal aflægges (men ej paa det derfra og fra Hjemtinget mulig forskellige Sted, hvor selve Forretningen er udført).

§ 21.

Paragrafen er — bortset fra, at der som Følge af de privat forfulgte Straffesagers Overførelse til Civilprocessen er tilføjet Ordet „Straf“ — overensstemmende med det tidligere Forslags § 26; den har kun Retskrænkelser *uden for* Kontraktsforhold for Øje, hvilket fremgaar saavel af Reglens historiske Anledning (D. L. 1—2—19, 1ste Led) og af de brugte Udtryk, der f. Eks. ikke naturlig kunne omfatte det ved Ikke-Opfyldelse af en Kontrakt forvoldte Tab, som modsætningsvis af § 20, 1ste Stykke.

Kapitel III.

Forening af flere Krav under samme Retssag.

Dette Kapitel er ganske stemmende med det tidligere Forslags 1ste Afsnit, Kapitel IV, bortset fra nogle Smaaændringer, der enten ere rent redaktionelle eller i alt Fald blot tilsigte en Tydeliggørelse af Meningen.

I Kapitlet angives de almindelige Grundsætninger for Forening af flere Krav under samme Sag efter Initiativ af en af de oprindelige Parter eller af Trediemand, medens de nærmere Bestemmelser om Proceduren i saadanne Tilfælde gives i det følgende. — Den Forening af Krav, som Retten selv i Kraft af sin procesledende Virksomhed iværksætter, omhandles i Kapitel IX, se særlig § 94.

Om Kapitlets enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

§ 26.

Naar denne Paragraf giver en Sagsøger fri Adgang til at samle alle de Krav, som han har paa en og samme Sagvolder, under een Proces (*objektiv Kumulation*), forudsat blot, at Retten er kompetent med Hensyn til dem alle og samme Procesart

anvendelig paa dem, er dette formentlig kun en konsekvent Gennemførelse af en Grundsætning, der allerede længe har været anerkendt i dansk Retspraksis. Naar man nemlig i Praksis giver en Sagsøger Adgang til at kumulere alle mulige Krav paa samme Sagvolder uden Hensyn til Kravenes Oprindelse, naar de blot med Hensyn til deres Genstand frembyde en vis Ensartethed, synes denne sidste Begrænsning vilkaarlig, og man maa da hellere gøre Skridtet helt ud. Mod den Mulighed at en Sagsøger skulde finde paa at sammenebkle saa mange eller i Oprindelse eller Genstand saa uensartede Krav, at det kunde blive til Skade og Besvær for Behandlingen af hver enkelt Del, har man tilstrækkeht Værn i Rettens Adskillelses-Beføjelse efter § 94.

Som alt oven for antydnet ved § 3, vil den Omstændighed, at en Sagsøger kumulerer flere Krav af den Art, med Hensyn til hvilke Værdien ifølge § 2 spiller en Rolle, og af hvilke hver enkelt er under 400 Kr., medens den samlede Værdi naar op over 400 Kr., bevirke, at Sagen bliver Landsretssag i Stedet for Underretssag. Derimod vil en Kumulation af de øvrige i § 2 nævnte Krav aldrig flytte Sagen fra Underretten.

Om hvilken Adgang der er til under Sagens Gang at udvide Paastanden gennem Inddragen af flere Krav, se §§ 9, 210 og 279.

§ 27.

Den her opstillede Regel angaaende Forening af flere Krav mellem forskellige Parter under en og samme Proces (*subjektiv Kumulation*) er væsentlig afvigende fra den nugældende Ret, ifølge hvilken subjektiv Kumulation i Reglen er forbudt, og det endog er gjort Retten til Pligt *ex officio* at paase dette Forbuds Overholdelse. At fastholde dette Forbud er der imidlertid ingen Grund til, da det i Tilfælde, hvor saavel det faktiske som det retlige Spørgsmaal stiller sig ens i flere Sager, netop vil kunne være det simpleste, naturligste og billigste, at de afgøres under een Proces, fremfor at der finder gentagen Procedure og Bevisførelse Sted angaaende ganske ensartede Spørgsmaal. Derimod maa der gives hver enkelt Sagsøgt Ret til at protestere mod, at et mod ham anlagt Søgsmal angaaende et eller flere Krav, som Sagsøgeren har paa ham, vilkaarlig kombineres med Krav af anden Oprindelse (o: hvilende paa andet Retsgrundlag), som Sagsøgeren har paa Tredie-

Kommissionens Bem. t. Udk. t. L. om den borgerlige Retspleje-

mand, eller som en anden Sagsøger har paa Sagsøgte. Sagsøgte bør ikke — medmindre netop en eller anden speciel Lovforskrift undtagelsesvis hjemler andet — være nødt til at taale den Vidtløftiggørelse af hans Sag, som derved kunde foranlediges.

I Overensstemmelse med det anførte gaar Paragrafens Regel ud paa, at subjektiv Kumulation aldrig skal medføre Afvisning *ex officio*, samt at Sagsøgte vel, hvor Kraven« have fælles Oprindelse eller speciel Lovhjemmel for Kumulationen foreligger, maa finde sig i denne, men i modsat Fald kan protestere derimod. Det er Tanken, at hvor en Sagsøgt har denne Ret til at protestere mod subjektiv Kumulation og benytter sig af den, vil Sagen for saa vidt være at afvise og Processens Omkostninger at tillægge ham. Det maa tilføjes, at der endvidere i § 94 er forbeholdt Retten en almindelig Beføjelse til i Kraft af dens procesledende Stilling at adskille kumulerede Krav i flere Sager, hvor den maatte anse saadant for tjenligst, og uden Hensyn til, om Sagsøgte maatte have protesteret mod Kumulationen eller ej.

Som Lovbud, der indeholde speciel Hjemmel for subjektiv Kumulation, kunne nævnes Pdg. 11te Januar 1793, Pl. 2den Maj 1820 og Reskr. 26de Juni 1778, jfr. Kskr. 23de Maj 1789.

§§ 28 og 29.

Den gældende Ret hjemler ikke med Sikkerhed en Trediemand Ret til at *intervenere* i en mellem to andre Parter verserende Sag, omend der i Retspraksis har vist sig nogen Tilbøjelighed til under visse Betingelser at indrømme Trediemand en saadan Beføjelse. Da imidlertid Intervention jævnlig vil vise sig at være det simpleste, virksomste og billigste Middel til Opnaaelse af en saavel for Trediemand som for de oprindelige Parter betryggende Afgørelse, er der i de her omhandlede Paragrafer i Overensstemmelse med fremmede Proceslove (se saaledes den tyske Civilproceslov §§ 61 og 63 og den østerrigske Civilproceslov §§ 16 og 17) tillagt den Trediemand, der anser sig for helt eller delvis berettiget til den Ting eller Rettighed, der er Processens Genstand, saavel som den Trediemand, der har en retlig Interesse i, at netop den ene af Parterne vinder Processen (f. Eks. fordi han ellers kan risikere et Erstatningskrav fra denne), en *selvstændig* Ret til overensstemmende med de nærmere Regler i Kapitel XIX at itervenere i første Instans henholdsvis som Part eller som saakaldt „Bi-Intervenient“

Forelagte Lovforslag m. m.

§ 30.

Paragrafen opstiller i Virkeligheden kun en særlig Betingelse for, at Retten, uanset den oprindelige Sagsøgtes mulige Protest, kan tillade *Adcitationen*, men underforstaar i øvrigt som selvfølgeligt, at de i § 27 opstillede Betingelser for fra først af at inddrage en anden som Sagsøgt under Processen maa foreligge, for at *Adcitationen* skal kunne tillades.

Kapitel IV.

Tilfælde, hvor Rettens Personer skulle eller kunne vige deres Sæde.

Dette Kapitel svarer i Form og Indhold ganske til Straffeprocudkastets Kapitel III, bortset fra de Forskelligheder, der ere en ligefrem Følge af Forskellighederne i Forudsætningerne. Det adskiller sig i det væsentlige kun paa følgende Punkter fra det tidligere Forslags 1ste Afsnit, Kapitel III.:

1) Dommer- (og Retsskriver-) Inhabiliteten som Følge af Slægtskab eller Svogerskab med nogen af Parterne er udvidet til Sødskendebarns-Grænsen.

2) Det er udtrykkelig fremhævet, at det i kollegialt sammensatte Domstole er baade Ret og Pligt for hvilken som helst af Dommerne, der maatte være bekendte med en Inhabilitetsgrund hos en Kollega, at rejse Spørgsmaal desangaaende.

3) Det tidligere Forslags §§ 36 og 37 ere i simplificeret Form gengivne i nærværende Udkast § 35.

I øvrigt ere de i dette Kapitel indeholdte Regler om Dommerinhabilitet og dens Paakendelse i det hele overensstemmende med de nugældende; dog kan nævnes, at der er indrømmet et friere Skøn med Hensyn til Afgrænsningen af de Tilfælde, hvor en Dommer ikke *ex officio*, men kun efter Begæring eller eget Ønske skal eller kan vige sit Sæde, end der kan anses indrømmet i nugældende Ret.

Med Reglen i § 32 Nr. 3 maa sammenholdes Reglen i Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning § 100, 2det Stykke.

Kapitel V.

Sagens Parter.

Dette Kapitel adskiller sig nærmest kun derved fra det tidligere Forslags 1ste

Afsnit, Kapitel V, at Reglen i § 44, 2det Stykke, er udvidet til at gælde ogsaa for Højesteret, samt at man i § 42, i Stedet for at optage de i det tidligere Forslags § 50 opstillede Principer for Bestemmelsen af Myndigheden til som Sagsøger eller Sagvolder at raade over en Retstrætte som Part, har indskrænket sig til en almindelig Henvisning til den borgerlige Rets Regler, alene med den Tilføjelse, at der — overensstemmende med den bestaaende Retspraksis — bortses fra Hensynet til Processomkostningerne.

Med Hensyn til denne sidste Forandring skal bemærkes, at, naar man ikke finder tilstrækkelig Grund til at opstille særlige Regler om processuel Myndighed, men alligevel vil henvise til den borgerlige Rets Regler, maa det anses for rettere at blive staaende ved en i almindelige Udtryk holdt Henvisning til denne, fremfor at fastslaa et bestemt Princip for Overførelsen af dennes Regler, der vel er et Udtryk for en oftere hævdet teoretisk Opfattelse, men som ikke kan siges at være trængt helt igennem i den nuværende Praksis, og hvis Overensstemmelse med det praktiske Retslivs Krav i hvert Fald ikke paa alle Punkter er sikker.

De Udeladelser af enkelte Regler i det tidligere Forslags Parts-Kapitel, der i øvrigt have fundet Sted, ere alene begrundede i, at de paagældende Regler enten ere ansete som selvfølgelige eller have deres naturligere Plads andet Steds.

Om Kapitlets enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

§ 41.

Denne Regel, der findes i fremmede Lovgivninger (saaledes i tysk Civilprocesslovs § 59 og østerrigsk Civilprocesslovs § 14), er ny i dansk Lovgivning; den maa imidlertid anses for hensigtsmæssig og vil bl. a. medføre, at der aldrig bliver Tale om Udeblivelsesdom, naar blot en af Processællerne møder.

§ 44.

Saa lidt som det tidligere Forslag har nærværende Udkast troet at burde foreslaa Indførelse af „Sagførertvang“, det vil sige en almindelig Forpligtelse til at benytte Sagfører til alle egentlige Processhandlingers Udførelse. Vel ville — som bemærket i Motiverne til det tidligere Udkast — de Ulemper for Retsplejen, der kunne opstaa af, at ulovkyndige Parter i egen Person føre deres Sag, i langt stærkere Grad gøre sig gældende i den mundt-

lige Rettergang end i den hidtil gældende skriftlige Procedure. Da imidlertid — bortset fra Smaasager, hvor Procesformen netop er beregnet paa at gøre det muligt at undvære Sagførershjælp — en Parts egen Interesse i Reglen vil bevæge ham til at antage og benytte Sagfører, og da paa den anden Side et Forbud mod personlig Udførelse af Processer let vilde blive følt som en Berøvelse af en hidtil anerkendt almindelig Borgerret, har man foretrukket at blive staaende ved den Grundsætning, at enhver har Ret til baade som Sagsøger og som Sagvolder i alle Instanser at gaa i Rette for sig selv under den hele Procedure, den skriftlige saavel som den mundtlige. Imidlertid har man dog hertil som et i en mundtlig Rettergang uundværligt Korrektiv maatte føje Reglen i § 44, 2det Stykke. Den Beføjelse, der der indrømmes Retten, maa anses for Minimum af, hvad Retsplejens Interesse kvæver; ti under et paa Mundtligheds- og Umiddelbarhedsprincippet hvilende Processystem er Orden og Klarhed i Proceduren og Bevisførelsen en Nødvendighed, hvis ikke Forhandlingen skal forvirres. Som det fremgaar af Paragrafen, er det dog ikke Meningen, at der under de angivne Omstændigheder straks ^ skal indtræde en Prækclusion til Skade for den Part, som ikke forud har sikret sig en Sagførers Bistand, men Retten træffer først de fornødne Bestemmelser for at give ham Lejlighed til at skaffe sig en saadan Bistand, inden der gaas videre. Den omhandlede Beføjelse var i det tidligere Forslag kun tillagt Landsretterne. Naar den her er udvidet til ogsaa at gælde for Højesteret, er det, fordi der — navnlig med det i Udkastet forandrede Appelsystem — ogsaa vil være Brug for den der.

Der kan endnu her tilføjes den almindelige Bemærkning, at hvor Udkastet benytter Ordene „Part“ og „Parter“, og Sammenhængen ikke udtrykkelig viser andet, indbefattes derunder ogsaa en Parts behørig Repræsentant.

Kapitel VI.

Rettergangsfuldmægtige.

Der er ved Bearbejdelsen af nogle af Bestemmelserne i dette Kapitel taget særligt Hensyn til det af Regeringen i 1879 —80 (og 1888—89) forelagte Forslag til

Lov om Sagførervæsnets Ordning, hvorom Betænkning af et Landstingsudvalg foreligger.

Foruden ved nogle redaktionelle Ændringer adskiller Kapitlet sig fra det tidligere Forslags 1ste Afsnit, Kapitel VI, paa følgende Punkter:

1) Blandt de Personer, der kunne optræde paa en Parts Vegne, uden at være Sagførere (§ 45), ere Plejeforældre og Plejebørn e) medtagne. (Naar Adoptivforældre og Adoptivbørn ej udtrykkelig ere nævnte, er Grunden dertil kun, at de indbefattes under „Beslægtede“).

2) Begrebet „fast Tjeneste“ i samme Paragraf er bestemt nærmere derhen, at de paagældene skulle være antagne for mindst en Maaned, en Bestemmelse, der vil afskære mange Tvivlsspørgsmaal.

3) Den særlige Regel i det tidligere Forslags § 60, 2det Stykke, er udeladt, da dens Rigtighed kan omtvistes, og i hvert Fald Reglen i Udk. § 48 maa antages at yde tilstrækkelig Beskyttelse.

4) De i det tidligere Forslags §§ 62—67 indeholdte Regler angaaende Forstaaelsen af processuelle Fuldmagter, hvilke Regler ere naturlige i fremmede Processlove, der paalægge Sagførertvang og gøre det til Pligt for Sagførerne altid at forevise Fuldmagt, ere udeladte som unødvendige hos os, da saadanne Regler ikke hidtil have været savnede her, og der intet indeholdes i Udkastet, der kan antages at ville fremkalde Trang dertil. Endelig ere

5) Reglerne i det tidligere Forslags § 71, 1ste Stykke, §§ 73 og 75 udeladte som kun indeholdende, hvad der maa anses som selvfølgeligt, og Reglen i § 71, 2det Stykke, om den ubetingede Nødvendighed af Vitterlighedsvidners Attestation paa skriftlige Procesfuldmagter i Landsretssager, udeladt som indeholdende en formentlig ikke tilstrækkelig begrundet Undtagelse fra Principet om den fri Bevisbedømmelse.

Med Hensyn til Kapitlets enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

§§ 45—47.

De heri indeholdte Regler om *Omfanget af Sagføremes Eneret* ere i det hele stemmende med, hvad der anses for gældende Ret. Særlig kan den Adgang, der i § 46 er indrømmet til under Skiftebehandling at lade møde for sig ved en hvilken som helst personlig myndig og uberygtet Person ikke anses som nogen virkelig Afvigelse fra det for Tiden gældende, idet Udkastets Ordning er den, at en egentlig Procederen angaaende Stridigheder, der op-

staa paa Skifte, henvises til den almindelige Underret eller Landsret, jfr. §§ 503 og 515. Derimod indeholde Reglerne i § 45 angaaende Kredsen af de Personer, ved hvem en Part altid kan lade sig repræsentere, for saa vidt en Afvigelse fra Forbilledet i D. L. 1—9—14 som det ubestemte og vidtrækkende Udtryk „Frænde“ er ombyttet med en bestemt Kreds af nærbeslægtede, hvorhos besvogrede inden for samme Grrænse saavel som Ægtefællen ere medtagne; endelig er Udtrykket „Tjener“ ombyttet med: Personer, der ere antagne af Parten i fast Tjenesteforhold paa mindst en Maaned.

Naar § 45 ikke omtaler Selskaber, Foreninger, Stiftelser, Boer eller andre juridiske Personer, er det kun, fordi det er anset for selvfølgeligt, at saadanne maa møde og kunne møde ved de Personer, der i øvrigt repræsentere dem, altsaa Bestyrelse, Testamentsseksekutorer etc., hvilke dog atter maa kunne lade en hvilken som helst af de Personer, der staa i den juridiske Persons faste Tjeneste i Overensstemmelse med § 45, 1ste Stykke, møde for sig.

§ 49.

Reglen i andet Stykke om en Parts Adgang til at tilbagekalde eller berigtige Tilstaaelser eller andre Erklæringer om det faktiske i Sagen, som hans Rettergangsfuldmægtig fremkommer med under de mundtlige Forhandlinger, kan ikke godt undværes under en mundtlig Procedure, hvor Fuldmægtigen let kan blive nødt til at erklære sig om et eller andet, uden at have haft Lejlighed til — som under den skriftlige Procedure — i Forvejen at konferere med sin Mandant derom. Reglen er paa den anden Side uden videre Betænkelighed, da en saadan under de mundtlige Forhandlinger straks fremkommende Berigtigelse ikke kan medføre nogen Forhaling af Sagen. Saadan Regel findes ogsaa i den tyske Civilproceslovs § 81 og i den østerrigske Civilproceslovs § 34, jfr. endvidere den franske Proceses Regler om „désaveu“.

§ 50.

Den heri indeholdte Regel, der er ny i dansk Ret, er af Betydning for Processens sikre, uforstyrrede Gang. Man er ved Reglens Optagelse gaaet ud fra, at Fuldmagten heller ikke, for saa vidt angaar Forholdet mellem Fuldmægtig og Mandant, uden videre bortfalder ved de angivne Omstændigheder, men har intet villet bestemme desangaaende. Hvad Reglen bestemmer, er kun dette, at, hvorledes end Forholdet mellem Fuldmægtig og Mandant maatte blive paavirket

af de nævnte Omstændigheder, er Modparten, selv om han maatte være bekendt med deres Indtræden, berettiget og forpligtet til at betragte dem som sig uvedkommende, saa længe han ikke har modtaget nogen Tilkendegivelse om Fuldmagtens Ophør.

§ 52.

Som bemærket i Motiverne til det tidligere Udkast har Grundsætningen for uanmodet Forretningsførelse hidtil ikke i dansk Ret — saaledes som i de fleste fremmede Proceslovgivninger — fundet nogen almindelig Anvendelse for Retssagers Vedkommende. Kun med Hensyn til Fogedforretninger, der fremmes imod en fraværende Rekviritus, har det i Konsekvens af den nævnte Grundsætning været antaget, at det kan tillades Personer, som staa i et nærmere Forhold til Rekviritus, at anføre, hvad de maatte vide at erindre imod Forretningen, uagtet de ikke have nogen Fuldmagt fra Rekviritus, jfr. ogsaa Bestemmelsen i Konkurslovens § 160, 2det Stykke. Man har imidlertid ment, at der burde gives Principet for uanmodet Forretningsførelse saa vidt en Anvendelse paa Retssager, som Hensynet til Modpartens Ret overhovedet tilstedes, og har derfor optaget Bestemmelserne i § 52, der — bortset fra Tilføjelsen „naar saadant kan ske uden væsentlig Ulempe“ — ganske svarer til det tidligere Forslags § 72. Bestemmelsen vil i øvrigt være anvendelig, saavel hvor ingen møder med Angivende af at være befuldmægtiget af Parten, som hvor den foregivne Fuldmægtig ikke er i Stand til behørig at legitimerer sig.

Kapitel VII

Retsmøder og Retsbøger.

De i Udkastet optagne fra det tidligere Forslag afvigende Regler om Appel have nødvendiggjort forskellige ny Regler om Protokollation. Særlig under Hensyn her-til har man foretrukket i nærværende Kapitel kun at optage de almindeligste Protokollationsregler, medens de nærmere Regler desangaaende ere optagne paa de forskellige Steder i Udkastet, hvor de hver for sig høre hjemme.

I øvrigt er Indholdet af dette Kapitel i det hele svarende til Reglerne i det tidligere Forslags 1ste Afsnit Kapitel VII. De Forandringer, der ere gjorte, ere enten rent redaktionelle eller bestaa i saadanne

af praktiske Hensyn foretagne Smaaændringer, som der bedst vil kunne gøres Rede for ved de enkelte Paragrafer. De Bestemmelser, der i Indhold svare til Bestemmelser i Straffeprocudkastet, er der givet samme Affattelse som disse.

Det tidligere Forslags § 78 er kun udeladt, fordi en tilsvarende Regel findes i Udkastet til Lov om Domsmagtens Ordning § 26. — Det tidligere Forslags § 89, 2det Stykke, er udeladt som overflødig ved Siden af den i Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning § 40 optagne almindelige Regel.

§ 54.

Ligesom i det tidligere, Forslag foreskrives der her Førelse af en *Sagliste* og en *Retsliste*. Saglisten er blot et Register over de for Retten indbragte Sager. Sagerne opføres følgelig aldrig mere end een Gang paa denne, nemlig saa snart Retten første Gang kommer i Berøring med dem, hvilket i Reglen vil være ved Berømmelsen, jfr. §§ 84, 201, 247 og 274, eller ved Anmeldelsen efter § 200, 2det Stykke, eller § 273, 3die Stykke. Retslisten derimod er en Slags Dagsorden, paa hvilken opføres de Sager, der skulle foretages paa hver enkelt Dag, enten fordi de oprindeligt ere berammede til den Dag, eller fordi de ere udsatte til den Dag.

Det tidligere Forslags § 79 indeholdt nogle enkelte detailmæssige Forskrifter angaaende Retslistens Førelse, der her ere udeladte, da de dog ikke vare udtømmende og nærmest have deres Plads i en Instruks. Dels af Hensyn til den Interesse, Retslisternes Førelse og Bekendtgørelse vil have for store Grupper af Publikum, dels for paa dette Omraade at tilvejebringe en ensartet Fremgangsmaade ved de forskellige Retter, foreslaas det at lade Justitsministeriet give de nærmere Regler desangaaende.

Reglerne i 2det og 3die Stykke ere — som udviklet i Motiverne til det tidligere Udkast — motiverede ved følgende Betragtning: Da spildte Retsmøder ved den mundtlige Procedure kunne medføre betydelige Ulemper, naar Vidner langvejs fra ere komne tilrejsende, naar Parterne have givet personligt Møde for at afhøres o. desl., bør alt muligt gøres for at forhindre saadanne unyttige Møder. Aldeles kan man naturligvis ikke fjerne denne Ulempe, men det vil uden Tvivl være et gavnligt Middel til at formindske den, naar Retten eller — uden for Retsmøde — dens Formand faar en almindelig Myndighed til at give

Henstand med Sagens Foretagelse, saa snart det stiller sig som overvejende sandsynligt, at en eller anden Omstændighed vil være til Hinder for Sagens Behandling netop paa den Dag, til hvilken den er ansat. Hellere end at lade Sagen komme for og alle vedkommende møde til ingen Nyttelse blot for at høre et Udsættelsesdekret afsagt, maa da den trufne Bestemmelse forandres og Sagens Forhandling udskydes i nogle Dage, i hvilken Tid Hindringerne ofte ville kunne hæves. Med Nutidens Kommunikationsmidler vil det næsten altid være muligt at give samtlige vedkommende saa betimelig Underretning om den forandrede Bestemmelse, at de kunne undgaa at møde forgæves (jfr. § 81). Retten maa til dette Øjemed have én aldeles diskretionær Myndighed til, naar den enten af sig selv eller ifølge indløbne Oplysninger fra Parter, Vidner eller andre forudser, at Sagens Forhandling vil møde Hindringer, at kunne ansætte den til en anden Dag, uden at Parterne høres herover eller andre Formaliteter iagttages. Men naturligvis vil det stride imod Parternes Ret, om den af egen Magtfuldkommenhed paa denne formløse og ukontrollerede Maade udskød Sagens Forhandling længere end en kort Tid. Man har dog ikke fundet det nødvendigt at optage den udtrykkelige Grænse af een Uge, som det tidligere Forslag satte.

§ 55.

Medens § 54 handler om Berømmelse og Udsættelse af den enkelte Sag, indeholder § 55 nogle nødvendige Regler om Rettens Myndighed til at afsige berammede saavel som til at afbryde og udsætte allerede begyndte Retsmøder. Følgen heraf er naturligvis, at alle de Sager eller Forretninger, som i Retsmødet skulde besørges, maa henlægges i en anden Tid.

§§ 56 og 57

indeholde den almindelige Grundsætning, at alle Retsmøder i civile Sager ere *offentlige*. Den Undtagelse, der i § 56 gøres herfra, er selvfølgelig; lignende Undtagelser gøres overalt. Det er i § 56 helt overladt Rettens Formand at bestemme, hvorvidt der skal tilstedes enkelte Personer foruden Parterne og disses Rettergangsfuldsmægtige (jfr. Bemærkning til § 44) Adgang til et Retsmøde, der holdes for lukkede Døre. Den særlige Beføjelse, som det tidligere Forslags § 76 hjemlede Parterne til at medtage tre andre Personer, er ikke optaget, fordi den ikke ses at have

nogen tilstrækkelig Grund og let kunde misbruges.

At Rettens Beslutning om at lade Dørene lukke, ikke kan gøres til Genstand for Klage for højere Ret, stemmer med, hvad der maa anses for gældende Ret, ifølge hvilken ubeføjet Udelukkelse af Offentligheden i alt Fald ikke kan antages at være Annulationsgrund; Reglen stemmer derhos med, hvad der overhovedet er Udkastets Tanke, nemlig saa vidt muligt at afskære Klage til højere Ret med deraf følgende Besvær og Forhaling, hvor saadan ikke behøves til den materielle Rets Beskyttelse. Skulde en enkelt Dommer finde paa jævnlig uden Grund at lade Dørene lukke, vil en lejlighedsvis misbilligende Udtalelse af Overretten sikkert være tilstrækkelig til at gøre Ende derpaa.

Retternes Voteringer ere ikke offentlige, jfr. § 100, 2det Stykke.

§§ 58 og 59.

Disse Bestemmelser fandtes ikke i det tidligere Forslag.

Bestemmelserne i § 58 ere optagne efter det i den ny norske Straffeprocesslovs § 116 givne Forbillede og aabenbart hensigtsmæssige.

Reglen i § 59 giver for det første et naturligt Supplement til Reglerne i § 149, jfr. § 148, men vil i øvrigt ogsaa kunne anvendes, hvor det i og for sig lod sig gøre at samle det hele Bevismateriale ved Rettens Sæde, men det dermed forbundne Besvær vilde være uforholdsmæssigt i Sammenligning med at sætte Retten uden for det almindelige Tingsted; med denne Paragraf kan sammenholdes § 12, 2det Stykke, i Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning.

§ 60.

Naar det i 2det Stykke udtrykkelig er bestemt, at ogsaa Fogedret og Skifteret skal kunne udøve Rettergangspolitiet, er dette naturlig begrundet derved, at netop disse Retter efter den særlige Maade, hvorpaa de træde i Forhold til Publikum, ere mere udsatte end andre Retter. Naar de ikke for Tiden have saadan Beføjelse, er dette i Virkeligheden en Anomali, fremkommen som en ren formel Konsekvens af, at disse Retter i øvrigt ikke kunne afsige eksigible Dekreter.

Den i det tidligere Forslags § 81 indeholdte Bestemmelse om, at en Straffekendelse i Medfør af nærværende Paragraf skulde være upaaankelig, har man fundet

det rettere at udelade. Kendelsen vil alt-saa kunne være Genstand for Kære. Hvor vidt saadan Kære har opsættende Virkning, afgøres efter Reglen i § 270, 2det Stykke,

§§ 62—64.

Nærmere Regler angaaende Protokollation findes paa følgende Steder i Udkastet:
 § 163 (Vidneforklaringer).
 § 168 (Tvistigheder under Vidneførslen).
 § 185 (Syn og Skøn).
 § 198 (Parts Ed).
 §§ 209, 210 og 218 (Behandling ved Landsret).
 § 276 (Forlig ved Underretten).
 § 277 (Behandling ved Underret).
 §§ 371, 374, 396, 420, 434, 449, 480 og 499 (Fogedforretninger).

Naar det i § 64, 1ste Stykke, siges, at Rettens Domme, Kendelser og „øvrige Beslutninger“ skulle optages fuldstændig i Retsbogen, er det ikke dermed Meningen at foreskrive, at hvad som helst en Retsformand eller Enkeltdommer maatte bestemme med Hensyn til en Sags Behandling, skal protokolleres, men kun at dette skal ske med Hensyn til saadanne Beslutninger, der fremtræde som Afgørelse af en mellem de i Sagen interesserede opstaaet Tvist. Hvor vidt i øvrigt en af Retten truffen Ordning skal omtales i Protokollen, maa afgøres efter Reglen i § 63, 1ste Stykke.

§ 65.

I denne Paragraf er tilføjet den med den gældende Ret stemmende og i sig selv praktiske Bestemmelse, at Retsbogen afgiver Bevis for, hvad der er foregaaet under Retshandlingen, men at Modbevis ikke er udelukket.

§ 66

sigter særlig til at bevirke, at Retsskriveren altid kan være i Besiddelse af det Materiale, der udkræves for at tilvejebringe en saa fuldstændig Udskrift, som behøves til Anke.

Kapitel VIII

Forkyndelser og Meddelelser.

Af Tydelighedshensyn og for at opnaa den størst mulige Overensstemmelse med Straffeprocudkastet er Kapitlet i Henseende til Stoffets Ordning og i redaktionel

Henseende en Del afvigende fra det tidligere Forslags 1ste Afsnit, Kapitel IX (bl. a. har man forbeholdt Ordet „Forkyndelse“ for de efter Reglerne i §§71—78 behandlede Meddelelser). Af Realitetsændringer findes nærmest kun følgende:

1) Reglen i det tidligere Forslags § 109, 3die Stykke, om, at de for en Retskreds beskikkede Stævningmænd ere pligtige at besørgede alle Forkyndelser inden for Grænserne af vedkommende Retskreds, er ligesom i Straffeprocudkastet udeladt, da Retskredsene kunne blive saa store, at det bliver nødvendigt at dele dem i flere Stævningmændsdistrikter.

2) Forkyndelse for den vedkommende *personlig* er i § 72 opstillet som den Forkyndelsesmaade, der først og fremmest bør søges iværksat.

3) Samme Paragrafs Nr. 2 — der dog kun kommer til Anvendelse, naar Forkyndelse for den vedkommende personlig ikke kan finde Sted — er i øvrigt bragt i Overensstemmelse med § 3, 1ste Punktum, i Lov om Forandring af visse processuelle Frister m. m. af 11te April 1890.

Endvidere kan nævnes, at det tidligere Forslags § 123 er udeladt, fordi den, hvis den skulde forstaas som indeholdende en egentlig Formforskrift, maatte anses for uheldig og i modsat Fald er overflødig.

Som det vil ses, er Udkastets System for Forkyndelser i sine Hovedtræk dette;

Forkyndelser foregaa ved en af et Vidne ledsaget Stævningsmand, der afleverer Genpart af det, der skal forkyndes. Forkyndelsen skal saa vidt muligt iværksættes for den paagældende personlig og skal helst ske paa hans Bopæl eller i hans Logis eller lignende midlertidigt Opholdssted; men i øvrigt er personlig Forkyndelse gyldig, hvor den end sker.

Kan Stævningsmanden ikke træffe den paagældende personlig, skal han foretage Forkyndelsen for en af de i Udkastet nærmere angivne Personer, der maatte være at træffe paa vedkommendes Bopæl, Kontor, Værksted eller andet fast Forretningslokale, eller — for Søfolks Vedkommende — paa deres Skib, eventuelt for den, hos hvem den paagældende midlertidig maatte være til Huse.

Har Stævningsmanden heller ikke kunnet iværksætte Forkyndelsen paa denne Maade, giver han det Dokument, der skal forkyndes, Paategning herom, og afleverer det til Politiet. Det forudsættes selvfølgelig herved, at det ikke allerede paa dette Stadium er blevet klart, at Forkyndelsen skal ske i en anden Retskreds eller i Ud-

landet, da Stævningsmanden i saa Fald blot vil have at tilbagelevere Dokumentet med fornøden Oplysning i saa Henseende.

Kan heller ikke Politiet iværksætte Forkyndelsen paa en af de angivne Maader giver det ligeledes Dokumentet Paa-tegning om det stedfundne med Tilføjelse om hvor vidt der maatte være det noget bekendt om vedkommendes Bolig eller Opholdssted (f. Eks., at dette er i en anden Retskreds eller i Udlandet, vedkommendes sidste bekendte Bopæl eller lignende).

Hvis Forkyndelse ikke kan iværksættes her i Riget paa en af de angivne Maader, men det fra først af eller senere oplyses, at og hvor vedkommende bor eller opholder sig i Udlandet, rekvirerer Retten paa Begæring Forkyndelsen iværksat paa vedkommende fremmede Sted.

Kan Politiet intet oplyse om paagældendes Bolig eller Opholdssted, og heller intet i øvrigt vides om saadan Bopæl eller Opholdssted i eller uden for Riget, eller endelig vedkommende fremmede Myndighed maatte vægre sig ved at efterkomme den danske Rets Forkyndelsesrekvisition, kan offentlig Indkaldelse gennem Aviserne benyttes, i sidstnævnte Tilfælde suppleret af Meddelelse i anbefalet Brev direkte til den paagældende.

I øvrigt staar det Parterne frit for at vedtage, at der i Stedet for Forkyndelse efter de nævnte Regler skal ske Meddelelse paa anden Maade eller paa andet Sted. Er saadan Aftale blot bevislig, lægges den til Grund som gyldig. Endvidere bortfalder hele den angivne Forkyndelsesform, naar begge Parter benytte Sagførere, for saa vidt som i saa Fald al Meddelelse under Sagens Gang kan ske ganske formløst fra Sagførerkontor til Sagførerkontor blot mod simpelt Modtagelsesbevis. Endelig kan Rettens Formand til alle Meddelelser, der udgaa fra Retten, benytte hvilken som helst Meddelelsesform, han anser for hensigtsmæssig, saaledes blandt andet ogsaa Meddelelse gennem Posten.

§ 69.

Ved Ordene „for saa vidt ikke Loven medfører Undtagelse“ sigtes der særlig til Reglerne i §§ 79—82.

§§ 70 og 71.

Herom henvises til Bemærkningerne til de tilsvarende Regler i Straffeprocudkastets §§ 83 og 84 i Bemærkningerne til dette.

§ 78.

Paa ubillige Følger af Reglen i denne Paragraf, der maa anses for uundværlig, vil der efter Omstændighederne kunne raades Bod ved Hjælp af Reglerne i § 222 og § 271.

§ 80.

De i denne Paragraf indeholdte Regler ere — som bemærket i Motiverne til det tidligere Udkast — grundede paa den Betragtning, at Sagføernes Stilling som offentlige Funktionærer og det Ansvar samt den Kontrol, de som Følge deraf ere undergivne, muliggør, at der mellem dem indbyrdes kan benyttes en meget simpel Fremgangsmaade ved Meddelelser.

Skulde man paa et Sagførerkontor vægre sig ved at give Modtagelsesbevis for en Meddelelse, der gives med Hjemmel i denne Paragraf, vil det vel kunne blive nødvendigt paa anden Maade, eventuelt ved Stævningsmændene, at sikre sig Bevis for, at Meddelelsen har fundet Sted; men Udgiften herved vil da efter § 122 kunne lægges paa den Sagfører, fra hvem den ubeføjede Vægning hidrører.

Paragrafen angaar udtrykkelig kun Meddelelser „under Sagens Gang“. Dokumenter, hvorved Sagen indledes, saasom Stævningen, eller hvormed Sagen afsluttes, saasom den endelige Dom, kunne saaledes ikke gyldig meddeles paa den heromhandlede Maade i Kraft af nærværende Paragraf over for den Sagfører, Modparten plejer at anvende eller har anvendt. Hvis imidlertid denne er villig til at modtage Meddelelsen og derhos har eller faar fornøden Bemyndigelse fra Modparten, vil Meddelelsen kunne blive gyldig i Kraft af Parternes Beføjelse til at træffe Overenskomst om en særlig Forkyndelsesmaade.

I Klasse med, at en Part benytter Sagfører, maa her sættes det, at en Part selv er Sagfører. Hvis imidlertid kun den ene Part er eller benytter Sagfører, medens den anden Part hverken selv er eller benytter Sagfører, kan der hverken fra den ene eller den anden Side ensidig gøres Brug af nærværende Paragraf. Derimod kan der selvfølgelig træffes Overenskomst om Anvendelsen af en tilsvarende Fremgangsmaade.

Det maa i øvrigt vel mærkes, at Reglerne i denne Paragraf kun komme til Anvendelse, hvor der overhovedet er Hjemmel for at sende Meddelelsen til vedkommende Sagfører i Stedet for til Parten selv eller en anden Repræsentant for denne, jfr. herom § 212.

§ 81.

Som Eksempler paa Meddelelser, udgaaende fra Retten, kunne nævnes de i §§ 54, 92, 109, 110, 167, 267 og 269 omhandlende

Kapitel IX.

Procesmaaden i Almindelighed.

Foruden ved en Del rent redaktionelle Ændringer afviger dette Kapitel fra det tidligere Forslags 1ste Afsnit, Kapitel VIII, paa følgende Punkter:

1) Det tidligere Forslags § 90 er udeladt, fordi den kun indeholdt en almindelig teoretisk Sætning, hvis virkelige Indhold dog maatte læses ud af Lovens øvrige Regler, og som i den Form, hvori den var opstillet, kunde foranledige Misforstaaelser.

2) Der gives i § 84 en Bestemmelse af, ikke blot naar en Sag anses for tingfæstet (anhængiggjort), men ogsaa, naar den anses for anlagt (jfr. herom nærmere Bemærkningerne til § 84).

3) I § 87 er det ubetingede Forbud mod, at nogen Meddelelse mellem Parterne indbyrdes eller til Retten sker i andet Sprog end Dansk, udeladt som upraktisk. Derhos er, for at spare overflødige Udgifter, Forskriften om, at Dokumenter i fremmed Sprog skulle være ledsagede af en autoriseret Oversættelse, begrænset til det Tilfælde, at Retten eller Modparten forlanger saadan. Endelig er der tilføjet en Regel om Tolkes Inhabilitet samt om, at Vidnereglerne analogt ere at anvende paa disse.

4) I § 89 fremhæves udtrykkelig, at en Part er pligtig bestemt og utvetydig at erklære sig over de af Modparten til ham rettede Opfordringer.

5) Det tidligere Forslags § 95, 2det Stykke, er udeladt, fordi den deri udtalte Regel efter Ordlyden ikke indeholder andet end, hvad der alt hjemles ved Paragrafens 1ste Stykke (nu § 90, 1ste Stykke), og saaledes er overflødig, medens det paa den anden Side, navnlig naar henses til, at den efter Motiverne til det tidligere üdkast antages at give Hjemmel for en langt videregaaende Indgriben fra Rettens Side, maatte anses som farligt at lade den blive staaende.

I Sammenhæng hermed maa nævnes, at Udtrykket i det tidligere Forslags § 98: „Retten kan *paalægge* en Part at fremlægge Situationskort etc.“ — hvilket Udtryk er

præget af samme Tendens — i nærværende Udkasts § 91 er ændret til: Retten kan *opfordre* en Part til o. s. v. Samtidig er udtalt, at Retten under Sagen ogsaa kan opfordre en Part til at tilvejebringe Syn eller Skøn.

6) De til Indholdet af det tidligere Forslags §§ 96 og 97 svarende Regler om Parternes personlige Afhøring ere henflyttede til Udkastets 2det Afsnit om „Midler til Sagens Oplysning“ og der anbragt i samme Kapitel, som Reglerne om Parts Ed (se §§ 193 og 194).

7) Der er i § 90 givet Retten Beføjelse til efter Omstændighederne at afvise Sagen, naar Sagsøgeren enten slet ikke eller i alt Fald ikke med tilstrækkelig Bestemthed svarer paa de til ham af Retten stillede Spørgsmaal.

8) Udkastets § 92 indeholder en i det hele til det tidligere Forslags § 264 svarende Bestemmelse; dog er denne udvidet saaledes, at Retten i Medfør af den efter Optagelsen ogsaa kan rette yderligere Spørgsmaal til Vidner og Syns- eller Skøns- mænd, medens paa den anden Side Reglen om Rettens Beføjelse til, uden Meddelelse til Parterne, selv at indhente Erklæringer fra sagkyndige er udeladt.

9) I § 99 er optaget Regler, svarende til de i Lov Nr. 161 af 18de December 1897 om Retternes Medvirkning til Optagelse af Bevis i Udlandet m. m. indeholdte.

I øvrigt indeholder dette Kapitel paa samme Maade som ovennævnte Kapitel i det tidligere Forslag flere af de for den reformerede Proces vigtigste Principer, saaledes Principet om *Procedurens Mundtlighed* (§ 86), om Parternes Forpligtelse til at erklære sig *bestemt og utvetydigt* og i Forbindelse dermed om Rettens Beføjelse til *efter et Skøn over Forhandlingerne i det hele* at afgøre, hvor vidt noget skal anses indrømmet eller bestridt, og hvilken Virkning Unkladelse af at besvare Provokation skal have (§ 89), om Rettens *procesledende Myndighed*, der dels fremtræder gennem Formandens Ledelse af Forhandlingerne (§ 88), dels gennem Rettens Beføjelse til at udskille enkelte formelle (§ 93) eller reelle (§ 94, 3die Stykke) Punkter af Sagen til særskilt forudgaaende Afgørelse, til at forene eller adskille Søgmaal (§ 94, 1ste og 2det Stykke) og til at udsætte Afgørelsen efter andre Sager (§§ 95 og 96) samt om dens Pligt til inden for visse Grænser af egen Drift at *søge Uklarhed eller Ufuldstændighed i Proceduren eller Bevisførelsen afhjulpen* (§§ 90—92).

Kommissionens Bem. t. Udk. t. L. om den borgerlige Retspleje.

Den for alle disse Hovedregler tælles ledende Tanke er den ganske simple at det gælder om at lade Sandheden i Processen komme til sin Ret i saa høj Grad og paa saa nem en Maade, som det efter parternes Procedure og ved Hjælp af det af disse fremførte Bevismateriale overhovedet er Retten muligt.

Om Kapitlets enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

§ 84.

Det tidligere Forslags § 100, sammenholdt med Motiverne til denne, regnede *Sagens Anlæg* med alle de deraf følgende civilretlige Virkninger, f. Eks. i Henseende til Morarenter, Afbrydelse af Hævd og Vekselpræskription fra Stævningens i Forkyndelse (Anhængiggørelsen, Tingfæstningen.

Da det imidlertid maa findes rimeligere, at en Sag anses som anlagt og de nævnte Virkninger som indtraadte, saa snart bagførelsen foretager det første processuelle Skridt, som det efter Proceslovgivningen overhovedet er ham muligt at foretage, og da dette Skridt er Forligsklagens eller — for saa vidt angaar Landsretssager, hvori undtagelsesvis Forlig ej skal prøves, saavel som Underretssager — Stævningens Indlevering til Berømmelse (jfr. §§ 141 201 og 273, jfr. § 276), er i nærværende Paragraf dette Skridts Foretagelse erklæret for ensbetydende med Sagens Anlæg, Sælig processuel Betydning har dette Tidspunkt f. Eks. med Hensyn til Reglerne i §§ 4, 25, 401, 457, 481, 486, 489, 503 og 515.

Reglen i 2det Stykke om *Tingfæstnings* Tidspunktet har bl. a. Betydning med Hensyn til §§ 84, 3die Stykke, 171, 185, 203, 2det Stykke, og 531.

Paragraffen indeholder derhos den nødvendige Modifikation i Bestemmelsen af de omtalte Tidspunkter, for saa vidt angaar de Tilfælde, hvor Parterne gøre Brug af den Ret, som nærværende Udkast indrømmer dem til efter Overenskomst at bringe en Sag frem for Landsret eller Underret uden Stævning (§ 200, 2det Stykke, og § 273, 3die Stykke).

Den med Hensyn til Modfordringers Tingfæstning givne Regel maa for Underretssagers Vedkommende anvendes saaledes at Tingfæstning foreligger i det Øjeblik, Sagsøgtes Erklæring om at ville fremsætte en Modfordring tages til Protokols.

Om Paragraffens 3die Stykke gælder, hvad der i Motiverne til det tidligere Udkast er bemærket om dettes tilsvarende

Bestemmelse (§ 100, 2det Stykke), at, medens man har fulgt den gældende Ret deri, at Sagen *hæves*, naar begge Parter derom ere enige, eller naar de begge udeblive, har man ikke bevaret den Sagsøgeren efter den gældende Ret tilkommende Beføjelse til at hæve Sagen paa et hvilket som helst Trin lige til dens Optagelse til Dom. Naar Sagsøgeren nemlig først har nedlagt sin mundtlige Paastand, er Retten traadt i saadant Forhold til Sagen, at der foreligger Mulighed for at dømme, selv om Sagsøgeren ej foretager videre, og Sagsøgte, der har forberedt sig til og er mødt ved den mundtlige Forhandling, synes da at maatte have Krav paa, at denne gaar for sig, for at Sagen kan finde sin Afgørelse, Saa længe derimod Sagsøgeren ej har nedlagt sin mundtlige Paastand i Sagen, foreligger der ej et efter Mundtlighedsprincippet tilstrækkeligt processuelt Grundlag for dens Bedømmelse, og man maa derfor indrømme ham Ret til at hæve Sagen, dog at det forbeholdes Sagsøgte at faa Dom for alt tingfæstede Modkrav, og det uden Hensyn til, om disse i og for sig fyldestgøre Betingelserne for at staa som selvstændigt Søgemaal.

Angaaende Procesomkostningsspørgsmaalet, naar Sagen hæves, se § 113, 4de

Stykke.

Da den Betragtning, i Kraft af hvilken Sagsøgerens Beføjelse til at hæve en Sag lige indtil Optagelsen begrænses, ikke passer paa de Sager, der undtagelsesvis udgaa til skriftlig Behandling, opstilles for disses Vedkommende en anden Regel i § 240.

§ 85.

De her opstillede Betingelser for *Modfordringers* Fremsættelse svare i Hovedsagen til den gældende Rets Regler om Adgang til Anlæggelse af Kontrasøgemaal, dog at de særlige Regler i D. L. 5—14 6 ikke ere medtagne. Disse sidste behøves nemlig ikke, da Faren for, at et klart Hovedsøgemaal paa en urimelig Maade skal blive forhalet ved ilkhvide Modkravs Indblanding i Sagen, er udelukket ved Udkastets Regel i § 94, ifølge hvilken Retten bl. a. ogsaa maa have Myndighed til at udskille Modkrav til selvstændig Behandling ved samme Ret (jfr. § 85, 2det Stykke).

Naar en Modfordring overhovedet kan fremsættes, kan den fremsættes saavel til Modregning som til Opnaelse af selvstændig Dom, nemlig for saa vidt den overstiger Hovedfordringen, eller Sagsøgte frifindes for denne.

I Erkendelse af, at den i den gældende Ret fordrede Kontrasøgsmaalsform som oftest kun er en tidsspildende Formalitet, opstiller Udkastet den Regel, at en Modfordring i processuel Henseende betragtes og behandles som en Del af Forsvaret, og det selv om selvstændig Dom for samme ønskes. Der behøves saaledes hverken Forligsmægling (§ 139) eller Stævning i Anledning af Modfordringen. Angaaende Rettens Competence til saaledes at give selvstændig Dom, jfr. § 8.

§ 86.

Den egentlige Betydning af den her givne almindelige Regel om *Retsplejens Mundtlighed* er den, at overalt, hvor der i Udkastet tales om, at Parter, Vidner eller andre ytre sig, forklare, begære osv. uden nærmere direkte eller indirekte Angivelse af Formen derfor, betyder det, at saadanne Ytringer, Forklaringer, Begæringer etc. fremsættes mundtlig. I nær Sammenhæng hermed foreskrives i § 104, at Rettens Afgørelse træffes paa Gnindlag af den mundthge Forhandling og Bevisførelse.

At dog en vis Benyttelse af Skrift maa træde hjælpende til, er under Nutidens Forhold selvfølgeligt. I saa Henseende kan særlig fremhæves,

at Stævning og andet, der skal være Genstand for en egentlig Forkyndelse, maa foreligge i skriftlig Form (§ 71) ligesom den sfaiftlige Form ordentligvis vil være at benytte ved Meddelelser efter §§ 80 eller 81,

at Proceduren for Landsret understøttes ved et skriftligt Grundlag (jfr. navnlig Reglerne om Skriftveksling i §§ 203—10 og 219 in fine),

at der navnlig af Hensyn til Appellmuligheden finder en temmelig omfattende Protokollation Sted angaaende, hvad der foregaar for underordnet Ret (jfr. Bemærkningerne til §§ 62—64),

at et skriftligt Grundlag kræves ved Intervention, § 227,

at Kære i Reglen er helt skriftlig, § 269, jfr. § 289,

at den, der ønsker en Sag genoptaget ved Landsret, saavel som den, der ønsker en ekstraordinær Vidneførsel foretaget, maa indgive skriftlig Begæring til Retten, § 222 og § 171,

at Indstævnte i visse Tilfælde maa fremlægge en skriftlig Erklæring for Højesteret, § 252, 1ste Stykke,

at en Sag saavel ved Underret og Landsret som ved Højesteret undtagelsesvis kan udgaa til helt skriftlig Behandling,

§§ 234-42, jfr. § 282, og §§ 250 og 263, samt

at alle Domme, Kendelser og øvrige Beslutninger skulle bringes i sknftlig Form, § 64 og 102, 3die Stykke.

Derhos maa nævnes, at Udkastet vel i det hele gennemfører den vigtige Hovedregel, at *Bevisførelsen* foregaar *umiddelbart* og altsaa mundtlig for de dømmende, men at heller ikke denne Regel kan gennemføres helt ud, f. Eks. fordi vedkommende Vidne ej er pligtigt at møde saa langt fra sit Hjemsted, eller saadant Møde vilde medføre Ulempe eller Bekostning, der ikke vilde staa i rimeligt Forhold til Sagens Genstand eller den Betydning, Vidnesbyrdet kan antages at have for Sagens Oplysning (§ 149), ligesom man ogsaa saa vidt muligt søger at midgaa fornyet Vidneafhøring i Appellen. I saadanne Tilfælde maa følgelig Vidneforklaringerne etc. bringes i skriftlig Form, for senere at kunne oplæses.

§ 88.

Den store Myndighed, der her er indrømmet Rettens Formand (eller vedkommende Enkeltdommer, jfr. § 61) er uundværlig under en mundtlig Procedure, naar denne ikke skal ende i Forvirring eller urimelig Vidtløftighed. Saadan Myndighed er derfor ogsaa tillagt Rettens Formand overalt, hvor mundtlig Procedure anvendes. En Garanti mod dens Misbrug ligger saavel i Retsmødernes Offentlighed som i den overordnede Rets Censur (jfr. §§ 123, 243 og 265).

§ 89.

Medens Paragrafens 1ste Stykke kun foreskriver, hvad der allerede i den nuværende Proces opstilles som Pligt for Parterne, nemlig at erklære sig bestemt og utvetydig, indeholder dens 2det Stykke en Regel, der i nær Sammenhæng med den af Udkastet opstillede fri Bevisbedømmelse udtrykkelig tager Sigte paa at komme bort fra overdrevne Krav paa Benægtelsernes Specificeren og Læren om, at Ufuldstændighed og Utydelighed ubetinget giver Modparten en Ret til at fordre det paagældende Punkt anset for indrømmet. Bestemmelsens Hensigt er saaledes at medvirke til at udløse Processen af den Formalisme, hvori bl. a. de nævnte Omstændigheder have ført den ind, og gøre den fri og naturlig, idet Meningen sættes over Ordene, og den Ubestemthed i Formen, der aabenbart skyldes beregnet Tilbageholdenhed, bedømmes strengere end den,

der kun skyldes Ubehjælpssomhed eller Misforstaaelse. Man kan saa meget roligere aa til denne Ændring af den gældende Procesrets Princip, som Retten under den ny Procesmaade har Ret og Pligt til at stille Spørgsmaal til Parterne angaaende saadanne Uklarheder i deres Procedure, som ved Spørgsmaalene kunne fentes op-

klarede.

Som det vil ses, gøres det i Paragrafens 1ste Stykke bl. a. til Pligt bestemt og Utvetydig at erklære sig over de at Modparten stillede *Opfordringer*, medens det i 2det Stykke bl. a. bestemmes, at Retten efter et Skøn over Forhandlingerne i det hele afgør, hvilken Virkning Undladelse at behørig at besvare en Opfordring medfører. Heri ligger, at en Part, naar han etterkommer Opfordringen, skal gøre det paa tydelig Maade, og ellers bør erklære at og hvorfor han ikke vil eller kan efterkomme den, samt at Retten derefter bestemmer Virkningen af Tavshed, Utydelighed eller Afslag. Derimod bestemmer Paragrafen intet om, hvornaar en Part overhovedet er berettiget til at vægre sig ved at etterkomme en til ham af Modparten rettet Opfordring. Afgørelsen heraf maa søges i de almindelige Grundsætninger for Proceduren.

§§ 90—92.

Disse Paragrafer ere Udtryk for et i den ny Proces gennemført Princip, som bl. a. ogsaa giver sig Udslag i forskellige Bestemmelser i §§ 157, 158, 160, 180, 185, 193 og 220, og som kortelig kan benævnes som Rettens *Spørgsmaalsret*.

I Modsætning til den Afsondring mellem Ret og Parter, som den skriftlige Procedure sædvanlig har til Følge, stiller den paa Mundtligheds- og Umiddelbarhedsprincipet byggede Procedure normalt Retten Ansigt til Ansigt med Parter, Vidner og Syns- og Skønsmænd. Den aabner der ved en nem og simpel Adgang for Retten til under Sagens Forhandling at faa fjernet Uklarhed i det faktiske Materiale, hvorpaa Dommen eller Kendelsen skal bygges, medens Retten under den skriftlige Procedure maa tage saadan Uklarhed som en uforanderlig Bestanddel af dette Materiale. Det vilde være urimeligt ikke at benytte denne Adgang, og det saa meget mere som Manglen heraf under den nuværende Procedure af Dommerne jævnligen føles som et stort Savn, der derhos let kan blive til Skade for den materielle Retfærdighed. Paa den anden Side er det ikke Mening at udruste Retten i civile Sager med For-

hørsdommermyndighed og saaledes forlade den ellers i moderne Civilproces overalt gældende Forhandlingsmaksime, ifølge hvilken det er Parterne selv, der paa egen Haand bestemme, hvilke Paastande, taktiske Anbringender, Bevismidler og processuelle Begæringer de ville fremkomme med.

Hvorledes den nøjagtige Grænse for denne Rettens Indgriben herefter skal bestemmes i det enkelte, vil efter Omstændighederne kunne frembyde Tvivl; men i sin Almindelighed kan Rettens her omhandlede Beføjelse bestemmes paa følgende

Maade:

Retten kan ved dertil egnede Spørgsmaal søge at fjerne, hvad der maatte være af Uklarhed i Parternes Erklæringer saavel som, hvad der efter de af Parterne selv afstukne Rammer for deres Fremstilling (henholdsvis af Sagens Realitet eller at de enkelte processuelle Spørgsmaal) maa betegnes som Ufuldstændighed i denne (§ 90)

Den kan, hvor saadant er nødvendigt til en fuldstændig og sikker Forstaaelse at, hvad der fremføres under Sagen, opfordre Parterne til at fremlægge Kort eller lignende Anskuelsesmidler eller tilvejebringe Syn eller Skøn (§ 91)

Den kan under Bevisførelsen om fornødent gribe ind i denne for at bevirke at de Spørgsmaal, der stilles, og de Svar, der gives, saa vidt muligt bringes i saadan Form, at Misforstaaelse undgaas, ligesom den til Sagens yderligere Oplysning kan rette selvstændige Spørgsmaal til Parter, der afhøres personlig, til Vidner og Syns- og Skønsmænd. Selv denne sidste Beføjelse kan ikke siges at være i Strid med Forhandlingsmaksimen, som denne hidtil er opfattet. Det antages ogsaa i den nugældende Proces, at Retten kan anvende de af Parterne tilvejebragte Bevismidler paa anden Maade end af Parterne anbragt, og mellem det, som Bevis at benytte en Del af et fremlagt Dokuments Indhold, der ej er omtalt af Parterne, og det, som bevis at benytte et fremstillet Vidnes Svar paa Spørgsmaal, der ej hidrøre fra Parterne men fra Retten, er der i Virkeligheden ingen Væsensforskel.

I nær Tilslutning til fornævnte Regler og med samme Formaal som disse er der yderligere i § 92 givet Retten Beføjelse til, naar den efter at have optaget en Sag, finder, at en Anvendelse af dens heromhandlede Spørgsmaalsret kunde være af Betydning for Sagens Oplysning, da at reassumere Sagen i den Anledning.

Naar der gives Retten Myndighed til saavel før som efter Sagens Optagelse at

opfordre Parterne til at tilvejebringe et Syn eller Skøn (jfr. det tidligere Forslags § 264), er dette ud fra den Betragtning, at Syn op Skøn ikke blot er et Bevismiddel i sædvanlig Forstand, men en Hjælp for Retten ved Sagens Bedømmelse. Til af egen Drift at indkalde Parter, Vidner eller Syns- eller Skøns mænd til Afhøring fra først af, har Retten ingen Myndighed.

Det følger af sig selv, at Benyttelsen af al den her omhandlede Myndighed, hvor saadant maa antages at ville være til Gravn

Sagen, ikke blot er Ret, men ogsaa Pligt for Retten. Denne Pligt er dog ej af den Art, at Parterne kunne fremsætte Paastand paa, at Retten skal benytte sig af denne Myndighed, og i Vægringstilfælde kunne forlange Kendelse, for derefter at gøre saadan til Genstand for Kære til højere Ret. Pligten er derimod af samme Art som f. Eks. Rettens Pligt til behørig at overveje en Sag, inden den afsiger Dom.

Lignende til Dels dog videregaaende Regler, findes i tysk Civilproces (se saaledes dennes §§ 130-135, 361 og 363) saavel som i østerrigsk Civilproces (se saaledes dennes §§ 183, 184, 340 og 344).

§§ 93 og 94.

Den Retten ved § 93 tillagte Myndighed kan være til Nytte, dels ved at fremkalde en særskilt Forhandling og Paakendelse af Avisningsspørgsmaalet, førend man gaar ind paa en fuldstændig Forhandling at bagen, der under Forudsætning af Afvisning vil være spildt, dels ved at Parterne derigennem kunne faa Opfordring til at udtale sig om Afvisningsgrunden og til om muligt at afhjælpe en foreliggende formel Fejl, medens de efter den gældende Ret ere udsatte for at faa Sagen afvist uden at være hørte derom, nemlig naar de slet ikke havde forudsat Muligheden af en Afvisning paa Embeds Vegne.

Den Retten i § 94, 3die Stykke, tillagte Myndighed til at dele Sagens Realitet paa den i det enkelte Tilfælde hensigtsmæssigste Maade (f. Eks. ved at bestemme, at en Indsigelse vedrørende Parternes Kompetence, en Præskriptions-, Præklausions-, eller Umyndighedsindsigelse skal behandles særskilt forud) kan dels tjene til Fremme af den mundtlige Procedures Overskuelighed dels ofte spare en mere eller mindre vidtløftig subsidær Procedure. Ved „Strids-punkter forstaas i øvrigt kun de omstridte Søgmaalsgrunde og Indsigelser med dertil hørende Procesmateriale, men ikke selve de forskellige Paastande. Hvis imidlertid

Paastandene referere sig til forskellige sideordnede Krav, kan en Adskillelse finde Sted i Kraft af Paragrafens 2det Stykke. Hvis de fremsættes som principale og subsidære, kunne de enten være støttede paa forskellige Anbringender, og en Adskillelse kan da finde Sted i Henhold til det heromhandlede 3die Stykke af Paragraffen, eller de kunne være støttede paa samme Anbringender, i hvilket Tilfælde der ikke er Adgang til Adskillelse, men heller ikke vil være Trang dertil.

Om Adgang til særskilt Paakendelse, jfr. § 107, At Retten, hvor den optager en enkelt Søgmaalsgrund eller en enkelt Indsigelse til særskilt Paakendelse, men derefter i sin Dom ikke tager den til Følge, maa give Adgang til fortsat Procedure, forstaar sig af sig selv. Appel kan da først finde Sted efter den endelige Dom, jfr. § 245; om Fuldbyrdelesadgangen, ifr. § 107, 2det Stykke.

Den Retten i § 94, 1ste og 2det Stykke, tillagte Myndighed til at forene adskilte Krav til eet Søgmaal og omvendt opløse forenede Krav i flere Søgmaal kan ligeledes have væsentlig praktisk Betydning. Hvor flere Sager bero paa samme Retsspørgsmaal og ere ligeartede i Henseende til Faktum, kan en Forening spare Tid, Ulejlighed og Udgift, og hvor omvendt uensartede Krav ere sammenkoblede, kan efter Omstændighederne en Adskillelse afværge Forvirring og Forhaling.

Selvfølgelig maa, for at Retten kan anordne Kumulation, de almindelige Betingelse for saadan foreligge, altsaa for objektiv Kumulations Vedkommende, at samme Procesart er anvendelig med Hensyn til alle Kravene, og for subjektiv Kumulations Vedkommende endvidere, at enten Kravene have fælles Oprindelse, eller at en særlig Lovforskrift hjemler Kumulationen eller at ingen af Parterne gør Indsigelse denmod. Hvad praktisk Betydning Reglen om Rettens Beføjelse til at forene Sager mellem forskellige Parter kan faa i Tilfælde, hvor der hverken er Konneksitet mellem Kravene eller særlig Lovhjemmel vil altsaa komme til at bero paa, hvilken Autoritet Rettens Ønske besidder over for Parterne.

Med Paragrafens 2det og 3die Stykke kan sammenholdes § 10, hvorefter Landsretten ikke paa Grund at en foretagen Udskilning ophører at være kompetent til at dømme i Sagen.

§§ 95 og 96

De hen givne Regler skulle tjene til

at hindre overflødig Procedure og afværge modstridende Afgørelser.

Naar der i § 95 tales om „Retsforhold, hvis Fastsættelse vil faa Indflydelse paa Sagens Udfald“, tænkes der herved ikke udelukkende paa Tilfælde, hvor saadan Fastsættelse ligefrem vil have Virkning som *res judicata*, men overhovedet paa en hvilken som helst Afgørelse, der faktisk kan blive af Betydning for den under Behandling værende Sag.

Kapitel X.

Retten Raadslagninger og Afgørelser.

Dette Kapitel svarer i Indhold i det hele til det tidligere Forslags 2det Afsnit, Kapitel IV. Dog adskiller det sig en Del derfra i redaktionel Henseende og desuden paa følgende Punkter:

1) I § 101 er det Antal Dommere, der behøves til Paadømmelse af en Landsretssag, nedsat til 3, samtidig med at det tilsvarende Tal for Højesterets Vedkommende er nedsat til 7.

Der vil herved opnaas en væsentlig Besparelse i Rettens Arbejdskraft, uden at den angivne Indskrænkning paa den anden Side frembyder nogen Betænkelighed. Det efter gældende Ret for Højesteret krævede Antal af 9 Medlemmer er højere end det Tal, der kræves for de fleste andre Landes øvers te Domstole (for Norges Højesteret er Tallet 7, for Sverigs 5 eller 7, for den tyske Rigsret 7, for den engelske Højesteret 3), medens det for Landsrettens Vedkommende kan fremhæves, at den i nærværende Udkast foreslaaede fuldstændige Appel til Højesteret fra Landsret i hvert Fald byder en tilstrækkelig Garanti.

2) De i det tidligere Forslags § 264 indeholdte Regler ere i det væsentlige henflyttede til foregaaende Kapitel (§ 92).

3) Da man maa finde det rettest, at der ikke i Loven søges formuleret en Løsning af den Strid, der i Teorien stadig føres om, hvor vidt Afstemning bør finde Sted efter Grunde eller efter Resultat (jfr. herom nærmere Motiverne til det tidligere Udkast, Side 125—127), er der givet Udtryk i § 102 en endnu mere neutral Form, end Tilfældet var med det tidligere Forslags § 280. Dette lader sig gøre, fordi man i Praksis hidtil ikke har følt noget Savn ved ikke at have udtrykkelige Lovregler desangaaende.

4) Den i nærværende Udkast gennemførte fuldstændige Appel til Højesteret gør det muligt ikke at lægge Beslag paa Domstolens Tid til det vidtløftige Skriveri, som det tidligere Forslag maatte kræve med Hensyn til Præmissernes Affattelse. Der kræves kun en saa vidt muligt kortfattet Begrundelse af Dommen med Forbigaaelse af alt, hvad Retten anser for uvæsentligt. De i det tidligere Forslags §§ 263, 4de Stykke, 266, 267, 1ste Stykke, og 268 indeholdte Regler ere derfor afløste af den korte Regel i Udkastets §108, 1ste Stykke.

I Forbindelse hermed kan bemærkes, at der efter de andetsteds gjorte Erfaringer ikke er Grund til at beholde den i det tidligere Forslags § 274 indeholdte almindelige Regel om, at de Medlemmer af Retten, som skulle deltage i Dommens Afsigelse, ikke maa paahøre de mundtlige Forhandlinger i nogen anden Sag, førend Dommen er vedtagen. Denne Regel er derfor udeladt.

5) I Slutningen af § 109 er tilføjet en Bestemmelse om Virkningen af Forsømmelse af Tilsigelse til en Doms eller Kendelses Afsigelse, og i § 111 er, paa samme Maade som i Straffeprocedurekastets § 95, optaget den aabenbart praktiske Regel, at Beslutninger af Retten eller dens Formand, der ikke behøve at begrundes, saavel som Kendelser af blot procesledende Beskaffenhed kunne omgøres, naar ny Oplysninger foreligge.

Endnu skal fremhæves, at der i § 104, 2det Stykke, er optaget en i det hele til det tidligere Forslags § 199 svarende Regel om, at Retten efter Omstændighederne selv skal have Myndighed til at skønne over, hvor vidt Skade er foraarsaget, og hvor stor Erstatning der i den Anledning skal gives, — en Regel, der tilsigter til en vis Grad at komme bort fra de hidtil i altfor stort Omfang brugte „uvillige Mænds Skøn“, der i Praksis ofte vise sig i høj Grad vilkaarlige og uberegnelige.

Med Hensyn til de enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

§ 100.

Udkastet har holdt sig til den hidtil brugte Terminologi, hvorefter „Dom“ betyder den Afgørelse, hvorved Sagen bringes til Ende i den paagældende Instans, medens „Kendelse“ betegner en Afgørelse, efter hvis Afsigelse Proceduren fortsættes.

Sondringen mellem „Kendelser“ og „andre Beslutninger“ har den Betydning, at de førstnævnte skulle ledsages af Grunde, de sidstnævnte ikke (§ 108).

Med Hensyn til Paragrafens 2det Stykke skal bemærkes, at det paa ny har været taget under Overvejelse, om der ikke burde indføres offentlig Votering, men at Kommissionens Flertal har ment at burde blive staaende ved den hidtil altid brugte hemmelige Votering væsentlig af desamme Grunde, som vare bestemmende for den tidligere Kommission: Offentligheden vil let kunne lægge et uheldigt Baand paa Voteringens Frihed, dels derved, at det i mange Tilfælde, hvor Omtalen af Sagen indirekte karakteriserer de deri optrædende Personer, vil være vanskeligt for offentlig voterende Dommere at udtale deres Mening frit, dels derved, at en Dommer, naar der voteres offentligt, kan blive alt for utilbøjelig til at forandre sit en Gang afgivne Votum. Den offentlige Votering indeholder derhos en Fristelse til Udvikling af en Art Dommerveltalenhed, der er mere egnet til at vække Publikums Bifald end til at fremme en ædruelig og omhyggelig Prøvelse af Sagen. Voteringens Offentlighed fører saaledes let til, at man faar en utilfredsstillende Drøftelse af Sagen, for saa vidt den da ikke tvinger Dommerne til forud at forhandle om Afgørelsen underhaanden, hvorved den offentlige Votering indskrænkes til en Skinvotering.

Det skal endnu bemærkes, at det ikke har været Meningen, at Paragrafens Bestemmelser om Raadslagning og Afstemning skulle medføre, at Retten, naar der straks under Retsmødet viser sig at være Enighed mellem dens Medlemmer om Afgørelsen, dog ikke skulde kunne give denne paa Stedet, men altid skulde være nødt til at trække sig tilbage til Raadslagning, hvad selvfølgelig vilde medføre ulidelig og hensigtsløs Tidsspilde.

§ 102.

Den i Paragrafen indeholdte Forpligtelse til subsidiær Votering kan ikke siges at medføre nogen Samvittighedstvang for de paagældende Dommere. Disse forpligtes jo nemlig kun til at udtale deres Mening ud fra en ved Flertallets Votering tilvejebragt Forudsætning, for hvis Eksistens de ikke have Ansvar.

Paragrafen bestemmer intet særligt om dissenterende Vota o. s. v., idet det nemlig forudsættes, at der skal være den samme Adgang som hidtil til at afgive saadanne til Protokollen med Adgang for de deri retlig interesserede til at blive bekendte dermed, men at der i øvrigt intet skal offentliggøres om Stemmetallet ved de forskellige Afstemninger.

§103

Reglen i 2det Stykke er nærmest grundet paa den Betragtning, at, da Bevis ved Syn og Skøn aldrig er ubetinget bindende for Retten, men i dets Sammenhæng med samtlige øvrige Oplysninger i Sagen underkastet dens fri Bedømmelse, bør det optages før Dommen. Man vil ogsaa derved kunne undgaa, hvad den hidtil brugte Praksis formentlig ikke er uden Eksempler paa, at et efterfølgende Skøn tilkender en Erstatning, hvis Størrelse ligger ganske uden for de af Retten forudsatte Muligheder, og til hvis Idømmelse Retten, om den selv havde forbeholdt sig det sidste Ord, aldrig vilde være gaaet med.

§ 104

udtaler i sit 1ste Stykke to Hovedgrund sætninger for den reformerede Proces:

a) Retten træffer —bortset selvfølgelig fra de Tilfælde, hvor en Sag udgaar til helt skriftlig Behandling (§§ 239, 263 og 286) — Afgørelsen paa Grundlag af den *mundtlige* Forhandling og Bevisførelsen. *Den skal altsaa ikke i Embeds Medfør paase, at den mundtlige Forhandling ikke gaar ud over det skriftlige Grundlag* (jfr. bl. a. herved med Hensyn til Forholdet over for Forligsmæglingen § 143, 2det Stykke). Om hvilken Ret Parterne i deres indbyrdes Forhold have til at forlange Forhandlingen holdt inden for de ved Skriftvekslingen afstukne Rammer, se navnlig § 218.

b) *Bevisbedømmelsen er fri.* Retten er i at bedømme de førte Bevisers Virkning ikke bunden eller indskrænket ved Lovregler. Den eneste Undtagelse af Betydning, nærværende Udkast gør fra dette Princip, findes i § 196, hvor de bestaaende Regler om Adgang til at forlange Benægtelsesed over for Haandskrift og Handelsbøger saavel som i Paternitessager oprettholdes.

Om Paragrafens 2det Stykke se oven for umiddelbart foran Bemærkningerne til § 100.

§ 105.

Indholdet af denne Paragraf viser, at det ikke er Udkastets Mening at gaa bort fra Forhandlingsmaksimen. Den tilsyneladende Undtagelse i Paragrafens 2det Punktum er i Virkeligheden blot et Led i Bestræbelserne for at komme bort fra Formalismen. Man kan nemlig rolig gaa ud fra, at det er en Parts Ønske at faa sig tilkendt Erstatning for Procesomkostninger, naar han ikke netop udtrykkelig giver Afkald derpaa.

§§ 106 og 107.

Disse Paragrafer indeholde et naturligt Supplement til Reglerne i §§ 26, 27 og 94. Medens Reglen i § 107, hvor der ikke netop undtagelsesvis gøres Brug af den Retten i Paragrafens Slutning indrømmede Myndighed, kun vil virke til Simplifikation af Forhandlingerne og Lettelse af Paadømmelsen, vil Reglen i § 106 endvidere tjene Parternes Interesse ved at skaffe dem hurtig eksigibel Dom for deres likvide Krav trods Kumulationen. Med § 107 jævnføres § 245.

Der har i Kommissionen været stillet Forslag om, at der — i Lighed med, hvad der har Hjemmel i fremmede Proceslove, se saaledes tysk Civilproceslov § 278, østerriksk Civilproceslov § 391 og, for Englands Vedkommende, Rules of the Supreme Court, Order XIV Rule 4 og Order XXVII Rule 9 — skulde gives Adgang til, naar Sagsøgte for en Del har erkendt Rigtigheden af et indtalt Krav, efter Sagsøgerens Paastand straks at give ham Dom for det saaledes anerkendte Beløb; men Kommissionens Flertal har fundet Betænkelighed ved Optagelsen af en saadan Regel.

§ 109.

At tilsige Parterne og de andre vedkommende til at høre Dom eller Kendelse blive afsagt er saa meget rimeligere, som Udkastets Anke- og Kærefrister, der skulde regnes fra Afsigelsen, ere meget korte i Sammenligning med de nugældende almindelige Ankefrister.

§ 110.

Paragrafen giver Adgang til paa en let og simpel Maade at faa rettet de i den omhandlede mindre Fejl, medens man efter nugældende Ret i saadanne Tilfælde maa sætte hele det tunge Appelapparat i Bevægelse.

Kapitel XI.

Procesomkostninger og Rettergangsboeder.

Dette Kapitel svarer til det tidligere Forslags 1ste Afsnit, Kapitel X og XII, hvorfra det — bortset fra nogle enkelte redaktionelle Ændringer — kun adskiller paa følgende Punkter:

Den fra det tidligere Forslag optagne Regel om, at den tabende Part er pligtig at erstatte Modparten de ham ved Retsagen paaførte Udgifter, er i § 113, 1ste

Stykke, undergivet en vis Begrænsning, nemlig for saa vidt Retten i særlige Omstændigheder finder skellig Grund til at gøre Afgang fra denne Regel (jfr. herom nærmere neden for).

I samme Paragraf er det tidligere Forslags Regel om, at den, der hæver Sagen, ubetinget skal anses som tabende, væsentlig modificeret uden Hensyn til Forskelligartetheden af de Grunde, der kunne lede en Part til at hæve en Sag.

Reglen i det tidligere Forslags § 133, 2det Stykke, er udeladt, fordi dens Hensigtsmæssighed er omtvistelig.

I § 124 er tilføjet et Forbehold for det Tilfælde, at danske i fremmed Stat ere fritagne for Sikkerhedsstillelse, — et Forbehold, der bl. a. er af væsentlig Betydning for traktatmæssige Vedtagelser.

Det er derhos tilføjet, at Undladelse af at stille den forlangte Sikkerhed medfører Afvisning.

I § 125 er Bødeminimumet nedsat fra 40 til 20 Kr. og i § 126 for undladt Møde til Forligsmægling endog til 4 eller 2 Kr.

Det tidligere Forslags §§ 150—152 om Pligtovertrædelser fra Sagføreres Side ere udeladte her, fordi Bestemmelser desangaaende ere optagne i Udkastet til Lov om Domsmagtens Ordning.

I § 129 er der givet de overordnede Retter Myndighed til af egen Drift at opheve idømte Rettergangsboeder.

I § 130 er der for Tydeligheds Skyld udtrykkelig udtalt, at Bestemmelserne om Procesomkostninger og Rettergangsboeder ligesom hidtil ikke finde Anvendelse ved Tvistigheder, der afgøres af Foged- og Skifteretter.

Med Hensyn til de enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

§ 113.

Paragrafen foreskriver — i Modsætning til den hidtil fulgte Praksis — at den tabende som Regel skal erstatte Modparten de denne ved Sagen paaførte Udgifter, samt at denne Erstatning vel skal fastsættes til en rund Sum efter Rettens Skøn (jfr. herved Principet i § 104, 2det Stykke), men at de virkelig hafte Udgifter, for saa vidt de have været hensigtsmæssige for Sagens forsvarlige Udførelse, skulde erstattes fuldt ud.

Naar der fra den første Del af denne Regel gøres Undtagelse for det Tilfælde, at Parterne maatte have truffet anden Overenskomst, tænkes der paa Tilfælde som det, at Parterne ere blevne enige om i

fælles Interesse og paa fælles Bekostning at søge et tvivlsomt Retsspørgsmaal vedrørende deres Mellemværende afgjort ved Domstolene, eller ligende.

Naar der endvidere er givet Retten Bemyndigelse til at gøre Afvigelse fra Hovedreglen, naar den „i særlige Omstændigheder finder skellig Grrund“ til saadant, ligger det i de brugte udtryk, at der ikke derved tænkes paa selve det almindelige Tilfælde, at Sagen overhovedet frembyder Tvivl. Der tænkes derimod paa saadanne Tilfælde, hvor f. Eks. Tvivlen hidrører fra Utydeligheder i en mellem Parterne oprettet Kontrakt, for hvilke de begge bære Ansvaret, eller hvor den vindende Part trods Sagens Tvivlsomhed fra først af uden Grund er optraadt saa afvisende over for Modparten, at han derved har fremtvunget en Proces, hvis Resultat efter al Rimelighed lige saa vel kunde have været opnaaet uden Proces, eller efter Omstændighederne, hvor Sagen afgøres ved en i Strid med en tilvejebragt Sandsynlighed aflagt Benægtelsesed.

Medens som oven for nævnt det tidligere Forslag ikke havde optaget en saa almindelig formuleret Undtagelse som den her omtalte, havde det paa den anden Side heller ikke gennemført Hovedreglen om den tabendes Pligt til at erstatte Modparten hans Omkostninger med fuld Konsekvens. Det havde nemlig dels i § 130, 2det Stykke, med Hensyn til det Tilfælde, at Sagen afgøres ved Benægtelsesed over for en tilvejebragt Sandsynlighed, dels i § 133, 1ste Stykke, in fine, med Hensyn til det Tilfælde, at Sagen faar et andet Udfald i Appellen end i første Instans, givet Retten friere Hænder. Efter at imidlertid nærværende Udkast har optaget den almindelig holdte Undtagelsesbestemmelse, har der ingen Grund været til at bibeholde de nævnte specielle Undtagelser.

Det skal dog her bemærkes, at et *Mindretal* inden for Kommissionen har ment, at man ikke burde medtage den heromhandlede almindelige Undtagelsesbestemmelse, *dels* fordi den er en efter Mindretallets Skøn ubegrundelig Undtagelse fra den opstillede Hovedregel om den tabendes Pligt til at betale Processens Omkostninger, *dels* fordi den er ganske ubestemt og befrygtes at kunne give Anledning til den samme Slaphed, som kendes i den nugældende Praksis. —

Naar Paragrafens 2det Stykke har ombyttet det tidligere Forslags Udtryk „fornødne“ med Ordet „hensigtsmæssige“, ligger der neppe heri nogen virkelig Af-

vigelse fra det tidligere Forslags Tanke. Hvad der er „fornødent“, beror jo nemlig altid paa den Maalestok, der anlægges, og da det (jfr. Para^afens 3die Stykke og Motiverne til det tidligere Udkast, Side 65) ikke kan antages, at der ved Ordet „fornødne“ kun sigtedes til det i strengeste Forstand nødvendige, og da i hvert Fald Reglen, saaledes forstaaet, ikke kan anses rigtig, har man foretrukket Udtrykket „hensigtsmæssige“. Synspunktet bør være, hvad en fornuftig Mand i den paagældende Situation vilde have anvendt. Heri ligger endvidere, at Bedømmelsen af Hensigtsmæssigheden ikke udelukkende bør ske efter Resultatet, men der bør ogsaa gives Erstatning for Udgifter, som enhver fornuftig Mand under de paagældende Forhold vilde have afholdt, selv om tilfældige Omstændigheder berøve dem deres tilsigtede Virkning.

Til Procesomkostninger, der kunne fordres erstattede, maa kunne regnes Partens personlige Udgifter ved Rejsen til og Opholdet ved Rettens Sæde, positive Udgifter ved imidlertid at maatte lade sit Arbejde udføre ved andre saavel som efter Omstændighederne Godtgørelse for selve den Parten ved Processen paaførte Tids-spilde m. m.

§ 116.

Den heri indeholdte Regel er egentlig selvfølgelig, idet den af særlige processuelle Grunde foranledigede Omstændighed, at Parts Ed aflægges efter og ikke før Dommen, ikke gør selve det endelige Resultat mindre sikkert og klart, end det ellers vilde være. Reglen udtales kun udtrykkelig, fordi den indeholder en Forandring i den paa dette Punkt hidtil fulgte Praksis.

§ 117.

Henset til de mangeartede Muligheder, der rummes inden for den her dragne Kreds, vilde det let kunne føre til urigtige Resultater, om man her bandt Retten til altid at ophæve Omkostningerne. Naar f. Eks. Sagsøgte procederer til Frifindelse pure, men det ved en — maaske bekostelig — Vidneførsel lykkes Sagsøgeren at bevise, at Sagsøgte i alt Fald skylder ham en ikke ringe Del af, hvad han forlanger, og der gives Dom i Overensstemmelse hermed, vilde det ligefrem kunne komme i Strid med Hovedreglen, om Retten ikke kunde paalægge Sagsøgte at erstatte Sagsøgeren en Del af Processens Omkostninger, og det selv om Sagsøgte har benægtet i

Kommissionens Bem. t. Udk. t. L. om den borgerlige Retspleje.

god Tro, og der saaledes ikke er Anvendelse for Reglen i § 120.

Reglen i 2det Stykke er nødvendig, for at selve Hovedprincippet (§ 113, 1ste Stykke) skal kunne opnaa en virkelig Gennemførelse i Praksis ogsaa i saadanne Tilfælde, hvor Søgmaalet angaar forskellige Poster, hvoraf nogle maaske af indviklet Beskaffenhed. I saadanne Sager at nægte den vindende den ved Hovedreglen indrømmede Fordel, fordi Retten i en eller anden for Procedurens hele Omfang ligegyldig Bagatel afviger fra hans Paastand, vilde være Formalisme.

§ 118

Det i Paragrafen indsatte Ord „ordentligvis“ har kun Hensyn til de i § 113, 1ste Stykke, optagne Undtagelser, men indeholder ikke selvstændig Hjemmel for en videregaaende Afvigelse fra Hovedreglen.

§ 119

I den her gjorte Henviisning ligger, at, naar en Part helt eller saa godt som helt (§ 117, 2det Stykke) taber en Sag ved overordnet Ret, som han helt eller delvis har vundet i Underinstansen, vil han have at betale samtlige Omkostninger i begge Instanser, medmindre Retten „i særlige Omstændigheder finder skellig Grund til at gøre Afvigelse herfra.

Tanken er helt igennem den, at den tabende skal betale de ved hans Retsnægtelse forvoldte Omkostninger, medmindre det derved fremkomne Resultat paa Grund af specielle Omstændigheder vilde føre til et for den naturlige Billighedsfølelse særlig stødende Resultat.

§ 120.

Den heri indeholdte Regel er selvfølgelig og til Dels ogsaa anerkendt i den gældende Praksis.

Sammenholdt med § 113 bliver den samlede Regel denne: Den tabende skal — hvor ikke specielle Omstændigheder gøre saadant særlig ubilligt — erstatte Modparten de Udgifter, som han ved at fremkalde Proces har forvoldt denne, dog vel at mærke kun saadanne Udgifter, som maatte anses for hensigtsmæssige for Sagens forsvarlige Førelse, ligesom Modparten paa sin Side, for saa vidt han ved sin tilregnelige Fejl eller Forsømmelse maatte staa som den nærmere Aarsag til, at der er paaført den tabende Part overflødige Ugifter, maa erstatte disse.

Forelagte Lovforslag m. m.

§ 121

Denne Paragraf indeholder, som bemærket i Motiverne til det tidligere Udkast, en Afvigelse fra den hidtil gældende Ret, idet denne ikke kender en saadan særskilt foreløbig Afgørelse af Spørgsmaalet om den ene Parts Ret til at faa visse Procesudgifter erstattede af den anden. Reglen er imidlertid et naturligt Led i det hele ny System (sammenlign § 107); de heromhandlede Kendelser maa straks kunne fuldbyrdes i Overensstemmelse med de almindelige Regler i Kapitel XXIX, jfr. særlig § 335.

§ 122.

Medens den Part, hvem hans egen Sagfører ved pligtstridig Opførsel har paadraget særlige Omkostninger, om fornødent maa bringe dette Mellemværende frem under særlig Sag, er det kun rimeligt, at den Part, hvem Modpartens Sagfører ved pligtstridigt Forhold paadrager særlige Omkostninger. Processen vedrørende, kan faa sit Erstatningskrav i den Anledning paaendt under Hovedsagen. Modparten maa finde sig heri, ligesom han paa saa mange andre Punkter maa tage Følgen af sin Sagførers processuelle Misgreb.

I øvrigt er Tanken den, at Ansvaret for pligtstridigt Forhold under Processen maa falde paa selve Parten, hvor ikke netop Omstændighederne bestemt vise hen til Sagføreren som den skyldige. Hvis imidlertid dette sidste er Tilfældet, maa Modparten ogsaa sørge for at nedlægge sin Paastand mod Sagføreren, da han ellers udsætter sig for, at den ikke bliver taget til Følge.

§ 123

I Forbindelse med Reglen i denne Paragraf kan Opmærksomheden henledes paa, at man ikke har fundet det nødvendigt at bevare den nuværende Rets Regel, hvorefter en underordnet Dommer altid skal stævnes, naar Sagen indbringes for højere Ret, selv om man ikke vil gøre Ansvar gældende mod ham, idet dette i Virkeligheden kun er en besværende og intetsigende Formalitet. At derimod Dommeren, naar der, som her forudsat, gøres personligt Ansvar gældende mod ham, maa have Lejlighed til at forsvare sig, forstaar sig af sig selv.

Ifølge de i § 121 brugte almindelige Udtryk, vil den deri indeholdte Regel om særskilt Paakendelse ogsaa kunne anvendes i de i §§ 122 og 123 omhandlede Tilfælde.

§ 124.

Den heri indeholdte Regel om Udlændinges Sikkerhedsstillelse er ny i dansk Ret, men almindelig i fremmed Lovgivning og i sig selv rimelig. Ved Danmarks Tiltrædelse af Haager-Konventionen bliver den i øvrigt uanvendelig over for Stater, der have tiltraadt denne.

§§ 125—29.

Medens den gældende Ret indeholder en Mængde specielle Bestemmelser om processuelle Straffe, har man i Udkastet indskrænket sig til nogle faa almindelig holdte Regler, der i sig rumme Hovedtrækkene af den nuværende Ordning, dog at der i § 128, ogsaa for saa vidt angaar unødig Trætte, er givet Retten Myndighed til ikke blot at lægge Ansvaret paa Parten, hvor Skylden maa antages at ligge hos denne, men til ogsaa at idømme hans Rettergangsfuldmægtig de her omhandlede Straffe, naar den virkelige Skyld nærmest maa antages at ligge hos denne.

Kapitel XII.

Fri Proces.

Dette Kapitel adskiller sig kun paa følgende Punkter fra det tidligere Forslags 1ste Afsnit, Kapitel XI.

I § 131 er der taget udtrykkeligt Forbehold med Hensyn til den Ret til fri Proces, der er hjemlet ved særlige Lovbestemmelser.

I samme Paragraf har man ladet det hidtil opstillede Krav paa Attest fra Forligskommissionen om, at vedkommende ikke har vist sig uvillig til Sagens mindelige Afgørelse, bortfalde, da denne Betingelse i Virkeligheden er ganske uden reel Betydning.

Endvidere er der i Slutningen af samme Paragraf opstillet som en særlig yderligere Betingelse for Udlændinges Adgang til at opnaa fri Proces her i Landet, at vedkommende fremmede Stat ikke stiller Danske ringere end Indlændinge i heromhandlede Henseende.

I § 133 er der givet vedkommende Justitiarius Anvisning paa, for saa vidt Underretssager angaar, at paalægge vedkommende Underretsdommer at beskikke Sagfører til Sagens Udførelse i Stedet for selv at foretage saadan Beskikkelse.

Endelig er § 137, 2det Stykke, og § 138 ny i Forhold til det tidligere Forslag.

Med Hensyn til de enkelte Paragrafer bemærkes følgende:

§ 131.

Angaaende de særlige Lovbestemmelser, med Hensyn til hvilke der i 1ste Stykke tages Forbehold, kan henvises til Jürgensens Lovleksikon. Ved Bestemmelsen af Omfanget og Virkningen af den paa saadan særlig Hjemmel støttede Adgang til fri Proces maa imidlertid Udkastets Regler lægges til Grund.

§ 132.

Den indrømmede Begunstigelse gaar for saa vidt noget videre end den hidtil tilstaaede, som Fritagelse for Udgifter til Brevporto, Avisbekendtgørelser og til Dels Udskrifter ikke hidtil har været indbefattet i den sædvanlige Bevilling til fri Proces, medens den dog efter Omstændighederne ekstraordinært kunde tilstaaes af Justitsministeriet. At endvidere Rejseudgifter, Diæter og anden Betaling til Vidner og Syns- og Skøns mænd ere medtagne, er en ligefrem Følge af de ny Regler, som Udkastet indeholder om Godtgørelse og Betaling til disse Personer. — Fritagelse for Brug af stemplet Papir omtales ikke, fordi Stempelovens § 71 foreslaas ophævet, jvf. Udk. t. Lov om Retsafgifter § 88.

§ 133.

Naar det her ligesom i det tidligere Forslag er overladt Justitiarius i vedkommende Landsret eller i Højesteret i Stedet for som hidtil Administrationen at meddele Bevilling til fri Proces til uformuende, er dette sket ud fra de samme Betragtninger, som ere fremstillede i Motiverne til det tidligere Udkast: Meddelelse af saadan Bevilling er, om den end hidtil i Formen er fremtraadt som en Naadessag, dog i Virkeligheden et Retfærdighedskrav, og denne dens Karakter faar netop sit naturligste Udtryk ved, at Afgørelsen henlægges til Domstolene. Dertil kommer, at der under den ny Ordning vanskelig kan paavises nogen anden Myndighed, til hvilken Afgørelsen naturlig kan henlægges; særlig maa i saa Henseende erindres, at Amtmændene, der hidtil have meddelt Bevillinger til fri Proces i første Instans, under det ny System i det væsentlige ere traadte ud af deres tidligere Forbindelse med Retsplejen. At Rettens Stilling til Sagens endelige Afgørelse skulde blive præjudiceret ved det foreløbige Skøn over Sagen, i Henhold til hvilket fri Proces

meddeles, er der ingen virkelig Grand til at befrygte, saa meget mindre som det ikke er vedkommende Enkeltdommer eller selve den kollegiale dømmende Ret, men Justitiarius i denne, der efter Udkastet skal meddele Bevillingen. At Meddelelse af fri Proces er overladt til Domstolene, er ogsaa Tilfældet i adskillige fremmede Lande (saaledes i Tyskland, Østerrig og England).

§ 134.

Paragrafen indeholder — som bemærket i Motiverne til det tidligere Udkast om dettes tilsvarende § 142 — nogle ny Bestemmelser, i Henhold til hvilke en allerede givne Tilstaaelse af fri Proces under visse Betingelser bortfalder eller kan tages tilbage. Efter den bestaaende Ret gælder en Tilstaaelse af fri Proces ikke blot for den, hvem den er givet, men ogsaa for hans Arvinger. En saadan Regel stemmer imidlertid ikke med Forholdets Natur; ti, naar vedkommende er død, bliver det hans Arvingers økonomiske Forhold, hvorpaa det maa komme an ved Afgørelsen af Spørgsmaalet om fri Proces, og disse kunne naturligvis være meget forskellige fra Partens egne. Efter nærværende Paragraf skal derfor ved Partens Død den givne Tilstaaelse af fri Proces bortfalde. Lige saa naturlig er Paragrafens anden Bestemmelse, hvorefter den Parten tilstaaede fri Proces kan tages tilbage, naar de Forudsætninger, under hvilke den er meddelt, vise sig ikke at være til Stede eller at være bortfaldne. Herved tænkes dels paa, at vedkommende Parts Formuesomstændigheder under Sagens Drift kunne undergaa en saadan Forandring, at Grunden til fri Proces bortfalder, dels paa det Tilfælde, at Parten ifølge senere fremkomne Oplysninger kan skønnes ikke at have haft rimelig Grund til at procedere, en Mulighed, som ikke ligger fjærnt, hvor der er Spørgsmaal om fri Proces i første Instans, og hvor Afgørelsen som Følge heraf er truffen i Henhold til Partens ensidige Fremstilling af Sagens Sammenhæng.

§ 137.

Bestemmelsen gaar — som bemærket i Motiverne til det tidligere Udkast ved dettes tilsvarende § 145 — ud paa at opretholde den Myndighed, som Justitsministeriet hidtil har haft til uden Hensyn til Uformuenhedsbetingelsen at tilstaa fri Proces (beneficium processus gratuiti) saavel i offentlige Myndigheders, Stiftelsers og Em-

bedsmænds Sager som i andre Tilfælde, hvor det offentliges Interesse gør det ønskeligt, at en judicial Afgørelse af et Spørgsmaal tilvejebringes. Det vilde sikkert blive følt som et væsentligt Savn i Forvaltningen, om der ikke var Adgang til at faa saadanne Spørgsmaal afgjorte ved Domstolene uden Bekostning for vedkommende. Omfanget af den meddelte Bevilling maa bestemmes efter § 132.

Kapitel XIII

Den tvungne Forligsprøve.

Reglerne om Forligsmægling i dette Kapitel adskille sig ikke uvæsentligt fra de i det tidligere Forslags 1ste Afsnit, Kapitel XIII, indeholdte Regler om samme Emne.

Det tidligere Forslag henlagde Forligsmægling i Underretssager (med Undtagelse af Tyendesager og Aftægtssager, jfr. Tyendelovens § 65 og Lov 4de Marts 1857 § 8) til Underretterne selv, medens den bibeholdt de bestaaende Forligskommissioner som mæglende i Landsretssager. Det opretholdt endvidere alle de bestaaende Regler om Forligsmægling, derunder altsaa om Mæglingens Hemmelighed og Sagføreres Udelukkelse fra at møde under

denne.

I Modsætning hertil henlægges efter nærværende Udkast Mægling i alle Sager (undtagen Tyende- og Aftægtssager) til Underretten, Mæglingen skal være offentlig op- Sagførere som saadanne udelukkes ikke fra at møde derunder.

De Betragtninger, der i saa Henseende have været bestemmende, ere følgende:

Naar man først fjærner alle Underretssagerne fra Forligskommissionerne, vil det ikke længere være muligt eller i alt Fald rimeligt at opretholde disse alene at Hensyn til Landsretssagerne. Underretssagerne udgøre jo nemlig det langt overvejende Antal Sager og derhos dem, der gennemgaaende ere mest egnede til forligsmæssig Afgørelse. Landsretssagerne derimod ville blive forholdsvist faa i Antal og ville, netop fordi de dreje sig om større Værdier, i Reglen (for saa vidt de da ikke ere rene Inkassations-sager) have gennemløbet et længere Forstadium, under hvilket Udsigten til Forlig normalt vil være bleven mindre og mindre. Forholdet vil derfor være det, at Forligskommissionerne, hvis man da ellers vil blive staaende ved den

hidtil gældende Ordning, hvorefter Forligskommissærerne uden for Købenliavn lønnes ved Gebyrer for de af dem behandlede Sager, ville miste deres økonomiske Grundlag, naar de kun faa med Landsretssagerne at gøre, og at der, selv bortset herfra, kun vilde bydes dem en ringe og utilfredsstillende Opgave.

Spørgsmaalet maa herefter blive dette, om man saa vidt muligt skal blive staaende ved den hidtilværende Ordning, (hvorved imidlertid straks maa bemærkes, at helt ud lader denne sig ikke bibeholde, eftersom Mægling i smaa Gældssager i København samt i private Politisager i hele Landet allerede nu ere henlagte til Retten, og denne Ordning ikke kan opretholdes, fordi de nævnte Sager under det ny System ikke bevares som selvstændige Grupper), eller om man skal gøre Skridtet fuldt ud, henlægge Mæglingen baade i Landsretssager og underretssager til Retten og saaledes afskaffe Forligskommissionerne. Til Fordel for det sidste Alternativ, der maaske ved første Øjekast kan synes betænkeligt, tale vægtige Grunde.

Hvad der for Tiden maa antages særlig at gøre Forligskommissionerne til den velsete Institution, som de ere, er det store Antal Sager, som det gennem disse lykkes at bringe ud af Verden. Imidlertid kan dette dog kun her være af Betydning, for saa vidt der er nogen som helst Grund til at tro, at Mægling ved Retten ikke skulde vise sig lige saa virksom, men Erfaringen viser netop, at der indgaas lige saa mange Forlig i de Sager, i hvilke Retten for Tiden mægler, som i dem, i hvilke Kommissionerne mægler. Dertil kommer, at Spørgsmaalet jo i Virkeligheden ikke er afgjort med, at saa og saa mange Sager gennem Mægling skaffes ud af Verden, men at det er af nok saa stor Betydning, *hvordan* de komme ud af Verden. Og her maa det da siges, at, om end sikkert mangan en forstandig Forligsmægler vil kunne se tilbage paa en i det hele gavnlige Virksomhed, vil det dog ikke kunne være andet, end at Forligsmæglerne, der staa som Lægmand uden juridisk Vejledning, ikke saa sjældent lade deres Optræden under Mæglingen bestemme af en Opfattelse af Retsspørgsmaalet, som de selv holde for juridisk rigtig, men som i Virkeligheden ikke er det.

Det kan ikke her indvendes, at Forligsmæglerne altid staa som Repræsentanter for den naturlige Billighed og den sunde Fornuft i Modsætning til den juridiske Ret. I en Mangfoldighed af Tilfælde vil Spørgsmaalet i Virkeligheden udelukkende

være det; Har Klageren efter Loven Ret til det, han forlanger, eller har han det ikke, idet alle i de paagældende Tilfælde ville være enige om, at, hvis Klageren efter Loven har den Ret, han gør Paastand paa, er det ogsaa stemmende baade med sund Fornuft, Moral og Billighed, at han gør Brug deraf fuldt ud, medens det, hvis han ikke har saadan Ret, er i Strid baade med det ene og det andet, at Indklagede paa Grund af en urigtig Opfattelse fra Forligsmæglerens Side overtales til at indrømme Klageren hans Krav, eller blot overtales til, hvad der geme paa Forhaand uden videre antages at indeslutte Retfærdighedens Kerne, nemlig „at dele halvt over“.

Hvad dernæst angaar de Tilfælde, hvor man i Virkeligheden vil komme til forskellige Resultater, eftersom man gaar ud fra almindelige Billighedshensyn eller alene holder sig til Lovens Regel, vil en Dommer lige saa fuldt som en Lægmand have Følelse deraf og sætte Pris paa gennem en forligsmæssig Afgørelse at komme bort fra Lovens strenge Regel. Erfaringen fra de private Politisager bærer tilstrækkeligt Vidnesbyrd herom.

Fremdeles vil, naar det rejste Spørgsmaal juridisk set er tvivlsomt, den Dommer, der skal mægler Forlig og netop i Kraft af sin juridiske Kundskab er klar over denne Spørgsmaalets Tvivlsomhed, selvfølgelig forestille Parterne, om ikke et sikkert Forlig er at foretrække for en mulig langvarig og besværlig samt i sit Udfald usikker Proces, og det maa da paa Forhaand antages, at netop Dommerens Ord i saa Henseende vil fremtræde med mere Vægt end den ikke juridisk dannede Forligsmægler.

Endelig maa fremhæves, at Forligsmæglingens Henlæggelse til Retterne i Stedet for til særlige Kommissioner vil skaffe Parterne en ikke ubetydelig Lettelse.

At en Dommer, naar han efter for-gæves Forligsmægling senere skal afsige Dom i Sagen, let vilde komme til at føle sig trykket af sin tidligere Optræden i denne som Forligsmægler, og at denne Optræden saaledes kunde virke præjudicerende for den endelige Afgørelse, kunde der vel paa Forhaand være nogen Grund til at frygte for. Imidlertid viser saavel den her i Landet alt indvundne Erfaring med Hensyn til Dommermægling som den Omstændighed, at Udlandets nyere Proceslove henlægge Mæglingsforsøg til Retterne, at saadan Frygt i Virkeligheden er ugrundet.

At Underretterne ikke skulde kunne overkomme det betydelige Arbejde, som

Henlæggelsen af hele Forligsmæglingen til disse vil medføre, er der ingen Fare for, henset til, at efter den nugældende Ordning her i Kjøbenhavn to Gældskommissionsdommere mægle Forlig i ca. 12,000 Sager aarlig, uden at dette tager hver af dem mere Tid end ca. 6 Timer ugentlig.

Under Hensyn til alt det anførte foreslaas i Udkastet den ved de almindelige Forligskommissioner hidtil foregaaede Mægling henflyttet til Retterne.

Hvad dernæst særlig angaar Forslaget om at henlægge Forligsmæglingen i Landsretssager til *Underretterne* og ikke til Landsretterne selv, da er Grunden hertil den, at man derved dels sparer den Sagvolder, der er villig til at gaa paa Forlig, Ulejligheden ved en Rejse til Landsretten, dels som Følge af den tilknyttede Regel om Udeblivelsesdom sparer Sagsøgeren Udgifterne og Besværet ved en Landsretssag i saadanne Inkassations-sager, hvor Sagvolderen i Virkeligheden ingen Indsigelse har.

Naar Udkastet efter det af Sø- og Handelsretsloven givne Forbillede har givet *Sagførere Adgang til at møde ved Forligsmægling* (dog vel at mærke kun, naar vedkommende Part overhovedet er berettiget til at sende Fuldmægtig i Stedet for at møde personlig) er dette begrundet paa, at Sagførerne i alt Fald under Nutidens Forhold i Reglen ville være mere interesserede i, at der ved deres Medvirken tilvejebringes et Forlig, end at det kommer til Proces. Erfaringen viser da ogsaa, at det, naar Parterne ikke møde personlig, er langt heldigere for Mæglingen, at de som Fuldmægtig sende en Sagfører, end en Ikke-Sagfører, idet Fuldmægtige, der ikke ere Sagførere, paa Grund af den Stilling, de i Reglen indtage over for Parterne eller paa Grund af deres juridiske Ukyndighed, ere ængstelige for at foretage eller bestemme noget som helst paa egen Haand, og Mæglingen bliver derved paa Forhaand haabløs. Derhos kan fremhæves, at der, naar Dommeren er Forligsmægler, haves en sikrere Modvægt mod Sagførerens juridiske Autoritet, end naar Forligsmægleren er en Lægmand. —

Som oven for angivet gaar Udkastets Bestemmelser ikke blot ud paa at henlægge al Forligsmægling til Retten, men ogsaa paa at gøre Mæglingen *offentlig*. Forligsmæglingen i dens overleverede Form med Overtalelsesforsøg for lukkede Døre, og deraf følgende ukontrolleret Adgang til Anvendelse af alle Slags Former for Overtalelse saavel som den Parterne udtryk

kelig tilsikrede Adgang til bag efter at lyve sig fra alt, hvad de maatte have erkendt under Mæglingen, — idet der jo nemlig efter Forordningen 10de Juli 1795 § 41 ikke maa føres Vidner angaaende dette—er i Virkeligheden noget ganske forældet og særlig i bestemt Strid med de Grundsætninger, hvorpaa hele den paa-tænkte Reform hviler. I Konsekvens af disse bør det hævdes, at der under Mæglingen ikke anvendes andre Overtalelsesmidler end saadanne, der kunne taale at anvendes offentlig, saavel som at, hvad en Part siger under Forligsmæglingen, det bør han staa ved, lige saa vel som han maa staa ved, hvad han siger andet Steds, Hertil kommer endnu, at der efter Erfaringen fra Udlandet er Grund til at vente, at Offentligheden vil lægge en vis Dæmper paa en Parts mulige Tilbøjeligheder til chikanøs eller hensynsløs Udnyttelse af sin juridiske Ret saavel som paa Umedgørlighed og Trættekærhed og saaledes vil befordre Indgaaelsen af rimelige Forlig.

Endnu maa bemærkes, at man har fundet den gældende Regel om, at den Part, der undlader at opfylde sin Pligt med Hensyn til Møde til Forligsmægling skal betale Processens Omkostninger, uden Hensyn til Sagens Udfald i øvrigt, alt for stræng, og derfor har lempet den derhen, at en Part ved saadan Forsømmelse, foruden at ifalde Bøde, kun taber Adgangen til at faa sig Processens Omkostninger i 1ste Instans tilkendte hos Modparten, selv om han vinder Sagen, men derimod ikke ubetinget skal erstatte Modparten dennes Omkostninger.

Med Hensyn til Kapitlets enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

§ 139.

I det tidligere Forslags §154 nævntes blandt Undtagelserne fra Reglen om Forligsmæglingens Nødvendighed endvidere det Tilfælde, at Sagsøgte ikke havde Bopæl her i Landet. Denne Undtagelse er ikke medtagen, dels fordi den uden tilstrækkelig Grund vilde hindre, at der kunde faas Udeblivelsesdom over en Udlænding efter § 141, 2det Stykke, dels fordi det jo meget vel kan forekomme, især hvis Sagsøgte dog har Ophold her i Landet, at han giver Møde i Sagen, og der i saa Fald er samme Grund til Forligsmægling som ellers. Derimod er der i Paragrafen under Nr. 3 optaget en Undtagelse fra Forligsmæglingens Nødvendighed for det Tilfælde, at offentlig Indstævning finder Sted.

Naar Paragrafen ikke medtager de i den nugældende Ret opstillede Undtagelser fra Forligsmæglingens Nødvendighed, for saa vidt angaar Sager, der anlægges af Embedsmænd i Anledning af ærerørige Beskyldninger, og civile Sager, der anlægges af eller mod Ministerierne eller Øvrighederne, er Grunden hertil den, at Forligsmægling selv i saadanne Tilfælde ikke paa Forhaand kan siges at være helt hensigtsløs.

Det kan her endnu bemærkes, at ifølge §481, 4de Stykke, er Forligsmægling unødvendig, naar Arrestfølgning finder Sted som særskilt Sag.

§ 140.

Det maa betragtes som en selvfølgelig Konsekvens af Forligsmæglingens Offentlighed, at Forbudet i Frd. 10de Juli 1795 § 41 mod at føre Vidner om Parternes Erklæringer under Forligsmæglingen dermed bortfalder.

§ 141.

Med Hensyn til Tidspunktet for Forligsmæglingen bemærkes, at det efter Omstændighederne, jfr. § 143, vil være tilstrækkeligt, at den foregaar forinden Domsforhandlingen.

Af Bestemmelsen om Berømmelse følger, at Forligsklagen maa være skriftlig.

Efter Ordene i 2det Stykke skal Udeblivelsesdom ikke kunne gives, naar Indklagede lader møde, selv om det er uden Føje, at han undlader at give Møde personlig, eller den Fuldmægtig, han sender, er ukvalificeret.

I Henvisningen til §§ 222—224 ligger, at den, der paa Grund af Udeblivelse er dømt i Henhold til Forligsklagen, men ønsker Sagen genoptagen, maa rette Begæring derom til vedkommende Underret. Afslaas Begæringen, kan han rejse Kære efter § 289. Gaar Kendelsen derimod ud)aa at bevilge Genoptagelsen, maa derved Udeblivelsesdommen være bortfalden og Retten have at prøve Forlig, samt, hvis Forlig ej opnaas, henvisse Sagen til Landsretten.

§ 142.

Ifølge denne Paragrafs 1ste Stykke kunne Parterne, naar de have lovligt Forfald eller bo uden for Underretskredsen lade møde for sig ved en hvilken som helst uberygtet og myndig Fuldmægtig, altsaa ogsaa en Sagfører.

Ifølge § 276 skal Dommeren i *Underretssager* mægle Forlig „forinden Sagen

optages“. Det beror altsaa paa Dommeren selv, om Forlig skal prøves i det første eller i et senere Retsmøde. Heraf følger, at der kun vil kunne blive Spørgsmaal om de i nærværende Paragraf ommeldte Følger af undladt personligt Møde ved Forligsmæglingen, naar Dommen enten i Forbindelse med Berømmelsespaategningen eller ved senere særskilt Meddelelse har tilkendegivet Parterne, at han agter at prøve Forlig i det og det bestemte Retsmøde, og den ene Part desuagtet undlader at møde personlig i dette.

§ 143.

Om Indholdet af nærværende Paragrafs første Stykke, der dog er indskrænket til kun at angaa Landsretssager, da den Omstændighed, at Underretten selv prøver Forlig, gør dets Regel overflødig for Underretssagers Vedkommende, kan anføres, hvad der bemærkes i Motiverne til det tidligere Udkast med Hensyn til dets § 157, 1ste Stykke: Naar undtages visse særegne Procesarter, er det efter den gældende Ret det almindelige, at Retten først efter Sagens Optagelse til endelig Dom undersøger, om Forligslovgivningen er behørig iagttaget. Kun for saa vidt en særskilt Procedure og Paakendelse af Formaliteten er forlangt af Parterne, afviges der fra denne Fremgangsmaade. Hermed er imidlertid forbunden den Mislighed, at en hel Proces kan spildes derved, at Sagen ender med Afvisning paa Grund af Mangler ved Forligsmæglingen, en Ulempe, der i det ny, paa Umiddelbarhedsprincippet byggede System vilde være endnu langt føleligere end i den skriftlige Procedure. Det bestemmes derfor her, at Retten, selv om der ikke fremsættes Formalitetsindsigelser, forinden Domsforhandlingens Berømmelse af egen Drift har at undersøge, om Forligsmægling har fundet Sted. Ved den Afgørelse, som herom træffes paa det nævnte Trin af Sagen, maa det da have sit Forblivende.

Om den i Paragrafens Slutning givne Bestemmelse, som gaar ud paa, at Forligsklagens Indhold ikke er til Hinder for en senere Udvidelse eller Forandring af Søgsmålsgrunde eller Paastande skal, ligeledes i Tilslutning til det tidligere Udkasts Motiver, følgende bemærkes: I den herskende Retspraksis vaages der over Efterlevelsen af den Grundsætning, at intet af en Sags Realitet kan paakendes ved Retten, som ikke først har været Genstand for Forligsmægling. Det hænder derfor

ikke sjældent, at en Sag, der i Virkeligheden har været Genstand for behørig Forligsmægling, desuagtet afvises, fordi, det paa Grund af nogen Utydelighed i Forligsklagen eller en ringe Uoverensstemmelse mellem denne og den i Retten nedlagte Paastand ikke med fuldstændig Sikkerhed kan ses, at den stedfundne Forligsprøve har omfattet den foreliggende Sag i dens Helhed. En saadan Formalisme giver rig Anledning til en vidtløftig og spidsfindig Procedure, som ikke yder noget som helst Bidrag til den materielle Rets Fremme, og som det særlig i den mundtlige Rettergang er meget ønskeligt at holde borte. Dette opnaas ved den omhandlede Bestemmelse i § 143, uden at den Frihed, Udkastet i saa Henseende giver, kan antages at ville medføre noget virkeligt Tab for Forligsmæglingens Kraft og Betvding. En lignende Regel er i øvrigt "for Tyendesagers Vedkommende allerede given ved Lov 10de Maj 1854 § 74

Der er ved § 143 tillagt Retten Myndighed til i Stedet for Sagens Afvisning at beslutte dens Udsættelse, for at Forligsmægling kan finde Sted. Man er her ved gaaet ud fra, at der efter Omstændighederne vil kunne være Grund til at forskaane en Part for den Ulejlighed, og Tidsspilde, der kan flyde af Sagens Afvisning, selv hvor denne — som det efter Udkastets Regel for Fremtiden vil blive Tilfældet — sker inden Realitetsproceduren.

Andet Afsnit.

Midler til Sagens Oplysning.

Af de indledende Bestemmelser i det tidligere Forslags Kapitel om Bevis og Bevisførelse (2det Afsnit, Kapitel III), er § 196 udgaaet som kun indeholdende, hvad der er selvfølgeligt, §§ 197 og 200 udgaaede som overflødige, idet den fri Bevishedømmelses Princip er tilstrækkelig tydelig udtalt i nærværende Udkasts § 104, 2det Punktum, §§ 198 og 199 udgaaede, idet de deri indeholdte Regler i nærværende Udkast ere optagne henholdsvis i §§ 214, 2det Stykke, og 257, 2det Stykke, og endelig § 201 udgaaet, fordi man med Hensyn til Spørgsmaalet om Rettens Stilling til fremmed Ret og andre Retssætninger, som den ikke i Emheds

Medfør skal kende, har foretrukket ikke at give nogen udtrykkelig Regel, men at lade det bero ved det hidtil gældende og Sagens Natur.

Kapitel XIV.

Vidner.

I dette Kapitel er optaget Regler, der i det hele svare til Reglerne i det tidligere Forslags §§ 190, 191, 194, 202—224, 351 og 373—380. Af Afvigelserne ere følgende de væsentligste;

1) Ligesom i Straffeprocessudkastet er *Tidspunktet for Vidners Edfæstelse* henflyttet til *efter Afhørelsen*, og der er under visse Betingelser givet Adgang til i Stedet for Ed at afgive en *højtidelig Forsikring i Eds Sted*. Med Hensyn til Begrundelsen heraf kan henvises til Bemærkningerne til Straffeprocessudkastet Kap. XI ad 4 og 5. Ligeledes er der i § 146, næstsidste Stykke, med Hensyn til den *Embedsmænd og andre, der handle i offentligt Hverv, paahvilende Tavshedspligt* givet en til Straffeprocessudkastets § 99, trediesidste Stykke, svarende Regel.

2) Det tidligere Forslags § 208 giver et Vidne Ret til at nægte at aflægge Vidnesbyrd, naar Besvarelsen af et Spørgsmaal maa antages at udsætte det selv, dets Ægtefælle, Forældre eller Børn for Beskæmmelse eller Straf eller for et ikke ganske uvæsentligt Formuetab eller anden dermed i Klasse staaende Skade, dog at Vidnesbyrd i sidstnævnte Tilfælde ej kan nægtes angaaende Retshandler, ved hvilke Vidnet har ladet sig bruge som Vitterlighedsvidne, eller hvor det som Hjemmelsmand, Borgen eller Fuldmægtig af Hensyn til Parten naturligen maa anses for pligtig til at give Oplysning om Forholdet.

Hele denne noget vage Regel vilde utvivlsomt fremkalde en Mængde Protester mod at svare, en Mængde Tvivlspørgsmaal, Stridigheder, Kendelser og Kæremaal. Den er derhos altfor vidtgaaende. For at Retsplejen virkelig skal kunne røgte sin betydningsfulde Opgave paa tilfredsstillende Maade, er det af største Vigtighed, at der ikke gives Vidnerne Adgang til under alle Slags mere eller mindre intetsigende Paaskud at vægre sig ved at komme frem med Sandheden. Kun virkelig alvorlige Vægringsgrunde bør i saa Henseende komme i Betragtning. Nærværende Udkasts § 147 begrænser derfor Vægringsretten til saadanne Tilfælde, hvor Besvarelsen maa

forudsættes at ville udsætte Vidnet selv, dets Ægtefælle, Forældre eller Børn for Tab af borgerlig Agtelse eller Velfærd, medens det dog paa den anden Side i den ægteskabelige Fortroligheds Interesse hjemler Ret til overhovedet at nægte Vidnesbyrd om Meddelelser, som Vidnets Ægtefælle under Ægteskabet har gjort Vidnet, — en Fritagelse, som det tidligere Forslag ikke medtog.

3) Grænserne for Vidners Mødepligt og Reglerne om Godtgørelse til Vidner ere paa enkelte Punkter ændrede.

De almindelige Grænser for Mødepligten ere vel de samme som i det tidligere Forslag, kun at Dampskibsbefordring er sat i Klasse med Jærnbanebefordring (altsaa i *Underretssager*: Underretskredsen eller højst 9 Mil med Jærnbane eller Dampskib eller 3 Mil paa anden Maade, og i *Landsrets- og nu ogsaa Højesteretssager*: Landretskredsen eller 18 Mil med Jærnbane eller Dampskib eller 6 Mil paa anden Maade); men der er dog hertil føjet den Bestemmelse, at det af vedkommende Ret eller dens Formand kan paalægges et fjæmere boende Vidne at give Møde for Landsret eller for Højesteret, naar det for Sagens Oplysning ansee nødvendigt (Udkastets § 148, det tidligere Forslags §§ 202 og 351). Ved denne Ordning opnaas paa den ene Side at sikre Folk mod at skulle foretage forholdsvis lange Rejser alene af Hensyn til en eller anden ubetydelig Sag, medens man paa den anden Side i vigtigere Sager, hvor Retten lægger særlig Vægt paa at faa et fjærnt boende Vidne frem til umiddelbar Afhøring for den, aabner den i saa Henseende ønskelige Adgang. Det er derhos i § 148 udtrykkelig forudsat, at et Vidne særlig kan forpligte sig til at møde uden for den lovbestede Grænse og derved komme ind under de samme Tvangsmidler, som gælde med Hensyn til den direkte i Loven foreskrevne Mødepligt.

Fremdeles har man — for at gøre den af Umiddelbarhedsprincippet nødvendig krævede Udvidelse af den hidtil saa snævert begrænsede Pligt til at møde som Vidne saa lidet følelig som muligt — udvidet Vidnernes Ret til *Godtgørelse* paa samme Maade som i Straffeprocudkastet. Udkastets § 170 giver nemlig ethvert Vidne Krav paa en Godtgørelse for Tidsspilde af 1 Kr. (eller for Tidsrum af 4 Timer og derover mere) samt, for saa vidt det har længere end 1 Mil til Retten, Krav paa Erstatning for Rejseudgifter med 50 Ø. pr. løbende Mil (eller undtagelsesvis mere).

I Forbindelse med Reglerne om Vidners Mødepligt og Godtgørelseskrav kan Opmærksomheden henledes paa den nyoptagne Regel i § 149, 2det Stykke, om, at en Landsret eller Højesteret kan lade Vidner afhøre ved et eller to af sine Medlemmer i Stedet for ved Underret, saafremt ikke begge Parter modsætte sig dette. Denne Regel vil bl. a. kunne anvendes, hvor et større Antal fjærnt fra Rettens Sæde hjemmehørende Vidner skulle afhøres, idet Rettens Delegerede da, for at spare Vidnernes Tid og skaane Parterne for betydelige Udgifter, selv kunne begive sig til Vidnernes Hjemting og der foretage Afhøringen (jfr. endvidere herved § 59).

4) Med Hensyn til *Vidners Afhørelse* bibeholder nærværende Udkast i sin § 158 Afhørelse ved Parterne som det normale, men afviger i øvrigt noget fra Reglerne i det tidligere Forslags §§ 190 og 191. Saaledes er der — ligesom i Straffeprocudkastets § 243 — indført den Forandring, at Modafhøring først kan finde Sted, naar den første Afhøring helt er sluttet. Den Adgang til Modafhøring af et Vidne successivt med Hensyn til dets Besvarelse af hvert enkelt Spørgsmaal, som det tidligere Forslag hjemlede, om end med nogen Modifikation, maa nemlig anses uforenelig med en ordentlig og planmæssig Afhøring fra den Parts Side, som fører Vidnet. Endvidere er det i § 158, 2det Stykke, paalagt Retten paa Begæring af Vidnet eller en af Parterne at overtage Afhøringen i forskellige nærmere angivne Tilfælde (nemlig naar en Part ikke selv er Sagfører og ej heller møder ved Sagfører, naar Vidnets Helbredstilstand kræver Afhørelse paa et særligt Sted, saavel som overhovedet i Underretssager). Denne Regel er foranlediget dels ved Hensynet til, at de personlig mødende Parter kunne være ude af Stand til eller i alt Fald lidet egnede til at foretage Afhøringen, dels ved Hensynet til Vidnerne, der navnlig under den offentlige Afhøring kunne udsættes for mange Ubehageligheder, som Rettens Kontrol kun delvis vil kunne afværge.

Om det vigtige Punkt, Vidneforklaringers *Protokollation*, indeholdes Reglerne i § 163. Den i Udkastet hjemlede fuldstændige Appel til Højesteret i Forbindelse med Ønskeligheden af i saa stort Omfang som muligt at undgaa en Gentagelse af selve Vidneforslen for Højesteret nødvendiggør en fyldigere Protokollation end foreskrevet i det tidligere Forslags § 84, 2det Stykke, saavel som Oplæsning og Godkendelse af

det tilførte. Undtagelse herfra kan kun gøres med Hensyn til Domsforhandlingen for selve Højesteret saavel som i de fra Underret til Landsret appellerede Sager, naar der ikke er særlig Grund til at antage, at Tilladelse til Anke til Højesteret vil blive søgt og tilstaaet (jfr. herved § 283).

5) Endelig kan endnu fremhæves, at forskellige Bestemmelser i Udkastet give Retten en noget friere Myndighed end de nærmest tilsvarende Bestemmelser i det tidligere Forslag (jfr. saaledes f. Eks. Ordene „kan Retten“ i Udkastets § 153, 2det Stykke, og § 166), at nogle Fristbestemmelser og Bødebestemmelser ere ændrede (saaledes i § 151, 3die Stykke, § 153, 1ste Stykke, og § 166, sidste Stykke), samt at der er tilføjet en Del Bestemmelser af mere supplerende Karakter, der maa antages hensigtsmæssige, og hvis Medtagelse i øvrigt ikke tiltrænger særlig Forklaring (saaledes § 147, 3die og 4de Stykke, § 151, 1ste Stykkes 2det Punktum, og sidste Stykke, § 152, § 159, § 165, de to sidste Stykker, og § 172, 2det og 3die Stykke).

Med Hensyn til til Kapitlets enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes;

§ 145.

Forbeholdet i Paragrafen sigter dels til de i §§ 146 og 147 udtrykkelig gjorte Undtagelser fra Vidnepligten, dels til de almindelige statsretlige og folkeretlige Undtagelser fra Vidnepligten.

§ 146.

Denne Paragraf er overensstemmende med Straffeprocudkastets § 99, dog med den Undtagelse, at Nr. 2 i sidstnævnte Paragraf kun omhandler Forsvarere som saadanne, medens der her, for saa vidt borgerlige Sager angaar, gøres en yderligere Undtagelse med Hensyn til Sagsførere overhovedet, samt at den særlige Regel i § 99, næstsidste Stykke, ej her er medtaget.

Medens der i øvrigt kan henvises til Bemærkningerne, til Straffeprocudkastet ad § 99, er der Grund til her særlig at bemærke følgende; Det tidligere *civilprocessuelle* Lovforslag er formentlig gaaet for vidt, naar det (jfr. dets § 207, Nr. 4) udelukker Vidnesbyrd af Embedsmænd og andre i offentligt Hverv handlende Personer, ikke blot med Hensyn til offentlige Anliggender, men overhovedet med Hensyn

alle Anliggender, selv aldeles private, agaaende hvilke der er paalagt dem en

Forelagte Lovforslag m. m.

Tavshedspligt. De Grunde, der afføde saadanne Hemmeligholdelsespaalæg, ville nemlig i Reglen alene bestaa i visse Hensigtsmæssigheds- og Sømmelighedshensyn, men ikke være af saadan alvorlig og gennemgribende Art, at de ogsaa maa udelukke Aflæggelse af Vidneforklaring, der jo finder Sted i Retsplejens Interesse og under en Dommers Kontrol. At saaledes f. Eks. en Telegrafist eller et Medlem af en Ligningskommission ikke skulde kunne føres som Vidne angaaende private Forhold, som de i deres respektive Stillinger maatte være komne til Kundskab om, vilde tage sig noget ejendommeligt ud, samtidig med at der kan forlanges Vidnesbyrd f. Eks. af en Privatmand angaaende hvad som helst, der maatte være ham betroet under Tavsheds Løfte, saavel som af en Læge angaaende hvilke som helst intime Forhold, han i sin Stillings Medfør maatte være kommet til Kundskab om. Garantien mod utilstrækkelig begrundet Vidneførsel angaaende Forhold som de ovennævnte ligger i Rettens Forpligtelse til at afvise alle Vidnespørgsmaal, der maa anses for irrelevante for den paagældende Sags Afgørelse,

Naar de under 1—3 nævnte Undtagelser ere optagne, er Hovedgrunden dertil den, at disse allerede ere udtrykkelig hjemlede i den gældende Lovgivning, hvad der imod ikke kan siges om de øvrige her omtalte Tilfælde.

§ 147.

Herom kan henvises til de oven for ved dette Kap. under 2 gjorte Bemærkninger.

§ 148.

Naar et Vidne særlig har forpligtet sig til at møde i en eller anden Sag, skønt han ej bor eller opholder sig inden for den i Paragrafen angivne Grænse, er han for saa vidt at betragte som boende inden for denne Grænse, saaledes at de sædvanlige Følger af Udeblivelse ville ramme ham, naar han i øvrigt har faaet behørig Tilsigelse.

Ved Udtrykket „bor eller opholder sig“ menes der her ligesom ellers i Udkastet; „bor eller i Mangel af Bopæl opholder sig“.

Ifølge Udkastets Principer om Parternes Raadighed over Sagen og Bevisførelsen (jfr. bl. a. Ordene; „medmindre begge Parter frafalde det“ i § 149, 1ste Stykke) vil den Retten i § 148, 3die Stykke, indrømmede Beføjelse ikke kunne udøves mod begge Parternes Protest.

Om det bliver Retten eller Rettens Formand, der kommer til at tage de i 3die Stykke omhandlede Bestemmelser vil først og fremmest bero paa, om Spørgsmaalet rejses i eller uden for Retsmøde (jfr. § 214); dog staar det selvfølgelig Formanden frit for at henvise en til ham uden for et Retsmøde sket Henvendelse til Afgørelse i et Retsmøde.

§ 149.

Denne Paragraf fastslaar for Vidneførsels Vedkommende, at *Umiddelbarhedsprincippet* bør gennemføres i saa stort et Omfang, som det praktisk taget er muligt og hensigtsmæssigt. Med andre Ord: For at de Dommere, der skulle dømme i Sagen, kunne faa det fyldigste og paalideligste Indtryk af hvert enkelt Vidnesbyrds Værdi, samt for at give dem Lejlighed til Benyttelse af deres Spørgsmaalsret, skulle Vidner føres under Domsforhandlingen for selve den dømmende Ret, undtagen i følgende Tilfælde, hvor særlige praktiske Hensyn nødvendiggøre Afvigelse, nemlig:

- 1) naar Afstandsreglerne i § 148 hindre saadant Møde,
 - 2) naar Vidnets Helbredstilstand forbyder det at møde,
 - 3) naar begge Parter fratog Kravet paa Vidnets Afhørelse for selve den dømmende Ret, samt
 - 4) naar Vidnets Møde under selve Domsforhandlingen vilde medføre Ulempe og Bekostning, som ikke vilde staa i rimeligt Forhold til Sagens Genstand eller den Betydning, Vidnesbyrdet kan antages at have for Sagens Oplysning.
- Endelig maa nævnes, at der for en Sikkerheds Skyld er givet Højesteret Beføjelse til at nægte, at et Vidne afhøres for selve denne Ret, selv om begge Parter ønske saadant.

Medens de under 1, 2 og 4 angivne Undtagelser ganske forklare sig selv, skal med Hensyn til Undtagelsen under 3 fremhæves, at den derved Parterne indrømmede Ret til efter Overenskomst at gøre Afvigelse fra umiddelbarhedsprincippet er en naturlig Følge af deres Raadighed over Sagen. De kunne holde det paagældende Vidne helt uden for Sagen, det er da kun rimeligt, at de lige saa vel kunne vedtage en Afhøring ved Vidnets eget Hjemting, hvorved Omkostninger mulig kunne spares.

Naar et Vidne i Henhold til de oven angivne Regler ikke kan eller skal møde ved Domsforhandlingen, maa i *Underretssager* Afhørelsen finde Sted for den Under-

ret, der er Vidnets Hjemting. Hvad *Landsretssager* og *Højesteretssager* angaar, vil Vidneførslen være at foranstalte enten ved den Underret, der er Vidnets Hjemting, eller ved et eller to dertil delegerede Medlemmer af vedkommende Landsret eller af Højesteret. Grund til at anvende denne sidste Form kan der f. Eks. være, naar Retten efter Sagens Beskaffenhed maatte sætte særlig Pris paa under Domsforhandlingen og Voteringen i sin Midte at have Dommere, der have et personligt Indtryk af Vidneforklaringerne, eller naar Sagen er en Appelsag, og det maa anses ønskeligt, at Vidneførslen foregaar for en anden Dommer end den, der alt har paakendt Sagen i første Instans. Derimod maa det vel mærkes, at den her omtalte Regel i Paragrafens 2det Stykke ikke hjemler Landsretterne nogen *almindelig* Beføjelse til at henvise Vidneafhøring til Delegerede. Beføjelsen gælder kun de Tilfælde, hvor Vidnet ikke overensstemmende med Reglerne i første Stykke skal møde ved Domsforhandlingen for Landsretten. Naar Vidnerne bo inden for den i § 148, 2det Stykke, angivne Grænse, og der ingen urimelig Ulempe eller Bekostning vil være forbunden med deres Førelse under selve Domsforhandlingen for Landsret, maa Retten lade Vidnerne møde under denne, medmindre begge Parter maatte fratage Kravet herpaa.

Hvis en dømmende Ret i Tilfælde, hvor Vidneførslen ej er foregaaet for den selv, vil benytte sig af sin Beføjelse efter § 92 til efter Optagelsen at rette yderligere Spørgsmaal til Vidnerne, vil den være nødt til at lade disse Spørgsmaal forelægge Vidnerne gennem vedkommende Underret eller særlig dertil Delegerede, for saa vidt da ikke § 148, sidste Stykke, kan bringes i Anvendelse.

De Beslutninger, som Retten vil have at træffe i Henhold til denne eller den foregaaende Paragraf, ville normalt blive truffene i det Retsmøde, hvori Domsforhandlingen berammes, men der er i øvrigt intet i Vejen for, at de træffes saavel før som senere, i eller uden for et Retsmøde (S 214 jfr. § 171).

§ 150.

Efter den gældende Ret ere Militære kun i Kjøbenhavn pligtige at aflægge Vidnesbyrd for de borgelige Domstole. Denne i sig selv urimelige Ordning bør aabenbart ikke opretholdes under et paa Umiddelbarhedsprincippet hvilende nyt System.

§ 151

For at undgaa unødvendige Formaliteter er der her tillagt enhver Ret Kompetence til med tvingende Virkning at indkalde Vidner for sig ogsaa fra andre Retskredse i Landet — selvfølgelig under Iagttagelse af de i § 148 givne Afstandsbestemmelser m. V. Jfr. i øvrigt med Hensyn til Indkaldelsen af Vidner §§ 69—79, 82, 83 og 152.

Ved „Indkaldelsens Øjemed“ menes kun en almindelig Angivelse af, at vedkommende indkaldes „som Vidne“, „for at vidne“ eller lignende.

Opfylder Vidneindkaldelsen ikke de i denne Paragrafs 2det Stykke opstillede Fordringer, kunne de i § 153 omhandlede Tvangsmidler ikke bringes til Anvendelse i Tilfælde af Udeblivelse. Derimod kan et mødende Vidne ikke paa Grund af Mangler ved Indkaldelsen vægre sig ved at afgive Forklaring. Dette følger allerede af Reglen i § 152.

Reglen i 5te Stykke danner Sidestykket til Reglen i § 215, 1ste Stykke, idet der dog her, hvor der er Tale om Vidneførsel for en maaske fjærntliggende Underret, — i Mod sætning til det i § 215 omhandlede Tilfælde, hvor der kun er Tale om Vidneførsel for selve den Ret, ved hvilken Sagen svæver, — skal gives Modparten særlig Stævning, medmindre Omstændighederne, f. Eks. Vidnets nærførelse Bortrejse, ikke levne Tid dertil. De særlige Regler, der ere tilføjede angaaende dette sidste Tilfælde, ville formentlig findes naturlige. Afgørelsen af, om Tingsvidnet kan benyttes som Bevis i Sagen trods undladt Indstævning af Modparten, kan bl. a. bero paa, om denne kan fremføre Omstændigheder, der kunne gøre det tvivlsomt, om ikke Vidneforklaringen vilde have faaet et andet Udfald, hvis Modparten selv havde haft Lejlighed til Modafhøring.

§ 153.

Ordene „lovmæssig indkaldt“ referere sig særlig til §§ 148, 151 (jfr. Kapitel VIII) og 152.

Angaaende Begrebet „lovligt Forfald“ kan henvises til Bemærkningerne desangaaende i Bemærkningerne til Straffeprocesudkastet ad § 106.

Eksekutionen af de i Henhold til denne Paragraf idømte Bødestraffe maa ske ved offentlig Foranstaltning.

Ifølge Reglen i 2det Stykke kan Retten, naar et Vidne under *Domsforhandlingen* ikke er mødt til den fastsatte Tid, og der er Grund til at antage, at en almindelig Bud-

sendelse ikke vil blive respekteret af Vidnet, *straks* lade det afhente med Magt, Denne Bestemmelse vil formentlig kun aldeles undtagelsesvis finde praktisk Anvendelse; men, hvis ikke Retsmøder jævnlig skulle spildes paa Grund af Vidners Forsømmelighed eller Modvillighed, er det nødvendigt at hjemle Retten saadan Myndighed, for at Bevidstheden om dens Eksistens kan skaffe Rettens Ordre den nødvendige Respekt.

Da den Kendelse, hvorved der paa lægges et udeblevet Vidne Bøde eller Erstatning, afsiges, uden at Vidnet forinden er hørt, maa den betragtes som en rent føreløbig Afgørelse, og der gives derfor i 3die Stykke Vidnet Adgang til at faa Kendelsen omgjort, nemlig for saa vidt det kan anføre fyldestgørende Undskyldningsgrunde for, at det er udeblevet uden at anmelde Forfald. Opnaar Vidnet ej den ønskede Forandring, kan det paakære Kendelsen efter Reglerne i Kapitel XXII og § 289. Kærefristen er den i § 270 angivne sædvanlige, hvorved bemærkes, at Retten efter Principet i § 109 maa have Indseende med, at Kendelsen straks efter Af sigelsen forkyndes for Vidnet.

§ 154.

Ordene „med den af § 153 flydende Indskrænkning“ sigte til, at Vidnet ej er lovmæssig indkaldt eller har lovligt Forfald.

§ 155.

Den heri udtalte Regel er ikke udtrykkelig hjemlet i nugældende Ret, men maa betragtes som en integrerende Del af den almindelige Vidnepligt, og derfor stiltiende hjemlet gennem denne.

§ 156.

Den heri indeholdte Regel er saa lidt som Udkastets mange andre Regler af lignende Art at anse som en egentlig Formregel; den indeholder kun en Instruktion til Dommeren.

§ 158

Som oven for ved almindelige Bemærkninger til dette Kap. under 4 omtalt, har Udkastet ligesom det tidligere Forslag, om end med nogen Begrænsning, optaget den engelsk-amerikanske Rets Regel, hvorefter Parterne selv umiddelbart afhøre Vidnerne under Rettens Kontrol, idet man nemlig — som udviklet i Motiverne til det tidligere Udkast — deri maa se det virksomste Midde til at faa Sandheden frem. Parterne ville i Reglen iværksætte Vidneafhøringen med større Energi end Dommeren og være

bedre rustede til en virksom Afhøring, idet de paa dette Trin som Regel baade ere bedre inde i de Forhold, hvormed Afhøringen bevæger sig, og have Maalet for Afhøringen klarere for Øje. Parterne ville derhos under dette System selv bære det hele Ansvar for Vidneafhøringen, medens der under et modsat System ikke saa sjælden klages over, at Dommerens mangelfulde eller uenergiske Eksamination af Vidnerne er Skyld i, at Vidneafhøringen ikke giver det Udbytte til Sagens Oplysning, som den kunde gøre, hvis Parterne havde faaet Lov til selv at spørge.

Ganske vist har det engelsk - amerikanske System sine Ulemper. Særlig kan der anføres imod det, at Vidnepligten gøres ikke lidt ubehageligere ved Parternes Eksamination, navnlig ved den fra Modpartens Side iværksatte Udspørgen, der ofte vil gaa ud paa at indvikle Vidnet i Selvmodsigelser og overhovedet paa at svække dets Troværdighed og Paalidelighed, og at Afhøringen kan blive unødigt vidtløftig, naar den skal foretages af en mindre kyndig Person.

Men herved maa bemærkes, at Hovedsagen dog maa være at indrette Vidneafhøringen paa den for Sandhedens Udfindelse bedste og virksomste Maade, og at Værn imod Misbrug af Afhøringen haves deri, at det baade er Dommerens Ret og Pligt at drage Omsorg for, at Vidnet ikke forulempes eller behandles utilbørligt. Hvad det andet System angaar, nemlig at Forhandlingerne kan vidtløftiggøres og uvedkommende Ting indblandes, naar Parterne selv udspørge, maa erindres, at det staar i Rettens Magt at standse Udspørgningen, naar den svæver ud, ja eventuelt overtage den selv (jfr. § 160), hvorhos den Bemærkning her maa gøres, at naar Dommeren skal afhøre Vidnerne, kan der spildes Tid og foraarsages Vidtløftighed af en Grund, som ikke er til Stede, naar Parterne selv afhøre Vidnerne, nemlig den, at Dommeren ikke — saaledes som Parterne — er tilstrækkelig inde i Sagen og derfor maa spørge oftere, ligesom han ikke altid kan gøre det med fornøden Bestemthed og Klarhed.

Det kan endnu fremhæves, at Afhøring direkte ved Parterne fremtræder som en naturlig Udvikling af den Fremgangsmaade, som for Tiden bruges her til Lands, nemlig at Parterne affatte skriftlige Spørgsmaal til Vidneme.

Med Hensyn til de i Paragrafens 2det Stykke optagne Undtagelser skal bemærkes, at Retten derefter i *Underretssager* altid

maa overtage Afhørelsen, saa snart dette begæres af et Vidne eller en Part, og det selv om vedkommende Part møder ved Sagfører.

Hvad *Landsretssager* angaar, skal Retten overtage Afhøringen for den Part, der ej er eller møder ved Sagfører, saa snart det forlanges enten af vedkommende Vidne eller af den nævnte Part selv eller af Modparten. Ogsaa Modparten vil have Ret til at forlange saadant.

Derimod bliver der i *Landsretssager* ikke Spørgsmaal om, at Retten afhører Vidner for den Parts Vedkommende, der er eller møder ved Sagfører (naar der da ikke netop er Tale om Afhøring af et sygt Vidne, eller Retten gør Brug af sin Beføjelse efter § 160).

Det vil saaledes kunne forekomme, at Retten overtager Afhørelsen for den ene Parts Vedkommende, men ikke for den anden, ligesom ogsaa et enkelt Vidne afhøres af Retten, de andre ikke. Heri er imidlertid intet urimeligt, idet det vel maa erindres, at Rettens Overtagelse af Afhøringen ikke betyder, at Retten for saa vidt overtager Partens Pligt til at sørge for Sagens Oplysning, men kun at de Spørgsmaal, som Parten ønsker rettede til Vidnet, skulle forelægges det gennem Retten, som da bringer dem i den efter dens Skøn hensigtsmæssigste Form.

§ 160.

Med Hensyn til Paragrafens 1ste Stykke gælder, hvad der udtales i Motiverne til det tidligere Udkast angaaende den tilsvarende Bestemmelse i dettes § 191: Rettens Formand skal vaage over, at Vidneafhøringen foregaar paa en sømmelig og klar Maade, og der maa derfor tillægges ham den i saa Henseende nødvendige Myndighed. Det forudsættes, at han til en Begyndelse vil indskrænke sig til at omforme de uklare Spørgsmaal samt tilrettevise Parterne, naar de enten svæve ud fra Sagen eller optræde paa en utilbørlig Maade over for Vidnet eller Modparten, og man kan formentlig gaa ud fra, at Parterne i Reglen ville holde sig deslige Paalæg og Tilrettevisninger efterrettelige; men skulde dette vise sig ikke at blive Tilfælde, har Retsformanden efter nærværende Paragraf Myndighed til selv at overtage Vidnets Afhøring og forbyde Parten umiddelbart at forhandle med det, og vil Parten heller ikke finde sig heri, men gør Forsøg paa trods Dommerens Forbud at henvende sig direkte til Vidnet, kan Retten gribe til de kraftigere Midler efter

Udkastets § 60. En anden vigtig Indgriben kan ifølge nærværende Paragraf udøves af Eetsformanden derved, at han kan slutte Afhøringen af et Vidne, naar han skønner, at der ved dens Fortsættelse *ej* kan fremkomme videre til Sagens Oplysning, og han behøver ikke i saa Henseende at afvente, at Parterne erklære ikke at have videre at spørge om.

Om den Retten i Paragrafens 2det Stykke tillagte Spørgsmaalsret kan henvises til Bemærkningerne oven for til §§ 90 92.

Den heri opstillede Regel er praktisk taget forstaaelig, medens den hidtil gældende Regel, hvorefter kun den, der har stævnet Vidnet, har en selvstændig Ret til at benytte det, medens Modpartens Ret indskrænker sig til at kontraktvæstionere, i Virkehgheden er ganske formahstisk. Reglen bør være den, at, naar Vidnet er indkaldt og møder for Retten, kunne begge Parter i fuldeste Maal fordre dets Forklaring i Sagen og benytte den til deres Fordel.

§ 163.

De her givne Protokollationsregler ere, som omtalt oven for ved Kap. VII foranledigede ved den i Udkastet indførte fuldstændige Appel til Højesteret.

Man har med Villie undladt enhver nærmere Angivelse af, hvorledes Optegnelsen skal foregaa, idet man har fundet det rigtigst at give Retten Adgang til at ordne dette paa den Maade, som den efter de særlige Forhold i den enkelte Ret maatte finde mest praktisk. Protokollationen vil saaledes kunne foretages ved en af Dommerne eller ved Retsskriveren, i den almindelige Retsbog eller i en særlig Bog, ved direkte Indførelse i Protokollen eller ved Optegnelser paa løst Papir, eventuelt steno-grafiske, der saa kunne indføres successivt, medens Afhøringen i øvrigt fortsættes, og derefter oplæses.

Hele denne Protokolleren vil uundgaaelig til en vis Grad være til Besvær, men medfører paa den anden Side saa store Fordele, at Ulemperne derved opvejes. I Tyskland praktiseres den i det hele paa en tilfredsstillende Maade; og selv den engelske Dommer foretager i Reglen i vigtigere Sager en Optegnelse af Vidnemes Forklaringer.

§ 164.

Med Hensyn til det almindelige Spørgsmaal om forudgaaende eller efterfølgende

Edfæstelse saavel som angaaende den i Eds Sted trædende højtidelige Forsikring henvises til Bemærkningerne til Straffeprocessudkastets Kap. XI ad 4 og 5.

§ 165.

Selvfølgelig kan der afæskes de i denne Paragraf nævnte Personer ubeediget Forklaring efter samme Regler, som gælde for Vidner i øvrigt, og det vil efter den fri Bevisdømmelse end ikke være udelukket, at Retten efter Omstændighederne tillægger en saadan ubeediget Vidneforklaring betydelig Vægt.

§ 166.

Naar der er rejst Indsigelse mod et eller andet fremsat Spørgsmaal, enten fra Vidnets egen Side eller fra en af Parterne, og Retten har afsagt Kendelse desangaaende, kan den, hvem Kendelsen gaar mod, paakære denne, uden at dog saadan Kære i Almindelighed har opsættende Virkning, medmindre Landsretten eller Højesteret specielt maatte bestemme det. Kun hvis der ved en Underrets Kendelse paalægges Vidnet Tvangsfængsel, har et af Vidnet herimod rejst Kæremaal ubetinget opsættende Virkning.

I øvrigt kan bemærkes, at, da den i § 166 omhandlede Fængsling udelukkende er et Tvangsmiddel, maa den boruælde, saa snart det af hvilken som helst Grund bliver Vidnet umuligt at svare, saavel som naar dets Forklaring bliver overflødig Den maa i øvrigt nærmest indrettes efter Analogien af Reglerne om Varetægtsfængsel.

§ 167.

Naar Sagen foretages paa ny, kan det efter Omstændighederne bl. a. som Følge af Reglen i § 100, 3die Stykke, blive nødvendigt at gentage den alt foretagne Del af Domsforhandlingen.

§ 170.

Med Hensyn til Slutningsreglen skal bemærkes, at man andet Steds i Forbindelse dermed har foreslaaet at fastsætte Straf for det insolvente Vidne, som forbruger Pengene uden at opfylde Vidnepligten, men at en saadan Bestemmelse vistnok er uforuden. Naar Vidnet ikke møder, fordi det har forbrugt Rejsepenge er dette naturligvis ikke nogen gyldig Undskyldning, og de i § 153 for Udeblivelse fastsatte Straffe blive da at paalægge det. Heri synes at ligge fornøden Garanti imod det nævnte Misbrug.

§ 171.

Denne Paragraf indeholder i Sammen-
drag, hvad der i det tidligere Forslag var
optaget som et særligt Kapitel, nemlig som
6te Afsnits Kapitel I.

Kapitel XV.

Syn og Skøn.

Medens der til „Vidner“ kun henreg-
nes Folk, der kunne (eller antages at kunne)
meddele noget til Oplysning i Sagen paa
Grundlag af et forudgaaende specielt Kend-
skab til *konkrete* Forhold, der staa i For-
bindelse med denne, maa til „Skønsmænd“
henregnes saadanne, der kunne meddele
noget til Oplysning i Sagen, i Kraft af
deres *almindelige Sagkundskab* paa et eller
andet Omraade. Selvfølgelig bør denne
Sondring ikke gennemføres paa doktrinær
Maade, og særlig bør der ikke være Tale
om, at et Vidne ophører at være Vidne,
saa snart der rettes Spørgsmaal til det om
de Slutninger, det i Kraft af sin mulige
almindelige Sagkundskab maatte have dra-
get af de konkrete Forhold, Sagen vedrø-
rende, som det er kommet i Berøring med
som Vidne. Derimod har den angivne
Sondring i sin Almindelighed en bestemt
praktisk Betydning. Denne viser sig først
og fremmest deri, at Personer, der have
et forudgaaende kendskab til Sagens kon-
krete Fakta, ere pligtige at møde og af-
give Forklaring i Henhold til en paa en
Parts ensidige Begæring udfærdiget Vidne-
indkaldelse, medens en Person, hvis Med-
virken alene søges paa Grund af hans al-
mindelige Sagkundskab, kun er pligtig at
efterkomme en ligefrem Udmeldelse af
Retten.*) Denne Forskel i Maaden, hvor-

*) En anden Sag er, at det kan være mest prak-
tisk, altid at efterkomme en Vidneindkaldelse,
dels fordi man ej paa Forhaand kan vide,
hvad Forbindelse der mulig kan være mellem
ens tilfældige Erfaringer og den paagældende
Sag, dels fordi man ikke kan være sikker paa,
at Retten er opmærksom paa det uberettigede
i Indkaldelsen, og derfor ved at udeblive risi-
kerer bag efter at skulle søge en Udeblivelses-
kendelse omgjort i Henhold til § 153 in fine.
Saa snart det imidlertid under vedkommendes
Møde bliver klart, at det kun er hans almin-
delige Sagkundskab, Parten har Brug for, kan
han protestere mod Afhøringen, saa længe
indtil der foreligger en Udmeldelse fra Ret-
tens Side, og han dermed faar den Stilling i
Sagen og den Godtgørelse, der tilkommer ham
som Skønsmand.

paa den paagældende formelt drages ind
i Sagen, øver igen sin Indflydelse paa hans
Stilling under denne, bl. a. med Hensyn
til hans Godtgørelseskrav (sml. § 170 og § 187).

Det anførte udelukker imidlertid ikke,
at den, der alene i Kraft af sin alminde-
lige Sagkundskab kan give Oplysning i
Sagen, kan møde og forklare som Vidne,
naar han dertil er villig, og det hvad en-
ten saadan Forklaring forudsætter, at han
i Forvejen har ladet sig forevise den Ting,
han skal skønne over, eller denne forelægges
ham i Retten, eller endelig Skønnet kan an-
gives uden nogen Besigtigelse og blot frem-
træder gennem Svar paa Spørgsmaal af al-
mindelig Karakter om, hvad han som sag-
kyndig antager angaaende de og de Om-
stændigheder. Paa Grund af den Parterne
indrømmede fri Adgang til at fremføre,
hvilken Art Beviser de ville, og den Retten
indrømmede Frihed i Bevisbedømmelsen,
er der intet til Hinder for, at Retten kan
anse en saadan Forklaring af et eller flere
„sagkyndige Vidner“ for lige saa bevisende
som et Skøn; men paa Forhaand er der
altid Grund til at antage, at der vil blive
tillagt en Erklæring fra det af Parten en-
sidig fremstillede sagkyndige Vidne min-
dre Vægt end en Erklæring af en Skøns-
mand, der er udmeldt af Retten, efter at
i Forvejen begge Parter have haft Lejlig-
hed til at udtale sig om Valget, ligesom
Skønsmanden ofte paa Foranledning af
denne Rettens Udmeldelse vil have an-
stillet særlige lagttagelser og Undersø-
gelser.

Med Hensyn til nærværende Kapitels
Forhold til det tidligere Forslags 2det Af-
snit, Kapitel HI, 2den Underafdeling (jfr.
§ 192 og 6te Afsnit, Kapitel I) skal be-
mærkes, at der dels er foretaget nogle re-
daktionelle Ændringer (de til Straffepro-
cesudkastets Syns- og Skønsregler svarende
Bestemmelser ere redigerede overensstem-
mende med disse), dels er tilføjet nogle
supplerende Bestemmelser, dels endelig ere
foretaget enkelte mindre Realitetsændrin-
ger. Blandt disse sidste er der kun Grund
til at fremhæve følgende:

Der er givet den Ret, til hvilken Be-
gæring om Optagelse af Syn eller Skøn
rettes. Beføjelse til at udmelde Syns- og
Skønsmænd, selv om den er nødt til at
søge disse andet Steds end inden for, hvad
der ellers er dens territoriale Omraade.
Denne Regel, der er ensartet med den for
Vidners Indkaldelse i § 151 givne Regel,
er ligesom denne motiveret ved Ønskelig-
heden af at undgaa alle tidsspildende For-
maliteter.

Klager over Syns- og Skønsmands Fremgangsmaade skulle ifølge § 179, sidste Stykke, fremsættes for den Ret, for hvilken Afhjemlingen skal ske, medens det tidligere Forslags § 233 nævner „den udmeldende Ret“.

Reglerne om Rejsegodtgørelse og Tærepenge til Syns- og Skønsmand i § 187 ere noget afvigende fra Reglerne desangaaende i det tidligere Forslags § 228.

Den Adgang, der i det tidligere Forslags § 238 indrømmes Retten til af egen Drift at lade en ny Forretning foretage ved andre Syns- eller Skønsmand, er ikke her medtaget, jfr. Bemærkningerne oven for til § 92.

Som ny Regler, der ikke fandtes i det tidligere Forslag, kan særlig nævnes Slutningen af § 175 om, at Personer, for hvem Skønsforrettningens Udførelse vil medføre stort Besvær eller Ulempe, saa vidt muligt hør forskaanes for Udmeldelse, § 176, 1ste Stykke, at Personer, der have en almindelig Beskikkelse til Foretagelsen af visse Skøn, fremfor andre bør tages til saadanne, og § 188 om Søforklaringer.

Om de enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

§ 173.

Naar det her overlades til Retten at bestemme Syns- eller Skønsmandenes Antal, er dette en naturlig Konsekvens af den fri Bevisbedømmelse. Der vil være mangfoldige Tilfælde, i hvilke en enkelt paalidelig sagkyndigs Erklæring bringer det paagældende Spørgsmaal praktisk taget uden for Tvivl, medens der omvendt let kan tænkes Tilfælde, hvor Synets eller Skønnets Vanskelighed eller Vidtløftighed gør Udmeldelsen af endog flere end to Personer ønskelig. Der findes ikke i nærværende Udkast nogen særlig Forskrift om et bestemt Antal Syns- eller Skønsmand. Forbeholdet sigter derfor kun til mulige Specialregler andet Steds i Lovgivningen.

Udmeldelse af Syns- og Skønsmand vil normalt finde Sted i det Retsmøde, hvori Domsforhandlingen berammes, men kan i øvrigt ogsaa foregaa saavel før som senere, saavel i som uden for Retsmøde (§ 214), hvorved dog med Hensyn til Udmeldelse før nævnte Retsmøde maa mærkes Reglen i § 185, jfr. § 171.

§ 178.

Reglen i denne Paragrafs 2det Stykke træder i Stedet for de i § 148 for Vidners Vedkommende fastsatte Grænser for Møde-

pligten. Disse Grænser gælde ikke for Syns- og Skønsmand.

§ 179.

Med Hensyn til Reglerne i Slutningen af denne Paragraf bemærkes, at, for saa vidt Retten maatte nægte at tage en Parts Klage over Syns- eller Skønsmandenes Fremgangsmaade til Følge, maa denne Rettens Beslutning kunne paakæres efter de almindelige Regler. Saadan Klage bør i øvrigt om muligt fremsættes og bringes til Afgørelse forinden Domsforhandlingen, da ellers denne let kan spildes.

§ 180.

Selve Afhjemlingen og den eventuelt dermed i Forbindelse staaende Afhøring bør i Reglen ligesom Vidners Afhøring ifølge § 149 foregaa under selve Domsforhandlingen. Dog kan ogsaa her Undtagelser være nødvendige eller naturlige. Saaledes kan vedkommende Syns- eller Skønsmands Helbredstilstand være til Hindrer for, at han møder under Domsforhandlingen. Fremdeles kunne Syns- eller Skønsmandene bo saa langt fra Hovedsagens Værneting, at deres Møde der vilde medføre Besvær og Udgift, der ikke vilde staa i Forhold til Betydningen af at have dem personlig til Stede under Domsforhandlingen (§ 178, 2det Stykke). Endelig maa Parterne kunne frafalde Syns- og Skønsmandenes Møde under denne.

En skriftlig Erklæring vil der ofte være Grund til at forlange af Syns- og Skønsmandene, dels fordi der jævnlig behøves en Motivering, som mundtlig fremsat ej let vilde kunne fastholdes, f. Eks. naar et Skøn indeholder Beregninger, dels fordi Parterne gerne bør have Adgang til at gøre sig bekendt med Syns- eller Skønsforretningen førend Domsforhandlingen; men i visse Tilfælde kan Synet eller Skønnet være en saa simpel og ligefrem Ting, at det vilde være urimeligt ikke at nøjes med Mændenes mundtlige Erklæring til Protokollen.

§ 182.

Ved den i Slutningen af 1ste Stykke optagne Tilføjelse; „med de fornødne Lempelser“ sigtes særlig til, at, medens Vidner kun sjældnen kunne erstattes, ville Syns- og Skønsmand ofte kunne erstattes, og der vil derfor over for Syns og Skønsmand endnu sjældnere end over for Vidner være Grund til Anvendelse af strænge eller langvarige Tvangsmidler (særlig Inde-

spærring), ligesom saadanne Tvangsmidler efter Omstændighederne kunne være mindre formaalstjenlige til Fremkaldelse af en Virksomhed af den særlige Art, som Synet eller Skønnet kræver, end til Fremkaldelse af en simpel Vidneforklaring.

§ 185.

I Kraft af den i 1ste Punktum givne Regel ville navnlig følgende Paragrafer finde Anvendelse ogsaa paa Syns- og Skøns-mænd: §§ 149, 150, 152, 154, 165, de to sidste Stykker, 167, 168, 169, 171, 172, 1ste Stykke (til §§ 153 og 166 er der særlig henvist gennem Reglerne i §§ 182, 183 og 184, til §§ 156—163 gennem Reglen i § 180, 3die Stykke).

§ 186.

Den heri udtalte Regel muliggør, at den Part, der er misfornøjet med Resultatet af et af Modparten eller ham selv foranstaltet Syn eller Skøn — efter om fornødent at have faaet Domsforhandlingen udsat — foranstalter et nyt Syn eller Skøn.

Reglen er i øvrigt en ligefrem Følge af Bevisførelsens og Bevisbedømmelsens Frihed, ligesom det ogsaa navnlig er dette Princip, der — som nærmere udviklet i Motiverne til det tidligere Udkast S. 113 — 114 — har ført til Afskaffelsen af *syn* og „*Overskøn*“.

§ 187. —

„Sportelmæssig Betaling“, jfr. Udkast til Lov om Retsafgifter § 85.

Kapitel XVI.

Dokumenter,

Dette Kapitel adskiller sig nærmest kun derved fra det tidligere Forslags 2det Afsnit, Kapitel III, 3die Underafdeling, at en Del af dettes Indhold her ikke er medtaget.

Saaledes ere de i det tidligere Forslags §§ 240—243 medoptagne Bestemmelser om Fremlæggelsestidspunktet og lignende udeladte, fordi alt i saa Henseende fornødent er at finde i 3die Afsnit.

Endvidere ere §§ 244—252 helt udeladte, fordi de deri givne Regler om Dokumenters Beviskraft dels kun bestaa i at henvise Afgørelsen til Rettens Skøn —

hvad der i og for sig er overflødig, dels indeholde en Henvisning til den gældende Ret eller en Gengivelse af forskellige hos os eller andet Steds opstillede Almensætninger — hvad der ikke kan anses for naturligt eller rigtigt samtidig med, at man opstiller Principet om den fri Bevisbedømmelse. Flere af de paagældende Sætninger (saaledes f. Eks. Sætningen om, at offentlige Dokumenter formodes at være ægte, naar deres Udseende og Form ikke give særlig Anledning til at tvivle derom) ere vel af den Natur, at de i de allerfleste Tilfælde uden videre kunne følges; men dette vil da ogsaa ske uden nogen udtrykkelig Bestemmelse desangaaende. Og hvor paa den anden Side deres Anvendelse undtagelsesvis maatte fremkalde Betænkkelighed (et offentligt Dokument kan f. Eks. fremtræde i ulasteligt Ydre og Form, og dog kunne andre Omstændigheder vække Tvivl om dets Ægthed), ville de paagældende Sætninger, for saa vidt der gives dem en saa bestemt Formulering, at de virkelig betyde noget, komme til at virke som en utilstrækkelig begrundet Indskrænkning af det i øvrigt anerkendte Princip om Bevisbedømmelsens Frihed.

Endelig er det tidligere Forslags § 253 henflyttet til næste Kapitel (se § 196), medens §§ 254 og 255 ere udeladte som overflødige, § 254 særlig under Hensyn til, at den i § 126 indeholdte almindelige Regel ogsaa vil kunne finde Anvendelse paa usandfærdig Benægtelse af et Dokuments Ægthed.

§§ 189—192.

Som det vil ses, omhandler § 189 det Tilfælde, at Dokumentet er i *Partens* egen Besiddelse, § 190 det Tilfælde, at det er i *Modpartens* Besiddelse og § 191—192 det Tilfælde, at det er i *Trediemands* Besiddelse.

Med Hensyn til § 190 bemærkes, at Udkastet i Overensstemmelse med den gældende Ret gaar ud fra, at der paa hviler Modparten en fuldstændig Forpligtelse til at fremkomme med Dokumenter, den saakaldte Editionsforpligtelse, saaledes at han, for saa vidt Dokumentet indeholder noget, som vedkommer Sagen, ikke kan fritages for Editionen, fordi Dokumentets Fremkomst kunde skade ham i Henseende til Processens Udfald, og at der i denne Henseende ikke gøres nogen Forskel, eftersom vedkommende er Sagsøger eller Sagvolder. Derimod bør der saa vidt muligt drages Omsorg for, at de Dele af Dokumentets Indhold, som ikke

Kommissionens Bem. t. Udk. t. L. om den borgerlige Retspleje.

vedkomme Sagen, unddrages Offentliggørelse, f. Eks. ved at Dokumentet kun fremlægges i Ekstraktafskrift eller deslige, ligesom ogsaa vedkommende bør kunne slippe med at fremlægge Kopi, hvor Øjemedet ikke kræver Originalens Produktion. Naar en Parts Forpligtelse til at underkaste sig personlig Afhøring ikke strækkes slet saa vidt som hans Editionspligt, har dette særlige Grunde, hvorom neden for ad Kap. XVII.

Den Parten i sidste Stykke paalagte Bevisbyrde vil lettes ham ved den Modparten paahvilende Forpligtelse til at lade sig afhøre (§ 193).

Med Hensyn til Trediemands Editionsforpligtelse (§ 191) er ligeledes den gældende Ret bibeholdt, saaledes at en saadan Forpligtelse statueres, dels hvor vedkommende Part har en af Processen uafhængig Ret til at benytte Dokumentet som Bevis for sine Rettigheder, dels ogsaa i øvrigt, medmindre Dokumentets Fremlæggelse vilde kunne skade Trediemand selv eller paadrage ham Udgifter eller betydelig Ulejlighed. I disse sidste Udtryk ligger, at, for saa vidt Trediemands Interesse i Dokumentets Ikke-Fremlæggelse er rent økonomisk, og vedkommende Part sikrer Trediemand mod det Tab, der kan være Tale om, bortfalder denne Vægringsgrund.

Det har i Kommissionen været under Overvejelse, om ikke Konsekvensen af det med Hensyn til Vidnepligten opstillede maatte medføre, at ogsaa kun Hensynet til egen eller nærstaaendes borgerlige Agtelse eller Velfærd burde være Vægringsgrund. Naar man imidlertid med Hensyn til Editionspligten er blevet staaende ved det hidtil gældende, er det bl. a. af Frygt for, at en saa vidt gaaende Editionspligt som den antydede skulde blive misbragt til derigennem at skaffe sig Kendskab til Optegnelser, Tegninger og andet, hvorpaa Fabrikations- og lignende Hemmeligheder bero.

I § 192 har man, for at opnaa den størst mulige Simpelhed, opgivet den hidtil gældende Regel, hvorefter der, naar Trediemand er uvillig til Editionen, maa anlægges selvstændig Retssag imod ham, og har efter fremmede Loves Forbillede anvist en Fremgangsmaade, svarende til

den der benyttes til Vidnepligtens Fremtvængelse. — I Overensstemmelse med det i §§ 151 og 173 indeholdte Princip er Retten kompetent til at give Paalæg om dokumentets Fremlæggelse direkte til Personer, der bo uden for Retskredsen.

Forelagte Lovforslag m. m.

Kapitel XVII

Afhøring af Parter og Parts Ed.

De vigtige Regler om Parternes personlige Afhøring i Udkastets §§ 193 og 194 vare i det tidligere Forslag optagne i Kapitel om „Procesmaaden i Almindelighed“ §§ 96 og 97, medens Reglerne om Parts Ed fandtes i 2det Afsnit, Kapitel ni, 4de Underafdeling.

Af Bestemmelserne i nærværende Kapitel er Reglen i § 193, 1ste Punktum om, at Retten efter Modpartens Paastand kan indkalde en Part til personlig Afhøring, overensstemmende med det tidligere Forslags § 96, 1ste Stykke. Paa samme Maade ere Reglerne i de tre første Punkter af § 193, 2det Stykke, om et Parts frivillige Fremtræden til Afhøring stemmende med det tidligere Forslags § 96, 3die Stykke. Endelig er § 194, 1ste Stykke, om Virkningen af Udeblivelse osv. enslydende med det tidligere Forslags § 97. For saa vidt er der altsaa ingen Forandring gjort i det tidligere Forslags Regler om Parternes personlige Afhøring. Spørges der imidlertid videre om, i hvilket Omfang Parterne ere berettigede til at nægte at besvare fremsatte Spørgsmaal, samt om Virkningen af, at de afgive Forklaringer, der vise sig usandfærdige, gav det tidligere Forslag intet udtrykkeligt Svar herpaa, og denne Tavshed maatte efter den hele Sammenhæng og Straffeloven? Forudsætninger nærmest forstaaes saaledes, at, ligesom en Part ubetinget er pligtig at fremkomme med Dokumenter, der kunne tjene til Oplysning i Sagen, selv om han derved vil skade sig selv, saaledes er han ogsaa ubetinget pligtig at svare paa alle Spørgsmaal, der kunne tjene til Oplysning i Sagen, men skal paa den anden Side ikke kunne straffes, hvis han taler Usandhed.

Denne Ordning har man ikke kunnet finde tilfredsstillende.

Det vil kunne virke forargerligt og demoraliserende, om Parterne saaledes straffrit skulde kunne staa og lyve offentlig til egen Fordel, ligesom ogsaa det store Fremskridt i Retning af Sandhedsudfindelse, som Parternes personlige Afhøring efter den andet Steds indvundne Erfaring er i Stand til at bringe, ved en saadan Ordning vilde blive væsentlig hæmmet. Der er under Hensyn hertil i nærværende Udkast (§ 194, 2det Stykke) optaget den Bestemmelse, at *Straffelovens §§ 146—148 finde*

Anvendelse, naar en af en Part under Afhøringen afgiven Forklaring viser sig at være usandfærdig. Paa den anden Side maa man allerede af Hensyn til det Ansvar, hvorunder en Part saaledes sættes, naar han forklarer usandfærdigt, finde det rettest, at *Partens Forklaringspligt undergives samme Begrænsning, som gælder med Hensyn til Vidner*, saa at han altsaa kan nægte at svare, dels naar Besvarelsen af et Spørgsmaal maa forudsættes at ville udsætte ham selv, hans Ægtefælle, Forældre eller Børn for Tab af borgerlig Agtelse eller Velfærd, dels naar Spørgsmaalet angaar Meddelelser, som Partens Ægtefælle under Ægteskabet har gjort Parten. Den angivne Begrænsning af en Parts Forklaringspligt er udtrykt ved den i § 193 gjorte Henvisning til § 147. Samtidig er til nærmere Vejledning med Hensyn til Karakteren af og Formen for Parternes Afhøring i øvrigt henvist til forskellige af de andre om Vidner givne Regler.

Med Hensyn til Kapitlets følgende Paragrafer (§§ 195—199) bemærkes, at Udkastet — da man har fundet det betænkeligt at optage den engelsk-amerikanske Regel, hvorefter Parterne afhøres som Vidner *under Ed* — ligesom det tidligere Forslag har bibeholdt den gældende Rets „*Parts Ed*“, dog saaledes, at dette udelukkende opfattes som en Nødhjælp, til hvilken der særlig i visse bestemte Tilfælde (Fragaaelse af Underskrift — Søgemaal efter Handelsbøger — Paternitetssager) men i øvrigt ogsaa ellers, naar der efter Rettens Skøn er Grund dertil, kan tyes, naar andet tilstrækkeligt Bevis ej kan føres. En Undtagelse herfra gøres i § 300 med Hensyn til Ægteskabssager.

Den i det tidligere Forslags § 256 indeholdte Regel om, at Parterne kunne vedtage, at Antagelsen eller Ikke-Antagelsen af et omtvistet Faktum skal bero paa den ene Parts Ed, er her udeladt. En saadan Adgang til med ubetinget bindende Virkning for Retten at vedtage Ed vilde stride baade mod nedarvede Grundsætninger i vor Ret og mod Aanden i den foreslaaede Reform, og der kan saa meget mindre være Trang til at indføre en saadan Nyhed, som den følgende Paragraf Udkastets § 195) har givet Retten stor Frihed med Hensyn til Paalæggelse af Ed; Retten vil saaledes ved sin Bestemmelse herom ogsaa kunne tage Hensyn til et fra Parterne fremkommet Ønske om, at Sagens Udfald — ubetinget eller betingelsesvis — gøres afhængigt af den ene Parts Ed an-

gaaende et eller andet Punkt. Naar f. Eks. under et Skifte den ene Part erklærer, at han ikke vil have noget imod, at Sagens Udfald gøres afhængig af Modpartens indenretslige Ed angaaende et for Sagen betydningsfuldt Faktum, om hvilket Modparten, men ikke han selv har personlig Kundskab, og Modparten erklærer sig enig i saadan Afhørelse, kan dette indeholde et afgørende Motiv for Retten til i Henhold til § 195 at lade Sagen falde ud til Ed.

Endnu skal bemærkes, at, medens det tidligere Forslag i §§ 259—262 opretholdt den hidtil fulgte Praksis, hvorefter Edsdommen affattes alternativt, men i øvrigt er den endelige Dom i Sagen, har man i nærværende Udkast foretrukket at ordne Sagen saaledes, at der først afsiges en foreløbig Dom, hvorved en Parts Ed tilstedes eller paalægges, at man derefter afventer, om saadan Ed bliver aflagt eller ej inden den foreskrevne Frist, og at først da den endelige Dom afsiges, fra hvilket Tidspunkt Fuldbyrdelesfristen og Ankefristen regnes.

Foruden at man herved faar en endelig Dom af selve den Ret, der i øvrigt har haft hele Sagen til Behandling, frembyder denne Ordning endvidere den Fordel, at en Parts Mened bliver mindre tryk end efter den nugældende Ordning, ifølge hvilken Edsaflæggelsen afslutter Sagen og afskærer Appel.

Endelig undgaas herved den utilfredsstillende Ordning af Edsdommes Fuldbyrdelse, der indeholdtes i det tidligere Forslags §§ 444 og 445.

At Appelrettens Afgørelse mulig kommer til at gaa ud paa, at Sagens Afgørelse gøres afhængig af den Parts Ed, hvis Modpart i den foregaaende Instans har aflagt Ed, og at saaledes Parts Ed kan komme til at staa mod Parts Ed, ses ikke at frembyde større Betænkelighed end det jævnlige forekommende Tilfælde, at Vidne-Ed staar mod Vidne-Ed eller Parts-Ed mod Vidne-Ed.

Med Hensyn til Kapitlets enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

§ 193.

Om „fornødne Lempelser“ ved Overførelsen af de i §§ 147—152 indeholdte Regler vil der nærmest kun være Tale med Hensyn til § 151. Særlig vilde det, som det fremgaar af det oven for bemærkede, være en Misforstaaelse, om man i de nævnte Ord vilde søge Hjæmmel for at

drage Grænserne for Parternes Forklaringsspligt snævrere eller videre end for Vidners.

Med Hensyn til den i sidste Stykke gjorte Henviſning bl. a. til § 158 skal bemærkes, at der intet kan være til Hinder for, at en Part afhøres eller modafhøres af sin egen Sagfører. Tværtimod kan saadant være af væsentlig Betydning, for at ikke Partens Forklaring skal give et ufuldstændigt eller skævt Billede af de virkelige Forhold. En Part vil f. Eks. let af Forvirring eller juridisk ūkyndighed kunne undlade at fremhæve Biomstændigheder af Betydning. Her maa da hans egen Sagfører, der kender Sagen fra Partens Fremstillinger for ham, træde til med passende Spørgsmaal, for at Partens Forklaring kan give det rette og fulde Indtryk.

Om Rettens Adgang til efter Sagens Optagelse at indkalde alt afhørte Parter for at forelægge dem yderligere Spørgsmaal, jfr. § 92,

§ 194.

Med Hensyn til Anvendelsen af Straffelovens §§ 146—48 paa Parterne skal bemærkes, dels at Udtrykket „usandfærg Forklaring“ tilsigter at omfatte samtlige de Arter af Forseelser, der rammes af de nævnte Paragrafer og deres Analogi, dels at den i Straffelovens § 147, 2det Stykke, hjemlede Nedsættelse kun vil finde Anvendelse, hvor Analogien af Udkastets § 146 burde have udelukket Afhøreisen, eller hvor Parten ifølge Udkastets § 147 in fine burde have været gjort opmærksom paa sin Ret til at nægte at give Forklaring.

§§ 197—99.

Om den her med Hensyn til Edsdomme foretagne Forandring henvises til de oven for ved dette Kap. gjorte Bemærkninger. Da den foreløbige Edsdom ikke kan paaankes (jfr. § 245), bliver der ikke — som i nugældende Ret — Tale om at hindre Eds-aflæggelsen ved Appelstævning eller for at skaffe sig en Frist til at overveje, om man vil appellere. Paa den anden Side staar det den Part, der ifølge den endelige Dom taber Sagen, frit for at paaanke Dommen, uanset at Eden er aflagt (jfr. § 199 in fine).

Tredie Afsnit.

Rettergangsmaaden.

Hele dette Afsnit adskiller sig paa væsentlige Punkter fra de Dele af det tidligere Forslag, i hvis Sted det træder. Denne Forskel beror først og fremmest derpaa, at man i nærværende Udkast har aabnet Adgang til en *fuldstændig Appel til Højesteret*, altsaa til en Appel, der kan omfatte saavel hele Sagens faktiske Side (Bevisspørgsmaalet) som dens retlige.

Som bekendt var der i den tidligere Kommission stærke Tvivl fremme om Rigtigheden af at udelukke Bevisspørgsmaal fra Højesterets Prøvelse, og naar Kommissionens Flertal dog bestemte sig til at foreslaa en delvis Udelukkelse af saadan Prøvelse — idet der nemlig efter det tidligere Forslag skulde tilkomme Landsretten selv den endelige Afgørelse af, hvad der kunde anses bevist ved Vidner, Skøn eller Parternes personlige Afhøring, — skete dette navnlig under Hensyn til, at det fra Teoriens Side med megen Styrke hævdedes, at en fornyet Prøvelse ved Højesteret af Sagens hele faktiske Side ikke lod sig forene med en virkelig og tilfredsstillende Gennemførelse af Umiddelbarhedsprincippet. Ræsonnementet var i saa Henseende i korte Træk dette: Naar Højesteret skal kunne skønne over den hele Bevisførelse, maa denne bringes frem for Højesteret *enten* derved, at Vidners, Parter og Skønsmænds Forklaringer for Landsret straks protokolteres og senere oplæses for Højesteret, *eller* derved, at hele Bevisførelsen gentages. Det første fører bort fra Umiddelbarhedsprincippet og derigennem ind i den Modsigelse, at der fra en Domstol, der til de nævnte Forklaringer har den Førstehaands Kendskab, hvorpaa der efter Princippet lægges Vægt, appelleres til en Domstol, der kun har en Andenhaands Kendskab til disse, hvortil kommer, at den Protokollation, der herefter maatte finde Sted under Landsretsbehandlingen, vilde virke hæmmende paa dennes Liv og Friskhed. Det andet Alternativ, at lade Bevisførelsen i dens Helhed foregaa paa ny for Højesteret, vilde nødvendiggøre, at der gaves Højesteret en anden Karakter, end den hidtil har haft (et større Antal Medlemmer, forskellige Afdelinger etc.) og vilde derhos føre bort fra det sædvanlige Begreb om Appel som

indeholdende en Prøvelse af den underordnede Domstols Behandling af Sagen.

Under disse Omstændigheder maatte det findes rimeligere at beholde Højesteret som virkelig Appelinstant med Hensyn til alle retlige Spørgsmaal samt saadanne faktiske Spørgsmaal, hvis Bedømmelse kunde ske uden Krænkelser af Umiddelbarhedsprincipet, medens man, for saa vidt der maatte være Grund til at indrømme Adgang til en fornyet Prøvelse med Hensyn til det Bevis, der beror paa Vidners, Parter og Skønsmands, Forklaringer, aabnede Adgang til en fornyet Behandling af Sagen ved Landsretten selv. I Overensstemmelse hermed hjemlede det tidligere Forslag kun en begrænset Appel til Højesteret, medens det samtidig aabnede en temmelig vid Adgang til fornyet Behandling ved Landsret.

Imod den saaledes foreslaaede Ordning lader der sig imidlertid navnlig anføre følgende:

At begrænse Prøvelsen af Bevisspørgsmaalet til en enkelt Instans, saaledes som det tidligere Forslag gør, er i sig selv en meget betænkelig Sag, og saa meget betænkeligere, som en saadan Begrænsning ikke vides at være forsøgt i noget som helst andet Land. Den hidtil bestaaende Adgang til at faa enhver Sag af nogen Betydning frem til fuldstændig Prøvelse ved Højesteret staar utvivlsomt for den almindelige Bevidsthed — dels som Følge af den særlige Agtelse og Tillid, Højesteret nyder, dels fordi det ofte først efter Dømmen i første Instans bliver Parterne klart, hvad de maa rette deres Procedure paa — som et saa væsentligt og værdifuldt Led af vor civile Retspleje, at den ikke uden den haardeste Nødvendighed bør opgives. Men saadan Nødvendighed kan ikke antages at foreligge, da der er den Udvej at lade det væsentlige af Parter, Vidners og Skønsmands Forklaringer under Landsretsproceduren protokollere, og derefter overlade til Højesterets egen Afgørelse i hver enkelt Sag og angaaende hver enkelt Forklaring; om den under Hensyn til Sagens hele Beskaffenhed, Landsretsdommens Indhold, vedkommende Forklarings Art og eventuelt Parternes Udtalelser om denne, vil tage den protokollerede Forklaring, som den er, eller vil forlange vedkommende Part, Vidne eller Skønsmand fremstillet for sig til umiddelbar Afhøring. Man opnaar derved at gennemføre Umiddelbarhedsprincipet fuldstændigt paa saadanne Punkter, hvor der er særlig Grund til at

tillægge det praktisk Betydning. Derhos vil Principet jo ogsaa i Forhold til Højesteret vedvarende have Betydning derigennem, at det jævnlig vil fremgaa af Landsrettens Dom, hvilken Værdi denne efter sit umiddelbare Indtryk tillægger de enkelte Forklaringer, og Højesteret selvfølgelig ikke uden afgørende Grunde vil tilsidesætte dette Landsrettens Skøn i Tilfælde, hvor den ikke anser det fornødent at lade vedkommende møde paa ny.

Det kan fremdeles imod det tidligere Forslags Ordning anføres, at en Sondring mellem en Sags retlige og dens faktiske Side og endvidere mellem den Del af sidstnævnte, der kan anses bevist alene ved Dokumenter, uafhængig af de afgivne Forklaringer, og den Del, med Hensyn til hvilke disse maa antages at have haft Betydning, ofte vil være vanskelig at gennemføre og kan fremkalde mange Tvivlsspørgsmaal, hvilket igen vil medføre mange Overvejelser og megen Forhandling, der i og for sig er uden noget som helst Værd for selve Retfærdighedens Fremme.

Endvidere maa fremhæves, at Sagens fornyede Behandling ved Landsret, der efter det tidligere Forslags Ordning vel formelt er opstølet som noget exceptionelt, men efter Beskaffenheden af enkelte af de Grunde, der gavede Ret dertil, maatte antages at ville forekomme hyppig i Praxis, maa siges at have lignende Ulemper som Gentagelse for højere Ret (Besvær for Parter og Trediemænd og Usild;erhed i Resultatet som Følge af den imidlertid forløbne Tid) uden at have dennes Fordele (Sagens fornyede Prøvelse ved andre Dommere i større Antal, af gennemsnitlig større Dygtighed eller Erfaring og med større Autoritet).

Hertil kommer endelig, at, da det tidligere Forslag henviser Højesteret til at annullere og hjemvise, naar Landsretten i sin Beviskendelse har undladt at kræve Bevis for visse Omstændigheder, som Højesteret efter sin Opfattelse af Retsspørgsmaalet maa anse for relevante, kan det med nogen Føje siges, at det tidligere Forslags hele Ordning overhovedet aabner Udsigt til to Højesteretsdomme i enhver Sag, der kommer for Landsret (jfr. herved Motiverne til det tidligere Udkast S. 23).

I de siden det tidligere Udkasts Udarbejdelse forløbne 20 Aar har der været Lejlighed til bl. a. at iagttage Resultaterne af den ny tyske Civilproceslov af 1877, der, ved Siden af at indføre en paa Umiddelbarhedsprincipet grundet Behandling i

første Instans, hjemler Adgang til fuldstændig Appel til Overlandsretterne bl. a. paa Grrundlag af protokollerede Vidneforklaringer etc. i første Instans, men med Adgang for Appelretten til at indkalde de paagældende til umiddelbar Afhørelse for sig. Det har da yist sig, at denne Ordning i Tyskland har virket tilfredsstillende, og at det der er en næsten enstemmig Anskuelse, at Adgang til saadan fuldstændig Appel er uundværlig*).

Under Hensyn til den saaledes indvundne Erfaring og i øvrigt til de oven for anførte Betragtninger har Kommissionen ikke ment at burde gentage det tidligere Forslags Forsøg paa en maaske i og for sig konsekvent Gennemførelse af Umiddelbarhedstanken, men har, ogsaa for saa vidt Landsretssager angaar, foreslaaet en Bibeholdelse af den hidtil bestaaende Adgang til fuldstændig Appel til Højesteret, medens paa den anden Side Genoptagelse af en Sag ved Landsret er indskrænket til Tilfælde, hvor en egentlig Domsforhandling første Gang paa Grund af Sagsøgtes Udeblivelse netop ikke har fundet Sted.

For Underretssagers Vedkommende er der — paa samme Maade som i det tidligere Forslag — givet Adgang til en fuldstændig ny Behandling ved Landsret, og denne Adgang er udvidet til at gælde for alle Underretssager, selv de mindste.

For de væsentligere Ændringer, der i øvrigt ere foretagne i den her omhandlede Del af Lovforslaget, og af hvilke flere staa i Forbindelse med fornævnte Hovedændring, vil der lettest kunne gøres Rede ved Omtalen af de enkelte Kapitler.

*) Den Revision" af Overlandsretternes Domme' der kan finde Sted ved Rigsretten i Leipzig' er kun motiveret ved Hensynet til at bevare Retsenheden i Riget og saaledes unødvendig hos os, hvor Højesteret er den for hele Landet fælles Appelret. „Revision" kan da ogsaa kun finde Sted, naar der er Spørgsmaal om Krænkelser af en Rigslov eller en anden Lov, hvis Gyldighedsomraade strækker sig ud over Overlandsretten s Distrikt. Den Sondring mellem jus og factum, hvorfra den gaar ud, viser sig i Praksis meget vanskelig at gennemføre. Blandt andre Ulemper, der staa i Forbindelse hermed er den, at Rigsretten af Forsigtighed nærer en stedse voksende Utilbøjelighed til, naar den anser en Dom for urigtig i Henseende til Retsanvendelsen, at fastslaa en anden endelig Afgørelse af Sagen og foretrækker at hjemvise den til ny Behandling ved Overlandsretten, og man har Eksempel paa, at en Sag paa denne Maade har været 5 Gange for sidstnævnte Ret.

Kapitel XVIII.

Behandlingen af Sager, der i første Instans paakendes af Landsretterne.

Den i nærværende Udkast foreskrevne Landsretsbehandling adskiller sig fra den i det tidligere Forslag foreskrevne ikke blot derved, at der finder en egentlig Protokollation Sted af Vidners, Skønsmænds og Parters Forklaringer (§ 163, jfr. §§ 185 og 193), men navnlig ogsaa derved, at „Sagsfremstillinger“ og „Beviskendelse“ ere bortfaldne, og at Formerne gennemgaaende ere gjorte noget friere.

Efter det tidligere Forslag var Ordningen i sine Hovedtræk denne:

Sagsøgeren skulde begynde med at stille Modparten et Klageskrift, ved hvilket denne dels faar Underretning om Sagens Beskaffenhed, dels kaldes til Møde i Retten med et Varsel af mindst 14 Dage. Senest 4 Dage før Mødet skulde Sagsøgte tilstille Sagsøgeren sit Forsvarsskrift, til hvis Udarbejdelse han altsaa fik mindst 10 Dage. I de't Retsmøde, hvori Sagen efter Klageskriftet kom for, skulde imidlertid den mundtlige Forhandling ikke nødvendigvis eller endog kun i Reglen begynde. Hensigten med Mødet var nærmest kun at bestemme, om Skriftvekslingen skulde afsluttes eller ikke. Efter Erfaringen andet Steds fra antoges det som oftest at være tilstrækkeligt til den mundtlige Forhandlings Forberedelse, at der afgaves eet Skrift fra hver Side. I saa Fald erklæredes Skriftforberedelsen i det foranførte Møde for sluttet, og der berammedes et nyt Møde til den mundtlige Forhandling, dels for at Parterne kunde faa Tid til at udarbejde og fremlægge de Sagsfremstillinger, paa hvilke de mundtlige Forhandlinger skulde hvile, dels for at Parterne kunde forberede sig paa selve den mundtlige Forhandling. Hvor lang en Frist der skulde gives, og altsaa hvor langt eller hvor kort frem i Tiden dette Møde skulde berammes, overlodes til Rettens Bestemmelse. En Uge antoges i de hyppigste Tilfælde at ville være en tilstrækkelig Frist, men hvor der, som her forudsat, kun forelaa eet Skrift fra hver Side, og dette ifølge dets Beskaffenhed var egnet til at fremlægges som Sagsfremstilling, var der intet til Hinder for at afkorte Fristen yderligere.

Stillede det sig derimod saaledes, at Sagens mundtlige Forhandling ikke ansaas for tilstrækkelig forberedt ved Klageskriftet og Forsvarsskriftet, men at den ene

eller begge Parter ønskede at fremkomme med yderligere skriftlig Meddelelse til Modparten, kunde Skriftvekslingen ikke sluttes i det omhandlede Møde, men der blev — naturligvis efter at Parterne vare hørte — bestemt en Tid, inden hvilken de yderligere gensidige skriftlige Meddelelser skulde gøres, og tillige berammedes da den mundtlige Forhandling til en passende Tid derefter. Ved Fastsættelse heraf maatte bl. a. Hensyn tages til, at Sagsøgeren 3 Dage og Sagsøgte Dagen inden den mundtlige Forhandling skulde meddele Modparten sin Sagsfremstilling.

Disse Sagsfremstillinger, der vare noget fra Klageskrift, Forsvarsskrift, Replik og Duplik forskelligt, og hvis særlige Øjemed var at tjene som Grundlag for den mundtlige Forhandling, ansaas som nødvendige under Hensyn til den stærke Koncentration, som Umiddelbarhedsprincippet kræver.

I det til den mundtlige Forhandling bestemte Møde, i hvilket mulige Formåtetsindsigelse først skulde bringes til Afgørelse, skulde Parterne til Retten aflevere deres Sagsfremstillinger (af hvilke dog kun selve Paastanden skulde oplæses), fremlægge de Dokumenter, ved hvilke de vilde understøtte deres Paastande, og give en mundtlig Fremstilling af Sagens Sammenhæng under Paaberaabelse af de fremlagte Dokumenter og af de juridiske Betragtninger, der efter deres Formening vilde være af Betydning. Hver Part havde Ret til at faa Ordet to Gange, men i øvrigt var Forhandlingens Grænse undergivet Retsformandens Afgørelse.

Derefter optog Retten Sagen *enten* til Domsafsigtelse *eller* — hvis der tiltrængtes andet Bevis end de Dokumenter og andre til Oplysning tjenende Genstande, der vare fremlagte, — til Afsigtelse af Beviskendelse. Denne sidste skulde navnlig gaa ud paa at afgøre, hvad der skulde bevises, men ikke, hvem Bevisbyrden paalaa. Den var i selve sit Resultat — men ikke i de i den mulig indeholdte Forudsætninger angaaende Retsforholdets Beskaffenhed i øvrigt — bindende for Retten og først appellabel i Forbindelse med selve den endelige Dom i Sagen.

At det mulig fra første Færd var givet, at det vilde blive nødvendigt at føre Bevis ved Vidner, Syns- eller Skønsmænd eller Afhøring af Parterne personlig, forandrede intet i den angivne Fremgangsmaade.

Samtidig med Beviskendelsens Afsigtelse berammedes et nyt Møde. Inden

dette skulde Parterne have givet hinanden Meddelelse om, hvilke Beviser de hver især, under Hensyn til den afsagte Kendelse, tænkte at benytte, og hvad de ved disse vilde godtgøre, og i dette Møde skulde de efter den saaledes erhvervede Kundskab om Modpartens Hensigter endelig angive, hvilke Beviser de ønskede at fremføre til Oplysning om de Dele af det omtvistede Faktum, som enhver især af dem ansaa sig for pligtig at bevise eller dog for en Sikkerheds Skyld ansaa det for klogest at bevise, saavel som hvilke Modbeviser de agtede at fremkomme med. I nævnte Retsmøde traf dernæst Retten alle de til Bevisførelsens Forberedelse fornødne Bestemmelser, og samtidig fastsattes en Tid til Bevisforhandlingen og den i Forbindelse hermed staaende mundtlige Slutningsforhandling. Naar denne saa havde fundet Sted, skulde Sagen paa ny optages og endelig Dom derefter afsiges.

Naar man nu, som oven for antydet, i nærværende Udkast har ladet de særlige „Sagsfremstillinger“ bortfalde, er dette sket ud fra følgende Betragtning; Det bør fra alle Sider tilstræbes, at Skriftvekslingen bliver saa simpel, kort og klar som blot paa nogen Maade muligt. I mange Sager vil den kunne indskrænkes til Stævning og Forsvarsskrift paa nogle faa Linier hver. At der i saadanne Tilfælde ikke er Trang til særlige Sagsfremstillinger, er klart og ogsaa anerkendt af det tidligere Forslag. Hvad derimod angaar de Tilfælde, hvor Skriftforberedelsen er mere vidtløftig eller kompliceret, da vilde det vel være til Lettelse under den mundtlige Forhandling, om der kunde tilvejrbringes en enkelt, af begge Parter godkendt Fremstilling af Sagen med samtlige dens Divergenspunkter; men herpaa kan der ikke gøres Regning. Hvad der er Tale om, er da ogsaa kun Tilvejrbringelsen af en Sagsfremstilling fra hver Side, og da nu disse to Fremstillinger kunne være ganske uensartede i Form og Ordning af Stoffet, og da de endvidere let kunne fremkalde i og for sig ørkesløse Forhandlinger om, hvor vidt der i Sagsfremstillingerne maatte være indeholdt noget, hvorpaa Modparten ikke gennem den forudgaaende Skriftveksling er blevet behørig forberedt (jfr. det tidligere Forslags § 167), maa man anse det for heldigere at simplificere Proceduren ved helt at lade Sagsfremstillingerne bortfalde. Den mundtlige Forhandling vil herefter i alle Tilfælde foregaa paa Grundlag af selve den forudgaaende Skriftveksling, dog saaledes, at naar en Part anser Modpartens Udtalelser

om Sagens Sammenhæng for at lide af Uklarhed eller andre Mangler, som ikke efter hans Opfordring ere afhjulpne under Skriftvekslingen, bliver i et Eetsmøde dennes Resultat paa de ompurgte Punkter at fastslaa i en Tilførsel til Retsbogen, efter at der har været givet Parterne Lejlighed til mundtlig at udtale sig. Er der ikke tilvejebragt Enighed mellem Parterne om Tilførselens Indhold, bestemmes dette ved Rettens Kendelse (se Udkastets § 209).

Hvad dernæst den oven omtalte „Beviskendelse” angaar, saa var det allerede i den tidligere Kommission erkendt, at den dobbelte Domsforhandling, som derved fremkaldtes, og hvoraf den sidste Del nødvendigvis i et stort Omfang maatte blive en ligefrem Gentagelse af den første Del, i og for sig var lidet heldig, ligesom det ogsaa er uheldigt, at Retten kan blive nødt til at afsige en endelig Dom, hvis Uholdbarhed er Retten selv indlysende, fordi den hviler paa en urigtig Beviskendelse. Naar man dog bestemte sig for denne Ordning, var det navnlig, fordi man ansaa det for nødvendigt at skaffe et fast og sikkert Grundlag for Bevisførelsen af Hensyn til, at denne ikke skulde kunne undergives ny Prøvelse ved Højesteret, men regelmæssig finde sin endelige Afgørelse ved selve den første Behandling ved Landsret.

Da nu imidlertid nærværende Udkast giver Adgang til fuldstændig Appel til Højesteret, er dermed Hovedgrunden til det tidligere Forslags Beviskendelse bortfalden, og den ses i øvrigt ikke at frembyde andre Fordele af saadan Betydning, at de kunne opveje Ulemperne derved. Vel kan det ikke nægtes, at Beviskendelsen efter Omstændighederne vil kunne afskære nogen overflødig Bevisførelse, men nogen stor Virkning i saa Henseende vil der næppe kunne paaregnes. At forhindre den Bevisførelse, hvis Unyttighed ligger i, at der anvendes for mange Bevismidler, f. Eks. naar der stævnes 7 Vidner til Bevis for en relevant Omstændighed, skønt 2 vilde være tilstrækkeligt, vil den kun undertagelsesvis være i Stand til, eftersom det jo ikke forud kan vides, hvad Vidnerne ville udsige, og altsaa heller ikke, om de mange Vidners Indkaldelse er unyttig. Fremdeles vil Beviskendelsen kun sjældent faa nogen Betydning med Hensyn til Afskæring af Bevisførelse om irrelevante Fakta, da Retten — som det ogsaa udtales i Motiverne til det tidligere Udkast Side 12 — for en Sikkerheds Skyld maa „forlange Bevis for alle de Omstændigheder, der kunne faa Betydning under de forskel-

lige Eventualiteter med Hensyn til den retlige Opfattelse, som naturligen tilbyde sig“. Paa den anden Side vil det ogsaa uden „Beviskendelse“ være muligt at give Retten Adgang til at afskære saadan Bevisførelse, som aabenbart kun vilde tjene til Sagens Forhaling (jfr. Udkastets §§ 213 og 214).

En Beviskendelse af formelle Grunde er vel optaget i den tyske Civilproceslov (Beweisbeschluss), men den fremtræder da ogsaa der helt som en Formalitet: den indeholder intet om, hvilke Omstændigheder der ere relevante, og retter sig i det hele efter de af Parterne fremsatte Bevistilbud; den har ingen Præmisses, binder ikke Domstolen og kan ikke appelleres. Dens Tilværelsesgrund er, at Bevisførelsen i Tyskland foretages ved Rettens Virksomhed, og det er dennes Begyndelse, Indtrædelsen af dette ny Procesafsnit, i hvilket Parternes „Betrieb“ af Sagen afløses af Rettens, der formelt konstateres ved Beviskendelsen. Efter det tidligere danske Udkast er Beviskendelsen derimod bindende for Retten, skal forsynes med Præmisses, om end en saa udtømmende og omhyggelig Begrundelse som ved den endelige Dom ikke er nødvendig, jfr. Motiverne Side 89, og er appellabel, om end ifølge § 294 først i Forbindelse med den endelige Dom. Den vil derfor foranledige et ikke ringe og som oftest reelt ganske betydningsløst Arbejde og i flere Retninger kunne forvolde Ulejlighed, og der ses ikke at være nogen formel Grund til at paatage sig al denne Besvær, da Beviskendelsen ikke efter Udkastet danner Indledningen til et nyt Procesafsnit af ejendommelig Karakter.

Hvad angaar de i nærværende Kapitel foretagne Ændringer, der gaa ud paa at gøre Procesformerne noget mere fri og bevægelige, end de vare efter det tidligere Forslag (jfr. saaledes nærværende Udkasts § 207, 2det Stykke, §§ 208, 214, 2det Punktum, 216, sidste Stykke. og 218) skal herom i al Almindelighed bemærkes, at den væsentligste Grund til overhovedet at gaa til en Reform af Civilprocessen maa søges deri, at den virkelige Sandhed under det nuværende System jævnlig har ondt ved at trænge igennem. Men naar dette forholder sig saa, er det dermed ogsaa givet, at man maa vogte sig for at lægge den materielle Retfærdighed Hindringer i Vejen ved ny Formaliteter. Skal Hensynet til den materielle Ret helt igennem først og fremmest have for Øje, kan Formaliteten ikke faa den Skarphed, som den hidtil har haft, men Formerne maa gøres saa fri og bøjelige at

der under Rettens Ledelse kan udvikle sig en simpel og fra alle Sider loyal Behandling. En saadan Behandlingsmaade er det i det hele og store lykkedes at fremkalde i Tyskland, og der er paa Forhaand ingen Grund til at tro, at den ikke ogsaa skulde kunne lade sig tilvejebringe her hos os, naar Loven skaber Betingelserne derfor, hvortil særlig hører, at den saa vidt muligt undgaar alt, hvad der kunde tjene som Holdepunkter for temerære Formalitetsindsigelser eller Forhaling.

Efter Udkastet er Gangen i en almindelig Landsretsbehandling i Korthed denne:

I Stævningen giver Sagsøgeren en kort Fremstilling af sine Søgsmålsgrunde og sin Paastand. Paa første Tægtedag skal Sagsøgte fremlægge Svarskrift, indeholdende hans Paastand og en kort Fremstilling af hans Benægtelser og Indsigelser, og i det hele af de Kendsgerninger, hvorpaa hans Forsvar grunder sig. Begæres ingen yderligere Skriftveksling og heller ingen Bevisførelse, berammes Domsforhandlingen. Begæres derimod yderligere Skiftveksling, fastsætter Retten Frister, inden hvis Udlob Parterne ekstrajudicielt skulde have tilstillet hinanden Replik og Duplik, og berammer et nyt Retsmøde, i hvilket disse Sklifter fremlægges. I dette Møde fastsættes derhos Tiden for Domsforhandlingen, hvad enten Bevisførelse begæres eller ej, men i første Tilfælde tages behørigt Hensyn dertil ved Ansættelsen. Den, der ønsker at føre Bevis, maa begære en passende Tid dertil, og skulde Modparten finde Tiden for lang, maa Retten afgøre Sagen ved Kendelse. Hvis Vidner og deslige skulde føres for selve den dømmende Ret eller et Udvalg af denne, skal der mindst 3 Dage forud gives Modparten Meddelelse om deres Navn, Stilling og Bopæl, samt om, hvad der ved dem agtes bevist, for saa vidt han ikke allerede under Sagen har erholdt fornøden Kundskab herom. Hvis Vidner og deslige skulde føres uden for den dømmende Ret, maa Modparten stævnes særlig dertil med samme Varsel som et Vidne. Om de forskellige Spørgsmaal, der kunne komme frem vedrørende Førelse af Vidner, Udmeldelse af Skønsmænd, Parternes personlige Afhøring, disses eller Trediemands Forpligtelse til at fremlægge Dokumenter etc., tager Retten gerne Bestemmelse i det Retsmøde, hvori Domsforhandlingen berammes, men kan i øvrigt ogsaa gøre saadant før eller senere i eller uden for Retsmøde (jfr. dog herved med Hensyn til Vidner og Syn og Skøn Reglerne i §§ 171 og 185). Hvad særlig angaar Fremlæggelse af Dokumenter,

paalægges det hver Part at lade de Dokumenter, som han paaberaaber sig i Skriftvekslingen, og som ere i hans Besiddelse, følge med vedkommende Processkrift i Original eller Genpart, medens andre Dokumenter, som han under Domsforhandlingen vil paaberaabe sig, og som ikke allerede ere Modparten bekendte, skulde afgives til denne i Original eller Genpart mindst 8 Dage forud for Domsforhandlingen.

Adgang til efter Skriftvekslingens Slutning eller endog under selve Domsforhandlingen at fremkomme med ny Paastande eller Anbringender kan tilstedes, naar dertil findes tilstrækkelig Grund; det samme gælder om Beviser, paa hvis Fremkomst Modparten ej er bleven behørigt forberedt. Saadant vil selvfølgelig kunne nødvendig-gøre Udsættelse eller særlige Retsmøder.

Under Domsforhandlingen fremstiller hver Part Sagen fra sit Standpunkt og fremfører sine Beviser, hvorefter Sagen optages til Dom.

Med den i Udkastet aabnede Adgang til fuldstændig Appel til Højesteret af enhver Landsretssag bortfalder Nødvendigheden af at bibeholde den i det tidligere Forslags 3die Afsnit, Kapitel II, hjemlede Adgang til i en Række forskellige Tilfælde at faa en Landsretssag frem paa ny for Landsretten, efter at den allerede har været Genstand for en fuldstændig Behandling ved samme med Procedure fra begge Sider.

Noget anderledes stiller det sig med Hensyn til saadanne Tilfælde, hvor den stedfundne Domsbehandling paa Grund af Sagsøgtes *Udeblivelse* har været ganske summarisk og til Dels formel, idet der under disse Omstændigheder i Virkeligheden ofte vil kunne gives Dom efter Stævningens Indhold. Naar man nemlig i saadanne Tilfælde mener at burde indrømme Sagsøgte Adgang til at faa Sagen optagen paa ny til en virkelig Prøvelse, vil der ingen Grund være til, at denne Behandling, der kun formelt er en Gentakelse, men i Realiteten en ny Behandling, skulde foregaa noget andet Sted end ved Landsretten selv.

Med Hensyn til det Omfang, hvori Adgang til Genoptagelse indrømmes den udeblevne Sagsøgte, skal bemærkes, at Udkastet dels hjemler saadan til Fordel for den, der kan godtgøre, at Udeblivelsen har været ham utilregnelig, naar han blot fremsætter Begæring derom snarest muligt og ikke senere end et Aar fra Dommens Afsigelse (§§ 222 og 223), men dels ogsaa hjemler en ubetinget Adgang til Genoptagelse, naar den, der er dømt som udebleven, uden at

Kommissionens Bem. t. Udk. t. L. om den borgerlige Retspleje.

have afgivet noget Svar i Sagen, *inden 5 Dage* efter Dommens Afsigelse skriftlig begærer et Retsmøde berammet og samtidig enten fremlægger Bevis for at have betalt de idømte Sagsomkostninger eller i Retten deponerer Beløbet (§ 224). Sidstnævnte Regel — der ikke fandtes i det tidligere Forslag — er motiveret ved det ubillige i, at Sagvolderen skal lide et maaske betydeligt Retstab alene som Følge af, at f. Eks. et ansat Retsmøde er gaaet ham af Minde, eller han ikke har passet Tiden nøjagtig. Det kan endog siges, at man ved denne Ordning kun fyldestgør et ligefremt Retfærdighedskrav overfor Sagsøgte, eftersom Sagsøgerens Udeblivelse jo ikke for denne bevirker Sagens definitive Tab, men kun Afvisning og Paalæg af Procesomkostningerne, og der i og for sig ingen Grund er til, at en tilfældig Udeblivelses Virkning skal være strængere for den ene Part end for den anden. pfr. ogsaa Code de procédure art. 149—165 og tysk Lov §§ 303—10). Reglen i § 224 er dog begrænset til det Tilfælde, at Sagsøgte ikke har afgivet noget Svar i Sagen. Herved maa imidlertid mærkes, at, naar Sagsøgte først har afgivet Svar i Sagen, berettiger hans Udeblivelse i et senere Retsmøde ikke Sagsøgeren til Udeblivelsesdom, naar det da ikke netop er ved selve Domsforhandlingen, at Sagsøgte udebliver (§ 204).

Den samlede Regel om Sagsøgtes Stilling, naar han er udebleven, bliver herefter denne: Hvis Sagsøgte udebliver uden at have givet Svar i Sagen, og Sagsøgeren benytter sig heraf til at tage Udeblivelsesdom, kan Sagsøgte forlange Genoptagelse enten i Henhold til § 224 eller i Henhold til § 222. Hvis Sagsøgte, efter at have givet Svar i Sagen, udebliver fra et senere forberedende Møde, udelukker dette ham dog ikke fra at give Møde og procedere under Domsforhandlingen. Hvis endelig Sagsøgte, efter at have givet Svar i Sagen, udebliver fra selve Domsforhandlingen — i hvilket Tilfælde hans skriftlige Svar ifølge den mundtlige Procedures Princip bliver uden Betydning — kan han alene i Henhold til §§ 222 forlange Sagen genoptagen.

Til de nysnævnte Regler om Genoptagelse ved Landsret ifølge en til denne rettet Begæring om saadan Genoptagelse, føjes (i § 225) den Regel, at Højesteret, naar nogen paa Grund af ham utilregnelig Udeblivelse ved Landsret søger om Tilladelse til at paaanke Udeblivelsesdommen efter Udløbet af den almindelige Ankefrist eller om Tilladelse til at fremføre ny Paa-stande eller Anbringender — i Stedet for

at give saadan Tilladelse kan bestemme, at Sagen skal genoptages ved Landsretten.

Med Hensyn til Kapitlets enkelte Paragrafer skulle følgende Bemærkninger gøres:

§ 200.

Hvilke Sager der ere Landsretssager, fremgaar indirekte af § 2, jfr. §§ 3—5 og § 11.

Om Forligsmæglingen i Landsretssager, der foregaar ved Underret og aabner Mulighed for Udeblivelsesdom, jfr. § 141.

Hvad der her er kaldt Stævning, kaldtes i det tidligere Forslag Klageskrift. Man har foretrukken Benævnelsen Stævning, bl. a. fordi det er Tanken, at dette Sagsøgerens første Skrift som Regel ikke bør indeholde andet og mere angaaende Faktum og jus, end der nu for Tiden indeholdes i en Sø- og Handelsretsstævning, der er bestemt til tillige at tjene som Sagsudvikning.

§ 202.

Ifølge denne Paragraf skal Sagsøgeren, samtidig med at han indleverer Stævningen til Paategning af Dag og Klokkeslet for Sagens Falden i Rette, paa Rettens Kontor til Oplysning for dette angive den tidligste Tid, hvortil Ansættelsen kan ske. Han vil herved særlig have at tage i Betragtning, hvor langt Stævnevarsel han er pligtig at give Sagvolderen, og hvor lang Tid der kan antages at medgaa til selve Stævningens Forkyndelse. Sagen vil derefter være at ansætte til det tidligste Tidspunkt derefter, som Hensynet til Rettens øvrige Forretninger tillader.

§§ 203 og 204.

De i disse Paragrafer indeholdte Regler om Parters *Udeblivelse* træde i det væsentlige i Stedet for det tidligere Forslags 2det Afsnit, Kapitel V. De foretagne Ændringer og den derved tilvejebragte Simplifikation staar i det hele i Forbindelse med de oven omtalte Hovedforandringer i Proceduren. Som en heraf uafhængig Ændring kan dog nævnes, at Udkastet i Stedet for at gøre Brug af det i Udeblivestilfælde hidtil anvendte Begreb „Kost og Tæring“ tillægger den forgæves mødende Sagsøgte „Procesomkostninger“, da dette efter Udkastets Regler om saadanne maa antages at være tilstrækkeligt.

Med Hensyn til Virkningen af *Sagsøgerens* Udeblivelse skal Opmærksomheden særlig henledes paa, at det kun er Sagsøgerens Udeblivelse paa Sagens første

Tægtedag eller i senere Retsmøder, der afholdes *inden Domsforhandlingen er berammet*, saavel som hans Udeblivelse ved selve Domsforhandlingen, der medfører Afvisning. Derimod indtræder denne Virkning ikke, fordi han udebliver under Retsmøder, der i Henhold til § 214, 2det Punktum, maatte blive holdte imellem Berammelsen og selve Domsforhandlingen. Hvis der i saadanne Møder kun er Spørgsmaal om Afgørelse af Begæring, Bevisførelsen vedrørende, som hidrøre fra Modparten, bevirker Sagsøgerens Udeblivelse kun, at Afgørelse træffes, uden at han har haft Lejlighed til at udtale sig. Hvis der derimod alene eller tillige skulde træffes Afgørelse med Hensyn til Begæring fra Sagsøgerens Side, maa disse betragtes som frafaldne, og det vil da komme til at bero paa de nærmere Omstændigheder, om der bliver Tid og Lejlighed for Sagsøgeren til at fremkomme med fornyede Begæring eller til i øvrigt at oprette Fejlen, hvorhos han efter § 120 kan blive pligtig at erstatte Modparten de denne ved Udeblivelsen mulig paaførte Udgifter. Hvis Sagsøgeren udebliver fra Retsmøder, der paa hans Foranledning skulde holdes uden for den dømmende Ret i Bevisøjemed (§ 151), maa Følgen blive Vidnesagens Afvisning og Paalæg af Omkostninger til Modparten, for saa vidt da ikke Retten af en af de i § 54, 3die Stykke, nævnte Grunde finder Anledning til at udsætte Sagen,

Med Hensyn til § 203, 2det Stykke, bemærkes, at der, hvis Sagsøgeren udebliver paa Sagens første Tægtedag, og Sagen derfor afvises, aldrig kan blive Spørgsmaal om Dom for Modkrav, da der ingen Adgang vil være for Modparten til at faa saadanne tingfæstede (jfr. § 84).

Hvad *Sagsøgtes* Udeblivelse angaar, da berettiger den ifølge § 204 kun Sagsøgeren til Udeblivelsesdom, naar det er paa Sagens første Tægtedag eller eventuelt i det Retsmøde, paa hvilket Sagsøgte ifølge § 208 skulde fremlægge sit Forsvarsskrift, eller ved selve Domsforhandlingen, at Sagsøgte udebliver. Hvis det derimod er under Skriftvekslingens Fortsættelse, at Sagsøgte udebliver, er Virkningen kun den, at han risikerer, at Sagen berammes til Domsforhandling, og at han saaledes afskæres fra at fremkomme med de Tilføjelser til og Berigtigelser af Forsvarsskriftet, som han kunde have ønsket at fremsætte, hvilket igen kan virke begrænsende paa hans Stilling under den mundtlige Forhandling (jfr. herved §218). Om hans Udeblivelse under andre Retsmøder gælde tilsvarende Be-

mærkninger til de oven for om Sagsøgerens Udeblivelse gjorte.

Naar Sagsøgte, efter at have svaret i Sagen, udebliver under Domsforhandlingen, kan der intet Hensyn tages til det af ham skriftlig fremførte; men det maa, da den nødvendige mundtlige Udvikling og Nedlæggelse af Paastand mangler, betragtes som ikke fremkommet.

Naar der i § 204, 1ste Stykke, er givet Retten Anvisning paa at afvise Sagen, naar det fremkomne viser, at Stævningens Angivelse af de faktiske Omstændigheder „i væsentlige Henseender“ er urigtig eller ufuldstændig, da ere de udhævede Ord kun indsatte for at forhindre, at en Sag skulde blive afvist paa Grund af Unøjagtigheder eller Forglemmelser i Stævningen, der ere uden reel Betydning.

Hvis Sagsøgeren i et saadant Tilfælde, hvor Sagsøgte udebliver uden at have givet Tilsvær, vil udvide sin Paastand ud over, hvad der indeholdes i Stævningen, maa han — ligesom efter § 221 — forlange Sagen udsat og give Sagsøgte Meddelelse.

Om Parters Udeblivelse indeholdes i øvrigt Regier paa følgende Steder i Ud-kastet ;

§§ 41 (litis consortes), 44 (Undladelse af at efterkomme Rettens Bestemmelse om Møde ved Sagfører), 52 (Møde for en udebleven), 141 (Udeblivelse fra Forligsmægling i Landsretssager), 194 (Parts Afhøring), 198 (Parts Ed), 209, 210, 217, 221—224 (almindelig Landsretsbehandling), 240 (skriftlig Behandling), 249, 250, 254 (Anke til Højesteret), 263, 269 (Kære til Højesteret), 286 (Anke til Landsret), 298, 299 (Ægteskabssager), 308 (Umyndiggørelse), 362 (Eksekution), 407, 413 (Auktion), 449 (Udpantning) og 476 (Arrest).

§ 206.

Med Hensyn til særskilt Behandling af Formaliteten fr. endvidere § 207, 3die Stykke, og § 217.

§ 207.

Man har ikke fundet det rigtigt i Ud-kastet at erklære Eventualmaksimen for anvendelig med Hensyn til Skriftvekslingens enkelte Dele i deres indbyrdes Forhold, eftersom Skriftvekslingen uden Rettens Samtykke overhovedet ikke kan udstrækkes ud over Duplik, og i øvrigt Reglerne om Sagsomkostninger og Rettergangsboeder (jfr. særlig § 126) maa antages at indeholde tilstrækkeligt Værn imod Forhaling.

Den ekstrajudicielle Meddelelse af Replik og Duplik maa ske overensstemmende med Reglerne i § 212.

For Reglen i 4de Stykke om, at der af ethvert Processkrift, som ikke inden Fremlæggelsen er meddelt Modparten, skal leveres Genpart, vil der blive Brug dels med Hensyn til Sagsøgtets Forsvarsskrift, dels med Hensyn til senere Skrifter, for saa vidt nemlig Retten i Overensstemmelse med Principet i § 208 undskylder, at de ej forud ere meddelte Modparten, og tillader deres Fremlæggelse i selve Retsmødet.

Naar det i Paragrafens sidste Punktum forlanges, at et Eksemplar af Processkrifterne senest 3 Dage før Domsforhandlingen skal afleveres paa Rettens Kontor, tilsigtes det derved at muliggøre, at Rettens Medlemmer, og i alt Fald Formanden, kan være bekendt med Sagen inden Domsforhandlingen. Hver Part kan da inden Domsforhandlingen tage sine originale Processkrifter tilbage, medens Modparten vil have faaet Genparter deraf. Det er i øvrigten Selvfølge, at Retten maa kunne give Afkald paa denne Beføjelse til at blive bekendt med Processkrifterne før Domsforhandlingen.

§ 208.

Da et af den hele Reforms Hovedøjemed er at tilvejebringe en hurtigere Procedure end den hidtilværende, bør Retten, om den vil handle i Udkastets Aand, fra først af have for Øje ikke at indrømme den heromhandlede Udsættelse uden vægtige Grunde. Bliver det først Skik paa et enkelt Punkt ikke at respektere de af Retten satte Frister, vil dette snart øve sin demoraliserende Virkning gennem den hele Procedure. I Sammenhæng hermed kan bemærkes, at Retten, naar den fastsætter Frister, bør bestræbe sig for altid at udmaale dem i saa nøje Tilslutning til det enkelte Tilfældes Krav som muligt, og ikke bør fastsætte dem efter en vilkaarlig valgt Maalestok i Tillid til, at de, hvis de vise sig for korte, jo altid kunne forlænges.

§ 209.

Ved Reglen i denne Paragraf tilsigtes at opnaa, hvad' der i det tidligere Forslag særlig søgtes naaet gennem Sagsfremstillingerne (jfr. angaaende disse oven for ved de alm. Bemærkninger til dette Kap. 3die Sp.). Om Adgangen til under Skriftvekslingen — saavel som under Domsforhandlingen — at rette Opfordringer til Modparten, jfr. § 89. Om Virkningen af, at saadan Opfordring ikke efterkommes, vil der dog først være at tage Bestemmelse i selve Dommen.

§ 210.

Ordet „Anbringender“ omfatter saavel her som mange andre Steder, hvor det anvendes i Udkastet, baade Søgsmalsgrunde, Benægtelser og Eksceptioner.

Naar det i Slutningen af Paragrafen hedder, at naar Modparten udebliver, „anses de for Andragendet paaberaabte Grunde for beviste“, er dermed selvfølgelig ikke udtalt, at de som bevist ansete Grunde ogsaa uden videre altid skulle anses som fyldestgørende.

§ 211.

Den her givne Regel, der nærmest vil finde Anvendelse med Hensyn til saadanne Dokumenter, hvis Indhold direkte er af Betydning for Sagen (saaledes f. Eks den Kontrakt eller det Testamente, om hvis rette Forstaaelse Sagen drejer sig), er begrundet ved, at en saadan — i Forhold til den øvrige Bevisførelse anteciperet — Fremlæggelse af Dokumenter kan være tjenlig til Forstaaelse af Skriftvekslingen og er let at foretage.

§ 212.

Efter Indholdet af denne Paragraf, hvis 1ste og 2det Punktum angiver de Tilfælde, hvor Meddelelsen skal ske til en bestemt Person (Modparten selv eller hans Repræsentant), medens dens 3die Punktum angiver de Tilfælde, hvor Meddelelsen kan gives paa Rettens Kontor, frembyder der sig, naar man f. Eks. tænker paa en københavnsk Landsretssag, følgende Muligheder:

1) Vedkommende Part har til Retsbogen opgivet en i København boende Person, til hvem alle processuelle Meddelelser skulle ske.

2) Parten har ikke opgivet en saadan, men repræsenteres under Sagen af en Sagfører med Bopæl eller Kontor i København. — Meddelelserne rettes da til denne.

3) Parten har ikke opgivet nogen Repræsentant til Retsbogen og har heller ingen Sagfører, eller i alt Fald ikke en Sagfører med Bopæl eller Kontor i København. — Meddelelserne rettes da til Parten selv, for saa vidt denne har Bopæl eller Kontor i København (i Klasse med Kontor maa sættes ethvert andet fast Forretningslokale, f. Eks. Værksted eller Butik).

4) Parten, der ingen har opgivet til Retsbogen, har ingen københavnsk Sagfører og har endelig heller ikke selv Bopæl eller Forretningslokale i København. Meddelelserne kunne da afgives paa Rettens Kontor, forudsat at Parten i et Retsmøde er blevet gjort opmærksom paa, at denne

Fremgangsmaade vil blive anvendt. I Mangel af dette sidste maa Meddelelsen forkyndes paa Partens Bopæl eller Opholdssted, hvor dette saa end er.

Med Hensyn til selve Forkyndelsesmaaden maa forholdes efter de i §§ 69 ff. derom indeholdte Regler. I det under Nr. 2 nævnte Tilfælde vil der kunne være Spørgsmaal om Anvendelse af den i § 80 anviste simple - Fremgangsmaade.

Man kan vistnok gaa ud fra, at den til 1 og end mere den til 2 svarende Eventualitet i Praksis vil blive den almindelige.

§§ 213—215.

Hvor mange Retsmøder der vil behøves til Skriftvekslingens Tilendbringelse, lader sig kun for saa vidt angive, som det kan siges, *at* efter Udkastets Ordning behøves der processuelt set ikke mere end eet, *at* to i Praksis dog kan ventes at blive almindeligt, da Parterne formentlig jævnlig ville nære et berettiget Ønske om ogsaa at veksle Replik og Duplik, men *at* alt, hvad der kommer over dette Tal, bør være Undtagelse. I det Retsmøde, hvori Skriftvekslingen sluttes, bør i Reglen Domsforhandling berammes og samtidig de fornødne Bestemmelser vedrørende Bevisførelsen træffes. Da imidlertid den ene Part ikke kan tage nogen endelig Bestemmelse om, hvilke Beviser han vil fremføre, før han erfarer, hvad den anden Part i saa Henseende har tænkt sig, og da Retten skal have Lejlighed til at træffe Bestemmelse angaaende Bevisførelse, gives der i § 213 Adgang til en mundtlig Forhandling mellem Parterne i det sidst-omtalte Retsmøde, under hvilken de kortelig skulle meddele deres Tanker med Hensyn til Bevisførelsen (hvor vidt de ville føre Bevis og, i bekræftende Fald, for hvad og paa hvilken Maade). Retten vil ved Berømmelsen af Domsforhandlingen selvfølgelig have at tage Hensyn til, hvor lang Tid det kan tage Parterne at faa alle Beviser rede, og der bliver altsaa at tage behørigt Hensyn til de Indkaldelses frister, hvorpaa Vidner have Krav, jfr. § 151, fremdeles til, at Syns- og Skønsmænd kunne faa deres Forretning færdig og deslige, og i Forbindelse hermed tillige til, at Parterne kunne faa en passende Tid til at overtænke og forberede deres mundtlige Fremstilling. Retten maa herved have for Øje paa den ene Side, at Sagen ikke uden Fornødenhed opholdes, og paa den anden Side, at Bevisforhandlingen uden Ophold og Hindring kan foregaa til den berammede Tid, da det altid er at anse som en stor Ulempe, om dens Udsættelse skulde blive fornøden, og derved

muligvis unyttige Møder af Vidner og andre foraarsages.

Retten træffer fremdeles paa Begæring de fornødne Bestemmelser vedrørende Bevisførelsen (om Vidner skulle afhøres for Landsretten selv eller ved Hjemtinget, angaaende Udmeldelse af Syns- eller Skønsmænd, Udlivering af Dokumenter etc.

Hvis en Part efter den ommeldte Forhandling tager anden Bestemmelse med Hensyn til Bevisførelsen, bør han sørge for at give Modparten saa betimelig Meddelelse derom, at han ikke selv risikerer at faa Beviset afskaaret i Henhold til Reglerne i § 218.

Selv om de i § 214 ommeldte Bestemmelser træffes uden for Retsmøde, maa Retten dog ifølge §§ 62 ff. gøre fornøden Bemærkning til Protokollen desangaaende.

I Slutningen af § 214 er for Tydeligheds Skyld udtalt, at Parterne ikke kunne forlange nogen forudgaaende Bestemmelse af Retten om Bevisbyrdens Fordeling.

§ 217.

Naar det her — i Modsætning til den gældende Ret — opstilles som Regel, at en særskilt Forhandling om og Afgørelse af Formalitetsspørgsmaalene skal finde Sted, medmindre Retten bestemmer, at de skulle forhandles i Forbindelse med Realiteten, hænger dette sammen med den for den mundtlige Procedure særegne Nødvendighed af at dele og udstykke Forhandlingerne, for at ikke altfor mange og forskelligartede Ting skulle blive samlede under et. Undtagelsen sigter til Tilfælde, hvor Formalitetsindsigelse ikke kunne afgøres uden nøje Kendskab til Realiteten, f. Eks. naar en Domsindsigelse (*exc. rei judicatæ*), som skulde bevirke Afvisning, fremsættes, eller naar en Indsigelse, gaaende ud paa, at Sagen hører under Voldgift, er afgjort ved Forlig etc., gøres gældende.

§ 218.

Naar det her hedder, at Domsforhandlingen foregaa paa Grundlag af Skriftvekslingen og det Retsbogen tilførte, er dette kun saaledes at forstaa, at hver af Parterne har Ret til at forlange af Modparten, at denne ikke i sin mundtlige Procedure gaar uden for de Paastande, Søgsmåalsgrunde, Indsigelser eller Benægtelser, som indeholdes i det skriftlige Grundlag. En Undtagelse herfra gøres i det følgende, idet Retten kan tillade saadan Afvigelse, der vil nødvendiggøre Forhandlingens Udsættelse, naar det skønnes undskyldeligt, at Parten ikke tidligere er fremkommet med

det, han nu ønsker at fremkomme med. Heri ligger endvidere indirekte, at naar det ny, en Part vil fremføre, ikke er af den Art, at det vilde give Grund til Udsættelse, kan det ikke afvises som for sent fremkommet.

I Paragrafens 2det Stykke foreskrives paa tilsvarende Maade, at en Part ikke maa fremkomme med Beviser, paa hvis Fremkomst han ej har forberedt Modparten behørig, medmindre Retten finder saadan Undladelse undskyldelig og derfor vil tillade Udsættelse.

Da saadan Udsættelse af en begyndt Domforhandling i Reglen vil medføre større eller mindre Ulempe, bør Retten ikke give de fornævnte Tilladelser uden vægtig Grund, hvortil hører ikke blot, at vedkommende Part har en god Undskyldning for ikke at være fremkommen dermed tidligere, men ogsaa, at det ny, han vil fremføre, skønnes at kunne faa en ikke uvæsentlig Indflydelse paa Sagens Udfald. Det tidligere Forslag gik endog saa vidt, at det helt afskar Adgang til Udsættelse under Bevisførelsen, medmindre da Vidner eller Syns- og Skøns-mænd nægtede at svare. Paa det overdrevent strenge i denne Regel bødedes der imidlertid noget ved Forslagets Regler om Genoptagelse (jfr. Motiverne S. 22 og 95—96).

At Retten ikke i Embeds Medfør skal paase, at den mundtlige Forhandling ligger inden for Skriftvekslingens Rammer, følger af § 104.

§ 219.

Til at give Sagsøgte Ordet først vil der f. Eks. kunne være Grund, naar hele Sagsøgerens Fremstilling af Fakta i og for sig indrømmes som rigtig, men Sagsøgte støtter en Indsigelse paa et Faktum, der skal være indtraadt senere, saaledes at hele Sagen i Virkeligheden drejer sig om Eksistensen eller Betydningen af dette Faktum.

§ 220.

Med de i 2det Stykke indeholdte Regler om Rettens Beføjelse til at slutte Forhandlingerne kan, foruden § 94, jævnføres de i § 88 indeholdte Regler om Formandens Myndighed til at lede Forhandlingen i dens Enkeltheder.

Man har ikke fundet tilstrækkelig Grund til at fastslaa lovbestede Grænser for Forhandlingens Udstrækning; alt er i saa Henseende overladt til Rettens Skøn over det enkelte Tilfælde. Det kan dog antages, at Forhandlingen normalt ligesom i nugældende Højesteretsprocedure ikke vil komme til at strække sig ud over Duplik.

Fra Reglen i 3die Stykke fremkommer en Undtagelse, naar Retten gør Brug af sin Beføjelse efter § 216, sidste Stykke, til at udsætte Domsforhandlingen delvis.

Med Hensyn til sidste Stykke henvises, til de oven for ved §§ 90—92 gjorte Bemærkninger om Dommernes Spørgsmaalsret. Reglen maa i Kraft af §§ 185 og 193, Bdie Stykke, jfr. § 158, ogsaa kunne anvendes paa afhørte Syns- eller Skøns-mænd og Parter.

I Forbindelse med denne Paragrafs Regler om Domsforhandlingen kan mærkes § 334, 3die Stykke, hvorefter Paastand om Afkortning af den sædvanlige Fuldbyr-delsesfrist maa fremsættes senest under den mundtlige Domsforhandling, jfr. endvidere § 35.

§§ 222—225.

Angaaende disse Paragrafer i Almindelighed henvises til de oven for under dette Kap. umiddelbart foran § 200 gjorte Bemærkninger.

Den her hjemlede Genoptagelsesadgang maa ogsaa kunne anvendes af Sagsøgeren med Hensyn til Modfordringer, for hvilke Sagsøgte har faaet Dom i Henhold til § 203, 2det Stykke.

Kapitel XIX.

Intervention og Tilstævning af Trediemand ved Landsretterne i første Instans.

Dette Kapitel svarer i det hele til det tidligere Forslags 5te Afsnit. Dog er der foretaget en Del redaktionelle og nogle reelle Ændringer, af hvilke sidste særlig følgende skulle fremhæves:

Den ubetingede Ret, der i det tidligere Forslags § 364 og § 370 indrømmedes den, hvis Intervention afvistes, til at forlange Hovedsagen udsat, medens han paaklagede Afvisningskendelsen for højere Ret, er ikke optaget her. Det synes nemlig meget betænkeligt, saaledes at give en hvilken som helst Trediemand, hvis Interventionsforsøg mulig er blottet for al Berettigelse, Adgang til at forlange den mellem to andre Personer verserende, ham maaske i Virkeligheden uvedkommende Sag udsat. Paa den anden Side kan man formentlig rolig gaa ud fra, at, hvor Spørgsmaalet: Afvisning eller Ikke-Afvisning af Interventionen er tvivlsomt, saa at man ikke kan være sikker paa, om Afvisningen vil blive godkendt af højere Ret, ville Parterne eller Landsretten af sig

selv foranledige Sagen udsat, indtil Kæremaalet er afgjort, hvorhos Højesteret kan tillægge Kæremaalet opsættende Virkning. Skulde det imidlertid hænde, at der alt var gaaet Dom i Sagen, inden Højesterets Afgørelse faldt, og at denne sidste gik ud paa at tillade Interventionen, maatte Intervenienten appellere Landsretsdommen til Annullation.

Det tidligere Forslags § 372 afskar den egentlige Intervention og Tilstævning ubetinget, saa snart mundtlig Realitetsprocedure var begyndt, medens den tillod Biintervention paa ethvert Trin af Sagen. Nærværende Udkast gør heri den Forandring, at den som Regel afskærer al Intervention og Tilstævning fra det Øjeblik, Domsforhandlingen er berammet, men paa den anden Side aabner Adgang til at intervenere senere, naar Retten dertil særlig giver sin Tilladelse. Man vil formentlig derved bedre fyldestgøre de Hensyn, der her maa være de bestemmende, nemlig paa den ene Side, at henholdsvis begge Parter og Sagsøgte maa sikres imod det Besvær og den Forstyrrelse, det kan afstedkomme, at Interventionen eller Tilstævningen først kommer, efter at man er naaet saa vidt i Sagen, at Skriftvekslingen er sluttet og Forberedelserne til Domsforhandlingen begyndte, og paa den anden Side, at det kan være undskyldeligt, at Intervenienten først optræder paa dette senere Stadium.

Om de enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

§ 226.

Om Betingelserne for Intervention jfr. § 28. Det fremgaar deraf, at kun Rettens almindelige Competence er en Forudsætning for Interventionen, hvorimod denne ikke udelukkes derved, at vedkommende Ret hverken er Sagsøgerens eller Sagsøgtens Hjemting.

Intervention kan kun finde Sted i første Instans. En anden Sag er, at den, der har interverneret i første Instans, kan anvende Anke og Kære, jfr. § 230.

§ 229.

Naar det ikke her — som i det tidligere Forslag — udtrykkelig siges, at Parterne ere berettigede til at forandre deres Paastande og Anbringender efter den Anledning, som Interventionen giver, er Grundten kun, "at saadant er anset for selvfølgeligt.

§ 230.

Den Adgang til Anke og Kære, der her indrømmes, tilkommer kun den, der enten

uden Modsigelse eller i Kraft af Landsrettens eller Højesterets Kendelse er accepteret som Intervenient, ikke den, hvis Interventionsbegæring er blevet afvist ved en uomstødt Kendelse, saa lidt som nogen, der end ikke har forsøgt Intervention i første Instans (jfr. § 28).

§ 231.

Naar der her tales om den, der vil optræde under Sagen for at „understøtte“ en af Parterne, tænkes der herved paa en Person, der ikke vil nedlægge nogen selvstændig Paastand under Sagen, men er interesseret i, at Sagen mellem de to Parter faar et vist Udfald, eller at det i alt Fald konstateres, at det ikke beror paa Ikke-Opfyldelse af de ham paahvilende Forpligtelser, naar dette Udfald ikke naas. Retten, til hvis nærmere Afgørelse det er overladt, hvilken Adgang Biintervenienten skal have til at ytre sig og fremføre Beviser under Sagen, bør herved b. a. have for Øje, at det ikke er udelukket, at den Part, til hvis Understøttelse Biintervenienten optræder, personlig kan være interesseret i at tabe Sagen, f. Eks. naar han som Cessionar derved kunde faa Regres over for den som Biintervenient optrædende solvente Cedent i Stedet for sit Krav paa den maaske insolvente Debitor (Sagsøgte).

Biintervenienten er ikke berettiget til at anvende Anke eller Kære i Sagen ud over det, at han kan paakære en Kendelse, hvorved der nægtes ham Adgang til at ytre sig i Sagen eller føre Beviser.

§ 232.

For at saadan Adcitation kan finde Sted, er det en nødvendig Betingelse, at den Trediemand, der stævnes, er pligtig at svare for den Ret, ved hvilken Sagen verserer.

§ 233.

„Berammet“ vil sige „endelig berammet“. Det vil derfor ikke udelukke Intervention eller Adcitation, at en Sag een Gang har været berammet, naar denne Berammelse under mellemkommende Retsmøder er opgivet, saa længe en ny Berammelse dog ikke har fundet Sted.

Af de oven for under dette Kap. gjorte alm. Bemærkninger følger, at Retten kun bør give Tilladelse, hvor det baade er undskyldeligt, at Interventionen eller Adcitationen ikke har fundet Sted tidligere, og dens Iværksættelse paa dette Stadium kan antages ikke at ville være til virkelig Ulempe for Retten og Parterne, noget, der kun undtagelsesvis vil være Tilfældet.

Kapitel XX.

Skriftlig Behandling af Sager ved Landsretterne i første Instans.

Udkastet har ligesom det tidligere Forslag (jfr. dettes 6te Afsnit, Kapitel III) givet Retten Beføjelse til at anordne skriftlig Behandling af Sager, der ere saa udviklede, at de ikke egne sig til mundtlig Behandling. Henset til den Myndighed, Retten har til i Klarhedens og Overskuelighedens Interesse at udstykke og ordne den mundtlige Procedure, kan det dog ventes, at man her ligesom andetsteds, hvor mundtlig Procedure anvendes, kun rent undtagelsesvis vil ty til den Udvej at lade en Sag udgaa til skriftlig Behandling.

De for denne Behandlingsmaade her givne Regler adskille sig fra det tidligere Forslags Regler dels ved saadanne Afvigelser, der ere Konsekvenser af de i den almindelige Landsretsprocedure gjorte Forandringer (Beviskendelsens Afskaffelse etc.), men dernæst ogsaa derved, at Skriftligheden her er gennemført fuldt ud, medens det tidligere Forslag bibeholdt en Bevisførelse umiddelbart for den dømmende Ret med dertil hørende mundtlig Slutningsforhandling. Det ses nemlig ikke rettere, end at man ikke kan være sikker paa at opnaa den Lettelse og Hjælp til behørig Indtrængen i Sagen, som den skriftlige Procedure skal yde, medmindre ogsaa Bevisførelsen og Fremstillingen af dennes Resultat forelægges i skriftlig Form. Vel vil det kunne forekomme, at Bevisførelsen kun angaar en enkelt, særskilt og let overskuelig Del af Sagen, men det kan lige saa vel hælde, at det, der gør Sagen udviklet, staar i nøje Forbindelse med lange og udviklede Vidneforklaringer, som det er vanskeligt at fastholde i deres Enkeltheder, naar man ikke har dem for sig i skriftlig Form. Derhos vilde det efter det tidligere Forslags Ordning kunne ske, at Retten, der først skal afsige Dom efter at have læst den skriftlige Procedure, imidlertid havde glemt den mundtlige Bevisførelse.

Kapitel XXI.

Anke til Højesteret.

Om de Grunde, der have ført til, at man har forladt det tidligere Forslags begrænsede Appel og bibeholdt den i nugældende Ret hjemlede Adgang til en hele

Sagen omfattende Appel til Højesteret, er der oven for ved de alm. Bemærkninger til 3die Afsnit gjort Rede. Denne Hovedændring har nødvendigvis maattet medføre en gennemgribende Omarbejdelse af det tidligere Forslags Regler om Anke til Højesteret (3die Afsnit, Kapitel I).

Om den Højesteretsprocedure, som nærværende Udkast anordner, kan i Almindelighed siges, at den saavel i sine Hovedtræk som i mange Enkeltheder svarer til Proceduren ved Landsret.

Dette staar i naturlig Forbindelse med, at ogsaa Højesteretsproceduren skal være mundtlig, at den derhos i det Omfang, som Højesteret i hver enkelt Sag bestemmer (§ 149, jfr. §§ 185 og 193), skal bygges paa Umiddelbarhedsprincippet, samt at der er indrømmet Parterne en noget større Adgang til at fremkomme med ny Paastande, Anbringender og Beviser for Højesteret, end der aabnes dem i nugældende Ret.

Paa den anden Side fremkaldes Afvigelser fra Landsretsproceduren derved, at Højesteretssagens Hovedgrundlag er givet i Landsretsdommen, og at Højesteret har Prøvelsen af, om Landsretsbehandlingen har været formelt og reelt behørig, fremdeles derved, at der paa visse Punkter kan være Grund til at opretholde de nugældende Regler for Højesteret, lige som man med Hensyn til mange Enkeltheder stiltiende kan henholde sig til den for Tiden ved Højesteret fulgte Praksis, og endelig derved, at Højesterets Karakter af øverste Domstol gør det naturligt i flere Henseender at indrømme den en friere Stilling, end der kan indrømmes den enkelte Landsret.

Som de væsentligste Afvigelser fra Landsretsproceduren kunne følgende mærkes:

1) For saa vidt kun Appellanten ønsker Dommen forandret, kan hele Skriftforberedelsen i Reglen indskrænkes til Ankestævningen. Ønsker ogsaa Modparten Dommen forandret, eller har han Formalitetsindsigelser mod Ankesagen, maa han fremlægge en skriftlig Angivelse af sine Ankegrunde eller Formalitetsindsigelser samt af sin Paastand. Videre behøves ikke, da Parterne alt kende hinandens Stilling, og Retten i Landsretsdommen har et skriftligt Grundlag til Orientering. Kun, hvor Højesteret tillader Fremsættelse af ny Paastande eller Anbringender, bliver der Spørgsmaal om en yderligere Skriftforberedelse, og denne foregaar da efter de samme Regler, som gælde ved Landsretten.

2) Udebliver Indstævnte, medens Appellanten møder, udgaa Sagen til skriftlig Behandling. Denne Regel svarer til, hvad

der alt nu for Tiden er hjemlet. idet Appel til Stadfæstelse vil bortfalde og enhver Appel følge vil være Appel til Forandring. Der ydes ved denne Regel den Part, der er tilfreds med Landsretsdommen, som den er, og mener for sit Vedkommende at kunne lade Sagen gaa til Doms paa det alt foreliggende skriftlige Grundlag (jfr. § 263, 3die Stykke), den store Lettelse og Besparelse at kunne undlade at give Møde for Højesteret.

3) Højesteret kan med nogle enkelte Undtagelser lade Sageres Forberedelse foregaa for et Udvalg paa 3 Medlemmer. Denne Ordning kan — netop fordi det overlades til Højesteret selv at afgøre, i hvilket Omfang den vil gøre Brug deraf — ikke antages at frembyde nogen Betænkelighed. Henset dels til denne Regel, dels til, at Højesterets Kompetence i Straffesager delvis begrænses som Følge af Nævnings Medvirken og dels til, at den almindelige Appelsum til Højesteret ifølge Udkastets Afgrænsning af Landrettens Kompetence bliver 400 Kr., kan det ventes, at Højesteret selv uden Forøgelse af dens Medlemstal vil bhve i Stand til at overkomme det forøgede Arbejde, som Vidneførsel etc. for Højesteret selv vil kunne medføre. —

Blandt de Regler i Udkastet, der have særligt Hensyn til Højesterets Egenskab af Appeldomstol, skulle følgende særlig fremhæves :

1) Appel til Stadfæstelse er — ligesom i det tidligere Forslag — afskaaren (§ 243, 2det Stykke), da de Øjemed, denne Art af Appel nu for Tiden navnlig tjener, ikke komme frem paa samme Maade under det ny System. Om Forældelse af en Doms Eksekutionskraft bliver der saaledes ikke Spørgsmaal og følgelig heller ikke om Appel til Stadfæstelse for at opnaa ny Eksigibilitet; formelle Mangler og lignende i Landsretsdomme kunne faas rettede uden Appel i Medfør af § 110; for Appel til Opnaaelse af ny Edsfrist bliver der efter Udkastets Bestemmelser om Edsdomme, §§ 197—199, ikke Brug; Appel særlig med Hensyn til Procesomkostninger og processuelle Straffe kan tillades ifølge § 243, 2det Stykke, uden at selve Dommen derfor behøver at appelleres, og mod Appel fra Domfældtes Side med overdrevent langt Stævnevarsel er der garanteret ved § 247, 2det Punktum.

2) Naar der appelleres fra begge Sider, blive de tvende Anker — ligesom i nugældende Ret — behandlede og paa-dømte i Forening (§ 244). Herved maa

imidlertid mærkes, at medens en Part efter nugældende Eet kun kan opnaa Forandring i Underinstansens Dom, naar han selv appellerer, giver Udkastets § 252, for at undgaa alle overflødige Formaliteter, Appelindstævnte Ret til uden Udtagelse af selvstændig Appelstævning i det første Eetsmøde at fremlægge en skriftlig Angivelse af de Grunde, han maatte have til at paastaa den indankede Dom ophævet eller forandret,

3) Udkastet har ligesom det tidligere Forslag optaget den Regel, at Afkald paa Anke ikke gyldig kan gives, forinden den Retsafgørelse, om hvis Paaanke der er Tale, er truffen (§ 244, 2det Stykke). Hensigten hermed er at udelukke det Misbrug, for hvis Udøvelse den gældende Ret næppe indeholder nogen Hindring, at den i Retsforholdet svagere Part skulde blive nødt til allerede paa Forhaand ved dets Indgaaelse at fraskrive sig Appel, noget, der hvis det antog en større Udstrækning og blev til sædvansmæssig Vedtagelse i større Klasser af Retshandler, vilde afstedkomme en virkelig Indskrænkning i den Adgang til Domstolene, som regelmæssig bør staa aaben for alle.

4) Ankefristen er — ligesom i det tidligere Forslag — meget forkortet og sat lig med Fuldbyrðelsesfristen (§ 246 sammenholdt § 333). Naar den her er sat til 8 Uger i Stedet for som i det tidligere Forslag til 4 Uger, staa dette bl. a. i Forbindelse med, at man ikke har optaget den udenrettslige Meddelelse, for hvilken Fristen efter det tidligere Forslag gjaldt, og efter hvilken der paa ny gaves 4 Uger til Klageskrifts c: Ankestævnings Indgivelse.

Oprejsningsfristen er sat til et Aar fra Dommens Afsigelse.

De Grunde, der have ledet til disse Fristbestemmelser, ere i det hele de samme, som vare ledende for det tidligere Udkast, idet den Afkortelse af Appelfrister, der siden da har fundet Sted ved Lov Nr. 55 af 11te April 1890, ikke er vidtgaaende nok. En Part behøver under normale Forhold ikke 4 Maaneder til at overveje, om han vil appellere til Overretten, eller 6 Maaneder til at overveje, om han vil appellere til Højesteret, medens disse lange Frister paa den anden Side i høj Grad begunstige Processernes Forhaling. Under almindehge Forhold kan Parten lige saa godt tage Bestemmelse om, hvor vidt han vil appellere eller ej, inden langt kortere Tid efter at være kommet til Kundskab om Dommen, hvilket normalt vil sige: efter Dommens Afsigelse, jfr. § 109. Hvad han

Kommissionens Bem. t. Udk. t. L. om den borgerlige Retspleje.

behøver, er fornøden Tid til at raadføre sig med en Sagfører, men heller ikke mere. At lade den almindelige Ankefrist og den almindelige Fuldbyrdefrist falde sammen frembyder derhos den Fordel, at man der ved normalt afværger de vanskelige og uheldige Forhold, der under den nuværende Ordning kunne fremkomme, naar en Dom først eksekveres og derefter bliver appelleret med det Resultat, at den forandres ligesom man ogsaa normalt undgaar Tids-spilde og Bekostning ved Eksekutionsfor-søg, der afværger ved Appelstævning.

I Forbindelse med det her omtalte kan fremhæves, at Udkastet i Overens-stemmelse med, hvad der er almindeligt i nyere Proceslove, overhovedet gennem-fører det Princip, at en appellabel Dom eller Fogedforretning først kan tjene som Grundlag for videre Skridt, naar den al-mindelige Appelfrist er udløben, uden at Appel er iværksat, jfr. §§ 333, 388, 452, 485, 506 og 518.

Den i Lov 11te April 1890 § 7, 2det Stykke, ommeldte Frist af en Maaned er i Udkastets § 248 afkortet til 14 Dage.

5) Bevilling til at appellere efter Udløbet af den almindelige Appelfrist (Op-rejningsbevilling) og Bevillinger til Frem-sættelse af ny Paastande, Anbringender eller Beviser, hvilke Bevillinger nu for Tiden gives af Administrationen, skulle ligesom de enkelte andre specielle Tilladelser, hvorom der her efter Udkastet kan blive Spørgs-maal, søges hos Højesteret selv.

6) Medens den nugældende Ret ken-der en Mængde Formalitetsregler, som hver Part har en ubetinget Ret til at forlange iagttagne af Modparten og Retten, og hvis Ikke-lagttagelse derfor giver Krav paa Annullation, selv om det mulig maatte være givet, at den begaaede Formalitetsfejl er uden virkelig praktisk Betydning, op-stiller Udkastet i den materielle Retfær-digheds Interesse den vigtige Regel, at Klager over Behandlingen ved Landsret, som efter Sagens Stilling ved Højesteret ere uden reel Betydning for vedkommende Part, af Højesteret kunne lades ude af Betragtning (§ 261, 2det Stykke). Hvad derhos angaar saadanne under Landsrets-behandlingen begaaede Formalitetsfejl, som kunne være af reel Betydning for vedkom-mende Part, f. Eks. at denne ikke har faaet de lovbestemte Meddelelser eller de fornødne Frister for at kunne varetage sit Tarv, da vil Højesteret vel i alle saadanne Tilfælde være beføjet til at annullere den stedfundne Behandling helt eller delvis og hjemvise til ny Behandling ved Landsretten;

men paa den anden Side ville særlig Reg-lerne i §§ 253, 255 og 256 ofte medføre, at Højesteret ikke behøver at gøre dette, men under selve Højesteretsproceduren kan give Parten al den Adgang, denne behøver til at indhente, hvad han ved den af Modparten begaaede Fejl er bleven af-skaaren fra.

Med Hensyn til de enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes;

§ 243.

Ifølge denne Paragraf kunne alle i første Instans af en Landsret afsagte Domme paaankes til Højesteret, alene med Undtagelse af Domme, hvorved Landsretten efter sit Skøn over Sagens i Medfør af §§

4 eller 5 beregnede Værdi nægter at an-tage Sagen. Derhos kunne Udeblivelses-domme ifølge §§ 223 og 224 ikke paa-ankes, naar Sagen er begært genoptagen, hvorhos ifølge § 245 foreløbige Edsdomme efter § 197 og Afgørelser af enkelte Strids-spørgsmaal efter § 107 først kunne paa-ankes, naar den endelige Dom er afsagt.

— Naar Formahteten procederes og paa-kendes særskilt, men ikke fører til Afvis-ning, afsiges kun en Kendelse (§ 217, 4de Stykke), der som saadan kun kan være Genstand for Kære. Hvis derimod Sagen afvises ved Dom (§ 93, 2det Stykke), kan saadan Dom paaankes.

Det i Paragrafen tagne Forbehold om Udelukkelse af Anke i særlige Tilfælde vedrørende den forud for Domsafsigelsen hggende Behandling og de under denne faldne Afgørelser sigter til §§ 6, 1ste Led, 37, 44, 99, 110, 136, 177, 234 og 265, 2det Stykke.

For at bevare sin Ret til at paaanke de under Sagens Behandling afgivne Ken-delser og Bestemmelser behøver vedkom-mende Part intet særligt at foretage, navnlig er det ikke nødvendigt, at han ud-trykkelig reserverer sig at ville paaanke. Hvis han imidlertid har paakæret en Be-slutning af Retten, kan han ikke paaanke denne, saa længe Kæremaalet er svævende, og naar Beslutningen først er paakendt gennem Kæremaal, kan den ikke senere paaankes (§ 265, 2det Stykke). Hvis der-for en Part har rejst Kære, men, inden denne er afgjort, bestemmer sig til at paaanke den imidlertid faldne Dom, maa han enten tage Kæremaalet tilbage, eller vente, indtil der er truffet Afgørelse med Hensyn til dette, og derefter finde sig i, at denne Afgørelse staar som uforanderlig under Appellen.

§ 244.

Med 1ste Stykke maa jævnføres § 252, 1ste Stykke, hvorefter den Appelindstævnte i Reglen ikke vil behøve at iværksætte selvstændig Appel. Dog opnaar han, ved selv at udtage Appelstævning til Forandring, for saa vidt Sikkerhed for at faa Højesteretsdom i Sagen, som Modparten derefter ikke vil kunne bringe Sagen ud af Verden ved ensidig at hæve den efter § 84, 3die Stykke, ligesom Sagen da ikke vil bortfalde, fordi Modparten udebliver eller begaar en Formalitetsfejl, der maa bevirke Afvisning af hans Anke.

Med Hensyn til 2det Stykke bemærkes, at det maa bero paa Afkaldets Indhold i det enkelte Tilfælde, om det skal anses som ubetinget eller knyttet til den Forudsætning, at heller ikke Modparten appellerer. Det sidste maa dog formentlig paa Forhaand have Formodningen for sig.

§ 245.

At en Edsdom, hvorved forstaas den foreløbige Dom, der gør Sagens Udfald afhængigt af en Parts Ed, ikke særskilt kan paaankes, hænger sammen med hele den Ordning af Parts-Eds Institutet, hvorfor der oven for ved §§ 197—199 er gjort Rede.

At saadanne delvise Domme, der kunne afsiges ifølge § 107, ikke kunne særskilt paaankes, er en ligefrem Følge af, at der ikke samtidig skal kunne procederes i samme Sag i to Instanser. Derimod er der intet til Hinder for, at Domme, der afsiges i Henhold til § 94, 2det Stykke, og som altsaa endelig paakende et enkelt af de under Sagen rejste Krav, straks paaankes.

§ 246.

Den her foreskrevne almindelige Ankefrist paa 8 Uger svarer til den i § 333 for Landsretsdomme foreskrevne almindelige Fuldbyrdesfrist (jfr. de alm. Bemærkninger oven for). Oprejsningsfristen er her sat til 1 Aar. Under ganske ekstraordinære Forhold kan Oprejsning dog ogsaa meddeles efter dette Tidsrum, ifr. § 271, 2det Stykke.

Med § 246 jfr. § 225.

§ 247.

Til Adskillelse fra de i 1ste Instans brugte Benævnelser: Sagsøger og Sagsøgt, ere Parterne i Appellen benævnedes: Appellant og Indstævnt.

Ved Ankestævnings Indlevering til Berømmelse inden Ankefristens Udløb af-

værges Eksekution (jfr. § 333), ligesom Dommens Retsvirkninger ogsaa i øvrigt derved maa være suspenderede.

§ 250.

De nærmere Regler for den ved Indstævntes Udeblivelse foranledigede skriftlige Behandling findes i § 263.

I Forbindelse med Reglen i 2det Stykke skal bemærkes, at Retten ogsaa af egen Drift kan udsætte Sagen i Henhold til § 54, 3die Stykke.

Naar det i 3die Stykke udtrykkelig fremhæves, at, hvis Indstævnte udebliver ved Domsforhandlingen, lades det, som han allerede maatte have fremført for Højesteret, ude af Betragtning, medens en lignende Tilføjelse ikke findes i §. 204, 3die Stykke, angaaende Sagsøgtens Udeblivelse ved Landsret, hvor dog en tilsvarende Regel maa gælde, er Grunden hertil den, at den nævnte Regel maa betragtes som selvfølgelig for Landsretssagers Vedkommende, idet Sagen der straks procederes mundtlig af Sagsøgeren; her derimod, hvor Sagen udgaar til skriftlig Procedure med Fremlæggelse af Indstævntes Procedure for Landsretten, kunde der opstaa Tvivl om, hvorledes der skulde forholdes med det af Indstævnte for Højesteret fremførte, hvis Loven ikke udtrykkelig udtalte sig derom.

§ 251.

Naar Indstævnte møder uden at rejse Indsigelse (mod Appellantens Paastand i Appellen), optages Sagen efter Begæring til Domafsigelse, og Dommen maa da, saa vidt Parternes Raadighed over Sagen rækker, lægge Appellantens uimodsagte Paastand til Grund, selv om dette fører til en fuldstændig Omstødelse af Landsretsdommen.

Ønsker den mødende Indstævnte derimod Landsretsdommen stadfæstet, maa han udtrykkelig udtale dette (iffr. § 252, 1ste Stykke in fine).

§ 252.

Det forstaar sig af sig selv, at Indstævnte kan fremkomme med den her omhandlede skriftlige Angivelse af sine Ankegrunde, selv om Ankefristen paa den Tid, dette Retsmøde foregaar, er udløben.

Erklæring fra Indstævntes Side om, at han ønsker Dommen stadfæstet, maa fremsættes i det første Retsmøde og optages i Retsbogen. Saadan Erklæring er

nødvendig, hvis Indstævnte ønsker en mundtlig Procedure, hvori han kan tage Del. Hvis han nemlig møder og tier, risikerer kan, at Sagen straks optages til Dom i Henhold til § 251., og hvis han udebliver, udgaar Sagen til skriftlig Behandling efter § 250.

§ 253.

Reglen i denne Paragraf begrænses ved Indholdet af § 256.

Denne sidste Paragraf angiver nemlig Betingelsen for, at Punkter eller Dele af Sagen, der ikke have foreligget for eller ikke ere paakendte af Landsretten, kunne indbringes for Højesteret. Betingelsen er, at Højesteret meddeler udtrykkelig Tilladelse dertil, fordi den finder, at Omstændighederne tale for at give saadan. Derimod kunne Parterne ikke alene i Kraft af deres egen Vedtagelse inddrage ny Punkter eller Dele af Sagen, end sige Mellemværende, der slet ingen Forbindelse har med den foreliggende Sag, da dette vilde indeholde en Til sidesættelse af den foreskrevne Instansfølge.

I Modsætning til § 256 handler § 253 om Paastande eller Anbringender, der vel ligge uden for den ved Landsretten stedfundne Procedure, men som dog ikke hverken helt eller delvis — gøre selve den Retstrætte, hvorom der er Tale, til en ny og anden, end den har været i foregaaende Instans. Saadanne Paastande og Anbringender (om dette Ords Betydning jfr. Bemærkning til § 210) kunne fremsættes naar som helst uden særlig Tilladelse fra Rettens Side, naar blot Modparten giver sit Samtykke dertil. Hvis derimod Modparten ikke samtykker i, at de ny Paastande eller Anbringender fremsættes, kræves Rettens Tilladelse dertil, og denne er afhængig af, baade at det findes *undskyldeligt*, at de ikke tidligere ere fremkomne, og at deres Afskærelse vilde medføre et *uforholdsmæssigt* Tab for Parten.

At den her givne Adgang til Fremsettelse af ny Paastande og Anbringender for Højesteret skulde virke tilbage paa Landsretsproceduren og gøre Parterne mere ligegyldige med denne, er der efter de andet Steds gjorte Erfaringer næppe Grund til at befrygte. Selv om en Part gaar ud fra, at Sagen under allé Omstændigheder vil komme for Højesteret, har han jo dog heller ikke hverken Ære eller Fordel af at tabe den ved Landsret. Han kan derhos aldrig med Sikkerhed gøre Regning paa at faa Modpartens Sam-

tykke eller Rettens Tilladelse til at indhente det forsømte under Appellen.

Med § 253 maa i øvrigt jævnføres § 225.

§ 255.

Naar Udkastet giver Fremførelse af ny Beviser for Højesteret helt fri, er dette i Virkeligheden mere formelt end reelt en ny Regel, idet Bevilling hertil i den nugældende Praksis saa godt som aldrig nægtes.

§ 256.

Jfr. herved Bemærkninger til § 253.

§ 261.

Ved Paragrafens 2det Stykke bemærkes, at Klage over, at Forligsmægling ej har fundet Sted, ikke kan lades ude af Betragtning af Højesteret.

§ 263.

Hvis Appellanten i det i 3die Stykke omhandlede Tilfælde, efter at Sagen er udgaaet til skriftlig Behandling, i Henhold til §§ 253—256 vil fremføre noget, der gaar uden for Landsretsproceduren, maa der gives den udeblevne Modpart Meddelelse derom overensstemmende med de i § 254 indeholdte Regler. Der vil i øvrigt intet kunne være til Hinder for, at Højesteret, naar i et saadant Tilfælde Indstævnte møder og begærer det, behandler Sagen, som om Indstævnte straks var mødt, og berammer Sagen til mundtlig Domsforhandling, jfr. Stykkets 2det Punktum.

Kapitel XXII.

Kære til Højesteret.

Kære“ eller „Kæremaal“ er det samme som det tidligere Forslags „Besværing“ og de i nærværende Kapitel indeholdte Regler ere i det hele svarende til de i det tidligere 3die Afsnit, Kapitel I b, indeholdte.

Om dette Instituts almindelige Begrundelse kan overensstemmende med det tidligere Udkasts Motiver følgende bemærkes:

Det er en Ufuldkommenhed ved den nu gældende Retsforfatning, at der kun haves een Form, hvorunder underordnede Retters Afgørelser kunne undergives højere Rets Prøvelse, nemlig den formelige Appel.

Som en Følge heraf skal hele det samme betydelige og langsomme Apparat sættes i Bevægelse, naar man vil indbringe en eller anden mindre vigtig Afgørelse af et formelt Spørgsmaal, f. Eks. af en Inhabilitetsindsigelse, for højere Ret, som naar den Sagens Realitet afgørende Dom paaankes. Der bør indrettes en simplere og mere formløs samt derhos tillige hurtigere Paa-klageform i slige mindre vigtige, formelle Spørgsmaal. Synspunktet for dette Retsmiddel er, at der bør være Adgang til at faa visse mindre vigtige eller med Processens egentlige Realitet ikke sammenhængende Spørgsmaal afgjorte af højere Ret paa en simpel og hurtig Maade, og navnlig saaledes, at der i slige Tilfælde kan dispenseres fra Mundtlighedsprincipets strænge Konsekvenser, idet en Afgørelse paa væsentlig skriftligt Grundlag efter Omstændighederne kan være tilstrækkelig.

Den foreslaaede Fremgangsmaade udmærker sig ved Simpelt og Hurtighed. Den nærmer sig mere til de administrative Former end til de judicielle, idet Ordningen er den, at Kæremaalet først i særlig skriftlig Fremstilling eller i Form af en Bemærkning til Retsbogen skal forelægges den Ret, over hvilken man vil klage, og derefter med dennes Erklæring over Sagen indsendes til den højere Ret, som da i Reglen afgør Sagen paa det foreliggende skriftlige Grundlag, efter at Parterne have haft Adgang til at ytre sig een Gang fra hver Side ved skriftlig Henvendelse til den højere Ret, I vigtigere eller vanskeligere Tilfælde kan Retten dog ogsaa anordne mundtlig Forhandling, inden den træffer sin Afgørelse. Et Kæremaal kan altid støttes paa ny faktiske Anbringender og Beviser. Kære har ikke opsættende Virkning, hvor saadant ikke særlig er foreskrevet. Dog kan saavel Landsretten som Højesteret anordne saadan Opsættelse.

Om de enkelte Paragrafer skal kun følgende bemærkes:

§ 265.

Som Bestemmelser, der særlig udelukke Kære, kunne nævnes: §§ 6, 1ste Led, 37, 1ste Punktum, 44, 57, 81, 98 (ifr. 88 91 og 93—96), 110, 136, 1ste Led, 177, 234 og 284, se ogsaa 305, 437, 445, 510 og 520.

I øvrigt kunne alle Kendelser og andre Beslutninger af Retten eller dens Formand saavel som af et Udvalg af Retten gøres til Genstand for Kære.

Med Hensyn til Reglen i 3die Stykke bemærkes, at den Omstændighed, at en

enkelt Beslutning er paaæret, selvfølgelig ikke hindrer, at Sagen i øvrigt paaankes, men den ved Kæremaalet truffne Afgørelse af den enkelte Beslutning vil i saa Fald uforandret være at lægge til Grund under Ankesagen.

§ 270.

Særlige Kærefrister findes i 88 166, 171, 184, 383, 438 og 453, se ogsaa Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning § 24.

Angaaende Tilfælde af Kære med opsættende Virkning, jfr. §§ 166 og 184 (se ogsaa § 37).

Kapitel XXIII

Ny Foretagelse ved Højesteret.

Det tidligere Forslag gav i sin § 340 en forholdsvis vid Adgang til ny Foretagelse ved Højesteret. Henset til det Usikkerhedsmoment, der derved let vilde komme til at hæfte ved enhver Højesteretsdom, har man imidlertid været paa det rene med, at den Fordel, der derved mulig kunde vindes for den materielle Retfærdighed, vilde blive altfor dyrekøbt. Ingen vilde derefter, selv om han var i fuldkommen god Tro med Hensyn til sin Ret, kunne føle sig sikker paa, at Højesterets Dom var det sidste Ord i Sagen, efter hvilket han trygt kunde indrette sig; paa den anden Side vil den Part, der ved andres Svig eller Fejl er blevet berøvet sin Ret, efter Omstændighederne kunne faa Oprensning gennem Erstatningssøgsmaal.

Naar man dog ikke helt har afskaffet Adgang til ny Foretagelse, er det fordi det maa erkendes, at der kan tænkes Tilfælde, hvor det hidtil anerkendte Princip om Højesteretsdommes Uforanderlighed kunde medføre Resultater, der ubetinget maatte karakteriseres som stødende og uretfærdige, saaledes f. Eks. efter Omstændighederne, hvor senere tilfældig fundne Dokumenter vise, at den Part, der uden at have gjort sig skyldig i nogen Fejl eller forsømmelse under Proceduren, har tabt Sagen, i Virkeligheden har ubetinget Ret.

Som de i § 271 brugte Udtryk vise, er denne Genoptagelse for Højesteret tænkt som noget aldeles ekstraordinært, noget, som Højesteret ikke uden tvingende Grunde bør tillade, og noget, som der derfor maa ske i en lang Aarrække slet ikke eller kun en ganske enkelt Gang kan blive Brug for.

Paa den anden Side har det, netop fordi den her aabnede Adgang skal være en Slags yderste Nødhjælp for Retfærdigheden i eksceptionelle Tilfælde, der ikke paa Forhaand kunne overses, været nødvendigt at give den en almindelig Form fremfor i det tidligere Forslag at opregne bestemte Tilfælde.

Den Adgang til Genoptagelse paa Grund af Sagsøgtes Udeblivelse, som er hjemlet ved Landsret, bliver der for Højesterets Vedkommende ikke Spørgsmaal om, da Indstævntes Udeblivelse ej bevirker Udeblivelsesdom efter Appellantens Paa-stand, men kun at Sagen udgaar til skriftlig Behandling, jfr. endvidere herved § 263, 3die Stykke, 2det Punktum.

Kapitel XXIV.

Behandling af Sager ved Underret og Retsmidler mod Underrettens Afgørelser.

De her givne Regler for Underrets-proceduren ere i det hele stemmende med Reglerne desangaaende i det tidligere Forslags 5te Afsnit; dog bevirker den i stort Omfang gjorte Henvisning til Landsrets-proceduren, at forskellige med Hensyn til denne foretagne Ændringer ogsaa komme frem her; derhos er den særlige Beviskendelse (jfr. det tidligere Forslags § 350) ogsaa opgivet for Underretsprocedurens Vedkommende; endvidere ere forskellige Fristbestemmelser ændrede og nogle Bestemmelser angaaende Vidner henflyttede til Vidnekapitlet.

Hvad Paaanke af Underretssager angaar, maa særlig to Ændringer af væsentlig Betydning fremdrages:

Det tidligere Forslags Begrænsning af Appel til Sager paa mindst 40 Kr. er bortfalden, saaledes at efter Udkastet *en hvilken som helst Underretssag kan paa-anke til Landsret* Derhos er det for det Tilfælde, at Indstævnte udebliver under Appellen til Landsret, foreskrevet, at Sagen da — ligesom ved Højesteret i tilsvarende Tilfælde — skal *udgaa til skriftlig Behandling*.

Naar Udkastet saaledes giver Adgang til at appellere selv den ubetydeligste Underretssag, er dette sket i Henhold til følgende Betragtninger:

Sondringen mellem Landsretssager, c: større Sager, der undergives en mere indgaaende Behandling for en af flere Dom-

mere bestaaende Ret, og Underretssager, c: mindre Sager, der undergives en mere summarisk Behandling for Enkeltdommer, beror ikke derpaa, at Retfærdigheden i og for sig tiltrænger færre Garantier, hvor Talen er om smaa Værdier, end hvor Talen er om store. Den beror heller ikke derpaa, at Smaasager altid i sig selv ere klarere og simplere end store Sager; Bevisspørgsmaalets og Retsspørgsmaalets Vanskelighed og Tvivlsomhed vil tværtimod i Reglen være ganske uafhængig af Sagens pekuniære Størrelse. Sondringen beror derimod udelukkende paa, at Smaasageme, tagne som Helhed, ikke kunne bære de Udgifter og det Besvær, der er forbunden med en Landsretsprocedure. Med andre Ord: at henvise alle Smaasager til Behandling ved Landsret efter de for Landsretsproceduren gældende Regler, vilde praktisk taget være det samme som en Retsnægtelse i stor Stil, idet mange vilde foretrække at renoncere paa Smaabeløb, fremfor at sætte det forholdsvis store Apparat i Bevægelse, der normalt knytter sig til en Landsretsprocedure (Sagførerhjælp, maaske gentagne lange Rejser osv.). Fremdeles vilde en Sagvolder let kunne blive ramt uforholdsmæssig haardt, hvis Sagsøgeren ensidig skulde kunne vælge straks at gaa til Landsret og ved Dommen faa Sagvolderen idømt alle Omkostningerne ved denne Procedure. Man føres herved til at foreskrive en simpel, hurtig og billig Behandlingsmaade for de mindre Sager og at foreskrive den som obligatorisk. Hermed er imidlertid ikke givet, at man endvidere bør nægte den, hvem Underretsdommen gaar imod. Adgang til at bringe Spørgsmaalet frem til Prøvelse for Landsret, naar han har stærk Tro til sin Sags Godhed og er rede til at løbe den Risiko, at alle Udgifterne ved Appellen falde paa ham selv, hvis Dommen stadfæstes; herom skal nærmere følgende bemærkes:

For at indrømme saadan Adgang uden nogen som helst Begrænsning taler dels dette, at en Sag af ringe Værdi for den mindre bemidlede efter Omstændighederne kan have en lige saa stor Interesse som en større Sag for den mere formuende, dels det oven for nævnte Moment, at en i Værdi ringe Sag kan være lige saa vanskelig og tvivlsom som en Sag af stor Værdi, og dels den Omstændighed, at en Parts moralske Interesse i at vinde en Sag undertiden kan være betydelig større end hans økonomiske Interesse deri. Hertil kommer endelig, at selve Appelmuligheden giver en særlig Garanti mod, at der hos

Underretsdommere skulde udvikle sig Tendenser til at behandle de ganske smaa Sager mere overfladisk end de øvrige Underretssager.

Hvad der kunde vække Betænkelighed mod den saaledes foreslaaede ubegrænsede Appeladgang, er dels Hensynet til, at Landsretterne derved mulig kunde blive overbebyrdede, dels Hensynet til Appelindstævnte, der ved saadan Appel kan blive bebyrdet med store Udgifter i en Sag, der i sig selv er ubetydelig.

At Landsretterne ikke skulde kunne overkomme den Forøgelse af Arbejdet, som Udkastets Regel maatte medføre, er der dog paa Forhaand ikke megen Grund til at befrygte. Den Omstændighed, der overhovedet motiverer Underretsbehandling, nemlig at de mindre Sager normalt ikke kunne bære Udgifterne og Ulejligheden ved en Landsretsbehandling, gør sig jo nemlig gældende i stærkere Grad, jo mindre Sagens Værdi er, og vil formentlig medføre, at det i Praksis vil blive Undtagelse, at Sager, hvis Værdi end ikke naa den nu for Tiden gældende Appelværdi til Overret, nemlig 20 Kr., skulde blive appellerede. Derhos har Retten det i sin Magt at ramme temerære Appeller af Sager, hvis Interesse i enhver Henseende er forsvindende, med Mulkt for unødigt Trætte (§ 125). Endelig kan endnu fremhæves, at det tidligere Forslags Ankebegrænsning ikke var ubetinget, idet der ifølge dets § 354, 2det Stykke, kunde gives særlig Tilladelse til at paaanke Sager under 40 Kr.

Hvad dernæst angaar Hensynet til Appelindstævnte, maa fremhæves, dels at der ifølge § 119, jfr. § 113, 1ste Stykke, efter Omstændighederne er Adgang for Retten til ikke at paalægge ham samtlige Omkostninger ved Landsretsbehandlingen, selv om han taber Sagen for Landsretten, især da han jo, for at der overhovedet kan blive Spørgsmaal om Appel fra Modpartens Side, maa have vundet Sagen i første Instans, dels at der ifølge den i § 286 gjorte Henviisning til § 250 er Adgang for Indstævnte til at spare Omkostninger ved at udeblive fra Landsret, idet Sagen i saa Fald udgaar til skriftlig Behandling.

Om denne sidste Regel, der som oven nævnt er den anden væsentligere Ændring i Forhold til det tidligere Forslag, som Udkastet har foretaget paa dette Omraade, kan i øvrigt følgende bemærkes:

Denne Regel indeholder i Virkeligheden ikke noget nyt, men er stemmende med den gældende Ret. Den fremtræder for Tiden kun som en særlig Regel for Høje-

sterets Vedkommende, idet den der bevirker en Paadømmelse paa skriftligt, i Stedet for paa mundtligt Grundlag; men i Resultatet er Forholdet ganske det samme, naar Indstævnte udebliver ved en Overret, idet Sagen da paadømmes paa Grundlag af Appellantens Indlæg og Underretsakten. Det ligger saaledes meget nær at overføre den paa det ny Systems Appelsager ved Landsret. At en Regel som denne er af væsentlig praktisk Betydning, fremgaar deraf, at Appelindstævnte for Tiden i temmelig stort Omfang gøre Brug af den hermed givne Mulighed for efter Omstændighederne uden Risiko at kunne udeblive fra Overretten, og Reglens Berettigelse kan grundes paa den Betragtning, at, naar en Part een Gang har procederet en Sag og mener sit Tarv tilstrækkelig beskyttet ved, hvad der alt foreligger under Sagen, bør han ikke tvinges til at deltage i en fornyet Forhandling derom. Appellanten, der har Adgang til i et enkelt Indlæg at fremføre alt, hvad han maatte have at indvende mod den afsagte Dom, kan ikke beklage sig over denne Ordning.

Gangen i en Underretssag er i sine Hovedtræk følgende: Sagen indledes ordentligvis med Stævning. Om særlig forudgaaende Indkaldelse til Forligsmægling bliver der ikke Tale, da Retten blot en Gang, inden Sagen optages, skal have mæglet Forlig. Den kan dertil vælge et hvilket som helst Øjeblik, den anser for egnet dertil. Er Sagens Værdi under 50 Kr. saavel som i Paternitetsager skal Retten paa Begæring vejlede Parten med Hensyn til Stævningens Affattelse. Ere Parterne enige derom, kunne de efter forudgaaende Anmeldelse møde for Retten uden foregaaende Stævning og begære Sagen foretagen. Hvor Stævning benyttes, skal den af Retten forsynes med en Paategning, hvorved Sagen berammes; derefter tilbagegives den Sagsøgeren til Forkyndelse. Stævnevarslet er en Uge, naar Sagvolderen søges ved sit Hjemting, ellers længere (jfr. nærmere § 275). Paa første Tægtedag fremlægger Sagsøgeren Stævning og giver en kort mundthg Fremstilling af Sagen, hvorefter Sagsøgte har at erklære sig, uden at der fra hans Side behøves noget særligt skriftligt Indlæg. Dommeren har i alle Underretssager Vejledningspligt, for saa vidt Parten ikke møder ved Sagfører. Parternes Erklæringer over Sagens Sammenhæng protokolleres efter deres væsentlige Indhold, det tilførte oplæses og vedtages. De fra begge Sider nedlagte Paa-

stande skulle ved de indledende Forhandlings Slutning protokolleres fuldstændig, medmindre de i særlig skriftlig Affattelse fremlægges til Protokollen. Derefter finder den egentlige mundtlige Domsforhandling Sted i Forbindelse med Bevisførelsen, hvis der er Spørgsmaal om saadan.

Da det er Tanken, at mangfoldige Sager maa kunne tilendebringes i selve det første Retsmøde, er der ikke givet Parterne nogen selvstændig Ret til at forlange særskilt Behandling og Paakendelse af Formaliteten; men Dommeren afgør, om saadan skal finde Sted, eller Formaliteten procederes i Forbindelse med Realiteten. Af samme Grund er det Regel, at Dokumenter, som Parterne ville benytte sig af, skulle være til Stede straks i det første Retsmøde, og Stævningen skal derfor særlig opfordre Sagsøgte til at medtage saadanne paa Sagens første Tægtedag, hvorhos der i Reglen i selve Retsmødet bør gives vedkommende Part den fornødne Tid til at gøre sig bekendt med de af Modparten fremlagte Dokumenter. Sagsøgte kan fremsætte Modkrav efter Udkastets almindelige Regler derom; et Modkrav maa anses som tingfæstet, saa snart Partens Erklæring om at ville fremsætte det, er tilført Protokollen.

Hvor det ikke med Rimelighed kan forlanges af Sagsøgte, at han skal kunne svare i Sagen straks i det første Retsmøde, eller af Sagsøgeren, at han paa Stedet skal kunne svare paa Sagsøgtens Indsigelser, eller hvor de fremlagte Dokumenter ere for vidtløftige til, at de kunne gennemgaas i selve Retsmødet, saavel som hvor Bevisførelse ved Vidner, Syns- eller Skønsmand eller ved personlig Afhøring af Parter, der i øvrigt møde ved Sagførere, skal finde Sted, giver Retten de fornødne Udsættelser. Bevisførelsen foregaar paa lignende Maade som ved Landsretten; dog vil dels Begrænsningen af Vidners Mødepligt i Underretssager, dels Underretssagers gennemgaaende mindre Vigtighed medføre, at Vidneførsel her snarere end ved Landsretten kommer til at foregaa andet Steds end for selve den dømmende Ret.

Hvis Sagsøgeren udebliver, afvises Sagen. Hvis Sagsøgte udebliver, kan Sagsøgeren forlange Dom i Henhold til Stævningen (jfr. i det hele § 204); men Sagsøgte kan da paa sin Side forlange Sagen genoptagen overensstemmende med Reglerne i §§ 222—224.

Hvor Sagen er af mere indviklet Beskaffenhed, eller hvor Parterne give Møde ved Sagførere, vil det som antydnet let kunne ske, at Bevisførelsens Forberedelse

og Domsforhandlingen kræve særskilte Retsmøder ud over det, hvortil der oprindeligt er stævnet. Sagen faar derved i højere Grad et med en Landsretssag overensstemmende Ydre; dog udelukker § 277 en Skriftveksling som den for Landsretssager foreskrevne. Er Sagen saa forviklet eller vidtløftig, at den ikke kan behandles uden en videre Anvendelse af Skrift end den, der fremkommer gennem Stævningen og Protokollationen af Parternes Erklæringer og Paastande, maa Retten lade den udgaa til skriftlig Behandling i Medfør af § 282.

Naar en Underretssag indankes for Landsret, undergives den der en ny Behandling overensstemmende med de for Landsretssager gældende Regler, dog at, som alt omtalt. Indstævntes Udeblivelse bevirker, at Sagen udgaa til skriftlig Behandling. Derhos viser den Omstændighed, at det er en Appel og ikke en Første-Instans-Behandling sin Virkning navnlig derigennem, at Formalitetsfejl, begaaede ved Underretten, efter Omstændighederne kunne bevirke Annullation og eventuelt Hjemvisning, samt at Sagen i det hele maa holde sig inden for de ved Underretsproceduren afstukne Grænser.

I førstnævnte Henseende maa dog bemærkes, at § 286 gør § 261 anvendelig ogsaa med Hensyn til Appel til Landsret, saaledes at Formalitetsfejl, begaaede ved Underretten, der efter Sagens Stilling ved Landsretten ere uden virkelig Betydning for vedkommende Part, ikke med Nytte kunne paaberaabes som Annullationsgrund, hvorhos § 286 udtrykkelig udtaler, at Hjemvisning ikke kan finde Sted, fordi Underretsdommeren ikke behørig har vejledet en Part.

Med Hensyn til Procedures Begrænsning ved Underretsproceduren maa mærkes, at ny Paastande dog kunne fremsættes, naar Retten tillader saadant, fordi det findes undskyldeligt, at de ikke tidligere ere fremkomne (§ 287). Fremdeles er den i § 256 givne Regel om Adgang til for Højesteret med dennes Tilladelse at inddrage ny Punkter eller Dele af Sagen, der ikke have foreligget for Landsretten, gjort anvendelig her, hvorimod der ikke kan være Tale om i Appellsagen at inddrage Mellemværende, der er uden direkte Forbindelse med, hvad der har været fremme for Underinstansen. I det anførte ligger, at, naar der i § 288 gives en tilsyneladende ubegrænset Adgang til under Appellen at fremkomme med ny Anbringender (Søgsmaalsgrunde, Benægtelser og Indsigelser), naar de blot anføres straks i Stævningen

eller under Skriftvekslingen i øvrigt, tænkes der herved kun paa saadanne Anbringender, der kunne støtte den allerede i Underinstansen nedlagte Paastand eller den ny Paastand, til hvis Fremsættelse der er opnaaet Rettens særlige Tilladelse i Medfør af § 286 eller § 287, — derimod ej paa saadanne Anbringender, der i øvrigt gøre selve Sagens Genstand til noget nyt og andet, end den bar været i første Instans (jfr. herved Bemærkningerne til § 253). En anden Sag er, at, naar Dele af Parternes Mellemværende, der efter Art og Størrelse høre for Landsretten som første Instans, bringes frem for denne samtidig med Appelsagen, kan Retten i Kraft af § 94 lade disse to Sager forhandle i Forbindelse med hinanden.

Adgangen til at fremføre ny Beviser for Landsretten er fri, naar det blot i Forvejen meddeles Modparten, af hvilken Art det ny Bevis er, og hvad der dermed forventes bevist.

At den her aabnede Adgang til at fremsætte ny Paastande, Anbringender og Beviser for Landsret, skulde gøre Parterne ligegyldige med Proceduren i første Instans, i de Tilfælde, hvor de paa Forhaand ere til Sinds at appellere Sagen, og saaledes i Virkeligheden gøre Landsretten til den egentlige første Instans, behøver af lignende Grunde som oven for ved § 253 omtalt næppe at befrægtes.

Med Hensyn til de enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

§ 276.

Om Virkningen af Undladelse af at give behørigt Møde til Forligsmægling, se § 143.

Om Forligns Eksigibilitet jfr. § 324.

§ 277.

Naar der i tredje Stykke tales om „Forhandlingens Slutning“, tænkes der herved paa den indledende Forhandlings Slutning. Derefter følger den egentlige Domsforhandling, efter Omstændighederne ledsaget af Bevisførelsen, jfr. § 281.

§ 279.

Lige saavel som Parterne kunne forandre deres Paastande, indtil den i § 277 omhandlede Protokollation eller Fremlæggelse til Protokollen af dem er sket, lige saavel maa de indtil samme Tidspunkt kunne fremsætte ny Anbringender (Søgsmaalsgrunde. Indsigelser og Benægtelser), dog maa det i begge Tilfælde fastholdes, at Sagens Identitet i Forhold til Stævningens Indhold ikke mod Sagsøgtes Protest

forandres (jfr. hermed Bemærkningerne til § 253).

§ 281.

Hvor Parterne møde personlig, og ingen Bevisførelse skal finde Sted, vil der — især naar hele Behandlingen tilendbringes i et enkelt Retsmøde — ikke være nogen formel Adskillelse mellem den foreløbige Forhandling og den egentlige Domsforhandling, det bør dog iagttages, at Parterne først gøres bekendte med hinandens Standpunkt og derefter have Lejlighed til hver for sig at forklare deres eget endelige Standpunkt i Sagen.

De i 1ste Stykke og 2det Stykkes 1ste Punktum indeholdte Regler tilsigte ikke nogen anden Begrænsning af Parternes Raadighed over Sagen end den, der følger af, at Retten i Embeds Medfør bør modsætte sig al ufornoden Forhaling. Medens derfor Retten vel bør nægte en aabenbart ørkesløs Bevisførelse, kan den paa den anden Side, hvor Vidnerne haves til Stede og kunne føres straks og derhos Modparten ej protesterer, eller hvor Bevisførelse alligevel skal finde Sted i et nyt Retsmøde, ikke nægte en Part at føre saa mange Vidner, han vil. En anden Sag er, at Retten, naar det under Bevisførelsen efter nogle faa Spørgsmaal er blevet klart, at vedkommende Vidne i Virkeligheden intet kan forklare i Sagen, kan slutte Vidnets Afhøring i Medfør af § 160. I øvrigt vil den Omstændighed, at der skal gives Vidnerne Godtgørelse, og at den Part, der har foranstaltet overflødig Vidneførelse ifølge § 113, 2det Stykke, ikke kan faa de dertil medgaaede Udgifter godtgjorte hos Modparten, selv om han i øvrigt vinder Sagen, i Almindelighed indeholde et tilstrækkeligt virksomt Motiv for Parterne til at undgaa overflødig Vidneførelse.

§ 283.

Om de Grunde, der have ført til at aabne Adgang til Appel med Hensyn til alle Underretssager, se de alm. Bemærkn. ved dette Kap. i Begyndelsen.

Reglen i sidste Stykke omhandler Kære til Højesteret mod Landsrettens Beslutninger i Sager, der ere indkandede for den. Derimod kunne Landsrettens Afgørelser i Kæremaal mod Underrettens Beslutninger ikke indbringes for Højesteret, jfr. § 289, 3die Stykke.

§ 286.

Om de Grunde, der have foranlediget den i Henvisningen til § 250 liggende Re-

Kommissionens Bem. t. Udk. t. L. om den borgerlige Retspleje.

gel, at Indstævntes Udeblivelse bevirker, at Sagen udgaar til skriftlig Behandling, se de almindelige Bemærkninger til dette Kap. i Begyndelsen.

§§ 287—88.

Om den her hjemlede Adgang til Fremsættelse af ny Paastande, Anbringender og Beviser jfr. Slutningen af de alm. Bemærkninger til dette Kap.

Hvor vidt de tidligere førte Vidner skulle føres paa ny for Landsretten selv, saavel som hvor eventuelle ny Vidner skulle afhøres, afgøres af Landsretten selv i Overensstemmelse med § 149. Det ligger imidlertid i denne Paragrafs Indhold, at Landsretten ikke kan anordne, at Vidneme skulle møde til personlig Afhøring for den, naar begge Parter ere enige om, at saadant er overflødigt. Skulle yderligere Spørgsmaal rettes til de ved Underret afhørte Vidner, maa dette ske gennem vedkommende Underretsdommer.

§ 289.

Fra Principet i sidste Stykke gøres en Undtagelse i § 441, sidste Stykke.

Kapitel XXV.

*Sager om Veksler og visse andre
Gældsbreve.*

Nærværende Kapitel adskiller sig paa følgende Punkter fra det tidligere Forslags 6te Afsnit, Kapitel II.

Bestemmelsen af Begrebet „Vekselsager“ og Angivelsen af de Indsigelser, der kunne fremsættes i saadanne, er bragt i Overensstemmelse med de nugældende Regler derom i Lov Nr. 66 af 28de Maj 1880 §§ 1 og 3. Ligeledes er med Hensyn til Adgangen til at fremsætte Modfordringer den første Del af den i den nævnte Lovs § 4 indeholdte Regel optaget; derimod er den i samme Paragraf indeholdte Regel om en almindelig Adgang til Fremsættelse af Modfordringer, naar Sagsøgeren er et insolvent Bo, ikke medoptaget her. Det maa nemlig anses som irrationelt at tillade enhver Modfordrings Fremsættelse samtidig med, at man udelukker en Mængde Indsigelser; man afskærer i Virkeligheden derved i mange Tilfælde insolvente Boer fra at nyde godt af den heromhandlede hurtige Retsfølgning, og Ændringen frembyder ingen Betænkelighed, da Debitor har sin Likvidationsret ifølge Konkurslovens § 15 i Behold, selv om Boet har faaet Dom.

Forelagte Lovforslag m. m.

I Klasse med Vekselsager er overensstemmende med Lov Nr. 58 af 23de April 1897 sat Sager, hvorunder Regreskrav efter en Check indtales.

Det er i § 291 bestemt, at andre Indsigelser end de specielt nævnte altid kunne fremsættes, naar begge Parter ere enige om at ønske dem paakendte.

Reglen i det tidligere Forslags § 386 er udeladt, da der formentlig ikke bør være Tale om at udelukke Sagsøgeren fra at føre alle saadanne Beviser, som han under Hensyn til de fremsatte Indsigelser finder det nødvendigt eller hensigtsmæssigt at føre, medens det paa den anden Side er selvfølgeligt, at Udsættelse af Uer Bevisførelse i Anledning af en afskaaren Indsigelse ej kan tillades Sagsøgte.

Fra den gældende Ret adskiller Kapitellet sig navnlig ved, at det ogsaa i Vekselsager og Check-Regressager stilles Sagsøgeren frit, om han vil benytte den her angivne Følgingsmaade eller den almindelige Underretsprocedure, endvidere derved, at den fri Adgang til at fremsætte et Modkrav mod et insolvent Bos Veksler og Check-Regreskrav som oven nævnt er ophævet, medens paa den anden Side Adgangen til at fremsætte Modkrav mod Grældsbreve, hvori hurtig Retsfølgning er vedtaget, ligesom i det tidligere Forslag er begrænset til det Tilfælde, at Modkravet enten støttes paa et Gælds brev, der indeholder samme Bestemmelse, eller indrømmes. Derhos har man, da den ny Procesmaade i sin Helhed er anlagt paa større Hurtighed end den hidtil gældende, i Stedet for at optage de sælige Fristbestemmelser i Lov af 28de Maj 1880 § 5 og Forordningen af 25de Januar 1828 § 4, kunnet indskrænke sig til en almindelig Forskrift om, at Dommeren skal særlig Omsorg for, at Sagen fremmes med den størst mulige Hurtighed.

I denne Forbindelse kan endnu fremhæves, at Forligsmægling ifølge § 139 kan undlades i alle de her omhandlede Sager og ikke blot, som efter gældende Ret, i Veksler og Check-Regressager.

Naar samtlige de heromhandlede Sager ere henlagte til Underret uden Hensyn til Kravets Værdi, er Grunden hertil — som ogsaa angivet i Motiverne til det tidligere Udkast — at denne Regel paa den ene Side i høj Grad letter Forfølgningen af disse Sager, medens saadan Henlæggelse paa den anden Side er ubetænkelig, da der i alle disse Sager i Reglen ingen virkelig Strid vil være og navnlig heller intet Bevisspørgsmaal.

Om Adgangen til Arrest i Anledning af de i § 290 ommeldte Fordringer, se § 474, 3die Stykke. Om Adgangen til uanset Reglen i § 292, at gøre Erstatningskrav i Anledning af Arresten gældende som Modkrav, se § 489.

Kapitel XXVI.

Ægteskabssager samt Sager, hvorunder Arvinger søge sig en bortebleven Persons Formue tilkendt

Fra det tidligere Forslags 6te Afsnit, Kapitel IV, adskiller nærværende Kapitel sig paa følgende Punkter:

De heromhandlede Sager ere af de oven for ved § 2 omtalte Grunde henlagte til Underretterne i Stedet for til Landsret.

Den i Udkastets § 295 optagne særlige Værnetingsregel gaar ud paa, at Sagen skal anlægges ved *Sagsøgtes* sidste Bopæl eller Opholdssted her i Riget, medens det tidligere Forslags § 399 med en enkelt Undtagelse henviste Sagen til *Ægtemandens* sidste Bopæl eller Opholdssted her i Riget. I øvrigt kan om den her omhandlede Regel bemærkes, at, hvad der gør den til en særlig Værnetingsregel, forskellig fra den almindelige i § 13 in fine indeholdte, er den Omstændighed, at Sag til Skilsmisse ifølge § 295 kan anlægges og gennemføres mod en Sagvolder, der har forladt Landet, selv om dennes Bopæl eller Opholdssted i Udlandet kendes eller under Sagen bliver oplyst. Reglen tiltrænges i høj Grad af Hensyn til de ret hyppige Tilfælde, hvor den ene Ægtefælle rejser bort, f. Eks. til Amerika, og mere eller mindre fuldstændig afbryder Forbindelsen med den her efterladte Ægtefælle, som derefter ønsker Skilsmisse.

Det tidligere Forslags § 406 er udeladt som kun indeholdende, hvad der efter Kapitlets øvrige Regler maa anses for selvfølgeligt.

Det tidligere Forslags § 407 om den offentlige Anklagers Beføjelse til at fremkalde Annulation af et Ægteskab i offentlig Interesse er udeladt, da man ikke har fundet Grund til at gøre Forandring i, hvad der maa anses for nugældende Ret, nemlig at et tilsyneladende Ægteskab, der i Virkeligheden lider af en absolut Ugyldighedsgrund, i sig selv er at anse som en Nullitet, og der i øvrigt i Udkastet til Lov om Strafferetsplejen § 2 Nr. 11, er aabnet Adgang til at faa Ugyldigheden konstateret. Naar der alligevel i § 295 tales om „Sager angaaende et Ægteskabs Ugyldighed“ og i

§ 301 om „Dom, hvorved et Ægteskab erklæres ugyldigt“, tænkes der derved dels paa, at enhver af Parterne i et saadant Ægteskab kan være interesseret i at faa dets Ugyldighed anerkendt gennem en Dom, dels paa, at der er visse relative Ugyldighedsgrunde, der kun komme i Betragtning, naar de gøres gældende af en af Parterne.

I § 301 er efter fremmede Loves Forbillede optaget den Regel, at Overanklageren kan indtræde som Intervenient paa det offentlige Vegne for at hindre, at Skilsmisse- eller Ugyldighedsdom urettelig tilsniges. I Modsætning til, hvad der udvikles i Motiverne til det tidligere Udkast S. 168—169, maa man nemlig anse det naturligst at benytte den Mulighed, der ved Oprettelsen af den særlige Anklagemyndighed tilvejebringes, for at skabe et yderligere Værn om det offentlges Interesse i, at Ægteskaber ikke uden gyldig Grund ophæves eller erklæres ugyldige. — Efter den særlige Stilling, der i det hele er tillagt Retten i den her omhandlede Art af Sager, kan det ikke anses som liggende uden for Rettens Opgave at give Overanklageren Opfordring til at intervenere, saa snart Sagen forekommer Retten tvivlsom eller mistænkelig. Med § 301 jævnføres § 137, 2det Stykke.

Fra den gældende Ret adskiller Kapitellet sig foruden ved de alt omtalte Regler om Værneting og Overanklagerens Interventionsret derved, at der altid skal sørges for, at Sagsøgte under Sagen optræder med eller ved Sagfører, samt at det i alle de her omhandlede Sager kan forlanges saavel af Sagsøgeren som af Sagsøgte, hvis denne bor eller opholder sig i Riget, at de skulle fremstille sig til Afhøring under Ed, ligesom det kan bemærkes, at de særegne Bestemmelser angaaende Indstævningen, som den bestaaende Lovgivning indeholder for visse Ægteskabssager (Fdg. 29de Maj 1750 § 1 og 11te September 1839 § 16, jfr. § 9) ikke ere optagne i Udkastet, da dettes almindelige Regler i saa Henseende (jfr. særlig §§ 72, 75 og 76 samt § 275) maa anses tilstrækkelige ogsaa i de heromhandlede Sager.

Kapitel XXVII

Fremgangsmaaden, naar nogen skal umyndiggøres, eller Enken skal sættes under fast Lavværgemaal.

Som omtalt i Motiverne til det tidligere Udkast gælder i saa godt som alle euro"

pæiske Stater den Regel, at Spørgsmaal om Umyndiggørelse afgøres ad judicial Vej. om end under Former, der mere eller mindre afvige fra de almindelige Processformer. Da det nu ogsaa maa erkendes, at det Spørgsmaal, om en Person skal umyndiggøres, er af saa indgribende Betydning for den paagældende, at det bør undergives den under alle Omstændigheder mest betryggende Afgørelsesmaade, har nærværende Udkast gentaget det tidligere Forslags Ordning i saa Henseende, hvorefter Afgørelsen henlægges til Retterne. Hvis den, der ønskes umyndiggjort, ikke selv rejser nogen Indsigelse derimod, kan Underrettsdommeren, naar han efter alt foreliggende finder tilstrækkelig Grund til Umyndiggørelsen, selv dekretere saadan, og Spørgsmaalet om denne Afgørelses Rigthighed kan da ikke indbringes for højere Ret. Hvis derimod den, der ønskes umyndiggjort, ikke selv samtykker, eller Retten trods hans Samtykke finder Begæringen utilstrækkelig begrundet, henvises Spørgsmaalet til Afgørelse ved Landsret, hvor der da finder en kontradiktorisk Forhandling Sted. Underrettsdommeren kan dog, naar der kan antages at være Fare forbunden med Opsættelse, altid afsige et foreløbigt Umyndiggørelsesdekret, der gælder, indtil Landsrettens Afgørelse foreligger. Nærværende Udkast har derhos, ved at udelade den i det tidligere Forslags § 420, 2det Stykke, indeholdte Regel, aabnet Adgang til at paakære Landsrettens Afgørelse til Højesteret. Da nemlig den særlige Grund til Udelukkelse af Appel til Højesteret, som efter det tidligere Forslags System fremkom derved, at Bevisspørgsmaalet efter dette ikke kunde undergives nogen ny Prøvelse ved denne Ret, er bortfalden med nærværende Udkasts forandrede Ordning af Appellen til Højesteret, har man ikke kunnet finde det rigtigt at udelukke Umyndiggørelsesspørgsmaalet fra den Prøvelse ved Højesteret, hvortil dets Betydning for den paagældende i og for sig kvalificerer det, hvis ellers saadan Prøvelse fra nogen af Siderne ønskes.

Har man imidlertid saaledes fra først af skabt den størst mulige Garanti for en vel overvejet Afgørelse, bør man beskytte Retterne imod den Tidsspilde, som det vilde forvolde, om de skulde optage Sagen tu fornyet Prøvelse, hver Gang der fremkom en af de Begæringer om Umyndiggørelsens Ophævelse, som fra visse Klasser af sindssyge til Stadighed kunne ventes.

Der gives derfor i § 312, 1ste Stykke, 2det Punktum, en Regel, ifølge hvilken Retten,

naar Sindssvaghed er Umyndiggørelsesgrunden, ikke vil behøve at tage Hensyn til et af den umyndiggjorte eller af andre paa hans Vegne indgivet Andragende om Umyndiggørelsens Ophævelse, naar saadant Andragende ikke er ledsaget af en Embedslæges Anbefaling.

I øvrigt adskiller nærværende Kapitel sig kun derved fra det tidligere Forslags 6te Afsnit, Kapitel VI, at der er foretaget nogle redaktionelle Ændringer, samt derved, at man gennem § 303, jfr. § 137, 2det Stykke, har givet Øvrigheden Anvisning paa i Sager af heromhandlede Art at optræde gennem en dertil for den enkelte Sag beskikket Sagfører, medens det tidligere Forslags § 409, 2det Stykke, anviste Øvrigheden at optræde gennem den offentlige Anklager, hvorhos endelig Reglerne om, hvem der skal bære Omkostningerne (§§ 309 og 312, 3die Stykke), afvige lidt fra det tidligere Forslags Regler i § 416.

Med Hensyn til Kapitlets enkelte Paragrafer skal, i det væsentlige overensstemmende med Motiverne til det tidligere Udkast, følgende bemærkes:

§ 303.

Man er ved Bestemmelsen af, hvem der bør være berettiget til at fremsætte Begæring om Umyndiggørelse, i Overensstemmelse med fremmede Lovgivninger og i Tilknytning til den hidtil fulgte Praksis, gaaet ud fra, at foruden vedkommende selv maa visse ham nærstaaende Personer have saadan Beføjelse, og at det derhos af Hensyn til den Interesse, det offentlige har i Spørgsmalets Afgørelse, maa paahvile Øvrigheden i fornødent Fald at træde til. Som private, der ere berettigede til at rejse Sagen, nævnes i § 303, 1ste Stykke, paagældendes Ægtefælle, Slægtninge, Værge, Kurator eller Lavværge. Begæringen kan altsaa fremsættes af enhver Slægtning. Man har ikke fundet tilstrækkelig Grund til at sætte en fast Grænse i saa Henseende, da man dog i saa Fald vanskelig vilde kunne undgaa at medtage alle arveberettigede Slægtninge, og Kredsen allerede herigennem vilde blive saa vid, at Begrænsning næppe vilde faa praktisk Betydning. Alle de under Opregningen indbefattede Personer ere lige berettigede til at begynde Sagen. Derimod maa andre private, der maatte ønske at fremkalde en Umyndiggørelse, være henvisne til at forelægge Øvrigheden saadanne Oplysninger, som kunne bestemme den til at skride ind.

§§ 305—308.

Ere Betingelserne for Spørgsmaalets endelige Afgørelse ved Underrettsdommeren ikke forhaanden, har denne at indsende Andragendet og de samme ledsagende Beviser i Forbindelse med saadan skriftlig Erklæring, hvortil han maatte finde Grund, til den Landsret, under hvilken han staar. Ved Landsretten bliver derefter Sagen at behandle efter de for Landsretsproceduren gældende almindelige Forskrifter (§ 313) med enkelte af det offentliges Interesse og Sagens øvrige særegne Beskaffenhed følgende Lempelser, se §§ 306—308. Ifølge § 306 skal der saaledes af Landsrettens Justitiarius, saa snart Sagen er indkommen til Retten, beskikkes en Sagfører til at varetage dens Tarv, som søges umyndiggjort, hvis ikke en Sagfører anmelder sig som antagen af denne selv. Nødvendigheden af den her omhandlede Foranstaltning er indlysende, hvor Begæringen om umyndiggørelse støttes paa den paagældendes Aandssvaghed. Men selv hvor Begæringen støttes paa anden Grund, saasom Ødselhed, føre dog lignende Hensyn som de, der ligge til Grund for den tilsvarende Regel i Ægteskabssager, til ikke at tilstede en Umyndiggørelse, uden at der er taget til Genmæle i Sagen. Derefter berammer Landsrettens Justitiarius til Sagens mundtlige Forhandling et Retsmøde, til hvilket begge Parter indkaldes. Efter de her omhandlede Sagers Beskaffenhed har man ikke anset det fornødent at kræve en saadan forberedende Skriftveksling, som i den almindehge Procesmaade gaar forud for den mundthge Forhandng. De af Underretten indsendte Aktstykker, med hvilke Indstævntes Sagfører forudsættes at have haft behørig Lejlighed til at gøre sig bekendt forinden Retsmødet, ville vistnok afgive et tilstrækkeligt Grundlag. I Tilfælde af Sagsøgtes Udeblivelse vil der ikke kunne træffes Afgørelse i Henhold til § 204; men Sagen maa i saa Fald udsættes, indtil der er truffet fornøden Foranstaltning til, at der kan blive givet Møde for Sagsøgte. Udebliver derimod Sagsøgeren, vil Sagen i Reglen være at afvise; dog kan Retten udsætte den, dersom Omstændighederne give Grund hertil (§ 308).

Findes Begæringen om Umyndiggørelse at burde nægtes, ophæver Landsretten samtidig det foreløbige Umyndiggørelsesdekret, dersom et saadant maatte være afsagt af Underrettsdommeren.

§ 310.

Den Fremgangsmaade, der efter det

anførte skal følges ved Umyndiggørelse i egentlig Forstand, bliver efter § 310 ligeledes at anvende, naar Begæring om, at en Enke maa sættes under fast Lavværgemaal, fremsættes af andre end hende selv. Derimod gives der i § 310, 2det Stykke, en særlig Bestemmelse for det Tilfælde, at en Enke selv begærer at blive sat under en fast Lavværg. Medens det i øvrigt er en i vor Ret anerkendt Grundsætning, at ingen bør have Adgang til at blive umyndiggjort, blot fordi han selv ønsker en saadan Foranstaltning, har det vistnok længe været antaget i Praksis, at en Enkes Begæring om at sættes under fast Lavværgemaal kan tages til Følge uden videre Undersøgelse, og denne Praksis har man fundet det rettest at stadfæste.

§ 312.

I denne Paragraf omhandles den Fremgangsmaade, der bliver at iagttage, naar Umyndiggørelsesdekretet begæres ophævet fordi Grunden til dets Vedbliven formenes at være bortfalden. Da den Trang til hurtig Indgriben, der saa hyppig er forhaanden ved Umyndiggørelser, ikke gør sig gældende i det heromhandlede Tilfælde, skal Begæringen om Umyndiggørelsens Ophævelse ikke indleveres til Underrettsdommeren, men umiddelbart tilstilles vedkommende Landsret. Andragendet kan fremsættes af de samme, der ifølge § 303 kunne rejse Sag om Umyndiggørelse, altsaa ogsaa at den umyndiggjorte selv. Den i Paragrafens 1ste Stykke, 2det Punktum, givne særhge Regel er alt oven for omtalt ved de alm. Bemærkninger til dette Kap.

Den i § 312, sidste Stykke, indeholdte Regel om, at Omkostningerne ved en Forhandling om Umyndiggørelsens Ophør skulle bæres af den, der har fremsat Begæringen, hvis denne ej tages til Følge, er i Overensstemmelse med ellers fulgte Principer og vil skabe en heldig Modvægt mod ubegrundede Begæringer af denne Art. Paa den anden Side vil den Regel, at Omkostningerne skulle afholdes af det offentlige, naar Dekretet ophæves, allerede kunne begrundes paa den Betragtning, at, naar det offentlige umyndiggør en Person, faar det dermed den Pligt at sørge for Umyndiggørelsens Ophævelse, naar Grunden til Umyndiggørelsen bortfalder.

Hvor Spørgsmaalet om Umyndiggørelsens Ophævelse indankes for Højesteret, maa tilsvarende Regler gælde angaaende de ved Anken foraarsagede Omkostninger; derhos maa Højesteret formenthg, naar den ophæver Dekretet, medens Landsretten

har afslaaet Begæringen derom, i Henhold til nysangivne Betragtning være berettiget til ogsaa at lægge Omkostningerne ved Landsretsbehandlingen over paa det offentlige.

I øvrigt kan bemærkes, at Adgangen til at faa fri Proces ifølge Kapitel XII ogsaa maa gælde for de i nærværende Kapitel omhandlede Sager.

Kapitel XXVIII.

Fremgangsmaaden ved at erhverve Mortifications- eller Ejendomsdom.

Som bemærket i Motiverne til det tidligere Udkast maa Overgangen til det ny Processystem medføre nogle Forandringer i de hidtil gældende Regler om den *formelle Fremgangsmaade*, der bliver at følge i Mortifikationssager. Derimod er der ikke Grund til at gribe ind i de bestaaende Regler om, *hvem* der kan søge Mortifikation, og *hvilke Dokumenter* der kunne mortificeres, eller angaaende *Retsvirkningerne* af Mortifikation, idet Spørgsmaalet herom falder uden for Civilprocessen og maa afgøres efter Hensyn, der ere uafhængige af den gældende Procesform. Bestemmelserne i det foreliggende Kapitel angaa derhos — som allerede antydte i dets Overskrift — kun de Tilfælde, i hvilke Mortifikationen er betinget af forudgaaende retslig Forfølgning og Dom, medens den Række Lovbud, der give Adgang til at opnaa Mortifikation uden Iagttagelse af saadan Fremgangsmaade, t. Eks. med Hensyn til Sparekassebøger, i det hele blive ubørte af Udkastets Bestemmelser.

Af de Forandringer i de paa dette Omraade gældende Regler, som det tidligere Forslag indeholdt, og som ere bibeholdt her, er den væsentligste Bestemmelsen i § 315, der henviser Afgørelsen af det Spørgsmaal, om Mortifikationsstævning maa udstedes, til Retskendelse i Stedet for som hidtil til Administrationens Afgørelse, en Forandring, der stemmer med det i øvrigt af Udkastet fulgte System og heller ikke er uden Forbillede i den gældende Ret, se Lov om Oplagshuse af 23de Februar 1866 § 9, Sølovens § 167 og Frihavnsoplagsbevis-Loven af 30te Marts 1894 § 15.

Fra det tidligere Forslag adskiller nærværende Kapitel sig derved, at Mortifikationssager angaaende Obligationer med

Pant i fast Ejendom, som oven for ved § 2 omtalt, ere henlagte til Underret, medens man i øvrigt har bibeholdt det tidligere Forslags Regel om, at Mortifikations- og Ejendomsdom skal søges ved Landsret. — Fremdeles ere forskellige i nyere Love indeholdte særlige Regler udtrykkelig holdte i Kraft (se § 314, 2det Stykke og 3die Stykke, 2det Punktum, samt § 322, 2det Stykke). I § 317 ere Udtrykkene ændrede saaledes, at der gives Anvisning paa, efter Omstændigheder at nøjes med en skriftlig Erklæring fra den, der søger Mortifikation, for at denne ikke uden Nødvendighed skal blive nødt til at foretage den maaske lange Rejse til Landsretten. — Det tidligere Forslags § 425 er udgaaet som overflødig ved Siden af den almindelige Regel i Udkastets § 265, jfr. § 289. — Endelig er det i § 320 (jfr. 321) udtalt, at, naar nogen møder og fremsætter Indsigelse mod Mortifikationen, skal Retten afgøre, om denne Indsigelse hindrer Mortifikationen eller ej, og i sidste Fald give Mortifikation. Den saaledes trufne Ordning synes mere konsekvent og mere praktisk end det tidligere Forslags, hvorefter en fremsat Indsigelse bevirkede Optagelsen af et Forbehold i Mortifikationsdommen, der først bortfaldt, naar det under en særlig Sag var fastslaaet, at Indsigelsen var ubegrundet.

Fjerde Afsnit.

Eksekution og Tvangsauktion.

Kapitel XXIX—XXXII.

Eksekution.

I Motiverne til det tidligere Udkast, S. 180—182, jfr. S. 192, er udviklet, hvorledes den hos os bestaaende Ordning, ifølge hvilken Eksekution er en judicial Akt, der foretages af en med selvstændig Jurisdiktionsmyndighed udstyret Embedsmand (Fogden), frembyder væsentlige Fordele i Sammenligning saavel med den franske som med den tyske Lovgivnings Ordning af dette Emne. Endvidere fremhæves det (S. 182—83), hvorledes Gennemførelsen af Mundtligheds- og Umiddelbarhedsprincipet, der for Domssagernes Vedkommende har maattet føre til en fuldstændig Omdan-

nelse af det hele Processystem, ikke i nogen væsentlig Grad paavirker Retsreglerne om Eksekution; den Procedure, der finder Sted under denne, maa nemlig i Almindelighed blive ganske summarisk og kan ikke være anlagt paa i sig at optage nogen mere indgaaende Bevisførelse gennem Vidneforklaringer og Synsforretninger, hvorimod saadant maa henvises til Ankeinstansen. Som Følge heraf har det tidligere Forslag — og i Tilslutning dertil ogsaa nærværende Udkast — i det hele kunnet henholde sig til den paa dette Omraade alt gældende Ret. Den eneste større Ændring, der er foretaget af det tidligere Forslag og genoptaget her, er, at man har opgivet den i Forordningen 6te April 1842 indeholdte Regel om, at Eksekution af Domme, der gaa ud paa Foretagelsen af en Handling, i Reglen skal ske ved Hjælp af daglige eller ugentlige Mulkter og eventuelt ved Gælds fængsel, og i Stedet derfor har opstillet den i forskellige fremmede Love (se saaledes f. Eks. Code civil art. 1142) indeholdte Regel, at saadanne Dommes Eksekution sker derved, at Domhaverens Interesse i Dommens Efterkommelse anslaaes i Penge, og at Beløbet derefter inddrives, idet der derhos yderligere foreskrives en særlig Straf for modvillig Oversiddens af Dommen.

Til nærmere Forklaring af denne Ændring skal følgende bemærkes:

Det i Frd. 1842 indeholdte Mulksystem til Handlingsdømmes Fremtvingelse maa erkendes at være uheldigt. Dets praktiske Brugbarhed beror nemlig paa, at Tvangsmulkterne om fornødent kunne afløses af Grælds fængsel; men at tillade en privat Person til Fremtvingelse af en civilretlig Forpligtelse efter eget Fordogtbeholdende at berøve en anden hans personlige Frihed, tilmed for et Tidsrum af indtil 3 Aar, er i bestemt Strid med de Grundsætninger, hvorpaa den moderne Lovgivnings øvrige Regler om Frihedsberøvelse hvile. Derhos kan der fremkomme et stærkt Misforhold mellem Middel og Maal, naar det tillades en Domhaver til Fremtvingelse af en maaske i sig selv ubetydelig Rettighed at anvende Tvangsmulkter uden Tidsgrænse. Fremdeles er det betænkeligt, at Tvangsmulkterne kunne anvendes "uden positivt Bevis for, at der foreligger virkelig Modvillie fra Domfældtes Side, idet det jo nemlig ifølge Frd. 1842 kun er ved at bevise eller sandsynliggøre Mangel paa Evne til at opfylde Dommen, at Domfældte kan afværge disse. Endelig gør den i og for sig ubillige Ordning, at Domhaveren selv skal betale Omkostningerne ved Dom-

fældtes Hensættelse i Gælds fængsel, et meget væsentligt Skaar i den Effektivitet, som man, om man vilde se Sagen ensidig fra Domhaverens Standpunkt, i øvrigt kunde betegne som Systemets Fordel.

I Modsætning til det nævnte System bestemmes det her, at Domhaverens Interesse i Dommens Opfyldelse — med nogle enkelte selvfølgelige Undtagelser — ansættes i Penge enten af Retten eller af Fogden. Hvis Domhaveren derefter kan og vil inddrive dette Beløb, har han derved faaet den Fyldestgørelse, han kan anses at have Krav paa, og Sagen er dermed endt.

Da imidlertid denne Afgørelsesmaade vil være uden Virkning over for dem, der intet eje, og da det endvidere overhovedet vilde være urimeligt og til Skade for Rettens Autoritet, om en Person, der er dømt til at foretage noget, som han meget vel kan udføre, alene af Modvillie ansvarsfrit skulde kunne undlade at efterkomme Dommens Bydende, er Reglen om Interessens Ansættelse i Penge suppleret med følgende Regel: Domhaveren kan, i Stedet for at søge Pengeinteressen inddrevet, eller efter forgæves at have forsøgt dens Inddrivelse, anlægge en privat Straffesag mod Domfældte, og, naar det under denne oplyses, at det virkelig er af Modvillie, at Domfældte vægrer sig ved at opfylde Dommen, faa ham idømt offentlig Straf for hans Ulydighed. Efter Opnaaelsen af saadan Dom kan Domhaveren umiddelbart rekvirere Politiets Bistand til sin Rets Gennemførelse. Der er i øvrigt intet til Hinder for, at han, selv efter at saadan Straf forgæves er anvendt, forsøger at skaffe sig den ham tilkommende Pengegodtgørelse.

Den saaledes trufne Ordning byder væsentlige Garantier mod Misbrug i Sammenligning med den nu bestaaende. I Stedet for den vilkaarlige Anvendelse af Tvangsmulkter og Gælds fængsel uden Hensyn til den enkelte Sags særlige Beskaffenhed og uden Undersøgelse af de subjektive Forudsætninger træder her en af Retten efter det enkelte Tilfælde Ejendommelighed paa Grundlag af en særlig forudgaaende Undersøgelse udmaalt Straf.

At Udsigten til en saadan Straf skulde vise sig som et alt i alt mindre virksomt Middel end Gælds fængsel over for dem, der intet eje, og derfor ikke behøve at bekymre sig om Godtgørelsesansvaret, er der ingen Grund til at tro, naar paa den ene Side henses til, at Straffen efter Udkastet kan stige til Fængsel paa Vand og Brød i 6X5 Dage, og paa den anden Side til,

at en Domhaver under den nuværende Retstilstand i Reglen vil være betænkelig ved at anvende Gældsængsel, dels paa Grund af Bekosteligheden derved, dels paa Grund af det efter Nutidens Opfattelse odiøse, der vil være i alt Fald ved en mere udstrakt Anvendelse af dette Middel.

Den Side af Udkastets Ordning af hele dette Emne, der mulig vil fremkalde mest Betænkelighed, er den Opgave, der stilles Retten eller Fogden: at ansætte Domhaverens Interesse i Dommens Opfyldelse i Penge. Herved maa dog erindres, at det i de fleste Tilfælde, selv ved Handlingsdomme, i Virkeligheden vil være økonomiske Interesser, hvorom Sagen drejer sig, at adskillige af de Tilfælde, hvor dette ikke kan siges, ville falde ind under de særlige Regler om direkte Opfyldelse i §§ 340—342 (saaledes f. Eks. hvor det drejer sig om at faa et Barn tilbage, et Brev udleveret, et Dokument uden økonomisk Interesse underskrevet etc.), samt at der selv i de derefter tilbageblivende Tilfælde dog vil kunne findes nogen Maalestok i Arten og Styrken af den Interesse, Dommens Opfyldelse har for Domhaveren. Det vil saaledes være naturligt kun at fastsætte en ringe Godtgørelse, hvor den hele Proces nærmest kun beror paa Trættekærhed og Rethaveri fra Domhaverens Side, og omvendt en meget stor Godtgørelse, hvor den er afgørende for Domhaverens Ve og Vel*). Den Opgave, der her stilles Retterne, er i det hele næppe vanskeligere end den, der i saa mange andre Tilfælde stilles dem paa Erstatningsomraadet, jfr. saaledes Vanskeligheden ved f. Eks. at fastsætte Erstatning for „Svie og Smerte“, for „Tort og Kreditspilde O. s. V. Hertil kommer, at Retten i de her omhandlede Tilfælde gerne kan fast-

sætte en nogenlunde rigelig Godtgørelse, uden at Domfældte nødvendig bindes derved, idet denne jo har den Udvej at undgaa Betaling ved at foretage den Handling, Dommen paalægger ham.

De for Handlingsdomme bestemte Eksekutionsmidler gøres af Udkastet ogsaa anvendelige paa Unladellesdomme, hvorved bemærkes, at de ved disse efter Omstændighederne endog ville kunne komme til at virke stærkere, idet nemlig Straf vil kunne anvendes, hver Gang Domfældte bevislig og forsætlig har handlet mod Dommens Forbud, medens der, naar Domfældte først en Gang er straffet for Unladelse af at foretage den ham ved en Dom paalagte Handling, ikke bliver Tale om yderligere Straf for fortsat Unladelse af selve denne Handling.

Det vil i øvrigt ses, at hele Udkastets her omhandlede System til en vis Grad slutter sig til, hvad Forordningen af 1842 i sin § 8 har bestemt særlig for Unladellesdommes Vedkommende.

Naar Konkursloven af 1872, der ellers afskaffede Gældsængsel som Ekselaitationsmiddel, dog bibeholdt det med Hensyn til Handlingsdomme, var dette udelukkende grundet paa, at dette Eksekutionsmiddels Opgivelse forudsatte en Regel om, at Domhaverens Interesse i Dommens Opfyldelse skulde ansættes til et Pengebeløb, men at en saadan Regel ikke naturlig kunde finde sin Plads inden for Konkurslovens Rammer.

Det skal endnu i denne Forbindelse fremhæves, at Regler om Handlingsdommes Fuldbyrkelse, svarende til de her optagne, allerede findes i den islandske Lov om Eksekution af 4de November 1887.

Da nærværende Kommission fremdeles har kunnet tiltræde de fleste af de forskellige mindre Ændringer, som det tidligere Forslag i øvrigt gjorde i den gældende Ret — hvilke bedst ville kunne nævnes i Forbindelse med Omtalen af de enkelte Paragrafer — har man kunnet overføre den største Del af det tidligere Forslags Regler om Eksekution uforandret i nærværende Udkast. Om de i Forhold til det tidligere Forslag foretagne Ændringer skal følgende bemærkes:

Der er i enkelte Paragrafer af Hensyn til Tydelighed eller Nøjagtighed foretaget Ændringer, som næppe i Realiteten gaa ud over det tidligere Forslags Tanker og Hensigter (saaledes i §§ 334, 339, 2det Stykke, 344, 345, 363 og 370). Derhos er der forskellige Steder taget udtrykkeligt Hensyn til Love, der ere udkomne efter

*) Hvad særlig angaar Domme, hvorved en Person i Medfør af Forordningen af 5te Marts 1734 tilpligtes at indgaa Ægteskab, maa det sikkert erkendes, at saadan Doms Fremtvængelse ved Tvangsmulkt er i saa bestemt Strid med Nutidens Opfattelse af Ægteskabet, at det er heldigt, at man kommer bort derfra. Selve den Omstændighed, at Dommen udtaler Mandens Pligt til at ægte den paagældende Kvinde, indeholder allerede nogen Oprejsning. Fremdeles kan der, hvis Domfældte ejer noget, skaffes hende en Godtgørelse i Penge; i øvrigt kan henvises til den omtalte ret betydelige Straf, Domfældte eventuelt kan blive idømt for Ulydighed mod Dommen, ligesom endelig til den Adgang, der efter Omstændighederne vil være for Kvinden til at opnaa administrativ Bevilling til at anses som Ægtehustru.

det tidligere Forslags Udarbejdelse (saaledes i §§ 324, Nr. 4 og 5, 360, Nr. 4 og 6, og 377, 3die Stykke). Endvidere have de i Udkastets forudgaaende Dele foretagne Forandringer nødvendiggjort enkelte Ændringer, der som ligefremme Konsekvenser ikke behøve nærmere Omtale (saaledes f. Eks. med Hensyn til Edsdomme). Endelig kunne som særlige Afvigelser af mere selvstændig Karakter følgende nævnes:

1) I § 324, Nr. 2 (det tidligere Forslags § 425, Nr. 2) er „Øvrigheder“ ombyttet med „Overøvrigheder“.

2) I samme Paragrafs Nr. 3 er der tillagt de der nævnte Panteobligationer i fast Ejendom Eksekutionskraft, selv om en udtrykkelig Vedtagelse desangaaende ikke findes i Obligationen. Optagelsen af en saadan Klausul er jo nemlig efterhaanden blevet en saa almindelig Bestanddel af en ordentlig skrevet Panteobligation, at det mest praktiske vil være at underforstaa den som Led i Parternes Aftale overalt, hvor disse ikke netop udtrykkelig vedtage, at den ikke skal gælde. Saadan Regel findes allerede for Tiden i islandsk Lov 4de November 1887 § 1, jfr. Lov 16de December 1885 § 15.

3) I § 325 er der med Hensyn til *udenlandske* Domme m. m. optaget Regler, der afvige væsentligt fra Reglerne desangaaende i det tidligere Forslags § 436, jfr. § 443.

Det tidligere Forslag opstillede nemlig en almindelig Adgang til Eksekution af udenlandske Domme og Kendelser, naar blot de Betingelser forelaa, under hvilke saadanne — efter den almindelig herskende Opfattelse — paa Begæring maa tages som res judicata af danske Domstole, og paa lagde derhos Regeringen ved Anordning at bestemme, hvilke de Stater ere, i Forhold til hvilke denne Regel overhovedet kunde blive anvendelig, medens den nærmere Afgørelse af, om de nævnte Betingelser i det enkelte Tilfælde ere til Stede, overlodes til Fogden.

I Modsætning hertil ordner Udkastets § 325, jfr. § 332, Sagen saaledes, at der gives Regeringen Beføjelse til i Henhold til Traktat, indgaaet paa Betingelse af Gensidighed, ved Anordning at bestemme, at de i en fremmed Stat afsagte Domme og Kendelser eller de samme Steds indgaaede Forlig skulle, for saa vidt de bestemme andet end Straf, have Eksekutionskraft her i Riget, naar de ere forsynede med en af de i vedkommende Anordning nærmere angivne udenlandske Myndigheders

Bevidnelse om at være udfærdigede i den Form, der fordres til Eksekution, samt om at have den Egenskab at give Adgang til Eksekution efter den udenlandske Lovgivning. Reglen er, som det vil ses, formet i Overensstemmelse med den bestaaende særlige Regel i Loven af 19de Februar 1861 om svenske Dømmes Fuldbydelse her i Riget, og maa af følgende Grunde formentlig foretrækkes for det tidligere Forslags Regel;

Det er fra et dansk Synspunkt gennemgaaende af større Interesse at opnaa Eksekutionskraft for danske Domme i Udlandet end at tillægge udenlandske Domme Eksekutionskraft her i Landet; men, for at man kan opnaa saadan Anerkendelse af danske Domme i Udlandet, maa den danske Regering stilles saaledes, at den kan byde de fremmede Stater Vilkaar, som disse kunne antages at ville gaa ind paa, og netop kun kan byde saadanne under Forudsætning af Gensidighed. Dette naas ved den i Udkastet optagne Regel, medens paa den anden Side en tilstrækkelig Garant mod, at danske Myndigheder herefter skulde kunne blive nødte til at eksekvere udenlandske Domme, der hvile paa Forudsætninger, som ere i bestemt Strid med dansk Rets almindelige Grundsætninger, kan søges deri, at den danske Regering ikke kan antages at ville afslutte en af de her omhandlede Traktater med nogen fremmed Stat uden forinden at have forvisset sig om, at vedkommende Stats Lovgivning hviler paa samme almindelige Grundsætninger som den danske, eller uden i hvert Fald at have taget de i saa Henseende nødvendige Forbehold. Derhos vil man efter den her trufne Ordning kunne imdgaa, hvad der vilde blive Tilfældet efter det tidligere Forslags § 443, nemlig at der til Fogdens Afgørelse henskydes Spørgsmaal vedrørende den fremmede Domstols Competence, som denne næppe kunde forudsættes at ville være i Stand til at magte.

4) Den almindelige Fuldbydelsesfrist, der i det tidligere Forslags § 444 for alle Arter af Domme var sat til 4 Uger, er i Udkastets § 333 for Landsretsdomme i 1ste Instans forlænget til 8 Uger (jfr. herved de alm. Bemærkninger oven for ved Kap. XXI under 6).

5) I § 335 er tilføjet den naturlige Regel, at Kendelser, hvorved der paalægges et udeblevet Vidne, en udebleven Syns- eller Skønsmand eller en Trediemand, der vægrer sig ved at fremkomme med Dokumenter, Bøde- eller Erstatningsansvar, først

Kommissionens Bem. t. Udk. t. L. om den borgerlige Retspleje.

kunne eksekveres, naar den Frist, der gives til at søge Kendelsen ophævet, er forløben ubenyttet, eller Retten har afslaaet en Begæring om Ophævelse.

6) I § 337 er der givet Appeldomstolen Ret til at bestemme, at en efter Fuldbyrdelsesfristens Udløb paanket Dom ikke skal kunne eksekveres, før Ankesagen er afgjort.

7) Den i det tidligere Forslags § 449 indeholdte Regel om Eksekutionskraftens Forældelse er ikke optaget i Udkastet. Saadan Forældelsesregel vilde navnlig i Forbindelse med de til samme føjede særlige Regler og Begrænsninger kunne give Anledning til mange Tvivlsspørgsmaal, medens den paa den anden Side maa anses som utilstrækkelig begrundet. De almindelige Regler om Hævd og Præskription maa anses for at fyldestgøre Hensynene til Endelighed og Klarhed, og for saa vidt den ved Dom konstaterede Rettighed ikke er bortfalden i Kraft af disse Regler, er der ingen Grund til, at den Omstændighed, at Domhaveren ikke i 20 Aar har gjort Brug af sin Ret efter Dommen — hvilket meget mulig kan bero paa, at de faktiske Betingelser for Dommens Eksekution ikke have foreligget — skal berøve Dommen dens Eksigibilitet.

8) I § 348, 2det Stykke, er der i Lighed med den i Lov om Tvangsauktioner af 9de April 1891 § 45 indeholdte Regel (jfr. nærværende Udkasts § 431) optaget en Bestemmelse, der tilsigter at afværge overdevne Honorarkrav fra Rekvirentens juridiske Konsulent. Forskellige Erfaringer fra den herskende Praxis godtgøre Ønskeligheden af saadan Bestemmelses Optagelse.

9) Den i det tidligere Forslags § 461 optagne Regel om en Domhavers Adgang til at søge Fyldestgørelse i Frugterne og Indtægterne af fast Ejendom paa den Maade, at Ejendommen ved Fogdens Foranstaltning administreres til hans Fordel, er her udeladt. Hvor nemlig Domfældte er Ejer af Ejendommen, kan det ikke erkendes for naturligt, at en Domhaver som saadan skal have Ret til andet og mere end Fyldestgørelse af selve den forhaandenværende Værdi, altsaa hvad der kan udbringes af Ejendommen, naar denne straks stilles til Tvangsauktion, eventuelt i Forbindelse med Indtægterne af Ejendommen, indtil Tvangsauktion kan finde Sted, jfr. Forudsætningen i § 351, 3die Punktum, og § 375. En Administration som den i Paragrafen forudsatte bliver altid en

Slags Spekulation paa Ejerens Regning, der let kan føre til Tab for denne, nemlig naar Ejendommen under Administrationen forringes, eller Konjunkturerne efterhaanden blive ugunstigere; den fører derved ud over de ellers anerkendte Grænser for Fyldestgørelsesadgangen og maa konsekvent medføre, at Domhavere lige saavel maatte have Adgang til at søge Fyldestgørelse gennem Administration af alle mulige andre Formuegoder end netop faste Ejendomme, saaledes f. Eks. af en Handelsforretning, en Fabrikvirksomhed, et Dampskibsselskab etc., en Konsekvens, som det tidligere Udkast dog ikke har villet tage.

Anderledes stiller det sig, hvor Domfældte ikke er Ejer af Ejendommen, men kun har en Brugsret eller Indtægtsnydelse, og der er derfor givet den følgende Paragraf (Udkastets § 350) en saadan Udvidelse, at den omfatter alle Indtægtsnydere (Beneficiarer, Majoratsbesiddere etc.) og ikke blot Lejere, Forpagtere og Fæstere.

Et *Mindretal* i Kommissionen vilde dog have foretrukket, at den omtalte Regel i det tidligere Forslags § 461 om Udlæg i Frugter og Indtægter af en fast Ejendom var bleven bibeholdt, og at de i nærværende Udkasts § 350 indeholdte Administrationsregler vare blevne gjorte anvendelige paa Udlæg af denne Art.

10) I § 357 (det tidligere Forslags § 469) er optaget en Regel om, at, hvor Udlæg er sket i falden, men endnu ej udbetalt Arv, kan Arvekravet ikke uden Domfældtes Samtykke forauktioneres, forinden Udbetaling af Arven kan fordres, — en Regel, der særlig har uskiftet Bo for Øje og tilsigter at afværge den Uretfærdighed mod Domfældte, der vilde fremkomme ved, at den ham i et saadant Bo tilkommende Arv paa Grund af den Usikkerhed, der knytter sig dertil, skulde blive afhændet for en Ubetydelighed, medens Arvekravet, naar det Tidspunkt afventes, da det faktisk kan gøres gældende, maaske vil repræsentere en langt større Værdi.

11) I § 383 (det tidligere Forslags § 495) er indsat en 4 Ugers Frist for Adgangen til at paaanke en Eksekutionsforretning som Følge af Eksekutionsgrundlagets Ophævelse eller Forandring. Det tidligere Forslag fastsatte ingen Frist, skønt de samme Grunde, der i øvrigt foranledige Ankefrister, ogsaa maa gøre sig gældende her.

Om de enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

Kapitel XXIX.

Almindelige Betingelser for Eksekution.

§ 324.

Med Nr. 1 maa særlig sammenholdes § 329, med Nr. 2 og 3 §§ 330, 331 og 336. Med Hensyn til Nr. 3 skal fremhæves, at, naar de i Lov 29de Marts 1873 § 15, 1ste Stykke, opstillede særlige Betingelser vedrørende Forfaldstidens Indtræden ikke her ere medtagne, er Grunden dertil den, at Reglen i § 331, jfr. § 330, 2det Stykke, indeholder al den Begrænsning, der i saa Henseende behøves. Som udviklet i Motiverne til det tidligere Udkast (Side 184) er der ikke tilstrækkelig Grund til ved Siden af den her givne almindelige Beføjelse at opretholde de hidtil hestaaende særlige Bestemmelser om visse Bankers og Kreditforeningers Ret til uden Lovmaal og Dom at gøre Eksekution i de til dem pantsatte faste Ejendomme (Plakat 1ste Juni 1837, Lov 20de Juni 1850 § 2 b. Lov 9de Februar 1866 samt Lov 25de Marts 1872 § 1 Nr. 2).

§ 325.

Herom kan henvises til de alm. Bemærkninger ved dette Afsnit under 3.

§ 327.

Medens Paragrafen i Overensstemmelse med den gældende Ret opstiller som Hovedregel, at ingen Foged kan foretage Eksekutionsforretning uden for sin egen Retskreds, gøres dog samtidig af nærliggende praktiske Grunde den i den gældende Ret ikke kendte Undtagelse, at Fogden er berettiget og forpligtet til i Fortsættelse af en i hans egen Retskreds begyndt Eksekution at gøre Eksekution i rørligt Gods i en Nabojurisdiktion, dog at han ikke er pligtig at rejse længere end 2 Mil ud over Grænserne af sin Retskreds.

§ 328.

Som det vil ses, er den i gældende Ret opstillede almindelige Regel om Nødvendigheden af Aktsbeskrivelse som Grundlag for Eksekution her bortfalden.

§ 330.

Med Hensyn til Retsforlig, hvilke efter Udkastets Ordning af Forligsvæsnet ville blive de almindeligste, skal bemærkes, at Fogden kun kan antages at ville komme ind paa „en Bedømmelse af Rettens Handlinger“, hvis han vilde tage Hensyn til

Indsigelser mod Forligets Gyldighed, der netop hentes fra Fejl eller Forsømmelser, hvori Dommeren ved at mægle eller autorisere Forliget skal have gjort sig skyldig, f. Eks. at Dommeren har været inhabil, at han ved urigtig Optræden har forledet vedkommende til at indgaa Forliget osv. Klage over alt saadant kan kun bringes frem ved Appel af den Retshandling, under hvilken Forliget er indgaaet. Derimod maa alle andre Indsigelser mod Forligets Gyldighed, f. Eks. hidrørende fra Umyndighed, bristende Forudsætninger, Prækclusion, Præskription etc., kunne fremsættes for Fogden og paakendes af denne.

§ 332.

Den Opgave, der her stilles Fogden, er betydelig lettere end den, der ved det tidligere Forslags § 443 stilledes ham, idet han ifølge Indholdet af § 325 normalt kun vil behøve at se hen til dels Indholdet af vedkommende Anordning, dels vedkommende udenlandske Myndigheds Bevidnelse

§§ 333 og 334.

Som oven for bemærket (alm. Bemærkninger ved Kap. XXI under 6) har Udkastet ligesom det tidligere Forslag gjort den almindelige Ankefrist og den almindelige Fuldbyrdelesfrist lige lange. Saa længe Fristen løber, kan Dommen paaankes, men ej fuldbyrdes; saa snart Fristen er udløben uden Anke, kan Dommen fuldbyrdes, men ej længer paaankes. I Sammenhæng hermed forudsættes det i nærværende Paragraf, at, naar lovlig Anke er blevet iværksat ved Ankestævnings Indlevering *inden* Fristens Udløb, er dermed Adgangen til Fuldbyrdeles suspenderet. Der bliver saaledes normalt ikke Tale om at fuldbyrde en Dom, der alt er under Appel. Paa den anden Side vil der, som nys nævnt, i Reglen heller ikke blive Tale om at appellere en Dom, der alt er fuldbyrdet. Begge Dele kunne dog forekomme.

Naar nemlig Fuldbyrdelesfristen efter § 334 forkortes, eller Ankefristen gennem Oprensning forlænges, fremkommer der Tilfælde, hvor Ankefristen er længere end Fuldbyrdelesfristen, og i saa Fald vil det altsaa kunne ske, at en Dom først fuldbyrdes og derefter paaankes.

Paa den anden Side gives der i § 314 Retten Beføjelse til undtagelsesvis at gøre en Dom eksigibel uanset betimelig Anke, ligesom § 337 bestemmer, at, naar Fuldbyrdelesfristen først er udløben, kan Dommen fuldbyrdes uanset senere iværksat

Anke, og disse to Regler ville saaledes kunne medføre, at en Dom først paaankes og derefter, medens den er under Appel, fuldbyrdes.

Naar det oven for er bemærket, at § 333 forudsætter, at Fuldbyrdelesadgangen suspenderes ved en inden den almindelige Frist iværksat Anke, maa derved yderligere bemærkes, at, hvis Ankesagen hæves eller afvises, og Fuldbyrdelesfristen imidlertid er udløben, maa Fuldbyrdelesadgangen dermed være aabnet igen og vedblivende staa aaben, selv om Ankesagen paa ny bringes frem i Medfør af § 248.

Hvis Ankedomstolen helt eller delvis opretholder Domfældelsen, begynder en ny Fuldbyrdelesfrist at løbe fra Ankedommens Afsigelse. Denne Frist er efter § 333 altid 4 Uger, medens Fristen for Domme i 1ste Instans er 4 Uger i Underretssager, men 8 Uger i Landsretssager. Udkastets System er, som oven for angivet, dette, at en Sag som Regel skal kunne undergives to Prøvelser, men ogsaa kun to Prøvelser (mindre Sager ved Underret og Landsret, større Sager ved Landsret og Højesteret), dog at det undtagelsesvis af et Højesteretsudvalg kan tillades, at en Sag, der har været for Underret og Landsret, bliver undergivet en tredje Prøvelse ved Højesteret. De nævnte for Domme i 1ste Instans foreskrevne Fuldbyrdelesfrister af henholdsvis 4 og 8 Uger have derfor Betydning som Frister dels til frivillig Opfyldelse, dels til Appellovervejelse, medens den for Landsrettens Appeldomme givne 4 Ugers Fuldbyrdelesfrist har Betydning dels som Opfyldelsesfrist, dels som en Frist, hvori Domfældte kan søge at opnaa Højesterets Tilladelse til yderligere Appel, for saa vidt Sagens store Vigtighed eller andre ekseptionelle Omstændigheder give noget Haab om, at saadan Tilladelse kan opnaas. Hvad endelig Højesteretsdomme angaar, har den for disse foreskrevne 4 Ugers Fuldbyrdelesfrist alene Betydning som en Frist til frivillig Opfyldelse af Dommen, Den nugældende Regel, hvorefter Højesterets Namsdomme altid kunne eksekveres straks, er forladt som urimelig stræng mod Domfældte.

Som det vil ses, medfører den foreslaaede Ordning nogen Forlængelse af de nugældende Fuldbyrdelesfrister for Namsdomme, idet disse i alene Tilfælde blive enten 4 eller 8 Uger, medens de ifølge Loven af 11te April 1890 § 6 i Politi-, Gæsterets- samt Sø- og Handelsretssager er 3 Dage og i almindelige Underrets- saavel som i Overretssager 15 Dage, hvilke dog alle først

regnes fra Dommens Forkyndelse, medens Udkastets Frister normalt regnes fra Dommens Afsigelse (jfr. § 109).

For at denne Forlængelse ikke skal gaa ud over Domhaveren i saadanne Tilfælde, hvor Domfældte kan befrygtes at ville træffe Dispositioner til Skade for vedkommende Kreditor, eller hvor andre Kreditorer true, er der i § 334 givet Retten Beføjelse til, naar Omstændighederne i det enkelte Tilfælde tale derfor, at forkorte Fuldbyrdelesfristen. Kan Sagsøgeren ikke opnaa saadan Forkortelse af Fristen, vil han efter Omstændighederne kunne sikre sig mod skadelige Dispositioner fra Domfældtes Side gennem Arrest (eller Forbud), ligesom det kan bemærkes, at selv den længste af de i Udkastet givne almindelige Fuldbyrdelesfrister ikke er længere, end at Arrangementer, som Skyldneren maatte træffe med andre Kreditorer, medens Fuldbyrdelesfristen løber, eventuelt vil kunne rammes af Afkræftelsesreglerne i Konkurslovens §§ 20—23, naar det under en straks efter Fuldbyrdelesfristens Udløb foretagen Eksekutionsforretning maatte vise sig, at Domfældte savner Midler til Dommens Opfyldelse, — en Omstændighed, der vil forringe Fristelsen til at benytte Fuldbyrdelesfristen til Indgaaelse af saadanne Arrangementer.

Med Hensyn til § 333, *2det Stykke*, skal bemærkes, at Fuldbyrdelesfristen og Ankefristen ikke ere satte i Forbindelse med hinanden paa anden Maade end derved, at de Tidsrum, hvortil de normalt ere ansatte, faktisk ere gjorte lige lange; i øvrigt ere de uafhængige af hinanden, og der er derfor ikke Tale om, at den Forlængelse af Fuldbyrdelesfristen, der kan fastsættes ved Handlingsdomme, skulde bevirke en tilsvarende Forlængelse af Ankefristen, lige saa lidt som en Forkortelse af Fuldbyrdelesfristen i Medfør af § 334 vil bevirke nogen Forkortelse af Ankefristen.

Med Hensyn til § 333, *3die Stykke*, bemærkes, at de samme Grunde, der for Nams- og Handlingsdommes Vedkommende motivere en Fuldbyrdelesfrist og en dermed stemmende Ankefrist, i Virkeligheden ogsaa gøre sig gældende ved Undladelserdomme. Det kan nemlig ofte ske, at Efterkommelsen af Dommens Forbud vil gøre det nødvendigt for Domfældte at foretage positive og mulig endog indgribende Foranstaltninger. Den Mand, hvem f. Eks. Adgang til at tage Vand af Naboens Brønd bliver nægtet, kan mulig derved blive nødt til selv at grave sig en Brønd. Der kan følgelig ogsaa ved disse Domme blive

Spørgsmaal om, dels at Domfældte bør have en passende Tid til at foretage det i Anledning af Dommen fornødne, dels at det saa vidt muligt bør afværges, at Dommens Gennemtvungelse foregriber Appeldomstolens mulig modsatte Afgørelse. Hvor disse Betragtninger ikke passe, kan Retten forkorte Fuldbyrdelesfristen efter § 334. Endvidere kan ved dette Stykke bemærkes, at en i rette Tid lovlige iværksat Appel ogsaa over for Undladelsesdomme maa bevirke Eksekutionskraftens Suspension, medmindre Retten efter § 334, 2det Stykke, har bestemt andet.

§ 333, 4de Stykke, vil f. Eks. finde Anvendelse paa Ejendomsdomme, for saa vidt saadanne kunne tinglæses som Hjem* mel for Adkomst, Skilsmisdomme, for saa vidt de hjemle Ret til at indgaa nyt Ægteskab, og Mortifikationsdomme, for saa vidt de hjemle Ret til at faa et Pantebrev udslettet af Pantebogen eller til at fordre Betaling erlagt mod en løs Kvittering.

Reglen i § 334, 2det Stykke, vil have sin naturlige Anvendelse i Tilfælde, hvor Domhaverens Retsnydelse maa befrygtes at ville blive præjudiceret, hvis han ved Anke hindres fra at eksekvere Dommen. Hvis Sagen derhos er utvivlsom, vil Sikkerhedsstillelse kunne undværes.

Ved den her givne almindelige Regel blive de til Dels vilkaarlige særlige Regler, som den gældende Lovgivning indeholder om det her omhandlede Forhold (Forordningen 13de Januar 1792, Forordningen 25de Januar 1828 § 9, Lov 19de Februar 1861 § 46 og Lov 28de Maj 1880 § 17) overflødige, ligesom alle de nugældende, lidet praktiske Regler om *Afsætning* kunne bortfalde.

§ 335.

Kendelser, der afsiges under Sagens Drift, ville i Reglen ikke være af et saadant Indhold, at der bliver Spørgsmaal om nogen Eksekution af dem; for saa vidt dette imidlertid undtagelsesvis er Tilfældet (jfr. saaledes f. Eks. §§ 60, 73 og 121), vil den almindelige Fuldbyrdelesfrist af 4 Uger ikke passe; men Kendelsen maa i Reglen, for at opfylde sin Hensigt, kunne fuldbyrdes straks. Det bestemmes derfor her, at saadanne Kendelser kunne eksekveres straks, medmindre Retten i særlige Omstændigheder maatte finde Grund til at bestemme andet. Efter de heromhandlede Kendelsers Beskaffenhed vil det sikkert kun sjældent ske, at de paakæres og under Kæremaalet forandres. Skulde dette ske,

maa de almindelige Regler om Erstatning og anden Oprensning bringes til Anvendelse.

Den i Paragrafens 2det Stykke indeholdte Undtagelse vil efter sit Indhold ikke finde Anvendelse paa de i § 153, 2det Stykke, omhandlede Beslutninger af Retten.

§ 336

stemmer med den gældende Ret, jfr. for 2det Punktums Vedkommende Lov 29de Marts 1873 § 15, hvis herhen hørende Regel kun for saa vidt er ændret, som det her er tydeliggjort, at den forudgaaende Meddelelse om Udlæget kun behøver at opgives den for den paagældende Forretning bestemte Dag, men ikke tillige Klokkeslet.

§ 337.

Medens ifølge den gældende Ret Domfældte endogsaa efter Udløbet af de lange Appelfrister kan standse Dommens Eksekution ved en paa Oprensingsbevilling støttet Appelstævning, bestemmes det her, at Dommens Eksekution ikke kan standses ved en efter Fuldbyrdelesfristen iværksat Anke, medmindre saadant bestemmes af den Ret, til hvilken Sagen er indanket. Der tages ved den saaledes givne Hovedregel et rimeligt Hensyn til Domhaverens Interesse, medens paa den anden Side den tilføjede Undtagelse muliggør at værne Domfældte i saadanne Tilfælde, hvor Sagen i Virkeligheden er tvivlsom, og hvor der foreligger tilstrækkelige Undskyldningsgrunde for, at han ikke har sørget for at paaanke Dommen inden Fuldbyrdelesfristens Udløb.

Kapitel XXX.

Fuldbyrdeles af Domme, der ikke lyde paa Udredelse af Penge.

Om den Hovedforandring i Maaden, hvorpaa de her omhandlede Domme søges fuldbyrdele, kan i det hele henvises til de alm. Bemærkninger oven for ved Begyndelsen af 4de Afsnit.

Med Hensyn til de enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

§ 339.

Da det ikke er Tanken at give enhver, der er forpligtet til at foretage eller undlade noget. Ret til efter Behag at befri sig for saadan Forpligtelse ved Betaling af

Penge, er der ikke Tale om, at *Sagsøgte* under Sagen med Virkning kan nedlægge Paastand paa, at Dommen skal lyde paa Pengebetaling som det ene Alternativ. Derimod gives der Sagsøgeren, hvem Adgangen til Anvendelse af Tvangsmulκτη og Gældsføngsel ifølge Udkastet nægtes, følgende Valg:

Han har for det første Ret til, hvis han ønsker det, at faa Dommen affattet som en *alternativ* Namsdom, der om fornødent eksekveres paa den for saadanne Domme almindelige Maade. Har imidlertid Domhaveren først ladet en Erstatnings- eller Godtgørelsessum fastsætte som Dommens ene Alternativ, vil han ikke kunne afslaa at modtage denne, naar den af Domfældte tilbydes ham, og Sagen maa dermed være endt.

Fremdeles kan Sagsøgeren, hvis han foretrækker det, paastaa Dommen affattet saaledes, at den *principalt* paalægger Sagsøgte direkte Opfyldelse, men samtidig *subsidiært* fastsætter en Godtgørelsessum. I Kraft af en saadan Dom kan Domhaveren da først forsøge Straffesag, og hvis dette ikke fører til noget, lade det i Dommen fastsatte Beløb inddrive. Han opnaar paa denne Maade at faa en noget mere indgaaende Behandling af Spørgsmaalet om Godtgørelsens Størrelse, end der ellers, og da særlig under en Fogedprocedure, kan være Tale om. I øvrigt er der intet til Hinder for, at den, der subsidiært har faaet en Godtgørelsessum fastsat, først forsøger denne inddrevet, og, hvis dette ikke lykkes, derefter anlægger Straffesag. Dette maa gælde, selv om Eksekutionen har skaffet ham delvis Fyldestgørelse, om end saadant mulig kan give Retten Anledning til at sætte Straffen lavere, end den ellers vilde have gjort.

Endelig kan Domhaveren undlade at faa Erstatningsbeløbet fastsat i Dommen, og han kan da altid senere faa det fastsat enten ved Fogden (Paragrafens 2det Stykke) eller under den private Straffesag (Paragrafens sidste Stykke).

Ved de i Paragrafens 2det og 3die Stykke givne Eegler er der gjort, hvad der efter Fogedprocedurens Natur kan gøres for at skaffe et brugbart Grundlag for Fogdens Afgørelse af, til hvilket Beløb Interessen skal anslaa; i øvrigt maa der over for mulige Betænkeligheder ved at overlade dette Spørgsmaal til den summariske Fogedbehandling henvises til, at det altid staa Domfældte frit for gennem Apæl af Eksekutionsforretningen eller Fog-

dens Kendelse at indbringe Spørgsmaalet for Landsret.

Endnu skal med Hensyn til denne Paragraf bemærkes, at det, hvad enten Godtgørelsesbeløbet er fastsat i selve Dommen eller ej, vil tilfalde Fogden at afgøre, hvor vidt der (som omtalt i Slutningen af 1ste Stykke) efter Dommens Afsigelse er indtraadt Umulighed eller andre lignende Omstændigheder (Opfyldelse, Eftergivelse, Kreditors Mora etc.), der efter den borgerlige Rets Grundsætninger har befriet Domfældte uden tillige at medføre Erstatningspligt for ham, for saa vidt da ikke en herpaa støttet Indsigelse fra Domfældtes Side alt har været fremsat og er blevet paakendt under en Straffesag efter § 345.

§§ 340—342

ere ganske stemmende med det tidligere Forslags §§ 452—454. Den i Slutningen af § 342, 1ste Stykke, givne Regel om Fuldbyrkelse af Domme, der gaa ud paa Sikkerhedsstillelse, vil bl. a. træde i Stedet for Lov 28de Maj 1880 § 8. I Motiverne til det tidligere Udkast er der om de nævnte Paragrafer gjort følgende Bemærkninger, der lige saa vel gælde for nærværende Udkast: „I disse Paragrafer omhandles de Tilfælde, i hvilke Domme, som ikke lyde paa Penge, kunne fuldbyrdes af Fogden efter deres umiddelbare Indhold. I Overensstemmelse med Forholdets Natur kan dette efter Udkastet ikke blot finde Sted, hvor Eksekutionen gaar ud paa at sætte Domhaveren i Besiddelse af en bestemt Ting, som forefindes under Forretningen, men der nævnes endnu nogle andre Tilfælde, i hvilke det ved Dommen tilsigtede retlige Formaal i fornødent Fald fuldstændig kan fyldestgøres ved Fogdens Foranstaltning. Naar saaledes en Person, som ved Dom er kendt pligtig til at udstede et Skøde, et Pantebrev, en Kvittering, underskrive en Lejekontrakt eller desl, undlader at efterkomme denne sin Forpligtelse, naas det retlige Formaal med Dommen paa den simpleste og naturligste Maade derved, at Fogden udfærdiger Dokumentet paa Domfældtes Vegne og med bindende Virkning for ham. Dette bliver navnlig klart, naar man betragter, hvorledes Forholdet stiller sig ved Domme, som tilpligte en Person at udlevere en rørlig Ting; her vil ingen være i Tvivl om, at Fogden ved at udlevere Tingen til Domfældte tillige kan overføre Ejendomsretten til ham. Men der er ingen Grund til, at der ikke skulde tilkomme Fogden

en lignende Myndighed, naar Talen er om Retsforhold, til hvis fuldstændige Stiftelse en skriftlig Udfærdigelse er nødvendig; ogsaa her maa Fogden kunne udøve den til Retsforholdets Stiftelse eller Sikring nødvendige Virksomhed ved at udstede et Skøde, et Pantebrev eller desl. I øvrigt vil Sagsøgeren undertiden endog kunne stille sin Paastand saaledes, at selve Dommen kan træde i Stedet for den Legitimation for et Retsforholds' Stiftelse eller Ophør, som han er berettiget til at fordre udstedt af Sagsøgte, i hvilket Tilfælde enhver Eksekution af Dommen bortfalder. Dette vil saaledes gælde, naar en Lejetager stævner Udlejeren til at underskrive en Lejekontrakt af et vist Indhold. Her maa Sagsøgeren kunne faa udtalt i Dommen, at Sagsøgte har indgaaet en saadan Lejekontrakt, og denne Dom vil da i det hele, saasom med Hensyn til Tinglæsning, kunne træde i Stedet for den skriftlige Lejekontrakt. Paa K^{ende} Maade vil Forholdet kunne stille sig, naar Cessionarius, som allerede er bleven Ejer af Gældsrevet, søger Cedens til at udfærdige en lovformelig Transport, og naar en Køber, som er bleven Ejer af den købte Ejendom, søger Sælgeren til at udstede Skøde til ham. Endnu bemærkes, at x4. fgørelsen af forskelge i Forbindelse med Eksekutionen staaende Spørgsmaal, navnlig Fastsættelsen af Erstatningssummer, i Overensstemmelse med det oven for opstillede Hovedprincip er henlagt til Fogden. " Ogsaa med de her omhandlede Paragrafer maa § 345 jævnføres.

§ 343.

Som oven for ved de alm. Bemærkn. til 4de Afsnit omtalt, ere her de samme Regler, der ere foreskrevne for Fuldbyrkelse af Handlingsdomme, gjorte anvendelige paa Undladelsesdomme.

§ 344

fandtes ej i det tidligere Forslag, men tilsigter kun en Tydeliggørelse af dette.

§ 345.

Næst at henvise til de alm. Bemærkn. oven for ved 4de Afsnit samt til de ved § 339 gjorte Bemærkninger, skal bemærkes, at Slutningen af 1ste Punktum saavel som 3die Punktum ikke fandtes i det tidligere Forslag, men ere tilføjede af Tydelighedshensyn. Om Paragrafens Regler gælder i øvrigt, hvad der i Motiverne til det tidligere Udkast er bemærket om den tilsvarende § 456: Betin-

gelsen for Strafansvaret er, at Domfældte „modvillig undlader“ eller „forsætlig overtræder“. Der maa altsaa fordres subjektive Betingelser, der berettiger til at opfatte Domfældtes Opførsel som en Ulydighed eller passiv Modstand mod Statens til Retshaandhævelsen trufne Foranstaltninger. Da imidlertid Øjemedet med den i Paragrafen omhandlede Straf væsentlig er at skaffe Domhaveren Fyldestgørelse, og da der ikke bør undlades noget, som kan tjene til at opmuntre eller bevæge Domfældte til at rette for sig, er der i Paragrafen indsat en Bestemmelse om, at den idømte Strafs Fuldbyrkelse og den begyndte Strafs Følgelse skal standses, naar Domfældte i alle Maader retter for sig, en Regel, hvortil der findes et Sidestykke i Straffelovens § 254. Derhos er det som en naturlig Anvendelse af samme Tanke bestemt, at det samme skal gælde, naar Domhaveren ved Anvendelse af den i §§ 339—343 angivne Fremgangsmaade har opnaaet enten Fyldestgørelse af sin Ret eller dog den Sikkerhed for samme, som ligger i Opnaaelsen af Udlæg for Vederlaget.

Endelig har Paragrafen i Overensstemmelse med Forordningen 6te April 1842 § 8 optaget en Regel om, at Domhaveren, naar en Straffedom af det angivne Indhold er afsagt over Domfældte, kan fordre Politiets Bistand til sin Rets Gennemførelse. Denne Regel, som i det citerede Lovbud kun var udtalt med Hensyn til Undladelsesdomme, er her gjort anvendelig paa alle Domme. Det er indlysende, at naar Domhaveren ikke ved et saa energisk Middel Anvendelse kan komme til sin Ret, har det offentlige ikke Magt til at gøre mere eller videre for ham i denne Retning,

Kapitel XXXI.

Fuldbyrkelse af Domme, der lyde paa Udredelse af Penge.

Reglerne i nærværende Kapitel hvile paa den, ogsaa i den gældende Ret anerkendte Grundtanke, at Domhaveren som Regel skal have Adgang til at søge Fyldestgørelse i samtlige Domfældtes alt erhvervede Formuerettigheder, for saa vidt ikke en tvungen Indtrædelse i disse er udelukket ved det paagældende Retsforholds særlige Beskaffenhed eller ved særlig Lovregel medens Domhaveren derimod ikke har Adgang til at søge Fyldestgørelse ved at lægge Beslag paa Domfældtes Arbejdskraft eller

Erhvervsevne i øvrigt, saa lidt som til at underkaste ham Gælds fængsel. Derhos er med de i §§ 350, 403 og 404 indeholdte Undtagelser udlæget altid et Udlæg til Forauktionering.

Da Kapitlets Indhold i Hovedsagen kun er en Kodifikation af den gældende Ret, skal der med Hensyn til de enkelte Paragrafer kun bemærkes følgende:

§ 348.

I Forbindelse med 1ste Stykke kan mærkes Reglen i Udkast til Lov om Retsafgifter § 22, hvorefter Retsafgift for Udlæget kun bliver at erlægge, for saa vidt der er tilstrækkeligt Gods til dets Dækning, efter at Rekvirentens Krav er sikret.

Med Hensyn til 2det Stykke, der selvfølgelig kun angaar den juridiske Konsulents Honorar for selve Eksekutionsforretningen, kan henvises til de alm. Bemærkninger oven for ved 4de Afsnit ad 8.

§ 350.

Grundene til, at det tidligere Forslags § 461 er udeladt, medens paa den anden Side nærværende Paragraf er udvidet til at omfatte alle Arter af Brugsrettigheder over faste Ejendomme, altsaa ogsaa saadanne, der tilkomme Majorats- og Fideikommissbesiddere, Beneficiarer etc., ere angivne oven for (alm. Bemærkninger ved 4de Afsnit ad 9). Den gældende Ret indeholder — bortset fra de om specielle Forhold givne Bestemmelser i D. L. 5—7—9 og Amtstueforordning 8de Juli 1840 § 20 — ikke nogen Anvisning paa, hvorledes der skal forholdes med den nærmere Gennemførelse af den her omhandlede Art af Eksekution, og det maa derfor anses for Rekvirentens Sag selv at træffe alle til Brugsrettens Udøvelse fornødne Foranstaltninger, om end med Pligt til at aflægge Regnskab til Domfældte. Da denne Ordning imidlertid let kan føre til Misbrug, og i alt Fald kan give Anledning til megen Tvivl og Strid til Besvær for begge Parter, giver Udkastet (jfr. § 354) nærmere Regler for Fremgangsmaaden, Ansaret etc. ved denne Art af Udlæg.

Det kan i øvrigt med Hensyn til Adgangen til overhovedet at gøre Udlæg i Brugsrettigheder — i Overensstemmelse med Motiverne til det tidligere Udkast — bemærkes, at hvor Brugsretten ligefrem kan overdrages til andre, jfr. Lov om Bøndergaardens Bortforpagtning af 25de Juni 1870 § 3, vil Udlejeren selvfølgelig ikke kunne modsætte sig, at Lejetagerens Kreditorer lade sig give Udlæg til Forauktionering i Brugsretten, hvis de fore-

trække denne Fremgangsmaade. Jævnlig vil Forholdet imidlertid være det, at Brugsrettigheden paa den ene Side ikke er lige frem overdragelig, medens det dog paa den anden Side ikke er udelukket, at en Udøvelse af Rettigheden i større eller mindre Udstrækning kan foregaa ved andre end Lejetageren selv. I disse Tilfælde vil da den i § 350, jfr. § 354, omhandlede Eksekutionsmaade være den eneste Vej, ad hvilken Lejetagerens Kreditorer kunne søge Fyldestgørelse i Brugsrettigheden.

Hvis endelig Brugsrettigheden er stiftet saaledes, at den hverken helt eller delvis kan udøves af andre end Brugeren selv, vil al Eksekution deri være udelukket.

Hvad særlig Majorater o. lign. angaar, skal endnu bemærkes, at Udkastet ikke ved Reglen i § 350 paatænker at gøre nogen Begrænsning i den Beføjelse, der efter gældende Eet tilkommer Lenskontrollen til at sætte Majorater under Administration og derved udelukke Separatfølgning.

§ 351

Naar der i 3die Punktum tales om Udlæg i „Indtægterne af faste Ejendomme“, tænkes der herved paa Udlæg i de Indtægter, der kunne falde, indtil Tvangsauktion kan finde Sted.

§ 353.

Som en Sammenligning med Plakat 24de Maj 1843 vil vise, og som det i øvrigt nærmere er paapeget i Motiverne til det tidligere Udkast (S. 198), afviger den i Paragrafens 3die Stykke indeholdte Regel paa nogle Punkter fra den gældende Ret.

§§ 355 og 356.

§ 355 er ganske overensstemmende med Konkurslovens § 160. Ligeledes er § 356, 1ste Stykke, stemmende med den gældende Eet, hvorimod 2det Stykke for saa vidt er nyt, som den deri indeholdte Regel hidtil ikke har været udtrykkelig udtalt.

§ 357.

Medens selve den Omstændighed, at en Fordring er betinget eller ikke endnu er forfalden, ikke i Almindelighed hindrer, at der gøres Udlæg i den (jfr. Paragrafens 2det Stykke, kan en særlig Hindring for Udlæg i Fordringer fremkomme dels i Kraft af den med Konkurslovens § 161 stemmende Regel i 3die Stykke, dels i Kraft af det i § 358 udtalte Princip, om hvis Anvendelse ogsaa med Hensyn til Fordringer der yderligere findes en Forudsætning i § 361.

Om den ny indsatte Regel i § 357, 2det Stykke, 2det Punktum, er oven for (alm. Bemærkn. ved 4de Afsnit ad 10) gjort fornøden Bemærkning.

§ 359.

Adgangen til Udlæg i ikke forfalden Løn vil i Almindelighed være afskaaren ved den i § 357, 3die Stykke, givne Regel om visse gensidige bebyrdende Kontrakter. Imidlertid kan det med Hensyn til de Lønninger, der ere tillagte Indhavere af Embeder og andre offentlige Stillinger, være tvivlsomt, om saadanne kunne betragtes som Led i et almindeligt, gensidig bebyrdende Kontraktsforhold, og der er derfor i nærværende Paragraf givet en udtrykkelig Regel, hvorefter saadanne Lønninger lige saavel som anden Løn for personligt Arbejde ere undtagne fra Udlæg, saa længe de ikke ere forfaldne.

§ 360.

De under Nr. 2—4 anførte Undtagelser findes ikke i den gældende Ret, men ere med en enkelt Udvidelse optagne efter det tidligere Forslag. Undtagelsen under Nr. 6 er optagen efter Sølovens §§ 69 og 76.

Kapitel XXXII.

Eksekutionsforretningens Foretagelse og Proceduren under samme.

Af Reglerne i dette Kapitel, der for en stor Del ere stemmende med den gældende Ret, skulle kun følgende særlig fremhæves:

I § 362 er der givet Fogden Beføjelse til, hvor Omstændighederne tale derfor, at lade Eksekutionsforretningen begynde andet Steds end paa Domfældtes Bopæl. Da denne Regel selvfølgelig ikke bør benyttes til at holde Rekvisitus i Uvidenhed om Eksekutionens Foretagelse, vil Fogden efter Omstændighederne kunne have Anledning til at gøre sin Medvirking til denne Afvigelse fra Hovedreglen afhængig af, at Rekvisiten underretter Rekvisitus om Forretningens Foretagelse saa betids, at Rekvisitus kan møde under samme; især gælder dette, naar Forretningen ønskes foretaget paa et Sted, hvor man hverken kan gøre Regning paa at træffe Rekvisitus selv eller nogen af de i § 363, 2det Stykke, nævnte Personer.

I § 363 er det gjort Fogden til Pligt, naar Rekvisitus ikke træffes til Stede, at opfordre en af dem, der staa i et af flere, nærmere angivne Forhold til Rekvisitus, til at varetage dennes Tarv under Forretningen.

Proceduren for Fogedretten skal ligesom den øvrige Procedure i den reformerede Proces være mundtlig (§ 370). Der bliver derfor ikke Tale om nogen selvstændig Ret for Parterne til at diktere til Protokollen saa lidt som om nogen Fremlæggelse af Indlæg. Domfældte eller Trediemand fremsætter mundtlig sine Indsigelser, og Domhaveren svarer derpaa; yderligere Ordveksling beror paa Fogdens Tilladelse. De nedlagte Paastande skulle protokolleres ordret, det øvrige kun „efter dets væsentlige Indhold“. Hvad der i saa Henseende skal anses som væsentlig, bestemmer Fogden (§ 371). Bevisførelse ved Vidner, Syn og Skøn eller personlig Afhørelse af Parterne finder kun Sted, naar Fogden mener undtagelsesvis at burde tilstede det (§ 370). Paa den anden Side er der under Paaanke af eller Kæremaal over for Fogedforretninger fri Adgang til at fremføre ny Paastande, faktiske Anbringender og Beviser (jfr. Kap. XXXVII.)

Trediemands Stilling over for en Eksekutionsforretning er den samme som efter gældende Ret, idet han enten kan gøre sig til Part under denne — i hvilket Fald han bliver bunden ved den med Hensyn til hans Indsigelse afsagte Kendelse, indtil denne omstødes af højere Ret, — eller han kan holde sig borte fra Forretningen og derefter gøre sin Ret gældende enten ved Appel af denne eller i første Instans.

Med Hensyn til Fogdens Vejledningspligt skal bemærkes, at Reglen desangaaende i § 370, 3die Stykke, er affattet saaledes, at den ogsaa omfatter Sager, der kun i Kraft af Parternes Vedtagelse ere komne til at henhøre under Underret.

Om Besiddelsen af udlagt Gods give §§ 375 og 376 nogle Bestemmelser, der i hvert Fald ikke udtrykkelig ere hjemlede i den gældende Ret. I § 377 er det hidtil omstridte Spørgsmaal, hvor vidt den, der gør Udlæg i et Gælds brev, behøver ikke blot at give Gælds brevet Paategning om Udlæget, men ogsaa at give Debitor efter Gælds brevet Underretning om Udlæget, afgjort derhen, at saadan Underretning ikke er nødvendig for at afværge, at Debitor frigør sig ved at betale Gælden eller Afdrag derpaa til Rekvisitus, men vel for at afværge Rentebetaling til denne.

Kommissionens Bem. t. Udk. t. L. om den borgerlige Retspleje.

Med Hensyn til § 379, 2det Stykke, bemærkes, at i dette nogle Unøjagtigheder, der findes i Redaktionen af den i øvrigt tilsvarende Regel i Konkurslovens § 148, ere rettede.

I § 382 henvises til de i Kapitel XXXVII givne Regler om Anke eller Kære med Hensyn til Fogedforretninger. Af disse skal her Opmærksomheden særlig henledes paa § 439, hvorefter Klager, som vedrøre selve den Fordring eller Ret, om hvis Fuldbordelse der er Spørgsmaal, maa gøres gældende ved Anke, medens Klager, der alene angaa de processuelle Betingelser for Fogedforretningen eller den ved samme brugte Fremgangsmaade, gøres gældende ved Kære.

Naar der i § 382, 2det Stykke, siges, at Anke og Kære først kan finde Sted, efter at hele Eksekutionsforretningen er sluttet, tænkes der herved paa den formelle Slutning til Protokollen, hvorved bemærkes, at der under det ny System bør anvendes en nøjagtigere Terminologi end den nu brugelige, hvorefter Afslutningen af en Eksekutionsforretning saa godt som altid sker ved en Protokolltilførsel om, at Forretningen udsættes. Hvis saaledes Rekvirenten efter stedfundet Udlæg ikke forlanger, at det udlagte skal bringes ud af Rekvirentens Besiddelse, maa Forretningen betragtes som sluttet ved selve Udlægsdekretet og Advarslen til Rekvirentens om ikke at disponere derover i Strid med Rekvirentens Ret. Hvis Rekvirenten senere ønsker det udlagte bragt ud af Rekvirentens Besiddelse, maa dette ske ved en Genoptagelse af Fogedforretningen, der imidlertid ingen Begrænsning kan gøre i Rekvirentens adgang til at anvende Anke eller Kære. Paa den anden Side er der heller ikke Tale om, at en iværksat Anke eller Kære skulde kunne hindre en Genoptagelse som den nævnte, der jo kun tilsigter en videre Fuldbordelse af den afsagte Fogedkendelse, jfr. i saa Henseende § 373, 3die Stykke.

Kapitel XXXIII—XXXVI.

Tvangsauktion.

De i Kapitlerne XXXIII—XXXV indeholdte Regler ere saa godt som helt Igenennem bragt i ordret Overensstemmelse

Forelagte Lovforslag m. m.

med Loven om Tvangsauktioner af 9de April 1891 og indeholde for saa vidt kun en — af Kodifikationshensyn optagen — Del af den alt gældende Ret.

Af nævneværdige Afvigelser findes kun følgende:

„Auktionsforvalteren“ er helt igennem ombyttet med „Fogden“. Da nemlig Tvangsauktionen kun er en Fortsættelse af den ved Eksekutionen paabegyndte Tvangsfuldbordelse er der ikke Grund til andet, end at den besørges af den samme Embedsmand, der forestaar Eksekutionen. (For frivillige Auktioners Vedkommende ere „Auktionsforvalterne“ afløste af Auktionsbestyrere“, jfr. det derom udarbejdede særlige Udkast).

I § 384, 2det Stykke, ere de i Tvangsauktionslovens § 1, 2det Stykke, brugte Udtryk ændrede saaledes, at det bliver klart, at de ældre Regler om haandfaet Pant opretholdes ikke blot med Hensyn til Betingelserne for at stille Haandpant til Auktion, men ogsaa med Hensyn til den Fremgangsmaade, der ved saadan Forauktionering skal anvendes, dog at Auktionen skal afholdes af Fogden. Da den her omhandlede Art af Auktion er en Tvangsauktion, blive Reglerne i Lovudkastet om Auktioner, der ikke ere Tvangsauktioner, uanvendelige derpaa.

I § 384, 3die Stykke, og § 385, sidste Stykke, er fremdeles taget Forbehold med Hensyn til forskellige andre bestaaende særlige Regler.

De flere Steder forekommende Regler om Bekendtgørelser i offentlige Tidender saavel som de i § 415 indeholdte Regler om Vurderingsmænds Udmeldelse ere ændrede til Overensstemmelse med lignende Bestemmelser andet Steds i Udkastet.

Enkelte Smaaeregler om Gebyr og Stempel ere udgaaede som overflødige ved Siden af Retsafgift-Lovudkastets almindelige Regler.

I §400, 2det Stykke, ere de i Tvangsauktionslovens tilsvarende § 14, 2det Stykke, indeholdte Ord „snarest muligt efter Auktionens Afholdelse“ udgaaede som vildledende, idet det i Paragrafen ommeldte Udkast faktisk ikke kan affattes, før Beløbene ere indkomne.

I § 401, 2det Stykke in fine, og § 427, 3die Stykke, ere Tvistigheder om Auktionssummens Fordeling, der ikke kunne bilægges ved Fogdens Mægling, henviste til almindelig Rettergang, medens Tvangsauktionslovens §§ 15 og 41 paalægge Fogden at afgøre dem ved sin Kendelse.

Grunden til denne Ændring er, at der her i Virkeligheden er Spørgsmaal om en Retstvist af samme Art og Rækkevidde som dem, der ellers paakendes af de almindehge Domstole, og at det derfor ikke er naturligt at lade dem afgøre af Fogedretten, der ikke er indrettet paa en mere indgaaende Procedure med dertil hørende fuldstændig Bevisførelse.

I § 424 er den i Tvangsauktionslovens § 38 indeholdte særlige Regel om Skifte retten kun udgaaet, fordi den følger af den almindehge Regel i nærværende Udkasts § 526.

Endehg skal endnu bemærkes, at det ikke har været nødvendigt eller naturhgt her at gentage de i Tvangsauktionslovens §§ 44 og 51 indeholdte Regler, medens §§ 47 og 48 findes optagne i Udkastets §§ 527 og 528 og Lovens § 50 i Udkastets § 442.

De i Kapitel XXXVI indeholdte Regler ere lige saavel som de i §§ 386, 387, 388, 2det og 3die Stykke, og 430 indeholdte — hvilke ligge uden for Tvangsauktionslovens Ramme — optagne uforandrede efter det tidligere Forslag, kun er der i § 438 — paa samme Maade som for Eksekutions Vedkommende i § 383 — indsat en 4 Ugers Frist for Anke, der støttes paa, at Retshandlinger, der udgøre Tvangsauktionens Fundament, ere ophævede eller forandrede.

Det vil i øvrigt ses, at Reglerne om Proceduren under Tvangsauktion i det hele ere de samme som Reglerne om Proceduren under Eksekutionsforretninger og saaledes heller ikke væsentlig afvigende fra de nu gældende. Særlig skal blot følgende fremhæves: I § 388 er foreskrevet, at Tvangsauktion over udlagt Gods, bortset fra enkelte selvfølgelige Undtagelsestilfælde, ikke maa foregaa, førend Udlæget ved Udlobet af den almindelige Ankefrist er blevet endeligt. Endvidere er Grundsaetningen om judicielle Akters forbindende Kraft for Parterne ogsaa gennemført med Hensyn til Forholdet mellem Eksekution og TVangsauktion indbyrdes, saaledes at de oprindelige Parter ikke under Tvangsauktionen kunne fremsætte Indsigelser vedrørende Lovligheden af Udlægsforretningen, selv om de ikke have fremsat dem under denne sidste (§ 432).

Kapitel XXXVII.

Retsmidlerne imod de til Dømmes tvungne Fuldbyrdelse henhørende fogedforretninger m. m.

Med Indholdet af nærværende Kapitel maa særlig sammenholdes de i §§ 382 og 383 om Eksekution og de i §§ 437 og 438 om Tvangsauktion givne Regler.

Medens Kapitlets sidste Paragraf er optaget efter det i Tvangsauktionslovens § 50 givne Forbillede, er dets øvrige Indhold overensstemmende med det tidligere Forslags 7de Afsnit, 1ste Afdeling, Kapitel V, dog at det tidligere Forslags §§ 550, 551, 553 og 554 ere udeladte som overflødige (§ 550 særlig under Hensyn til den i Udkastets § 244, 2det Stykke, optagne almindelige Regel af tilsvarende Indhold), hvorhos der i § 441, sidste Stykke, er aabnet Adgang til, at Landsrettens Afgørelse i Anledning af Kære undtagelsesvis kan indbringes for Højesteret, nemlig for saa vidt Højesteretsudvalget meddeler Tilladelse dertil. Grunden til, at denne sidste Ændring er foretagen, er den, at Kæremaalet, der kan have til Genstand Spørgsmaalet om de processuelle Betingelser for den hele Fogedforretning, som jo kan dreje sig om store Værdier, her er den eneste Form, hvori disse Spørgsmaal kunne indbringes for højere Ret, naar der ikke undtagelsesvis ogsaa er Strid om selve Fordringen (§ 439, 1ste Stykke, sidste Punktum). Mangel af den her indrømmede Adgang vilde medføre, at der — uden for det nysnævnte særlige Tilfælde — overhovedet ingen Mulighed vilde være for at opnaa Højesterets Afgørelse af herhen hørende Retsspørgsmaal.

Med Hensyn til de enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

§ 439.

Som det vil ses, gøres der her den Sondring, at Klager over Fogedforretninger, som vedrøre selve den Fordring eller Ret, om hvis Fuldbyrdelse der er Spørgsmaal, skulle gøres gældende ved *Anke*, medens Klager, der alene angaa de processuelle Betingelser for Fogedforretningen eller den ved samme brugte Fremgangsmaade, skulle gøres gældende ved Kære, for saa vidt de da ikke fremsættes i Forbindelse med Klager af førstnævnte Art.

Det følger med Nødvendighed af denne Sondring, at Kære med Hensyn til Fogedforretninger delvis faar en anden Karakter

end Kære med Hensyn til Domshandlinger. Medens nemlig Kære over en Domstols Kendelser og andre Beslutninger kun kan føre til Forandring af selve den paagældende Kendelse eller Beslutning, men ikke til Annulation af, hvad der maatte være foretaget paa Grundlag af Kendelsen eller Beslutningen, kan man ved Kære med Hensyn til en Fogedforretning eventuelt opnaa en mere eller mindre fuldstændig Annulation af hele denne Forretning.

Hvad i øvrigt den nævnte Sondring angaar, skal bemærkes, at Klager, vedrørende selve den Fordring eller Ret, om hvis Fuldbyrkelse der er Spørgsmaal, navnlig kunne tænkes at gaa ud paa, at Dommen er opfyldt, at Forliget er opfyldt eller ved Overenskomst ophævet, at vedkommende Panteobligation eller Bodmeribrev er ugyldigt, at Forfaldstid endnu ikke er kommen o. lign.; fremdeles hører hertil Klage over en af Fogden i Henhold til § 339, 2det Stykke, afsagt Kendelse, hvorved Domhaverens Godtgørelseskrav fastsættes, ligesom der ogsaa til denne Art Klager maa henregnes det Tilfælde, at en Eksekution forlanges annulleret, fordi dens Grundlag er bortfaldet ved Forandring af den Dom eller Annulation af den Dom eller det Forlig, hvorpaa den er bygget.

Paa den anden Side maa til Klager, der gøres gældende ved Kære, henregnes alle Klager over den af Fogden anvendte Fremgangsmaade og over de af Fogden tagne Bestemmelser, der ikke direkte afgøre noget angaaende selve den Ret eller Fordring, der ligger til Grund for den retslige Forfølgning.

Der er ikke i Udkastet fastsat nogen Ankeværdis (summa appellabilis) for Anvendelsen af Retsmidler imod Fogedforretninger. Da nemlig Udkastets Regel, at der ordentligvis ikke kan finde nogen egentlig Bevisførelse Sted under Fogedforretningen, gælder uden Hensyn til Sagens Værdi, kan der ikke retfærdig nægtes Parterne Adgang til ogsaa i Bagatelsager at anvende Retsmidler imod Forretningen. Det maa anses for en Anomali, at den gældende Ret udelukker Anke, for saa vidt angaar Eksekutionsforretninger foretagne udenfor Kjøbenhavn for Summer under 20 Kr., uagtet Parterne ogsaa nu i Reglen ville være afskaarne fra at fremkomme med deres Beviser under selve Forretningen. Saavel Anke som Kære sker efter Udkastet til Landsretten uden Hensyn til Sagens Værdi; det vilde ikke være hensigtsmæssigt i noget Tilfælde at henlægge

Afgørelsen til Underretten, da Underdommer og Foged i Almindelighed vil være samme Person.

§ 440.

Naar det her tillades at fremsætte ny Paastande under Ankesagen eller Kæremaalet, er derved dog underforstaaet, at Sagens Identitet bevares. — Parternes protokollerede Erklæringer for Fogden angaaende Sagens Sammenhæng maa virke ikke blot som Bevis, men som bindende Proceserklæringer.

§ 441.

Naar der ifølge det Retsmiddelsystem, Udkastet har fulgt med Hensyn til Fogedforretninger, i større Sager kan ankes fra Fogden til Landsret og derefter til Højesteret, er det dog, som bemærket i Motiverne til det tidligere Udkast, mere tilsyneladende end virkelig, at der saaledes i disse Sager bevares 3 Instanser, da Fogdens Afgørelser af de Spørgsmaal, som ere Genstand for egentlig Anke (jfr. § 439), som oftest paa Grund af Fogedprocedurens Beskaffenhed ville have en rent foreløbig Karakter, og saaledes en fuldstændig Forhandling og endelig Paakendelse af Sagen i Reglen først vil finde Sted ved Landsretten.

Femte Afsnit.

Kapitel XXXVm.

Udpantning.

Dette Kapitel er næsten uforandret optaget efter *det tidligere Forslags* 7de Afsnit, 2den Afdeling I. Som Afvigelser er der kun at nævne følgende:

I § 443 har man i Stedet for den vidtløftige Opregning af Udpantningstilfælde indskrænket sig til en Henvielse til § 1 i Lov om Udpantning af 29de Marts 1873 og senere Love. Dette er særlig sket, fordi det med Hensyn til Love, der ere senere end Udpantningsloven, vil være vanskeligt at afgøre, om de ere selvstændige Bestemmelser eller kun Anvendelse af de almindelige Regler i bemeldte Lov. Reel Bestyrdning har denne Forandring kun for saa

vidt, som den i det tidligere Forslags § 556 Nr. 10 a med Hensyn til Fordringer paa Købere paa Løsøreanktioner optagne, praktisk lidet betydningsfulde 400 Kroners Grænse derved ej medtages. Endvidere er der i § 444, 2det Stykke, med Hensyn til Underholdsbidrag til uægte Børn optaget en særlig Regel angaaende Beregningen af den etaarige Frist, efter hvis Udløb Udpantningsretten fortabes. Da den paagældende nemlig i dette Tilfælde skal henvende sig til Øvrigheden og ikke direkte til Fogden, er det ikke mere end rimeligt, at selve denne Henvendelse til Øvrigheden afbryder Fristen. Endelig er § 447 suppleret med en Regel om Udpantning hos Militærpersoner, hvorved Paragrafen er bragt i Overensstemmelse med Udpantningslovens § 5.

Hvad angaar Kapitlets Forhold til den for Tiden *gældende Ret*, vil det ses, at det i det hele svarer til Udpantningsloven af 1873, og for de fleste Paragrafers Vedkommende endog er saa godt som ordret stemmende med denne. De foretagne Ændringer gaa nærmest ud paa at knytte de for Udpantning hidtil gældende Regler til Udkastets almindelige Eksekutionssystem, navnlig dets Ordning af Retsmidlerne imod Eksekutionsforretninger.

Om de enkelte Paragrafer skal i øvrigt følgende bemærkes:

§ 443

De under 1. og 2. optagne Tilfælde ere medtagne, fordi det maa antages alene at bero paa en Forglemmelse, at Udpantningsloven selv ikke medtager dem. Paragrafens to sidste Stykker svare til de to sidste Stykker af Udpantningslovens § 1.

§ 444.

Iste Stykke svarer til Udpantningslovens § 2; 2det Stykke er oven for omtalt.

§§ 445—455.

§§ 445—451 svare til Udpantningslovens §§ 3—9 med de Ændringer, der følge af, at Udkastet ogsaa paa dette Omraade hjemler en dobbelt Form for Klage til højere Ret, idet der ved Siden af Anke i egentlig Forstand er Adgang til i visse Tilfælde at benytte Kære til højere Ret. For det første kan den, hvem Udpantning er nægtet ved den i § 445 omhandlede

foreløbige Fogedkendelse, altid gøre sin Klage over denne Kendelse gældende gennem Kæremaal, se § 445 i Slutningen. Men dernæst kunne, i Overensstemmelse med det for Eksekutionsforretninger gældende Retsmiddelsystem, saavel de Kendelser, hvorved Fogden under Udpantningsforretningen tager en imod denne fremsat Indsigelse til Følge (jfr. § 450 i Slutningen), som selve den sluttede Udpantningsforretning (jfr. § 453) angribes ved Kære, for saa vidt der alene er Spørgsmaal om Klager vedrørende de processuelle Betingelser for Udpantningsforretningen eller den ved samme brugte Fremgangsmaade. Derimod er den, som enten alene eller ved Siden af de nysnævnte formelle Klagegrunde vil indbringe Spørgsmaal vedrørende Fordringens Rigtighed til højere Rets Prøvelse, henvist til egentlig Anke. Om begge Retsmidlers Iværksættelse og de dertil knyttede Virkninger gælde i det hele de samme Regler som for andre Fogedforretninger (§ 453).

Derhos er i § 452 gennemført den ogsaa ellers i Udkastet fulgte Grundsætning, at en Retshandling først efter Udløbet af den almindelige Ankefrist her 4 Uger) skal kunne benyttes som Grundlag for videre Skridt, i hvilken Regel dog gøres en lignende nødvendig Undtagelse som den, der er gjort med Hensyn til den tilsvarende Regel i Udkastets § 388. Som Følge af denne Regel i § 452 er den i Udpantningslovens § 10 indeholdte særlige Regel om en 3 Ugers Løsningsfrist og den i samme Lovs § 11 indeholdte særlige Regel om Adgang til at standse Bortsalget ved en inden Udløbet af 3 ugers Fristen udtagen Ankestævning, saa vel som Slutningsbestemmelsen i § 11, bortfaldne. Derimod vil en inden Ankefristens Udløb iværksat Anke eller Kære (§ 453) saa vel som et inden denne Fristes Udløb anlagt Regressøgsmaal i første Instans i Forbindelse med Sikkerhedsstillelse (§ 454) afværge det udpantedes Bort salg ved Auktion. For saa vidt kan Forandringen siges blot at bestaa i, at den i Udpantningsloven indeholdte 3 Ugers Løsningsfrist er udvidet til en 4 Ugers Frist, der samtidig er gjort til Ankefrist, og at som Følge deraf igen Slutningsbestemmelsen i nævnte Lovs § 11 er bortfalden.

De i § 452 indeholdte Regler om Bort salg af Løsøre af under 100 Kroners Værdi ere noget afvigende fra Reglerne desangaaende i Udpantningslovens § 10, foranlediget ved, at Auktioner, der ikke ere

Tvangsauktioner, ifølge Lovudkastet desangaaende fremtidig ikke skulle afholdes af nogen Retsbetjent.

§ 454 svarer til Udpantningslovens § 12, dog at 3 Ugers Fristen som alt oven for bemærket er forlænget til en 4 Ugers Frist. Derhos ville de „almindelige Regler“, hvortil der i 2det Stykke henvises, bevirke, at, hvis Regreskravet overstiger 400 Kr., vil det være at anlægge ved Landsret, og at derfor den paagældende i saa Fald næppe vil kunne opnaa nogen Fordel ved ikke at benytte Ankeformen.

Endvidere bemærkes, at § 455 stemmer med Udpantningslovens § 13, naar undtages, at der efter „Omkostninger“ er udeladt Ordet „skadesløst“, hvilken Forandring er en Konsekvens af det i Udkastet fulgte almindelige Princip for Procesomkostningers Ansættelse, jfr. § 113, 2det Stykke, samt at sidste Punktum i Udpantningslovens § 13 er udgaaet som Følge af, at den særegne Rettergangsmaade efter Forordningen 6te August 1824, til hvilken hin Bestemmelse knyttede sig, vil bortfalde efter Udkastet. Endelig fremhæves, at Udpantningslovens § 14 ikke er optagen i Udkastet, fordi man i det hele har fulgt den Grundsætning ikke at optage Gebyrbestemmelser i dette (jfr. Udkast til L. om Retsafgifter Kap. V).

Kapitel XXXIX.

Indsættelses- og Udsættelsesforretninger.

Dette Kapitel adskiller sig alene derved fra det tidligere Forslags 7de Afsnit, 2den Afdeling II, at der i Slutningen af § 455 er optaget en med den herskende Praxis overensstemmende Regel om den Fremgangsmaade, en Panthaver, der vil tage sit Pant til Brugelighed, har at følge.

I det hele opretholder Kapitlet den gældende Ret, idet denne indføres i det ny processuelle System og særlig undergives de samme Anke- og Kæreregler, der gælder for andre eksekutive Fogedforretninger. Dog forbeholdes ved Siden heraf den bestaaende Adgang til Regressøgemaal i tørste Instans. Den eneste ny særlige Regel, Kapitlet indeholder, er, at der sættes en 8 Ugers Frist for Anlæg af saadant Søgemaal.

Sjette Afsnit.

De foreløbige Retsmidler.

Kapitel XL.

Arrest.

Det har i Kommissionen været Genstand for Overvejelse, om man ikke af Hensyn til de Misbrug af Arrestinstituttet, hvorover der ofte klages, burde undergive Adgangen til at gøre Arrest væsentlige Begrænsninger. Imidlertid har man, alt vel overvejet, fundet det rettest, ikke at fremkomme med Forslag i denne Retning, men at blive staaende ved det tidligere Forslags Regler om Arrestadgangen, hvilke — bortset fra en praktisk taget næppe meget betydningsfuld Udvidelse — stemme med den gældende Ret.

Hvad der navnlig har været afgørende for Kommissionen i saa Henseende, er følgende:

Den Begrænsning, hvorom der kunde være Tale, maatte enten gaa ud paa at kræve en vis Grad af Bevis (f. Eks. Haandskrift) for Rigtigheden af den Fordring, for hvilken der ønskes Arrest, eller den maatte gaa ud paa, at Arrest kun skulde kunne gøres, naar der kunde oplyses særlige Grunde til at antage, at Debitor vilde unddrage sine Midler fra Kreditors Forfølgning.

En Begrænsning i førstnævnte Retning vilde imidlertid ikke hindre den almindeligste Art af Misbrug, nemlig at der for Fordringer, som i Virkeligheden ere gode, gøres Arrest, ikke af Frygt for, at Debitor ellers skulde foretage skadelige Dispositioner, men af ganske andre, Arrestens Hensigt egentlig uvedkommende Grunde.

En Begrænsning i sidstnævnte Retning vilde gøre det meget vanskeligt for en Kreditor nogen Sinde at opnaa Arrest; men saaledes næsten helt at berøve Kreditor den tilvante Adgang til at faa Sikkerhed, gaar formentlig ikke an, især da dansk Ret ikke i øvrigt hjemler Kreditor noget Middel til hurtigt at komme til sin Ret (Mahnverfahren ell. lign.). Hertil kommer yderligere, at en saadan stærk Begrænsning af Arrestinstituttet indirekte tilige vilde indeholde en stærk Begrænsning af Adgangen til at faa en Debitor erklæret

fallit. Det er nemlig for Tiden ofteentnem Foretagelsen af en Arrestforretning, at det lykkes at tilvejebringe det i Konkurslovens § 42 krævede Bevis for Debtors Insolvens.

Fra det tidligere Forslags 8de Afsnit, Kapitel I, adskiller nærværende Kapitel sig, dels ved enkelte navnlig af Tydelighedshensyn foretagne redaktionelle Ændringer og Tilføjelser, dels ved følgende Ændringer af reel Betydning:

§ 459, sidste Stykke, jfr. § 481, sidste Stykke, og § 461, 2det Stykke, opretholde Sølovens §§ 185, 69 og 76.

§ 460 (det tidligere Forslags § 573) er ændret under Hensyn til den Affattelse, der ved Lov Nr. 160 af 18de December 1897 er givet Konkurslovens § 164.

§ 461, 3die Stykke, bevarer den bestaaende Adgang for Regeringen til at meddele Laane- og Sparekasser og lignende Institutioner Fritagelse for Arrest, medens endelig § 463, 3die Stykke, holder Skibsregistreringslovens § 49 i Kraft.

I § 481, 1ste Stykke, ere indføjede nogle Ord, ifølge hvilke Skyldneren kun under eller efter Forretningen, men ikke forud for denne kan frafalde Arrestens Forfølgning. Det tilsigtes herved særlig at afværge, at en saadan Frafaldseserklæring skulde blive staaende Klausul i Gældsbreve og lignende Dokumenter. Samme Paragrafs 4de Stykke erklærer Forligsmægling for unødvendig, naar Arrestforfølgning finder Sted som særlig Sag.

I den til det tidligere Forslags § 595 i øvrigt svarende § 482 er Slutningen af 1ste Punktum i § 595 udeladt, da allerede den almindelige Regel i § 84, 3die Stykke, indeholder Hjemmel til at hæve en Sag med Forbehold af Modpartens Ret til at faa tingfæstede Modfordringer paakendte.

I § 485, 2det Stykke, hvor det af Udkastet ogsaa i forskellige andre Retninger gennemførte Princip, at en appellabel Dom først bliver retskraftig efter den almindelige Ankefrists Udløb, er bragt til Anvendelse paa Domme, der erklære Arresten ugyldig, er der gjort en Tilføjelse, der hjemler Adgang til i det enkelte Tilfælde at gøre Undtagelse herfra.

Det tidligere Forslags § 597, 2det Stykke, er udgaaet i Konsekvens af, at § 386, 2det Stykke, er udeladt (jfr. oven for ad Kap. XXV.)

Kapitlet indeholder i det hele og store kun en Kodifikation af den gældende Ret, saaledes som denne navnlig gennem Retspraksis har udviklet sig. Den væsentligste

Afvigelse er, at Indsigelser mod Arrestens Lovlighed efter Udkastet kun kunne gøres gældende under Arrestforfølgningssagen, men ikke tillige gennem Appel. I øvrigt skal der med Hensyn til Kapitlets enkelte Paragrafer gøres følgende Bemærkninger, der for den største Del ere optagne efter Motiverne til det tidligere Udkast.

§ 459.

Paragrafens første Del indeholder den almindelige Regel om, for hvilke Fordringer der kan gøres Arrest paa Gods. Ordene „et Krav, der lyder paa Penge eller Penges Værd“, omfatte ikke alene Krav, der fra første Færd have haft dette Indhold, men ogsaa Erstatnings- og Godtgørelseskrav, der fremsættes som trædende i Stedet for Krav af anden Art. I øvrigt opretholder Paragrafen den bestaaende Adgang til at gøre Arrest for forfaldne Krav, men hjemler derhos yderligere en vis Adgang til Arrest ogsaa for uforfaldne Krav, en Anvendelse af Arrestinstituttet, som kendes i de fleste fremmede Lovgivninger, men hidtil har savnet Hjemmel hos os. Den er her medtagen, fordi det maa erkendes for unaturlig, at en Kreditor, saa længe Forfaldstid ikke er kommet, ubetinget skal være afskaaren fra at faa Sikkerhedsforanstaltninger anvendte imod Skyldneren, om end Forfaldsdagen er nok saa nær, og Kreditor kan oplyse bestemte Handlinger fra Skyldnerens Side, som netop gaa ud paa at afskære eller dog væsentlig vanskeiggøre Fordringshaverens Adgang til eventuel Retsnydelse, f. Eks. naar en Lejer Dagen før Flyttedagen drager bort, medtagende sine Møbler og øvrige Ejendele. At det under saadanne Omstændigheder tilstedes Kreditor at iværksætte Retsforfølgning for et endnu ikke forfaldent Krav, stemmer ogsaa ganske med det Hensyn, der ved Bestemmelserne i Konkurslovens §§ 41, 43 og 46 er taget til saadanne Kreditorer.

§ 460.

Denne Paragraf opretholder den Adgang til undtagelsesvis at gøre Arrest paa Person, som er hjemlet i Konkurslovens § 164, jfr. Lov 18de December 1897. Faktisk vil dog Paragrafens Regel faa et noget større Raaderum end den tilsvarende Bestemmelse i Konkursloven som Følge af, at de ny Værnetingsbestemmelser i Kapitel II, navnlig hvad Udlændinge angaar, have aabnet en videre Adgang, end der er efter den bestaaende Lovgivning, til at sagsøge

de paagældende ved danske Retter. — At Bestemmelsen i Konkurslovens § 163 om Arrest paa Person for Forpligtelser til at foretage en Handling ikke er optaget i Udkastet, er en ligefrem Følge af den ved Bestemmelserne i Kapitel XXX foretagne Forandring med Hensyn til Fuldbyrdelesmaaden af Domme for saadanne Forpligtelser. Endnu bemærkes, at man ikke har fundet tilstrækkelig Grund til i Udkastet at optage de i forskellige ældre Bestemmelser hjemlede særegne Fritagelser for Arrest paa Person, idet disse efter den ekseptionelle Karakter, hvormed Arrest paa Person efter Udkastet fremtræder, næppe vilde have nogen praktisk Betydning, jfr. derimod § 461, 2det Stykke og Grundlovens § 57,

§ 461.

At Arrest ikke kan foretages i Ting, hvori der ikke vilde kunne gøres Eksekution for den paagældende Fordring, maa anses for en ligefrem Konsekvens af Arrestinstituttets Karakter som Sikkerhedsmiddel. Derimod er det ikke med Nødvendighed givet, at Tmg, hvori der kan gøres Eksekution, ogsaa kunne belægges med Arrest, idet der kan foreligge en Fritagelsesgrund, som alene udelukker den foreløbige Retsforfølgning.

§ 462.

Den gældende Rets almindelige Regel, at Arrest kan afværges ved *Sikkerhedsstillelse*, er her optagen. Ligesom Arrest derfor ifølge § 466 aldrig kan gøres paa Person, naar Sikkerhed kan faas ved Arrest paa Gods, og fremdeles i Henhold til § 478 kun kan udstrækkes til saa meget af Skyldnerens Gods, som behøves til at sikre Fordringen og Arrestudgifterne, saaledes maa den ubetinget kunne afværges ved Sikkerhedsstillelse. Af denne Grundsætning følger fremdeles, at der ikke lovlig kan søges Arrest for saadanne Fordringer, som allerede ere tilstrækkelig betryggede ved anden Sikkerhed. — Hvad angaar *Sikkerhedens Beskaffenhed*, er det utvivlsomt, at Sikkerhedsstillelsen ifølge Christian den Femtes Lov efter Omstændighederne maatte kunne gives ved personlig Kaution; men i Praksis har det allerede længe været den almindeligst antagne Mening, at Rekvirenten ifølge den nyere Lovgivnings Grundsætninger ikke er pligtig at lade sig nøje med mindre end reel Sikkerhed. Denne Regel er vistnok for stræng og vil jævnlig kunne føre til, at Arrest maa iværksættes, uagtet det er muligt paa anden Maade at

skaffe Kreditor en virkelig betryggende Sikkerhed. Det er derfor fundet rettest at overlade Afgørelsen af det Spørgsmaal, om en tilbuden Sikkerhed er af fyldestgørende Beskaffenhed, til Fogedrettens Skøn.

— Hvad angaar *Sikkerhedens Størrelse*, vil denne vel jævnlig ligefrem være given ved Arrestrekvirentens Opgivelse af, hvad hans Fordring gaar ud paa; er dette imidlertid andet end Penge, vil der dog ogsaa i denne Henseende blive Plads for Fogdens Skøn. Gaar Fogdens Bestemmelse af Sikkerhedsspørgsmaalet Arrestrekvirenten imod, vil denne gennem Kære kunne indbringe Fogdens Afgørelse til højere Rets Prøvelse, jfr. § 492. Hvis omvendt den af Rekviritus tilbudne Sikkerhedsstillelse forkastes, kan denne under Arrestforfølgningssagen fremsætte en herpaa grundet Indsigelse mod Arrestens Lovlighed; jfr. ndf. ad §§ 481—492,

§ 463.

Paragrafens første Stykke fastsætter Retsvirkningen af Arrest paa Gods i Overensstemmelse med gældende Ret. Det samme gælder i alt væsentligt om de i Paragrafens 2det Stykke givne Bestemmelser om, hvad der udkræves, for at Arrestens Retsvirkning skal kunne gøres gældende over for en godtroende Trediemand. Særlig fremhæves, at der ikke er fundet tilstrækkelig Grund til at opgive Tinglæsning af Arrest i Løsøre ved Skyldnerens personlige Værneting. Den Forskel, der paa dette Punkt bibeholdes mellem Arrest og Udlæg i Løsøre, finder sin Forklaring i, at der saavel paa Grund af den almindeligvis længere Varighed af den ved Arrest begrundede Sikkerhed som med Hensyn til de ved Udlæg og Arrest forskellige Regler om Rekvirentens Adgang til at udsætte Rekviritus af Godsets Besiddelse og Betydningen af denne Foranstaltning (jfr. § 464 sammenholdt med §§ 376 og 379, sidste Stykke) er større Trang ved Arrest end ved Udlæg til at paabyde lagttagelsen af en Form, hvorved det i al Fald bliver muligt for Trediemand at komme til Kundskab om Forfølgningen. Endnu bemærkes, at der ikke er fundet Grund til at opstille nogen Tidsgrænse for Arrestbaandets Varighed. I Overensstemmelse med Forholdets Natur maa Rekvirentens Sikkerhedsret derfor, for saa vidt den ikke under Retsforfølgningens Gang forsvinder i et Udlæg, vedvare, indtil Skyldneren retter for sig, eller Arresten bortfalder ved Fogdens Opbævelsesdekret (§ 487) eller ved Udløbet af Ankefristen for den Dom, hvorved Arresten kendes ugyldig (§ 485).

§ 464.

Ved den her givne Regel er Spørgsmaalet om Besiddelsesretten over arresteret Gods afgjort i Overensstemmelse med, hvad der maa anses for gældende Ret. Det stemmer vistnok med Forholdets Natur, at Rekvisitus ikke skal være pligtig at finde sig i, at de arresterede Ting betros Rekvirenten; ti da Rigtigheden af dennes Fordring endnu ikke er afgjort, kan hans Interesse i Tingen ikke anses for den overvejende. Derimod kan der, hvor Fogden efter de arresterede Genstandes Beskaffenhed eller Skyldnerens Person og Forhold finder Grund dertil, træffes den Sikkerhedsforanstaltning i Rekvirentens Interesse, at de arresterede Ting tages under Bevogtning enten af Fogden selv eller en af denne dertil beskikket Person.

§§ 465—471.

Der gives her nærmere Regler om Iværksættelsen af Arrest paa Person væsentlig i Overensstemmelse med den gældende Ret. Bestemmelserne i §§ 467—468 slutte sig i Hovedsagen til Konkurslovens § 165, jfr. Pl. 17de Februar 1847. Forskellen bestaar kun i dels den Forandring, som følger af Bestemmelsen om Fængslingens Ophør under de i § 468 Nr. 3 angivne Omstændigheder, dels den i § 467 fastsatte Afkortning af Fristerne for Fængslingens Varighed.

Om Afholdelsen af de med Gælds-fængsels Anvendelse forbundne Omkostninger gives der i §§ 469—471 nogle Bestemmelser, som i det væsentlige kun gaa ud paa nærmere at præcisere den gældende Rets Regler. Dog bemærkes, at Underholdspengene ere ansatte noget rundeligere, end det efter de nugældende Bestemmelser er Tilfældet.

§§ 474—480.

I disse Paragrafer indeholdes Bestemmelserne om Fremgangsmaaden ved Arrestforretningers Foretagelse samt om Proceduren under samme. Paa enkelte Afgivelser nær slutte disse Regler sig i det hele til den gældende Ret; selv hvad Proceduren angaar, er Forskellen ikke meget fremtrædende. § 474 bestemmer først, at den Rekvisition, hvormed Arrestforretningen indledes, skal fremsættes skriftlig, og giver derefter nærmere Regler om, hvilke Oplysninger om Fordringens Rigtighed der maa tilvejebringes, og hvorvidt Sikkerhedsstilling er fornøden, for at Rekvisitionen kan tages til Følge. Medens man i Retsanvendelsen forlængst er ophørt at iagttage de strænge Betingelser i Henseende til Sa-

gens Klarhed, hvortil Anvendelsen af Arrest efter Christian den Femtes Lov var knyttet, har det derimod været Genstand for delte Meninger, om Arrestens Iværksættelse efter den nugældende Ret maa betinges af, at der tilvejebringes Formodning for Rigtigheden af Rekvirentens Fordring, eller om det er berettiget at gaa saa langt bort fra Lovbogens Forskrifter, at Arrestforretningen kan forlanges fremmet imod Sikkerhedsstilling, naar blot Fordringen ikke skønnes at være ugrundet. I det foreliggende Udkast er man ligesom i det tidligere gaaet ud fra, at den sidstnævnte Opfattelse i alt Fald er den, der stemmer bedst med Arrestinstitutets Øjemed. At den modstaaende Opfattelse, hvis den fastholdes saa skarpt, at saakaldet „*vis Formodning*“ skal være tilvejebragt, vilde medføre en væsentlig Indskrænkning i Arrestinstitutets Anvendelighed, lader sig vistnok ikke bestride. Støttes Fordringen ikke paa Haandskrift, vil det i de færreste Tilfælde være muligt for Rekvirenten at tilvejebringe en virkelig begrundet Formodning om Fordringens Rigtighed, naar Rekvisitus benytter sin Ret til at holde sig borte fra Forretningen eller forholder sig tavs under denne, og Rekvirenten saaledes ikke kan hente noget Bidrag til Sagens Oplysning fra Skyldnerens egen Forklaring om dennes Sammenhæng. End ikke den Omstændighed, at Rekvirenten kan fremlægge Haandskrift for Gælden, vilde strængt taget være tilstrækkeligt til at begrunde Arrestens Iværksættelse; ti saa længe Dokumentets Ægthed ikke er godtgjort, giver det i og for sig ingen Formodning for Rigtigheden af den derpaa støttede Fordring. At lette Rekvirenten Adgangen til Sagens Oplysning ved i Lighed med Bestemmelsen i Konkurslovens § 48 at gøre det til Pligt for Rekvisitus efter forudgaaende Indkaldelse at møde ved Forretningen og erklære sig over Fordringshaverens Opgivelser, vilde næppe være en fyldestgørende Udvej; ti, om der end herigennem kunde tilvejebringes den fornødne Klarhed i Sagen, vilde paa den anden Side en saaledes indledet Arrestforretning let forfejle Hensigten, som ikke sjældent kræver, at Forretningen kommer uventet. Selv om Fordringen i Henseende til Sagens Oplysning ikke strækkes saa vidt, at der skal foreligge vis Formodning, men indskrænkes dertil, at *dog nogen Sandsynlighed* for Fordringens Rigtighed maa være tilvejebragt, bliver i alt Fald den Ulempe tilbage, at Rekvirentens Adgang til at faa Arrest anvendt gøres afhængig af et meget usikkert Skøn, medens samtidig den tilsigtede Garanti for

Kommissionens Bem. t. Udk. t. L. om den borgerlige Retspleje.

Rekvisitus i det væsentlige gaar tabt. Overhovedet lader det sig ikke nægte, at, naar man ikke vil gaa saa vidt at betinge Arresten af fuldt Bevis for Fordringens Rigtighed, hvilket i Virkeligheden vilde tilintetgøre Arrestens praktiske Betydning, kan Muligheden af Arrestinstituttets Misbrug ikke udelukkes. Den Garanti, hvorpaa Rekvisitus har Krav, synes derfor ikke at burde sættes i Tilvejebringelsen af en større eller mindre Grad af Sandsynlighed for Fordringens Rigtighed, men i en passende Sikkerhedsstilling. Denne vil paa een Gang danne en Modvægt imod temerære Arrestrekvisitioner og tjene til i fornødent Fald at skaffe Rekvisitus Skadesløsholdelse. I § 474 kræves det derfor ikke som Betingelse for Arrestens Foretagelse, at Eekvirentens Fordring er bragt til Sandsynlighed, men kun, at Fogden, hvem Rekvirenten selvfølgelig maa opgive Skyldgrunden og forelægge de forhaandenværende Dokumenter samt øvrige mulige Oplysninger, hverken efter det saaledes fremkomne eller det, som midler Forretningen maatte blive oplyst fra Skyldnerens Side, kan skønne, at Fordringen er ugrundet. I denne Retning gaar uden Tvivl ogsaa den herskende Praksis, og det synes saa meget mindre betænkeligt at blive staaende derved, som personlig Arrest nu hovedsagelig er bortfalden. Ti det skulde dog nærmest være ved Arrest af denne Art, at der kunde næres Betænkelighed ved at slaa sig til Eo ved en Sikkerhedsstilling; Arrest paa Gods, navnlig i den Skikkelse, hvori den uden Undtagelse fremtræder efter Udkastet, er derimod ikke saa indgribende et Retsmiddel, at Faren for dets Misbrug kan komme i væsentlig Betragtning, naar Sikkerhed stilles for Skadesløsholdelse.

Hvad angaar Eekvirentens Forpligtelse til at stille *Sikkerhed for forretningens Følger*, har det, som bekendt, været et omtvistet Spørgsmaal, om Fogden er pligtig til i Rekvisiti Interesse at afkræve Rekvirenten en passende Sikkerhed, eller om det staaar Fogden frit uden Sikkerhedsstilling at iværksætte Forretningen. I det forebyggende Udkast er man gaaet ud fra, at Fogdens Ansvar med Hensyn til Arrest maa blive at bedømme efter de almindelige Grundsætninger om Dommeres Embedsansvar, og at han altsaa kun bliver erstatningspligtig, naar han forsætlig eller uagtsomt har forset sig, men ikke af den Grund alene, at en af ham foretagen Arrest maatte blive ophævet som ulovlig gjort. Heraf følger da igen, at det maa være hans Pligt at afkræve Rekvirenten Sikkerhedsstilling

i Rekvisiti Interesse, At den nævnte Grundsætning maa anvendes ved Bedømmelsen af Fogdens Ansvar for Udsættelses- og Indsættelsesforretninger, Udpantninger samt egentlige Eksekutionsforretninger, erkendes af alle. Men i Virkeligheden er Fogdens Stilling ved disse Forretninger ikke forskellig fra den, han indtager under Arrestforretningen; ogsaa ved denne er han udelukket fra det fri Valg mellem at handle eller at skyde Sagen fra sig og maa, hvor tvivlsomt end Spørgsmaalet er, være pligtig at dømme Parterne imellem. For sin Bedømmelse af Sikkerhedens Tilstrækkelighed staaar Fogden til Ansvar paa samme Maade som for enhver anden Embedshandling, og herigennem gives der Rekvirenten en saa virksom Beskyttelse, som han efter Forholdets Beskaffenhed med Rimelighed kan gøre Krav paa. Ved en saadan Betryggelse lader Lovgivningen det ogsaa forblive i andre beslægtede Forhold, f. Eks. med Hensyn til Beslutninger om Konkursbehandling, skønt der her er Spørgsmaal om en Foranstaltning, der i langt højere Grad end Arrest kan gribe ind i Skyldnerens Ve og Vel. I Overensstemmelse med det saaledes anførte fastsættes det i § 474, 2det Stykke, at Fogden, for saa vidt der ikke foreligger fuldstændigt Bevis for Arrestens Lovlighed, har som Betingelse for Forretningens Foretagelse at afkræve Rekvirenten en Sikkerhedsstilling. Er Arrestens Lovlighed derimod given, kan Sikkerheds Afkrævelse undlades. Da fuldstændigt Bevis for Arrestens Lovlighed imidlertid vanskelig vil kunne foreligge, saa længe Rekvisitus endnu ikke har erklæret sig, og allerede den Omstændighed, at Fogden begiver sig hen til nogen, for at iværksætte Arrest, kan medføre Tort og Kreditspilde, vil det dog i Almindelighed være nødvendigt, at der i alt Fald paa dette Trin af Sagen stilles Sikkerhed. I Lighed med, hvad der er foreskrevet i § 462 om den Sikkerhedsstilling, hvorved Arrest søges afværget, henviser ogsaa § 474 alle Spørgsmaal om Sikkerhedsstillingens Art og Størrelse til Afgørelse af Fogden efter frit Skøn; personlig Kaution er ikke udelukket. Hvis Fogden iværksætter Arrest uden tilstrækkelig Sikkerhedsstilling, vil Rekvisitus ikke blot kunne søge Arresten ophævet som ulovlig gjort, men efter Omstændighederne ogsaa kunne drage Fogden til personligt Ansvar. Ad hvilke Veje disse Paastande maa gøres gældende, vil neden for nærmere blive omtalt. — Hvad angaar Sikkerhedsstillingens Løsgivelse, er det en Selvfølge, at den maa finde Sted, naar det

ved endelig Dom er afgjort, at Arresten er lovlig iværksat, eller at der i alt Fald ikke tilkommer Rekvisitus Erstatning, Uden for disse Tilfælde vil Sikkerhedsstillelsen i Almindelighed ikke kunne løsgives før Udløbet af de i §§ 482 og 489 ommeldte Frister. Dog erindres, at, naar det, efter at Skyldnerens Erklæring er indhentet, viser sig klart, at Arresten er lovlig, vil Fogden selvfølgelig kunne løsgive den Sikkerhed, han paa et tidligere Trin har anset det fornødent at afkræve Rekvirenten,

§ 474, sidste Stykke, opretholder den gældende Rets Regel om, hvor vidt der kan afkræves Rekvirenten Sikkerhedsstillelse, naar Arrest søges for Vekselgæld, Da denne Bestemmelse maa anses for en naturlig Følge af den Begrænsning, Skyldnerens Forsvar i Vekselsagen er undergivet, er der derhos fundet Grund til at udvide Reglen til de andre Fordringer, der forfølges overensstemmende med Reglerne i Kapitel XXV.

§§ 475—480 overføre i det væsentlige paa Arrest de om Eksekutionsforretninger givne Bestemmelser i Henseende til Forretningens Begyndelsessted, Parternes Møde under Forretningen, Godsets Gennemgaaelse og Vurdering, Fogdens Tvangsmyndighed, Skyldnerens Forpligtelse tü at give Oplysning om sit Gods og hans Ansvar for at unddrage sit Gods fra Kreditors Forfølgning samt endelig Proceduren. I sidstnævnte Henseende bemærkes, at Tvi-stigheder under Forretningen kunne opstaa paa Grund af Indsigelser saavel af Rekvisitus som fra Trediemands Side. Indsigelser kunne støttes ikke blot paa saadanne Omstændigheder, som selv under Forudsætning af Fordringens Rigtighed vilde være til Hinder for Forretningens Fremme, men ogsaa paa Mangler i Henseende til Fordringen. Ingen Indsigelse, der vedkommer Spørgsmaalet om Arrestens Lovlighed, kan i og for sig være udelukket fra Fogdens Paakendelse. En anden Sag er, at det som Følge af, at en egentlig Bevisførelse ved Vidner, Syn og Skøn samt Parternes personlige Afhøring geme vil være udelukket, og at Udsættelse i Reglen ikke kan erholdes, jævnlig ikke vil være Rekvisitus muligt for Fogden at godtgøre de faktiske Omstændigheder, hvorpaa Indsigelsen er bygget. Modfordringer vil Rekvisitus efter Omstændighederne paa en dobbelt Maade kunne benytte til at forhindre Arresten. Gør han Modkravet gældende til Kompensation, maa Arresten nægtes fremmet, hvis Fogden skønner, at Rekvirenten af denne

Grund ikke vil kunne opnaa Namsdom. Er dette ikke Tilfældet, men Fordringens Rigtighed desuagtet er given, vil den kunne benyttes som Sikkerhed til at afværge Arresten,

Ved § 478 kan bemærkes, at Arrestrekvirenten, saa snart der gives en anden Udlæg i det arresterede Gods, maa være berettiget til at begære Arrestforretningen genoptagen og faa Kontinuationsarrest iværksat. Det er nemlig, da Paragrafen vil være at forstaa i Overensstemmelse med den i § 348 for Eksekution givne Regel, en Selvfølge, at der i Vurderingsbeløbet maa fra-drages de paa Godset hvilende Behæftelser.

§§ 481-492

Disse Paragrafer indeholde Bestemmelserne om Arrestens Justifikation, Indsigelser mod de af Fogedretten afsagte Kendelser, samt om Rekvirentens Erstatningsansvar over for Rekvisitus, naar Arresten befindes ulovlig. Navnlig i Henseende til *Spørgsmaalet om Rekvirentens Adgang til at angribe Arrestens Lovlighed* indeholder Ud-kastet flere ikke uvæsentlige Afvigelser fra den bestaaende Ret, hvis Ordning af dette noget forviklede Forhold hverken er ganske udtømmende eller egnet tü at holde Tvivl og Uklarhed borte.

Efter den gældende Ret staar det vel fast, at Rekvisitus kan søge Arresten op-hævet dels 1) gennem Indsigelser som Sagsøgt under den Sag i første Instans, som Arrestrekvirenten ifølge D, L, 1—21—20 er pligtig at anlægge til Stadfæstelse af Arresten og Erhvervelse af Dom for Fordringen (Justifikationssagen, Arrestsagen), dels 2) ved Anke til den Fogden overordnede Ret, dels endelig 3) ved Kendelse af den Fogedret, som har besluttet Arresten, Men ligesom det er Genstand for megen Tvivl, i hvilken Udstrækning hver af disse Veje kan benyttes, saaledes vü der, hvilken Fortolkning der end i saa Henseende følges, let kunne indtræde Forvirring og Kollisioner, naar flere af de nævnte Veje benyttes ved Siden af hinanden.

Hvad angaar Justifikationssagen (Arrestsagen), ere alle enige om, at Bestem-melsen om Rekvirentens Forfølgningspligt hviler paa den Betragtning, at Rekvisitus som den, imod hvem en anteciperet Rets-tvang er bragt til Anvendelse, skal have Lejlighed til rent forsvarsvi gennem Indsigelser som Sagsøgt at fremkomme med sine Indsigelser mod Arrestens Lovlighed. Skal denne Tanke imidlertid gennemføres i sin fulde Udstrækning, maa enhver Indsigelse imod Arrestens Lovlighed kunne

gøres gældende under Justifikationssagen, hvilket ogsaa i den ældre tyske Proces, hvorfra Bestemmelsen om Arrestens Justifikation antages at være overført i vor Ret, var den almindelige Regel. Ved at give Justifikationssagen en saadan Udstrækning vil man imidlertid som Følge af den i vor Ret bestaaende Ordning, hvorefter Arresten foretages af en selvstændig Rettens Betjent, der paakender de under Forretningen fremsatte Indsigelser imod Arrestens Lovlighed, ikke kunne undgaa Brud paa den Grund sætning i vor Proces, at en Ret ikke kan forandre eller omstøde en anden sideordnet Rets Beslutning.

Endvidere maa fremhæves, at, hvilken Udstrækning der end gives Justifikationssagen, hliver det uundgaeligt, at den Adgang, Rekvisitus har til samtidig ved Anke at angribe Arrestens Lovlighed, kan føre til Forvirring og uopløselige Kollisioner. Vel er det Genstand for Tvivl, hvilke Ophævelsesgrunde der kunne gøres gældende under Appellen; men, da det i alt Fald staar fast, at Overretten kan ophæve Arresten som ulovlig gjort, naar Fordringen allerede efter, hvad der har foreligget Fogden, kan skønnes at være ugrundet, vil det samme Spørgsmaal paa samme Tid kunne blive forelagt Overretten og den Underret, ved hvilken Justifikationssagen er anlagt, til Paakendelse. Rekvirenten vil nemlig ikke ved den af Rekvisitus iværksatte Appel hefris fra sin Forpligtelse til at forfølge Arresten i første Instans, og da denne Sag tillige gaar ud paa at forskaffe Rekvirenten Dom for hans Fordring, vil endnu mindre Rekvisitus paa Grund af Arrestforretningens Appel kunne begære Justifikationssagen udsat. Begge Sager maa altsaa gaa frem ved Siden af hinanden, og den Mulighed er saaledes for Haanden, at samme Sag mellem de samme Parter afgøres forskelligt af de tvende Retter, at den ene ophæver Arresten paa den samme Ankegrund, hvis Forkastelse ved den anden Ret har ført til Arrestens Stadfæstelse, uden at det er muligt gennem almindelige processuelle Grund sætninger at hæve denne Kollision.

Hvad angaar den tredie Vej, ad hvilken Rekvisitus efter den gældende Ret kan opnaa Arrestens Ophævelse, er det vistnok den almindeligst antagne Mening, at han ikke hlot kan henvende sig til Fogden, naar han støtter sin Paastand paa en efter Arrestens Iværksættelse indtruffen Omstændighed, men at Fogden ogsaa kan ophæve Arresten, hvor han af senere forelagte Oplysninger kan skønne, at Forretningen er ulovlig gjort, en Regel, hvorved Muligheden

for hinanden modsigende judicielle Afgørelser yderligere udvides.

Den Ordning, hvorigennem man her i Tilslutning til det tidligere Udkast har søgt at fjerne de fremhævede Ulemper, hviler paa den Betragtning, at *naar der gives Rekvisitus behørig Adgang til som Sagsøgt under Rekvirentens Justifikationssøgmaal at fremsætte sine Indsigelser imod Arrestens Lovlighed, kan man uden Ubillighed fratage ham de øvrige Midler*, ved hvilke han efter den gældende Ret kan erholde Arresten ophævet som ulovlig gjort, og herved lukke Kilden til den nuværende Forvirring.

Udkastet skelner med Hensyn til Rekvirentens Justifikation af Arresten i Principet mellem *Hovedsagen* eller den i Anledning af Fordringen anlagte Retssag, hvorunder Fordringen indtales og derigen nem tillige Arrestens Lovlighed, for saa vidt den beror paa Fordringen, afgøres, og *Arrestsagen*, under hvilken alle andre Indsigelser vedkommende Arrestens Lovlighed kunne fremsættes og paakendes uden Hensyn til, om de tidligere have været undergivne Fogdens Afgørelse (§§ 481 og 483); under hver af disse Sager kan Arresten erholdes ophævet (485), ti Fordringens Urigtighed eller en Mangel ved selve Arrestforretningen er hver for sig en tilstrækkelig Ophævelsesgrund.

I det sædvanlige Tilfælde, hvor der ved Arrestens Iværksættelse endnu ikke er anlagt Retssag i Anledning af Fordringen, vil den ovennævnte Adskillelse vel ikke formelt træde frem, idet Rekvirenten ifølge Bestemmelsen i §481, 1ste Stykke, skal inddrage Arrestsagen under den Sag, han er pligtig at anlægge i Anledning af Fordringen. Men ligesom der dog selv i dette Tilfælde ifølge Rettens Bestemmelse kan foretages en særskilt Forhandling og Paakendelse af Spørgsmaal vedrørende Arrestens Stadfæstelse, saaledes vil Adskillelsen mellem Hovedsag og Arrestsag i alt Fald træde frem efter de Bestemmelser, der i § 481, 2det og 3die Stykke, ere givne for det i den bestaaende Lovgivning uomhandlede Tilfælde, at der allerede, forinden Arresten blev gjort, er anlagt Retssag i Anledning af Fordringen. I saa Fald bliver der nemlig at anlægge særskilt Arrestsag, der dog, hvis Hovedsagen endnu er svævende i første Instans, skal anlægges ved samme Ret, som behandler Hovedsagen, og kan sættes i Forbindelse med denne ifølge Rettens Bestemmelse.

Den Adgang, der ved de oven anførte Bestemmelser er aabnet til Justifikationssagens Opløsning i tvende Sager, vil i flere

Henseender være af Betydning for Rekviritus. Saaledes vil den Indsigelse mod Arrestens Lovlighed, som hentes fra Utilstrækkeligheden af den af Rekvirenten stillede Sikkerhed, alene ved en saadan Udsondring fra Hovedsagen kunne komme i Betragtning som Grund til Arrestens Ophævelse. Udskydes derimod dens Paakendelse til Hovedsagens Afgørelse, bliver den uden særlig Betydning; ti det vil da enten være givet, at Arresten er iværksat for en rigtig og forfalden Fordring, hvorved den Fejl, Fogden i sin Tid kan have begaaet ved ikke at kræve tilstrækkelig Sikkerhed, retter sig selv og bliver uden Indflydelse paa Spørgsmaalet om Arrestens Stadfæstelse; eller ogsaa vil Bedømmelsen af Fordringen være faldet ud i modsat Retning, under hvilken Forudsætning Arresten allerede af denne Grund maa ophæves. Det vil dernæst jævnlig stille sig saaledes, at Spørgsmaal om Fritagelse for Arrest eller angaaende den formelle Side af Arrestforretningen ville kunne forhandles umiddelbart paa Grundlag af skrevne Aktstykker, medens Hovedsagen kræver en særlig Bevisførelse. I saadanne Tilfælde vil altsaa Afgørelsen af de til Arrestsagen hørende Indsigelser kunne fremmes ved dennes Udskillelse fra Hovedsagen.

Naar henses til den vide og hurtige Adgang, der ved foranførte Bestemmelser er aabnet Rekviritus til som Sagsøgt gennem Indsigelser at angribe Arrestens Lovlighed, maa der erkendes ikke at være nogen som helst Grund til at forbeholde ham de øvrige Midler, som efter den gældende Ret staa til hans Raadighed imod en ulovlig iværksat Arrest. I §484 bestemmes det derfor, at *Klager fra den Arrestredes Side, der sigte til at bevirke Ophævelsen at den foretagne Arrest som ulovlig gjort, over for Arrestrekvirenten alene kunne fremsættes henholdsvis under Arrestsagen eller den i Anledning af Fordringen anlagte Retssag.* Lige saa lidt som Rekviritus kan opnaa Arrestens Ophævelse ved at forelægge Fogden ny Beviser, hvorefter den maa anses for ulovlig gjort, lige saa lidt kunne de her omhandlede Anker over Forretningen umiddelbart indbringes for en overordnet Ret. At holde Rekviritus disse Veje aabne vilde ikke blot være en ugrundet Ødslen med Retsmidler og Kilde til uundgaelig Forvirring, men ogsaa være i Strid med, hvad billig Lighed i Parternes Stilling kræver. Ti, naar det gøres Arrestrekvirenten til Pligt ved Anlæggelse af Hovedsag og Arrestsag at give Rekviritus Lejlighed til forsvarsvis at gøre sine Ind-

sigelser imod Arrestens Lovlighed gældende, er det billigt, at Rekviritus paa sin Side er henvist til at møde sin Modpart paa denne Vej og ikke, ved at gaa angrebsvis frem, kan nøde Rekvirenten til paa samme Tid at tage til Genmæle andet Steds i den samme Sag.

Paa den anden Side følger det af Arrestsagens Begrænsning til det Spørgsmaal, om Arresten er lovlig gjort, at der maa anvises Rekviritus en anden Vej, ad hvilken Ophævelsesgrunde, som ere indtraadte efter Arrestens Foretagelse, kunne erholdes paakendte; i saa Henseende indeholdes den fornødne Regel i § 487, som i Overensstemmelse med den gældende Ret henviser Eekviritus til Fogden, hvis Beslutning da igen kan indbringes til overordnet Rets Prøvelse efter Omstændighederne ved Anke eller Kære (jfr. Principet i § 439).

Imod den Ordning, hvis Hovedtræk oven for ere angivne, frembyder sig den nærliggende Indvending, at det ikke stemmer med den almindelige Opfattelse af Forholdet mellem Fogedretten og den almindelige Underret som sideordnede Eetter, at Indsigelser imod Arrestens Lovlighed, der ere blevne paakendte af Fogden, paa ny kunne paakendes af en Ret i første Instans. Fremdeles kan det synes anomalt, at Fogdens Paakendelse af en Indsigelse imod Arresten kan tilsidesættes af en sideordnet Ret, naar Fogden forkaster Indsigelsen og i Overensstemmelse hermed foretager Arrest, men kun af overordnet Ret, naar han paa Grund af Indsigelsen nægter Arresten fremmet, jfr. §492. Hertil maa imidlertid bemærkes, at den Grundsætning, at en Eetsafgørelse kun kan forandres af højere Ret, ikke, naar Fogdens Stilling som en Rettens Betjent skal opretholdes, lader sig forene med en Ordning, hvorefter Arrestens Forfølgning kan foregaa for Underretten. Den eneste Vej, ad hvilken den omhandlede Kollision kunde undgaaes, vilde være den, helt eller delvis at henlægge Arrestens Forfølgning til den Fogden overordnede*) Landsret. At gaa saa vidt ogsaa at henlægge Hovedsagen til denne Ret vilde imidlertid medføre den Ulempe, at Kreditor, blot fordi der var gjort Arrest for Fordringen, maatte underkaste sig den betydelig forøgede Bekostning og Besvær,

*) Ad en lignende Vej vil ifølge det bestaaende Underordnosesforhold mellem Kongens Foged og Hof- og Stadsretten Vanskeligheden nu i Reglen bortfalde for de i Kjøbenhavn foretagne Arrestforretningers Vedkommende.

der er forbunden med en Realitetsprocedure ved Landsretten, ligesom det paa den anden Side vilde staa i enhver Kreditors Magt ved at indlede sin Forfølgning med en Arrestforretning at drage sin Skyldner fra Underretten til Landsretten i en Sag, hvori det netop paa Grund af Arresten vilde have særlig Betydning for denne saa hurtig som muligt at opnaa en Afgørelse. Mere konsekvent vilde det maaske være at henlægge Hovedsagen til den almindelige Ret i første Instans og Arrestsagen til den Fogden overordnede Ret; men U hensigtsmæssigheden af en saadan Deling er indlysende*).

Det maa herefter vistnok erkendes, at afgørende Grunde tale for at gaa den i Udkastet anviste Vej. Vel fyldestgør denne ikke den almindelige Teori om det formelle Hensyn, som følger af sideordnede Retters Ligeberettigelse, men den stemmer med Parternes Tarv, idet den, uden at gøre Rekvirentens Forfølgningspligt for byrdefuld, giver Rekvirentens en let og hurtig Adgang til at angribe Arresten, og samtidig lukker den Døren for Sammenstød og Forvirring i Processen. Lige over for disse Fortrin fortjener det oftnævnte formelle Hensyn næppe at komme i Betragtning; ti de Ulemper, dets Til sidesættelse medfører, ere i Virkeligheden meget smaa, navnlig efter det ny Processystem. Hvor den Fordring, for hvilken der er gjort Arrest, overstiger 400 Kr., bortfalder den formelle Uregelmæssighed saa at sige ganske efter det ny System; ti under denne Forudsætning gaar Justifikationssagen ifølge den almindelige Regel for Retternes Kompetence til Landsretten. Hvad dernæst angaar de Tilfælde, hvor Arresten er gjort for mindre Fordringer og som Følge heraf bliver at forfølge ved Underretten, vil det ganske vist hyppig stille sig saaledes, at Underretsdommeren er den samme Mand, der som Foged har foretaget Arrestforretningen; men efter den Opfattelse af Fogdens Ansvar for Arresten, der er gjort gældende i Udkastet, vil der i Alminde-

lighed ikke være noget til Hinder for, at den Dommer, der som Foged har foretaget Arresten, selv paakender Forfølgningssagen. Ordentligvis vil det kun i saadanne Tilfælde, hvor han som Foged har udtalt en aldeles bestemt og endelig Mening om Spørgsmaal, der paa ny komme frem under Forfølgningssagen, blive nødvendigt for ham at vige sit Sæde, og da Tvisten i Reglen drejer sig om det faktiske, vil den nævnte Forudsætning sjældent være til Stede.

Efter disse almindelige Bemærkninger skal endnu ved de enkelte Paragrafer fremhæves følgende:

Hovedreglen om Arrestrekvirentens Forpligtelse til at forfølge Arresten gives i § 481. Herefter skal Rekvirenten, hvis der ikke forud var anlagt Retssag i Anledning af den Fordring, for hvilken Arrest er gjort, inden en Uge efter Arresten anlægge saadan Sag, under hvilken han tillige skal nedlægge særskilt Paastand paa, at Arresten maa blive stadfæstet ved Dom. Paastanden i selve Hovedsagen vil selvfølgelig i Reglen gaa ud paa at faa eksigibel Dom for Rekvirentens Krav. Herfra maa der dog indtræde en Undtagelse i det i § 459 optagne særlige Tilfælde, hvor Arrest gøres for en endnu ikke forfalden Fordring. Er Forfaldstiden her ikke indtraadt i den mellem Arrestens Foretagelse og Sagens Anlæg forløbne Tid, vil Fordringshaveren være henvist til i Stedet for Namsdom at søge Dom til Anerkendelse af sin Fordring.

I Paragrafens to sidste Stykker gives der Regler for det hidtil ulovbestemte Tilfælde, at der allerede forinden Arrestens Foretagelse er anlagt Retssag i Anledning af Fordringen. I saa Fald bliver der naturligvis kun Spørgsmaal om en Forpligtelse for Rekvirenten til at anlægge Arrestsag. Hvis Hovedsagen endnu ikke er paakendt, skal Arrestsagen anlægges ved den samme Ret, som behandler hin Sag; det tilkommer da Retten at bestemme, hvor vidt Arrestsagen skal sættes i Forbindelse med Hovedsagen, saavel som hvor vidt den ene af disse Sager skal udsættes, indtil den anden er paakendt. Er Hovedsagen afgjort ved Dom i første Instans, anlægges Arrestsagen ved den Ret, af hvilken Hovedsagen har været paakendt, og det er da forbeholdt denne Ret i Tilfælde af Hovedsagens Paaanke at udsætte Arrestsagens Forhandling i det hele eller for en Del. Hvilke Hensyn der vil være at tage ved Udøvelsen af den Retten tillagte Myndighed til at samle eller skille Hovedsag og Arrestsag

*) Efter Civilprocesloven for det tyske Rige er Forholdet ordnet saaledes, at der kun paa-hviler Arrestrekvirenten en Forpligtelse til inden en vis Frist at anlægge Sag i Anledning af den Fordring, for hvilken Arresten er gjort, medens det i øvrigt er overladt Rekvirentens selv for den Ret, som har besluttet Arresten, at fremkalde en- kontradiktorisk Forhandling om Forretningens Lovlighed, saa vidt denne kan bedømmes uden at foregribe Hovedsagens Afgørelse.

samt til at udsætte den ene Sag, indtil den anden er paakendt, fremgaar til Dels af det tidligere anførte, men kan i øvrigt ikke afgøres ved en almindelig Regel. Netop af denne Grund er der ved § 481 givet Retten fuld Frihed til at ordne Forholdet paa den efter det enkelte Tilfælde Beskaffenhed hensigtsmæssigste Maade. Endnu bemærkes, at den her ommeldte Forfølgningspligt ikke blot indtræder i Tilfælde af Arrestens virkelige Fuldbyrkelse, men ifølge Paragrafens næstsidste Stykke ogsaa maa paahvile Arrestrekvirenten, naar Rekvisitus, uden at anerkende Arrestforretningens Lovlighed, afværger Arresten ved at stille Sikkerhed. Forholdet er her i Virkeligheden det, at Rekvirenten gennem Trusel med Arrest har opnaaet en kun i Formen frivillig Sikkerhedsstillelse i Stedet for den lovbestemte Sikkerhed, han ellers vilde have erholdt gennem Arrestens Fuldbyrkelse. Rekvirenten har derfor her lige saa fuldt, som hvor Forretningen sluttes med et egentligt Arrestdekret, Krav paa Adgang til som Sagsøgt at gøre sine Indsigelser imod Arrestforretningens Lovlighed gældende, og den stillede Sikkerhed maa løsgives under de samme Betingelser, som bevirke Arrestbaandets Bortfald. Naar derimod en paabegyndt Arrestforretning nægtes fremmet som søgt uden lovlig Grund, maa Rekvirenten være henvist til som Sagsøger at indtale det Ansvar, Arrestrekvirenten allerede ved Forretningens Paabegyndelse maatte have paadraget sig. —

I Praxis er det vistnok abnindelig antaget, at Arrestrekvirenten fritages for sin Forpligtelse til at forfølge Arresten, naar denne bortfalder paa Grund af, at Rekvirentens Bo, være sig i hans levende Live eller efter hans Død, kommer under egentlig Konkursbehandling eller offentlig Skiftebehandling uden ARVS og Gælds Vedgaaelse. I Udkastets § 482 har man sluttet sig til den saaledes i Praxis antagne Mening. Ligesom herefter Arrestrekvirentens Forpligtelse til at anlægge Sag til Arrestens Forfølgning under de angivne Omstændigheder bortfalder, saaledes kan Rekvirenten, for saa vidt han allerede har anlagt Justifikationssag, hæve denne, medmindre der er nedlagt Erstatningspaastand fra Skyldnerens Side, og Boet vil fortsætte Sagen, jfr. § 84, 3die Stykke. Til denne Regel har § 482 fremdeles knyttet nogle ny Bestemmelser, som gaa ud paa at afskære den Tvivl, der ellers kunde rejses om, hvomaar den i Anledning af Arresten stillede Sikkerhed i disse Tilfælde

kan løsgives. For saa vidt det i Paragrafen forudsættes, at Arresten bortfalder, naar Skyldnerens Bo kommer under Konkursbehandling, skal endnu bemærkes, at der ikke er fundet Grund til i Forslaget at optage den særegne Bestemmelse i Pl. 30te November 1821 om, at Arrestimpe-tranten ikke ved Debtors Fallissement i Udlandet skal hindres i efter en her erhvervet Dom at gøre Eksekution i det arreterede Gods. At et Konkursbo bør behandles der, hvor Fallenten har sit Hjem, og at al hans Formue, ogsaa den, der findes i fremmed Land, bør inddrages i Boet, er en Grundsætning, der mere og mere gør sig gældende i de nyere Love. Det er ogsaa klart, at Konkursbehandlingens Øjemed, at tilvejebringe saa ligelig og retfærdig en Fordeling af Boets Midler som muligt, bedst vil naas igennem en saadan Ordning. —

I § 486 fastsættes det i Lighed med den gældende Ret, at Arresten straks bortfalder, naar Arrestrekvirenten forsømmer den ham paahvilende Forpligtelse til inden den i § 481 ommeldte Frist at anlægge (jfr. § 84, 1ste Stykke) Arrestsag eller Sag i Anledning af Fordringen. Ere disse Sager derimod anlagte inden Fristens Udløb, bliver Arresten, hvilke formelle Fejl Forfølgningen end i øvrigt maatte have, staaende, saa længe ikke nogen af de omhandlede Sager afvises eller hæves. Efter den gældende Ret antages det vistnok, at Rekvirenten, selv om Forfølgning betimelig er iværksat, straks kan fordre Arresten ophævet af Fogden, naar dens Forfølgning i andre Henseender lider af formelle Fejl. Det maa imidlertid anses for naturligst, at Afgørelsen af disse ofte tvivlsomme Spørgsmaal udelukkende henlægges til den Domstol, for hvilken Forfølgningssagen er indbragt. Herved fjærnes ogsaa den Tvivl, der ellers muligvis kunde rejses, om Fogdens eller den ham overordnede Rets Afgørelse af et saadant Spørgsmaal kunde være bindende for den Domstol, der paakender Forfølgningssagen, og den ubetydelige Forlængelse af Arrestens Varighed, Udkastets Regel kan medføre, fortjener næppe at komme i Betragtning. For saa vidt det i Slutningen af Paragrafens 1ste Stykke udtales, at Arrestrekvirenten ikke, fordi Arresten er bortfalden formedelst Mangel af lovlig Forfølgning, er udelukket fra igen at gøre Arrest for den samme Fordring, maa dette anses som stemmende med den gældende Ret. —

Selv om Arresten i Henhold til en efter dens Foretagelse indtraadt Grund,

saasom Fordringens Betaling og desl., maa anses for bortfalden, vil det jævnlig være af Betydning for Rekviritus at erholde et formeligt *Ophævelsesdekret* af Fogden (§ 487). Herved tænkes ikke blot paa, at mulige Tvivl om Ophævelsesgrundens Tilstrækkelighed kunne fjærnes ad denne Vej; men undertiden vü Rekviritus ikke fuldstændig kunne komme til sin Ret, forinden han opnaar Fogdens Anerkendelse af, at Arresten er bortfalden. Saaledes vil en Ophævelseskendelse være nødvendig for, at Rekviritus kan faa den tinglæste Arrestforretning udslettet eller Ting, af hvis Besiddelse han ved Arresten er udsat, tilbagegivne, ligesom endvidere en formelig Ophævelse af Arresten ifølge § 489 er en nødvendig Betingelse for, at Rekviritus kan skride til at ndtale sit Erstatningskrav under et selvstændigt Søgemaal. Som det fremgaar af Paragrafens Affattelse, staar Adgang til at faa Arresten ophævet ved Fogdens Kendens kun Rekviritus aaben, hvor Paastanden støttes paa Omstændigheder, der ere indtrufne *efter* Arrestens Foretagelse; derimod kunne ny Oplysninger med Hensyn til det Spørgsmaal, om Arresten er lovlig gjort, ikke gøres gældende ad denne Vej. Om Grunden hertil henvises til de oven for til §§ 481—492 fremsatte almindelige Bemærkninger angaaende Udkastets Ordning af Arrestens Forfølgning.

Endnu bemærkes, at Rekviritus ogsaa, naar han søger Arresten ophævet imod Sikkerhedsstillelse, jfr. § 462, maa henvende sig til Fogden. Dette Tilfælde har imidlertid en anden Karakter end de Ophævelsestilfælde, § 487 nærmest har for Øje, idet Spørgsmaalet ikke drejer sig om Arrestforretningens Ophævelse i det hele, men kun om den derved opnaaede Sikkerheds Ombytning med en anden. At Fogden imidlertid ogsaa i dette Tilfælde maa give Rekvirenten Lejlighed til at ytre sig, forinden Arrestbaandet hæves, er en Selvfølge.

Tilbage staar endnu at gøre nogle Bemærkninger om *Arrestrekvirentens Erstatningspligt* og om de Veje, ad hvilke den kan gøres gældende:

I Praksis forstaas Lovens 1—21—21 vistnok i Almindelighed saa strængt, at Arrestens Ophævelse som ulovlig gjort ubetinget medfører Erstatningsansvar for Rekviritus. Ansaret antages at indtræde ikke blot, naar Fordringen findes ugrundet, men i Almindelighed ogsaa, naar Arresten kendes ulovlig paa Grund af Fejl ved den formelle Fremgangsmaade og desl., selv om Fejlen nærmest maa tilregnes Fogden.

Denne Regel er vistnok for stræng. Det er allerede haardt for Rekvirenten, at han ubetinget ifalder Ansvar, naar han ikke faar Dom for sin Fordring; ti det kan være ham utilregneligt, at han ikke har været i Stand til at bevise sin Ret i Hovedsagen. I sidstnævnte Henseende er der nu vel, under Hensyn til Arrestens særegne Karakter som en foregreben Anvendelse af Statens Tvangsmyndighed, ikke fundet tilstrækkelig Grund til at fravige den gældende Ret. Derimod har man troet at burde fritage Rekvirenten for Ansvar, naar Arrestens Ulovlighed er begrundet i en Fordringen uvedkommende Mangel ved Forretningen, som ikke kunde være undgaaet af ham ved fornøden Agtpaagivenheds Anvendelse. Hvad denne Side af Forretningen angaar, er der næppe Grund til at gøre Forskel paa Arrest og Eksekution. Bortset fra den nævnte Lempelse maa § 488 i øvrigt anses for stemmende med den gældende Ret; navnlig har det altid været antaget, at det, naar Arresten bortfalder paa Grund af efterfølgende Omstændigheder, maa afhænge af de oprindelige, ved Arrestens Foretagelse foreliggende Forhold, om Ansvar er paadraget.

Ifølge § 489 kan den arresterede, ligesom efter den gældende Ret, gøre sit Krav paa Erstatning gældende som Modkrav under Arrestforfølgningssagen. Denne Adgang, der efter det ny System faar saa meget større Betydning, som Modkrav kunne gøres gældende ad Eksceptionsvejen, maa staa Rekviritus aaben, uanset at den Fordring, for hvilken Arresten er gjort, hører til dem, mod hvilke Modfordringer i øvrigt ikke kunne fremsættes, jfr. § 292. I Overensstemmelse med Udkastets Hovedgrundsætning fastholdes det paa den anden Side i § 489, at saa længe Arresten oprettholdes, og Rekvirenten altsaa er under Forpligtelse til at forfølge den, maa Rekviritus udelukkende være henvist til at søge sin Oprensning i Forfølgningssagen. Først naar Arresten enten ved endelig Dom er kendt ugyldig eller ved Fogdens Kendelse ophævet — ved hvilket Udtryk der her selvfølgelig kun tænkes paa en egentlig Bortfalden af Arresten, ikke paa Arrestbaandets Ombytning med en Sikkerhedsstillelse — kan Erstatningskravet gøres gældende ved selvstændigt Søgemaal. Nægtter Fogden at ophæve Arresten, skønt Arrestforfølgningssag ikke er anlagt inden Udløbet af den fastsatte Frist eller senere er bortfalden, uden at Arrestens Ulovlighed er blevet afgjort ved Dom, kan Rekviritus, der saaledes nødsages til at søge

Arresten ophævet ved at indbringe Fogdens Kendelse til overordnet Rets Prøvelse, ved samme Dom, der ophæver Arresten, erholde Erstatning tilkendt (§490), en Bestemmelse, der vistnok vil findes naturlig. I dette Tilfælde vil han altsaa under eet kunne søge Rekvirenten og Fogden tilpligtede at udrede Erstatning; men da Betingelserne for disses Ansvar ere forskellige, vil den ene kunne blive frifunden, medens den anden domfældes. Endnu fremhæves, at § 489 afhjælper den Mangel ved den gældende Ret, at der ikke er nogen bestemt Frist, inden hvis Udløb Erstatning skal søges, en Omstændighed, der blandt andet kan fremkalde Tvivl med Hensyn til Spørgsmaalet om, naar Rekvirentens Sikkerhedsstillelse kan løsgives.

Hvad angaar det Tilfælde, at nogen vil drage Fogden til personligt Ansvar for hans Embedsforhold med Hensyn til Arrestens Foretagelse eller Nægtelse, maa dette ifølge § 491 ske ved Anke. Med Hensyn til dette Punkt har man troet at burde fastholde den almindelige Grundsatning om Retternes indbyrdes Forhold. Paa den anden Side følger det imidlertid af Bestemmelsen i §484, at Rekviritus ved Paaanke af det af Fogden afsagte Arrestdekret kun kan opnaa en Afgørelse af Fogdens herved paadragne Ansvar, ikke en Ophævelse af Arresten. At Dommen i Appellinstansen ved Afgørelsen af Fogdens Ansvar gaar ud fra en Forudsætning om Arrestens Lovlighed, der strider mod den Afgørelse, Spørgsmaalet om Arrestens Ophævelse faar i Arrestforfølgningssagen, er herefter ganske vist en Mulighed. Men ligesom Forudsætningen for, at en saadan Uoverensstemmelse kan komme frem, efter Udkastets Opfattelse af Fogdens Ansvar sjældnere vil indtræde, saaledes vil der i alt Fald ikke ad den nævnte Vej kunne indtræde et egentligt Sammenstød, idet de tvende Domme i Virkeligheden afgøre forskellige Spørgsmaal mellem forskellige Parter.

Ifølge §492 er Fogdens Næ^else af Arrest Genstand for Kære til højere Ret. For her at tilstede Kæreformens Anvendelse taler saavel Hensynet til, at det omhandlede Spørgsmaal i Reglen vil kunne afgøres uden nogen Bevisførelse, som den Betragtning, at det ofte vil være af stor Betydning for Arrestrekvirenten at faa sin Ret til at lade foretage Arrest anerkendt saa hurtigt som muligt. Gaar Fogdens Beslutning ud paa, at Arrest skal iværksættes, kan derimod, som tidligere omtalt. Klage herover i Forhold til Arrestrekviren-

ten alene fremføres henholdsvis under Arrestsagen eller den i Anledning af Fordringen anlagte Sag (§ 484).

Kapitel XLI.

Forbud.

Det har i Kommissionen været under Overvejelse, om man ikke burde afskaffe Forbud ved Fogden under Hensyn til de Overdrivelser, hvortil Adgangen til Nedlæggelse af Fogedforbud let kan friste, og i Stedet for Forbud ved Fogden — i Lighed med, hvad der kendes i forskellige fremmede Lovgninger — give Domstolene selv Beføjelse til, naar saadant begæredes, og Omstændighederne talte derfor, at udstede Forbud mod Foretagelse af Handlinger, der kunde præjudicere Afgørelse af en Retsrette, hvorom vedkommende Domstol senere skal træffe den endelige Afgørelse.

Man har imidlertid bestemt sig til *ikke* at gaa til en saadan Forandring af den gældende Ret. Paa den ene Side maatte det nemlig ventes, at et Forbud ved Domstolen i mange Tilfælde ikke vil kunne komme tidsnok til at yde den samme Hjælp, som man hos os har været vant til at finde i Fogedforbudene; paa den anden Side kan man formentlig ved at præcisere Betingelserne for Nedlæggelse af Fogedforbud mere, end de hidtil have været det, afværge Misbrug af Institutet. Saaledes er i § 495 overensstemmende med det tidligere Udkast den Regel opstillet, at Forbud kun kan gøres, naar den, mod hvem Forbudet rettes, ved Gerning eller Ord har givet Grund til at antage, at han vil foretage de Handlinger, som skulle forbydes, saaledes at Rekvirenten, hvis fyldestgørende Bevis i saa Henseende ikke kan fremskaffes, kun mod Sikkerhedsstillelse kan faa Forbudet nedlagt. Endvidere er i samme Paragrafs 2det Stykke optaget den ikke i det tidligere Udkast indeholdte Regel, at Forbud ikke bør nedlægges, naar det skønnes, at en af Rekviritus tilbudt Sikkerhed eller den Straf, som Lovens almindelige Regler hjemle for Retskrænkelsen, yder Rekvirenten tilstrækkeligt Værn. Forbudsinstitutet maa nemlig formentlig rettest opfattes som et supplerende Led i Retshaandhævelsen. Hvor de almindelige Regler om Erstatning og Straf ikke slaa til, tyr man om muligt til Forbud. I Stedet for at forsøge at værne

Kommissionens Bem. t. Udk. t. L. om den borgerlige Retspleje.

alle specielle Tilfælde, der i og for sig kunde fortjene strafferetlig Beskyttelse, ved en Mængde detaillerede Strafferegler, giver Loven de paagældende Personer, hvis Interessér ere truede, en almindelig Adgang til under eget Ansvar at fremkalde et specielt, ved Straf sanktioneret Forbud mod den bestemte Person, fra hvis Side en Retskrænkelse maa befrygtes. Af denne Opfattelse af Forbudsinstitutets Væsen følger imidlertid, at Forbud maa være udelukket, naar en tilbudt Sikkerhed eller Lovens Strafferegler kan antages at yde tilstrækkeligt Værn. Endelig er der i § 497 givet den ligeledes ny Regel, at Spørgsmaalet om Idømmelse af Straf for Overtrædelse af et Forbud kan udsættes, indtil Forbudssagen er afgjort, en Regel, der i Rekvisiti Interesse tilsigter, saa vidt muligt, at fritage vedkommende Straffedomstol for at idømme Straf for Overtrædelse af et Forbud, der efter den nævnte Domstols Anskuelse er urigtigt.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Adgangen til at nedlægge Forbud mod *offentlige Myndigheders Handlinger* har man ikke kunnet følge det tidligere Forslag, naar dette (jfr. det tidligere Forslags § 606, 2det Stykke, og Motiverne S. 249—250) giver en almindelig Adgang til at nedlægge Forbud mod, at en privat Person lader foretage saadanne Embedshandlinger, som betinges af Begæring fra hans Side. Man kan ikke med Motiverne til det ældre Udkast finde det naturligt, at judicielle Akter som f. Eks. en Konkurserklæring eller en Eksekution skulle kunne standses ved Forbud. Har Rekvisitus Indsigelser at gøre, kan han fremsætte dem for den Autoritet, der skal tage Bestemmelse om vedkommende judicielle Skridt, og det er da dennes Sag at træffe Afgørelsen. Derimod har man fundet det rettest, udtrykkelig at opretholde den bestaaende Adgang til at nedlægge Forbud mod Ægteskab. Andre Tilfælde af Øvrighedsakter i privat Interesse, over for hvilke der kunde være Grund til at tillade Forbud, ses ikke at foreligge.

Hvad dernæst angaar det almindelige Spørgsmaal om Adgang til Forbud mod administrative Myndigheders ikke i en Enkeltmands Interesse foretagne Handlinger, da er det for det første klart, at der ikke kan være Tale om Forbud mod saadanne Øvrighedshandlinger, der ikke kunne undergives Domstolens efterfølgende Prøvelse under en almindelig civil Proces. Og selv hvor Spørgsmaalet staar paa, om vedkommende Myndighed ved Handlingens Foretagelse vilde overskride sine Grænser, og

hvor Spørgsmaalet saaledes kan gøres til Genstand for Prøvelse ved den dømmende Ret, maa det erindres, at de Samfundsinteresser, som de paagældende Myndigheders Handlinger tjene, kunne være saa vigtige og efter Omstændighederne af saa paatrængende Beskaffenhed (man tænke f. Eks. paa Foranstaltninger i Anledning af en opstaaende eller truende Epidemi), at det kunde være farligt, om en privat Person kunde standse deres Gennemførelse, ved for Fogedretten at rejse Spørgsmaal om det offentliges Competence. Det maa paa Forhaand have Formodningen for sig, at den offentlige Myndigheds Optræden bygger paa en nøjagtig Undersøgelse af, hvor langt det offentliges Ret strækker sig, og i hvert Fald er jo den private sikker paa fuldstændig Erstatning hos det offentlige, for saa vidt det senere maatte vise sig, at hans Ret er krænkert.

Imidlertid er man dog ikke gaet saa vidt som det tidligere Forslag, at man fuldstændig udelukker Forbud mod offentlige Myndigheders i offentlig Interesse foretagne Handlinger. Hvor Staten nemlig kun optræder som Ejer af en fast Ejendom eller som Medkontrahent i Kontraktforhold, med andre Ord optræder i Forhold ganske ligeartede med dem, hvori private Personer optræde, ses der ingen Grund til at stille Staten anderledes over for Forbudsinstitutet, end hvilken som helst Privatmand er stillet. — Da Kommunernes Opgaver for en stor Del ere ensartede med Statens, har man fundet det rettest i den her omhandlede Henseende at stille dem lige med denne. — I Overensstemmelse hermed er § 493 affattet, og efter denne vil der saaledes kunne nedlægges Forbud over for Staten, naar den f. Eks. som Skov- eller Domæneejer foretager Udgravninger, som Naboejerne anse for stridende mod deres Ret, naar den som Lejer benytter det lejede paa en med Kontrakten stridende Maade etc.

I øvrigt adskiller nærværende Kapitel sig kun derved fra det tidligere Forslags 8de Afsnit, Kapitel II, at enkelte Regler (saaledes §§ 611, 3die Stykke, og 614, 2det Stykke) ere udeladte som overflødige og enkelte smaa redaktionelle Ændringer foretagne.

Om Kapitlet i dets Helhed skal endnu i Overensstemmelse med Motiverne til det tidligere Udkast følgende bemærkes:

Forskellen mellem Arrest og Forbud maa sættes deri, at Forbud i egentlig Forstand tilsigter Afværgelse af Handlinger, der — selv bortset fra Forbudet — stride

imod Rekvirentens Ret, jfr. § 493, medens Arrest gaar ud paa at sikre en Fordringshaver imod Dispositioner af Skyldneren, der ikke behøve at stride mod Kreditors Ret, men kunde blive ham til Hinder i, naar han i sin Tid skrider til Eksekution, at finde Midler, der kunne tjene til hans Fyldestgørelse. Har Retsmidlet den sidstnævnte Karakter, maa det komme ind under de særegne Regler for Arrest, selv om det kun fremtræder som rettet imod en enkelt bestemt Disposition over Tingen, og uanset at Sprogbrugen, der paa dette Omraade følger Retsmidlets ydre Fremtrædelsesmaade, ikke betegner det som Arrest, men som Forbud. Et Forbud imod en Fordrings Udbetaling vil saaledes efter Omstændighederne kunne fremtræde enten som Arrest, jfr. § 500, naar det gaar ud paa at sikre Rekvirenten Fyldestgørelse for hans Krav ved Rekvisiti Udelukkelse fra at disponere over en denne tilkommende Fordring (jfr. Oktroi for Nationalbanken 4de Juli 1818 § 44, hvis Bestemmelse kun medfører, at Arresten maa iværksættes under Form af Forbud), eller som et egentligt Forbud, naar det sigter til at afværge retskrænkende Dispositioner over en Obligation, der er kommen i urette Hænder eller af anden Grund kan befrygtes at ville blive misbrugt, jfr. Forordningen 21de Juni 1844 § 3.

Syvende Afsnit.

Skifte af Dødsbo, Fællesbo m. t. samt Konkurs.

De Dele af den tidligere Kommissions Forslag til den borgerlige Retsplejes Omordning, som omfattede Konkurs og Dødsboskifte m. v., bleve i sin Tid udskilte fra det øvrige System til særskilt legislativ Behandling og derefter i alt væsentligt optagne i Konkursloven af 25de Marts 1872 og Lov om Skifte af Dødsbo og Fællesbo m. V. af 30te November 1874. Der har derfor ej været Grund til at genoptage den Del af Retsplejen, som er Genstand for de nævnte Love, i sin Helhed til fornyet Overvejelse og Behandling. Dog er det umuligt ganske at forbigaa Konkurs og Skifte i det foreliggende Udkast med Tavshed, idet der, for saa vidt almindelige

Retstrætter frembyde sig til Afgørelse under disse Forretninger, nødvendigvis udkræves nogle ny Bestemmelser for at passe Konkurs- og Skiftelovens Regler ind i det Rettergangssystem, som ved Udkastet er bragt i Forslag. I nærværende Afsnit har man derfor nærmest kun tilsigtet at give de faa Bestemmelser, som udkræves for at knytte den bestaaende Ordning af Konkurs og Dødsboskifte til det ny System, medens der for øvrigt er henvist til den gældende Ret.

Uagtet de ny Bestemmelser ifølge Sagens Natur paa mange Punkter maa blive de samme for Konkurs og for Skifte af Dødsbo og Fællesbo m. v., har man dog for Overskuelighedens Skyld fundet det rettest at lade dem fremtræde i to Afdelinger, hvoraf den første omhandler Skifte af Dødsbo m. v., den anden Konkurs.

Fra det tidligere Forslags 9de Afsnit adskiller nærværende Afsnit sig nærmest kun derved, at Reglerne om Tvangsauktion over et Bos Ejendele ere optagne i et særskilt Kapitel (XLIV) og bragte i Overensstemmelse med Tvangsauktionslovens §§ 47 og 48, hvorhos enkelte Tilføjelser og redaktionelle Ændringer ere foretagne nærmest af Tydelighedshensyn, medens enkelte Bestemmelser ere udeladte som overflødige ved Siden af Udkastets øvrige Bestemmelser.

I øvrigt skal om disse Kapitler i Overensstemmelse med Motiverne til det tidligere Udkast følgende bemærkes:

Kapitel XLII.

Skifte af Dødsbo og Fællesbo m. v.

§§ 502—513.

I disse Paragrafer gives Bestemmelserne om de Former, hvorunder de paa Skiftet opstaaende Tvistigheder blive at afgøre, samt om Retsmidlerne mod Skifterettens Afgørelser. Hovedforandringen paa dette Omraade ligger i de ny Regler, Udkastet indeholder Hensyn til Udstrækningen af Skifterettens dømmende Myndighed. Som bekendt har Skifteretten efter den bestaaende Lovgivning ikke blot Afgørelsen af det Spørgsmaal, om Boet skal tages under offentlig Skiftebehandling eller straks overlades til privat Arvedeling eller i alt Fald paa et senere Tidspunkt udleveres til Arvingerne, saavel som af alle

bpørgsmaal om Boets Bestyrelse, Realisationen af dets Ejendele, og hvilke Foranstaltninger der i det hele skulle træffes til dets Opgørelse; men det tilkommer endvidere Skifteretten at afgøre Rigtigheden af enhver Fordring eller Paastand, der fremkommer fra Arvinger, Legatarer eller Kreditorer, hvad enten den gaar ud paa at anerkendes som ligefrem Lodtager i Boet eller paa at erholde noget udbetalt eller udleveret af dette eller paa i Forhold til andre Fordringer at erkendes for fortrinsberettiget. Skifterettens Afgørelse af det Spørgsmaal, om og hvor vidt en saadan Fordring eller Paastand ved Boets Behandling bør tages til Følge, kan ske enten under Skiftebehandlingen ved en særlig Skiftedecision eller først ved den endelige Repartition.

— Efter Udkastet er det derimod Reglen (§ 502), at, naar en paa offentlig Skifte anmeldt Fordring eller et der fremsat Krav med Hensyn til de under Skiftebehandling værende Midler (ved hvilket sidste Udtryk nærmest sigtes til Vindikationspaastande samt de af Arvinger eller Legatarer rejste Krav) modsiges af nogen iblandt Boets Vedkommende, tilfalder det ikke Skifteretten at afgøre Fordringens eller Paastandens Rigtighed eller Fortrinsret i Forhold til andre Fordringer, men Sagen bliver at henvise til Procedure og Paakendelse ved den almindelige Ret (Underret eller Landsret). Denne Ordning er en naturlig Følge af, at Udkastet har gennemført Umiddelbarhedsprincippet med Hensyn til de omhandlede Retstvistigheder og som Hovedregel henlagt Sager angaaende over 400 Kr. til Landsret. Umiddelbarhedsprincippet medfører nemlig, at en Retssag i Reglen maa paadømmes af den samme Ret, for hvilken Bevisførelsen sker. Hvis de omhandlede Retstvistigheder ogsaa for Fremtiden skulde paakendes af Skifteretten, maatte altsaa ogsaa den hele Bevisførelse ved Vidner, Syn og Skøn og Parternes personlige Afhøring foregaa for denne Ret. Dette vilde være noget fuldstændig nyt, idet det efter den gældende Ret er Reglen, at Bevismidlerne ikke kunne tilvejebringes ved Skifteretten, men maa erhverves ved de almindelige Domstole, saaledes at kun Udskrift af det der passerede fremlægges for Skifteretten. Der vil derhos næppe i praktisk Henseende vindes noget ved at henlægge de omhandlede Retssager til Skifteretten, ti deres Behandling og Paakendelse maatte ved denne Ret foregaa i alt væsentligt efter de samme Regler

som ved Underretten, og navnlig maa det fremhæves, at Sagen vil kunne endes lige saa hurtig ved Underretten. Det maa endelig erindres, at de omhandlede Tvistigheder ganske have Karakteren af egentlige Processer, idet de ligefrem dreje sig om Tilværelsen og Udstrækningen af Eettigheder, der henhøre til Personernes Formue; om de fleste af de omhandlede Tvistigheder, nemlig dem, der angaa Tilværelsen og Indholdet af Kreditorernes Eettigheder, gælder det endog, at det er en ren Tilfældighed, at de ere opstaaede paa et offentligt Skifte, og denne Omstændighed giver ikke Eestvisten nogen som helst anden Karakter, end hvis den var opstaaet i Skyldnerens levende Live og blevet gjort til Genstand for en sædvanlig Domssag, eller den havde frembudt sig til Afgørelse efter hans Død under et privat Skifte. Det er derfor, ogsaa fra denne Side betragtet, naturligt, at Sagens Procedure og Paakendelse henlægges til de almindelige Domstole.

Medens Skifterettens Competence saaledes paa dette Omraade er blevet betydelig begrænset, har den efter Udkastet ligesom efter den gældende Ret at paakende alle Spørgsmaal angaaende Boets Overtagelse, Bestyrelse, Udlevering og Opgørelse, hvorved nærmest sigtes til Udregning af, hvad der efter Boets Status tilkommer enhver vedkommende. At disse Spørgsmaal paakendes af Skifteretten og ikke henvises til almindelig Rettergang, er en naturlig Følge af den Opfattelse, at Skifteretten er en judiciel Myndighed, og analogt med, hvad der gælder om Fogden, og medfører derhos ogsaa reelle Fordele, navnlig i Henseende til Hurtighed, som man ikke bør give Slip paa. Det vilde være forbundet med betydelige Ulemper, om enhver, som havde en afvigende Mening i et Boets Bestyrelse eller Opgørelse vedrørende Spørgsmaal, skulde kunne standse Boets Behandling eller dog Udførelsen af den omhandlede Foranstaltning ved at bringe Sagen ind for den almindelige Ret til Paakendelse efter en stedfunden fuldstændig Procedure og Bevisførelse. Det er baade rigtigere og hensigtsmæssigere, at det saaledes som nu overlades Skifteretten efter en summarisk Forhandling imellem Parterne at tage foreløbig Bestemmelse om, hvorledes der i den omhandlede Henseende vil være at forholde, saaledes at Boets Behandling derefter skrider frem paa Grundlag af den af Skifteretten truffne Afgørelse, idet det overlades dem, der finde sig misfornøjede med denne, at indbringe den for Landsretten, hvor da,

saa vidt det behøves, en fuldstændig Procedure og Bevisførelse vil kunne ske (jfr. §§ 508—509 og 511—512).

Naar den Ordning, hvis Hovedtræk oven for ere fremstillede, sammenholdes med Skiftelovens Eegler om Anmeldelsen og Prøvelsen af Fordringer paa Boet (jfr. Skiftelovens §§ 37 og 38), vil det være indlysende, at der efter Udkastet ikke vil kunne blive Spørgsmaal om, at Skifteretten saaledes som hidtil skulde komme til at paakende Tvistigheder mellem Boet eller enkelte Arvinger eller Legatarer paa den ene Side og Kreditorer paa den anden Side. Ti hvad enten der er udstedt Proklama eller ikke, maa enhver Kreditor, saafremt han overhovedet vil have Betaling af Boet, nødvendigvis anmelde sin Fordring for Skifteretten, og, hvis Indsigelser fremkomme, maa alle Spørgsmaal om Rigtigheden af de anmeldte Fordringer efter § 503 afgøres ved almindelig Rettergang. Ligeledes maa alle Vindikationspaastande, mod hvilke der paa Skiftet fremkommer Indsigelse, henvises til almindelig Rettergang. En anden Sag er, at Vindikanter, da de ikke rammes af det præklusive Proklama, kunne holde sig helt borte fra Skiftet og senere søge Tingen udleveret af den eller dem, til hvem den paa Skifte er bleven udlagt. Arvinger og Legatarer ere derimod ikke paa samme Maade som Kreditorerne nødsagede til inden et vist Tidspunkt under Boets Behandling at anmelde for Skifteretten, hvad de fordrer sig udlagt af Boet. Vel staar det enhver Arving eller Legatar frit for under Skiftet at fremkomme med bestemt Paastand om, hvad han gør Krav paa, og i Mangel af Enighed vil Spørgsmaalet da blive afgjort under en almindelig Retssag. Men der er lige saa lidt efter Udkastets Bestemmelser som efter den hidtil gældende Ret noget til Hinder for, at en Arving eller Legatar kan indtage en afventende Stilling og henskyde Spørgsmaalet om Tilværelsen og Omfanget af sin Ret til Afgørelse ved den endelige Repartition. Hvis enten han selv eller nogen anden derefter er misfornøjet med den ham ved Repartitionen tillade Stilling, maa vedkommende forholde sig efter Reglerne i Skiftelovens § 50, 2det Stykke.

Efter disse almindelige Bemærkninger skal endnu med Hensyn til de enkelte Paragrafer fremhæves følgende:

Naar en paa offentlig Skifte anmeldt Fordring eller et der fremsat Krav med Hensyn til de under Skiftebehandling værende Midler modsiges af nogen af Boets Vedkommende, og det ikke lykkes at til-

vejebringe Forlig, afgør Skifteretten, om paagældende Paastand skal bestrides af Boet, hvilket sidste ogsaa kan besluttes af Skifteretten, naar denne paa Embeds Vegne finder at burde modsætte sig Paastanden, eller om Boet ikke skal optræde som Part, men overlade vedkommende selv at udføre Tvisten. Det afgørende bør herved være, om den fremsatte Fordring eller Paastand er rettet mod Boet som saadant og altsaa, hvis den tages til Følge, vil falde selve Boet til Last. Hvis dette er Tilfældet, bør den i Reglen bestrides af Boet, dersom der er Rimelighed for, at dette kan vinde Sagen, og denne i det hele er af en saadan Beskaffenhed, at en fornuftig Mand under de foreliggende Omstændigheder vilde lade det komme til Proces. Det bør da ikke komme i Betragtning, om nogle af de i Boet interesserede finde for godt at afgive et ligefremt Samtykke til, at Fordringen, for saa vidt den kan falde dem til Last, maa anses for gyldig. Ved en saadan vilkaarlig Indrømmelse bør de ikke kunne tvinge de øvrige interesserede til at føre Processen for egen Regning. Er Paastanden derimod ikke rettet mod Boet, men imod en eller flere enkelte interesserede, f. Eks. naar en Legatar paastaar Udbetaling af et enkelt Arving paalagt Legat, bør denne Arving, hvis han vil bestride Paastanden, selv udføre Tvisten. Lige saa lidt kan der være Tale om at procedere for Boets Regning, naar der, efter at Skifteretten i Henhold til Intestatarvingemes Begæring har overtaget Boet, senere fremkommer et Testamente, som aldeles udelukker Intestatarvingerne, og der derefter opstaar Tvist mellem disse og de testamentariske Arvinger om Testamentets Gyldighed. Her maa begge Parter foreløbig procedere for egen Regning.

Naar en Paastand eller Fordring er at anse som modsagt fra Boets Side, har Skifteretten snarest muligt herom at underrette den, der har fremsat Paastanden eller anmeldt Fordringen, samt tilkendegive ham, at han maa forfølge sit Krav ved sædvanlig Rettergang mod Boet. Hvis han da ikke inden 4 Uger foretager de fornødne Skridt i saa Henseende (Indlevering af Forligsklage eller Stævning til Berømmelse), bliver Boet at opgøre, som om Paastanden ikke var bleven fremsat, eller Fordringen ikke var bleven anmeldt (§ 503, første Stykke). Hvis den paagældende er en Kreditor, og der har været udstedt Proklama, medfører denne Regel altsaa, at han har tabt sin Ret. I andre Tilfælde (altsaa naar Talen er om Arvinger, Legatarer og

Vindikanter samt endelig i Tilfælde af, at intet Proklama er udstedt, Kreditorer), miste de paagældende derimod ikke endelig deres Ret; der tages kun intet Hensyn til dem ved Boets Opgørelse, men det staaer dem frit for efter Skiftets Slutning at gøre deres Ret gældende mod Arvingerne eller mod dem, der have oppebaaret det, hvorpaa de mene at have Krav. Da de paagældende nemlig i disse Tilfælde havde haft det i deres Magt slet ikke at melde sig i Boet og dog at bevare deres Ret ubeskaaret, synes der ingen Anledning at være til at tillægge deres ganske frivillige Anmeldelse den Virkning, at de skulle være pligtige under deres Rettigheders Fortabelse at forfølge den videre.

Overlades det derimod til den, som modsiger Fordringen eller Paastanden, selv at udføre Tvisten, har Skifteretten at tilkendegive ham, at han inden 4 Uger har at foretage de fornødne Skridt til Anlæg af Retssag imod den, som har anmeldt Fordringen eller nedlagt Paastanden; i modsat Fald tages der ved Boets Opgørelse intet Hensyn til hans Indsigelse (§ 503). Om Følgen heraf bliver, at han har tabt al Ret, eller om han senere kan gøre noget Krav gældende mod den, der har faaet sin Fordring eller Paastand opfyldt ved Boets Opgørelse, maa bero paa Omstændighederne.

I § 503, sidste Stykke, fastsættes, at saafremt Parter, mellem hvilke en Tvist paa Skiftet er opstaaet, ville overlade Spørgsmaalets Afgørelse til Skifteretten, er denne, naar ingen Bevisførelse ved Vidner, Syn eller Parternes egen Forklaring behøves, pligtig at afsige en Kendelse, ved hvilken da Spørgsmaalet er afgjort paa samme Maade som ved Voldgift. Hensigten med denne Regel er at muliggøre en hurtigere og billigere Tilendebringelse af Retstrætter, som opstaa paa Skiftet, end der kan opnaas ad den almindelige Retsforfølgnings Vej. Netop af denne Grund er det anset for rettest at tillægge Skifterettens Afgørelse samme Betydning som en Voldgiftskendelse, hvoraf følger, at der ikke ad Rettens Vej kan opnaas nogen Forandring af Kendelsens Indhold. Da det, som allerede anført, er en Forudsætning for Anvendelsen af den nævnte Afgørelsesmaade, at begge Parter ere enige om at gaa denne Vej, skønnes der ikke at kunne være nogen som helst Betænkelighed ved Udkastets Regel, der i Virkeligheden den for saa vidt indeholder noget nyt, som ken gør det til Pligt for Skifteretten at overtage Voldgiftshvervet.

Ifølge § 504 kunne de i § 503 omhandlede Retssager anlægges enten ved et af de i Henhold til Udkastets Kapitel II hjemlede Værneting eller paa det Sted, hvor Boet behandles, henholdsvis for Underretten eller for den Landsret, under hvilken vedkommende Skifteret staaer, eftersom Sagen ifølge dens Genstand henhører under Underretten eller Landsretten. Det tidligere Forslag gjorde Bobehandlingsstedets Værneting obligatorisk, men hertil er næppe tilstrækkelig Grund. I § 504, sidste Stykke, er der opstillet en Undtagelse fra Paragrafens Hovedregel, idet det, hvor en Fordring bestrides af Boet, formentlig altid bør staa dettes Modpart aabent at anlægge Sagen ved Underretten uden Hensyn til dens Genstand, hvis han maatte ønske saadant. Denne Ordning hænger sammen med Bestemmelsen i § 11 om, at Parterne, naar de ere enige, retsgyldig kunne lade enhver Sag behandle ved Underretten, selv om den efter de almindelige Regler ikke henhører under disse. Det særegne ved Reglen i § 504 bliver herefter, at der ikke behøves noget Samtykke fra Boets Side, hvilket vistnok vil findes naturligt. Derimod er der formentlig ikke Grund til at tillægge Boet en tilsvarende Ret.

Domme, der afsiges i Retstvistigheder, som opstaa under offentligt Skifte, kunne paaankes ligesom enhver anden Dom. Skifteretten afgør, hvorledes der, medens en Anke staaer paa, bliver at forholde med Boets Behandling, for at den ankendes Ret ikke skal foregribes; dog skal den, dersom den almindelige Ankefrist er udløben, uden at Anke er iværksat, fortsætte Skiftets Behandling paa Grundlag af Dommen. Det er altsaa ogsaa her Udkastets Hovedregel, at Dommen ikke kan lægges til Grund for Skiftets videre Behandling, førend den ved den almindelige Ankefrists Udløb er bleven endelig. Imidlertid vilde det medføre Ulemper og lede til en urimelig Forhæng, om hele Boets Behandling og Opgørelse skulde standse, indtil en saadan Ankefrist var udløben; det maa være tilstrækkeligt, at Boets Behandling, saalænge Ankefristen ikke er udløben, kun fremmes paa en saadan Maade, at vedkommendes Ret ikke foregribes. Dersom Dommen skulde blive forandret eller annulleret ifølge Anke, iværksat efter Udløbet af den almindelige Frist, har Skifteretten at tage behørig Hensyn hertil ved Boets videre Behandling, og i fornødent Fald ved Omgørelse af det foretagne, hvis Skiftet ikke endnu er sluttet, hvorimod enhver Forandring efter denne Tid maa

søges iværksat ved Paaanke af Repartitionen (§ 506).

Hvad angaar Retsmidler imod de Afgørelser, som det er Skifteretten forbeholdt at træffe, gaar Udkastet ud fra, at Kendelser eller Beslutninger, som forefalde under Boets Behandling uden for de i § 510 angivne Tilfælde, i hvilke Anke og Kære er udelukket, straks særskilt bør kunne indbringes til højere Rets Prøvelse. Dog bliver Boets Behandling, uagtet saadan Appel iværksættes, ikke at standse; men Skifteretten har kun at drage Om-sorg for, at vedkommende Parts Ret ikke derved foregribes (§ 508). For saa meget som muligt at undgaa Forhaling af Boets Tilendebbringelse har Udkastet derhos anvist Kære som det Retsmiddel, hvorigennem denne særskilte Klage skal iværksættes, en Regel, der næppe vil findes at frembyde nogen Betænkelighed, naar henses til, at det, som Følge af den i § 503 fastsatte Begrænsning af Skifterettens Competence, her kun drejer sig om Afgørelser af processuelle Spørgsmaal. Kære er imidlertid ikke den eneste Vej, ad hvilken de under Boets Behandling forefaldende Kendelser eller Beslutninger kunne angribes; men den, der er misfornøjet med disse Afgørelser, kan ogsaa, om han vil, afvente Skiftets Slutning og derefter i Forbindelse med den tilendebragte Skiftebehandling indbringe dem for højere Ret. dog at han i saa Fald er henvist til egentlig Anke (§ 509). Da det nemlig selv efter det ny System vil kunne blive Tilfældet, at Skifterepartitionen indeholder Afgørelser af Spørgsmaal angaaende Tilværelsen og Omfanget af Arvingers og Legatarers Rettigheder, og en Sondring efter Ankegrundens forskellige Beskaffenhed næppe vilde være hensigtsmæssig, har man anset det for rettest, at alle Klager over den tilendebragte Skiftebehandling henvises til den almindelige Ankeform, saa meget mere som der, naar først Skiftet er sluttet, ikke er Grund til at lægge særlig Vægt paa Hurtighedshensynet. For saa vidt der efter det anførte er givet den, som er utilfreds med en under Boets Behandling truffen Afgørelse, Valget imellem straks særskilt at indbringe denne til højere Rets Prøvelse eller ved Skiftets Slutning at paaanke den i Forbindelse med Repartitionen, skal endnu bemærkes, at, ligesom dette vistnok er stemmende med den gældende Ret, saaledes turde det ogsaa i og for sig være en hensigtsmæssig Ordning. Ti naar det holdes vedkommende aabent ogsaa efter

Skiftets Slutning at kunne indbringe sin Klage for overordnet Ret, tør det vistnok antages, at den, som har Klager af blot formel Natur, ikke sjælden vil udsætte disses Forfølgning til Skiftets Slutning og, naar han ved den endelige Repartition finder sig i det væsentlige tilfreds med Skiftebehandlingens Resultat, ganske vil undlade at gøre dem gældende.

Hvad angaar Tiden for Retsmidlernes Anvendelse, gives der i §§ 508—509 Forskrifter, som baade med Hensyn til de ordentlige Retsmiddelfrister og Oprensningsfristerne stemme med de tilsvarende Regler for Domssagers Vedkommende.

I § 510 opregnes en Række af Tilfælde, med Hensyn til hvilke det er fundet rettest at udelukke saavel Anke som Kære og saaledes gøre Skifterettens Beslutninger endelige og uangribelige. De Beslutninger af Skifteretten, som gaa ind under denne Regel, ere:

- 1) Bestemmelser, hvorved Skifteretten til-sidesætter en Værges Erklæring om at ville vedgaa Arv og Gæld paa en umyndig eller fraværende Arvings Vegne (Skiftelovens § 16);
- 2) Afgørelser af det Spørgsmaal, om Fordringshavere, hvis Krav endnu ikke ere anerkendte, skulle stedes til Stemmegivning i Skiftesamlingerne (Skiftelovens § 19);
- 3) Bestemmelser om Skiftesamlingers Afholdelse (Skiftelovens § 23);
- 4) Bestemmelser, hvorved Skifteretten nægter at godkende den af en Værges Ved Stemmegivning i Boet paa Myndlingens Vegne afgivne Erklæring (Skiftelovens §§ 24 og 51);
- 5) Bestemmelser af Skifteretten, som gaa ud paa, at Boets Ejendele skulle sælges underhaanden (Skiftelovens § 27);
- 6) Bestemmelser om Inkassators Sikkerhedsstillelse (Skiftelovens § 30);
- 7) Afgørelser af Spørgsmaal angaaende Beskikkelsen af en Kurator for Boet (Skiftelovens § 32);
- 8) Skifterettens Godkendelse af en Værges Begæring om, at der skal gives den umyndige Udlæg efter Vurdering for hans Arvelod (Skiftelovens § 47);
- 9) Afgørelser af det Spørgsmaal, om et Bo i Henhold til Skiftelovens § 75 kan udleveres Arvingerne til videre Behandling og Deling;
- 10) Afgørelser af det Spørgsmaal, om anmeldte Fordringer eller nedlagte Paa-stande, der modsiges af nogen iblandt

Boets Vedkommende, skulle bestrides af selve Boet, eller om dette ikke skal optræde som Part (Udkastets § 502).

De Hensyn, der have ført til at foreslaa Udelukkelse af Anke og Kære i ovenanførte Tilfælde, ere af lignende Beskaffenhed, som de, paa hvilke den tilsvarende Regel i Konkurslovens § 137 er bygget. Det drejer sig i alle de nævnte Tilfælde om en Afgørelse af væsentlig administrativ Karakter, som beror paa et Skøn, der forudsætter nøje Kendskab til Boets Forhold eller til Personer og andre individuelle Omstændigheder, og som derfor ikke hensigtsmæssig kan henlægges til den overordnede Ret.

Hvorledes der skal forholdes med Hensyn til den nærmere Fremgangsmaade ved Ankes og Kæres Iværksættelse samt Sagens Behandling i den overordnede Instans, omhandles i §§ 511—512, der i alt væsentligt stemme med de i Kapitel XXXVII givne Regler om Fogedforretninger.

Anke fra Landsret til Højesteret i de her omhandlede Tilfælde kan i Reglen ikke finde Sted (§ 513). Dog har man ment, at Adgangen til saadan Anke ikke helt burde være udelukket, navnlig fordi Repartitionen — som allerede tidligere berørt — undertiden vil indeholde Afgørelser af Spørgsmaal, der, saafremt Tvivst herom var opstaaet paa Skiftet, ifølge §§ 503 og 506 vilde have været at indbringe for Landsretten som første Instans og Højesteret som Ankeinstans. Ifølge § 513 kan derfor Højesterets Justitiarius i Forbindelse med to af ham tiltagne Medlemmer af Retten, ligesom det er foreskrevet med Hensyn til de i første Instans ved Underretten paa kendte Domssager (§ 246, sidste Stykke), tillade, at Sagen undtagelsesvis indbringes for Højesteret.

Hvad angaar Kære, fastsætter § 513, sidste Stykke, at Landsrettens Afgørelse i Anledning af Kære ikke er Genstand for for yderligere Kære til Højesteret.

Kapitel XLIII.

Konkurs.

Med Hensyn til Bestemmelsen af Skifterettens Kompetence og Behandlingen af de Retstvistigheder, som efter det ny System skulle udskilles af Skiftet, gives der i §§

515—518 Regler, som i alt væsentlig slutte sig til de i forrige Afdeling om Slifte af Dødsbo og Fællesbo m. v. givne Forskrifter. De faa Afgørelser, der i saa Henseende foreskrives for Konkursboers Vedkommende, behøve næppe nærmere Forklaring, idet de ligefrem følge af den forskellige Bestyrelsesform, der i Lovene af 25de Marts 1872 og 30te November 1874 er anordnet for paa-gældende Boer.

De i §§ 520—523 indeholdte Regler om Retsmidler imod de Skifteretten foreholdte Afgørelser ere ligeledes i Hovedtrækkene stemmende med de tilsvarende Bestemmelser i foregaaende Afdeling. Imod Kendelser eller Beslutninger af Skifteretten, som forefalde under Konkursboets Behandling, kan der uden for de i Konkurslovens § 137 angivne Tilfælde, i hvilke Skifterettens Afgørelse er endelig, finde Kære Sted til den Landsret, under hvilken vedkommende Skifteret staar. Denne Regel har man foreslaaet ogsaa at bringe til Anvendelse paa de i Konkurslovens § 48, 2det Stykke, omhandlede Beslutninger af Skifteretten, hvorved Afgørelse træffes i Anledning af en Kreditors Begæring om, at hans Skyldners Bo skal tages under Konkursbehandling. Vel drejer det sig her om Afgørelser af særdeles indgribende Betydning; men paa den anden Side er det af største Vigtighed, at der hurtig kan opnaas en endehg Afgørelse af det omhandlede Spørgsmaal, et Hensyn, der ogsaa har fundet Udtryk i Bestemmelserne i Konkurslovens §§ 140—142. Det ligger derfor nær i det ny System at henvise Klager over dette Spørgsmaals Afgørelse til Kære, og man har saa meget mindre kunnet finde afgørende Betænkelighed ved at gaa denne Vej, som det ifølge Kæreinstitutets elastiske Karakter staar i Rettens Magt at afpasse Behandlingsmaaden efter det enkelte Tilfældes Betydning og øvrige Beskaffenhed. Navnlig fremhæves, at Retten, hvor Omstændighederne tale derfor, kan anordne mundtlig Forhandling af den Sag, der gennem Kære er indbragt for dem.

Medens den, der særskilt vil indbringe de under Boets Behandling forefaldende Afgørelser til højere Ret, efter det anførte er henvist til Kære, bliver derimod i Lighed med, hvad der i foregaaende Afdeling er foreskrevet om Skifte af Dødsbo og Fællesbo m. v.. Anke at anvende, naar den sluttede Konkursbehandling enten alene eller i Forbindelse med de under samme afsagte Kendelser eller tagne Beslutninger indbringes til overordnet Rets Prøvelse

(§ 520 sidste Stykke). Fra denne Regel er dog gjort en Undtagelse for det Tilfælde, at Konkursbehandlingen sluttes ved en Akkord. Af Hensyn til den store Betydning, som det for Opnaaelsen af Akkordens Øjemed har, at Spørgsmaalet om dens Gyldighed snarest muligt bringes til endelig Afgørelse, er det nemlig i § 520 fastsat, at den Beslutning af Skifteretten, hvorved Akkorden er stadfæstet, for saa vidt den overhovedet kan indbringes for højere Ret (jfr. Konkurslovens § 139) bliver at angribe ved Kære. Angaaende Klage over den Beslutning af Skifteretten, hvorved en antagen Akkord forkastes, gives Regler i § 520, 1ste Stykke, hvorefter saadan Klage under Iagttagelse af de i Konkurslovens § 138 fastsatte Begrænsninger skal gøres gældende ved Kære.

Kapitel XLIV.

Medens §§ 527 og 528 ere ordret overensstemmende med §§ 47 og 48 i Lov om Tvangsauktioner af 9de April 1891, giver § 526 med Hensyn til Forretningsfordelingen en fra nævnte Lovs § 46 noget afvigende Regel, jfr. herved det tidligere Forslags §§ 617 og 633. Med § 529 maa sammenholdes Udkast til Lov om Auktioner, der ikke ere Tvangsauktioner, jfr. særlig dettes § 16.

Ottende Afsnit.

Lovens Træden i Kraft. Overgangsbestemmelser.

En Forening af den ældre skriftlige Behandlingsmaade og den ny mundtlige Procedure under en og samme Sag kan paa Grund af den gennemgaaende Mod sætning mellem disse to Systemer ikke finde Sted; men Sagen maa behandles enten helt efter det ny eller helt efter det gamle System. Med Hensyn til det Spørgsmaal, hvilket af de to Systemer der bliver at følge

iden enkelte Sag, er det i § 531 foreslaaet at lægge den afgørende Vægt paa den Omstændighed, om Stævning i Sagen allerede er forkyndt forinden den ny Lovs Træden i Kraft. Er dette ikke Tilfældet, maa der i det hele forholdes efter den ny Lovs Regler, dog at den i Medfør af den ældre Lovgivning stedfundne Forligsprøve forbliver gyldig. Derimod bliver Behandlingen af de Domssager, i hvilke Stævning allerede var forkyndt forinden den ny Lovs Træden i Kraft, at tilendebringe i Overensstemmelse med de hidtil gældende Regler. En modsat Regel vilde medføre, at lovligt iværksatte Retshandlinger gik til Spilde for Parten, og desuden i de Tilfælde, hvor langt Stævnevarsel finder Sted, f. Eks. i Mortifikationssager, paaføre denne betydelig Forhaling i Retsnydelsen, naar han skal være nødsaget til at udtage en helt ny Indkaldelse til Modparten, endskønt det gamle Stævnevarsel maaske er lige ved at udløbe. Det er imidlertid en Selvfølge, at det staa Sagsøgeren frit for at frafalde den i Henhold til de ældre Regler forkyndte Stævning og efter den ny Lovs Træden i Kraft begynde Søgsmålet forfra i Overensstemmelse med dennes Regler. For at lette ham Adgangen til ad denne Vej at faa en tidligere paastævnet Sag procederet efter det ny System er det i Paragrafens Slutningsbestemmelse fastsat, at den, der meddeler Modparten Stævning i Overensstemmelse med denne Lov, herved antages at have lovlig frafaldet den efter de hidtil gældende Regler udtagne og forkyndte, men endnu ikke irettelagte Stævning, saaledes at det altsaa ikke kan paadrage ham Processomkostninger, at han ikke forfølger den videre.

§ 532 indeholder den naturlige Regel, at Sager i Anledning af ældre Gældsbreve, i hvilke Forfølgning efter Frd. 25. Januar 1828 er vedtagen, blive for saa vidt de ikke ifølge § 531 skulle forfølges efter den hidtil gældende Ret, at behandle efter det ny Systems Regler i Kapitel XXV, som om disse vare paaberaabte i Gælds brevet.

Paa Grund af den nøje Sammenhæng mellem Reglerne om Appel og den Maade, hvorpaa Proceduren i øvrigt er indrettet, lader det sig ikke gøre at overføre Udkastets Appelsystem paa Sager, som i den underordnede Instans ere behandlede efter de hidtil gældende Regler; men der bliver i disse Sager ogsaa med Hensyn til Appel at forholde efter de ældre Regler. Til denne i § 533, 1ste Stykke, udtalte Hovedregel har Udkastet imidlertid knyttet nogle

Kommissionens Bem. t. Udk. t. L. om den borgerlige Retspleje.

Bestemmelser, som gaa ud paa en Afkortning af de bestaaende Appelfrister. Af flere Grunde maa det nemlig anses for ønskeligt at gøre den Overgangsperiode, i hvilken den skriftlige Domsbehandling bliver at anvende ved Siden af den ny mundtlige Procesmaade, saa kort som muligt; dog har man ikke fundet det rigtigt i nærværende Udkast tillige at begrænse den bestaaende Adgang til Oprejsning, saaledes som sket i det tidligere Forslags § 648.

§ 534 hviler paa den Betragtning, at der i og for sig ikke er Grund til at udelukke det ny Eksekutionssystems Anvendelse paa Domme, som ere afsagte i Medfør af den ældre Lovgivning, om der end efter Sagens Natur for disses Vedkommende paa enkelte Punkter (f. Eks. fordi den ældre Dom fastsætter en anden Eksekutionsfrist, end det ny System hjemler) bliver Spørgsmaal om nogen Lempelse ved de ny Reglers Anvendelse.